

**TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**ORHUN KİTABELERİNİN GÜNÜMÜZ
TÜRKÇESİNDEKİ SÖZ VARLIĞI**

**Hazırlayan
Sibel ÇELİKEL**

**Danışman
Yard. Doç.Dr.Çağrı ÖZDARENDELİ**

**Lisanüstü Eğitim ve Sınav Yönetmeliğinin Türk Dili ve Edebiyatı
Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı için öngördüğü YÜKSEK LİSANS
TEZİ olarak hazırlanmıştır.**

**Edirne
Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ocak,2007**

Tezin Adı: Orhun Kitabelerinin Günümüz Türkçesindeki Söz Varlığı

Hazırlayan: Sibel ÇELİKEL

ÖZET

Çalışmanın amacı Orhun Kitabeleri'nde yer alıp günümüze kadar varlığını sürdürmüş olan sözcükleri belirleyerek bunların zaman içindeki şekillerini gözler önüne sermektir.

Çalışma iki bölümde gerçekleştirilmiştir:

1.Orhun Kitabelerinde yer alıp ses değişimine uğramamış sözcükler: Bu sözcükler Orhun Kitabeleri'nden bu yana hiçbir ses olayına uğramamıştır. Sözcüklerden bazılarının anlamında ufak değişimler olmuştur; ancak bunlar sözcüğün zamanla kazandığı yan ve mecaz anlamlardır.

2. Orhun Kitabelerinde yer alıp ses değişimine uğrayan sözcükler: Bu sözcükler Türkçede sıkça rastlanan belirgin ses olaylarına uğrayarak ancak anlamını büyük ölçüde koruyarak günümüzde de varlığını sürdüren sözcüklerdir.

Orhun Kitabeleri üzerinde çok çalışılmış ve araştırma yapılmış bir konudur. Metin üzerinde bazı sözcüklerin nasıl okunması gerektiği hakkında hala araştırmalar devam etmektedir. Bu çalışma için Muharrem Ergin'in "Orhun Abideleri" adlı kitabındaki metinlerden yola çıkılmıştır.

Çalışma için öncelikle Orhun Kitabeleri'nde yer alan sözcüklerin hala yaşadığını kanıtlamak için Türk Dil Kurumu'nun 2005 basımı Türkçe Sözlüğü temel alındı.

Türk Dili için önemli sözlükler olan Tarama Sözlüğü, Derleme Sözlüğü, Ağız sözlükleri ve Ağız araştırma kitaplarının sonundaki sözlükler ile sözcüklerin

karşılaştırılması yapıldı. Divan- Lügat'it Türk ilk sözlük olması dolayısıyla çalışmamıza kaynaklık etti. Son olarak Kutadgu Bilig Türk Dili için temel bir eser olması dolayısıyla çalışmaya eklendi. Böylece sözcüklerin zaman içinde aldığı şekiller gözler önüne serildi.

Çalışmanın “Ses Değişimine Uğrayan Sözcükler” bölümünde tarama yapılan esere göre değil Türkçe Sözlüğe göre olan ses değişikliği kabul edildi.

Anahtar Kelimeler:Türkçe Sözlük, Tarama Sözlüğü, Derleme Sözlüğü, Divan-ı Lugat'it-Türk, Kutadgu Bilig, Ağız.

ABSTRACT

Name Of Thesis:The World Wealths İn Present Turkish Language Of The Orhun Inscriptions

Prepared By:Sibel ÇELİKEL

The aim of this study is to reveal the words by determining which had taken place in Orhun Kitabeleri and have been existed untill today, and also to reveal the states of these words during this period of time. This study consists of two sections.

1)The words without phonetic changes which had taken place in Orhun Kitabeleri:

These words didn't have any change in aspects of phonetic since Orhun Kitabeleri. Some of these words meanings had changes homever these changes are the figurative meanings or the connotative meanings of the words.

2)The words with phonetic changes which had taken place in Orhun Kitabeleri:

These words had distinct phonetic changes, as it is most frequengtly encountered in Turkish, on the other hand they mainly preserved their meanings and stil exists today. Orhun Kitabeleri is one of the most studied subjects. The studies are stil being continued about how the words should be read in the text. This study sets off the texts in "Orhun Kitabeleri" by Muharrem Ergin .

First of all, for this study the dictionary of Turkish Language Institution printed in 2005 had a basis in fact to prove that the words, which had taken place in Orhun Kitabeleri, are stil alive in use.

Comparison of the words is done in the dictionaries, which are important for Turkish language, such as Roe Paté Dictionary,Collecting Dictionary, Accent Dictionaries, Accent Research Books Dictionaries.

Divan-ı Lugat'it Türk has been a basis for this study because of being the first dictionary. Finally, Kutadgu Bilig added to the study as being a masterpiece for Turkish Language.

Consequently, the states of the words in this period of time has been revealed.

The phonetic changes are recognized according to Turkish Dictionary not to the scanned Works in the section of the words with phonetic changes.

Key Words: Turkish Dictionary, Roe Paté Dictionary, Collecting Dictionary, Divan-ı Lugat'it Türk, Kutadgu Bilig, Accent.

ÖNSÖZ

Geçmişten günümüze ilk ve en önemli belgemiz olan Orhun Kitabeleri, uzun yıllara dayanabilecek kadar sağlam olduğu için o zamanlar göçebe yaşayan bir toplumun dili ve kültürü hakkında fikir sahibi olabilmemizi sağlamıştır.

Orhun Kitabelerinin Türk Dili için tarihi ve akademik önemi düşünülecek olursa bu konuda birçok araştırma yapılması, daha da yapılacak olması gayet doğaldır.

Bu çalışmada Orhun Kitabelerinde yer alıp hala varlığını sürdüren sözcükleri inceledik. Çalışmamızı sözcüklerle sınırlı tuttuk. Aynı birer araştırma konusu olacağı için kitabedeki cümle yapısı ve ekleri çalışmamızın dışında tuttuk. Bu sebeple sözcük, Orhun Kitabelerinde çekim eki almış da olsa yalın hali ile çalışmaya alındı. Bazı eylemler olumsuzluk eki almışsa da onları kök haliyle inceledik.

Çalışma iki aşamada gerçekleştirildi:

1.Orhun Kitabelerinde yer alıp ses değişimine uğramamış sözcükler: Bu sözcüklerden bazılarının anlamında ufak değişimler olmuştur; ancak bunlar sözcüğün zamanla kazandığı yan ve mecaz anlamlardır.

2. Orhun Kitabelerinde yer alıp ses değişimine uğrayan sözcükler: Bu sözcükler Türkçede sıkça rastlanan belirgin ses olaylarına uğrayarak ancak anlamını büyük ölçüde koruyarak günümüzde de varlığını sürdüren sözcüklerdir.

Çalışmanın her iki bölümünde de sözcüklerin günümüzde de yaşadığı Kanıtlamak için öncelikle 2005 basımı Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük tarandı. Ardından Türk Dili için önemli sözlükler olan Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü, Derleme Sözlüğü, Divanü Lügat'it-Türk, Ağız sözlükleri ve Ağız araştırmaları için

yazılmış kitapların sözlük bölümleri taranarak sözcüklerin zaman içindeki halleri de incelendi. Son olarak Türk Dili için temel eser niteliğinde olan Kutadgu Bilig de çalışmaya dâhil edildi.

Ağız kitaplarının bir kısmının Türk Dil Kurumu tarafından basımı olmadığı için bulunması mümkün olmadı ve ele geçebilen kaynaklarla çalışma tamamlandı.

Türk Dili için önemi tartışılmaz olan bu konuya sadece bir açıdan yaklaşarak da olsa küçük bir katkı sağlayabildiğimize ve bu konuda yapılacak yeni çalışmalara ışık tutabileceğine inanıyorum.

Çalışmam sırasında bana yol gösteren saygıdeğer danışmanım Doç Dr. Çağrı ÖZDARENDELİ 'ye, bilgisini ve kaynaklarını esirgemeyen arkadaşım İlker TOSUN'a, yardım ve desteğiyle her zaman yanımda olan can dostum Deniz KOCAKAYA'ya ve aileme sonsuz teşekkür ederim.

Sibel ÇELİKEL

TABLULAR LİSTESİ

1.SES DEĞİŞİMİNE UĞRAMAYAN SÖZCÜKLER

- Türkçe Sözlüğün Taranması
- Tarama Sözlüğünün Taranması
- Derleme Sözlüğünün Taranması
- Divan-ı Lugat'it-Türk'ün Taranması
- Kutadgu Bilig'in Taranması
- Ağızlarla İlgili Kitapların Taranması

2).SES DEĞİŞİMİNE UĞRAYAN SÖZCÜKLER

- Türkçe Sözlüğün Taranması
- Tarama Sözlüğünün Taranması
- Derleme Sözlüğünün Taranması
- Divan-ı Lugat'it-Türk'ün Taranması
- Kutadgu Bilig'in Taranması
- Ağızlarla İlgili Kitapların Taranması

İÇİNDEKİLER:

1.GİRİŞ.....	1
a)Problem.....	2
b)Amaç.....	3
c)Önem.....	4
d)Sayıtlılar.....	4
e)Sınırlılıklar.....	4
f)Tanımlar.....	4
g)Kısaltmalar.....	5
2.ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	6
3. BULGULAR VE YORUM.....	7
A) SES DEĞİŞİMİNE UĞRAMAYAN SÖZCÜKLER.....	7
-Türkçe Sözlüğün Taranması.....	7
-Tarama Sözlüğünün Taranması.....	21
-Derleme Sözlüğünün Taranması.....	32
-Divan-ı Lugat'it-Türk'ün Taranması.....	41
-Kutadgu Bilig'in Taranması.....	48
-Ağızlarla İlgili Kitapların Taranması.....	53
B) SES DEĞİŞİMİNE UĞRAYAN SÖZCÜKLER.....	60
-Türkçe Sözlüğün Taranması.....	60
-Tarama Sözlüğünün Taranması.....	97
-Derleme Sözlüğünün Taranması.....	125
-Divan-ı Lugat'it-Türk'ün Taranması.....	152
-Kutadgu Bilig'in Taranması.....	169
-Ağızlarla İlgili Kitapların Taranması.....	180
4.SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	194
5.KAYNAKÇA.....	195

GİRİŞ

Orhun Kitabeleri'nin bulunuşunun Türk tarihinde çok önemli bir yeri vardır. Çin kaynaklarında da bu kitabelerden bahsedilmektedir.

Bilindiği üzere Orhun Kitabeleri'nden yola çıkıldığında ilk şeklinin milâdın ilk senelerine kadar dayandığı düşünülen Türkçenin başlangıçtan 13.yüzyıla kadar tek bir yazı dili vardı. 13. Yüzyılda Türk yazı dili, Kuzey-Doğu ve Batı Türkçesi olmak üzere ikiye ayrılmış ve 19. yüzyıla kadar bütün doğu ve kuzey Türklüğü, "Kuzey-Doğu Türkçesi"ni; bütün batı Türklüğü de "Batı Türkçesi"ni kullanmıştır. Rus ve Çin istilâsından sonra 19. Yüzyılda ise batı kolu içinde Azerî; kuzey-doğu kolu içinde Kazan Türkçeleri ayrı yazı dili hâline gelmiş; 1917 Bolşevik İhtilâlinden sonra da başlıca Türk ağızları, ayrı yazı dillerine dönüştürülmüştür.

Orhun Kitabeleri üzerinde pek çok araştırma yapılmış bir konudur.

Dünyanın en eski dillerinden biri olan Türkçenin tarih içindeki gelişmesini bilinen en eski yazılı metinlerimiz olan Orhun Kitabelerinden itibaren takip edebiliyoruz. 8.asırda yazılmış olan kitabeler, aradan 12 asır geçmesine rağmen Türk dilinin pek az değiştiğini gösteriyor.

Farklı coğrafyalar, çok çeşitli siyasî ve edebî ilişkiler, asırlar boyunca Türkçeden kelime almış, Türkçeye yeni kelimeler kazandırmıştır, fakat onun yapısını çok az değiştirebilmiştir. Bunu da her şeyden önce Türkçenin sağlam kaidelerine dayalı yapısına borçluyuz. Türkiye Türkçesinden ne kadar farklı olursa olsun, kitabelerin dilini anlamak için ne bir eğitime ne de özel bir gayrete ihtiyaç vardır. Birkaç kelime ve birkaç kaide bilindiği takdirde, Türk dilinin bu eski şaheserini orijinalinden okumak ve anlamak mümkün olacaktır.

Kitabelerde geçen kelimelerin büyük bir kısmı aynen veya çok az bir değişimle günümüze ulaşmıştır.

Kitabelerdeki kelimelerin çoğu, bazı ses değişimleriyle Türkiye Türkçesinde yaşamaktadır. Canlı bir organizma olarak gelişen, kendisini yenileyen dilde, elbette böyle değişimler görülecektir.¹ Bu değişiklikler nelerdir? Değişmeyen sözcükler hangileridir? Bunlar zaman içinde nasıl bir serüvenden geçerek günümüze gelmişlerdir? Bu sözcükler ağızlarda yaşamaktadır? Yaşamaktaysa hangi şekil ve anlam değişikliğine uğramışlardır? Bu sorulara cevap bulmak, kitabelerden günümüze kadar gelen sözcüklerle ilgili kapsamlı bir çalışma gerektirmiştir. Çalışmamız bu hedeften yola çıkarak hazırlanmıştır.

Çalışmada Muharrem Ergin'in Orhun Abideleri adlı eserin yararlanılarak, sözcükler tek tek taranmış, Türkçe sözlükle karşılaştırılmış ardından Tarama Sözlüğü, Derleme Sözlüğü, Divan-ı Lügat'it-Türk, Kutadgu Bilig, Ağız sözlükleri ağız araştırma kitaplarının arkasındaki sözlüklerle karşılaştırılmıştır.

Gerçekten Orhun abidelerini, bugün Türkiye'den binlerce kilometre uzakta eski Türk yurdunda, bugünkü Moğolistan'da Türklüğün şahadet parmakları olarak yükselen bu mübarek taşları kana kana okumak, her kelimesi üzerinde derin derin düşünmek, her Türk için millî bir ibadettir.²

A)PROBLEM

Dil yaşayan bir varlıktır. Toplumlarla birlikte doğar, büyür ve gerekli değer verilmezse yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Toplumların geçirdiği değişim süreçlerinden dil de etkilenir ve kendi değişimini tamamlar. Güçlü ve köklü bir dil olan Türkçenin bu değişime rağmen temel özelliklerini koruduğu bir gerçektir. Bu temel özellikleri korumak onu yabancı dillerin baskısından korumak görevimizdir;

¹ Leyla Karahan,(XXVI),:Orhun Kitabelerinin Dili Üzerine,Türk Kültürü,Sayı:303,Ankara:S.417

² Muharrem Ergin, (2005):Orhun Abideleri,Boğaziçi Yayınları No.95,İstanbul:S.XXIV

zira Türkçe, hızla değişen toplumun sözcük ihtiyacını karşılayacak bir yapıya sahiptir.

Ural-Altay dil ailesinin Altay koluna mensup olup sondan eklemeli bir dil olan Türkçe, geniş bir coğrafyaya yayılarak çeşitli lehçe ve şiveler halinde gelişmiş ve değişmiştir. Türkçe'nin yayılma alanları Türklerin hareketli bir millet olmaları sebebiyle durmadan değişmiştir. Günümüzde Türkler Balkanlar'dan Büyük Okyanus'a, Tibet'ten Kuzey Denize kadar olan sahada yaşarlar. Böylesine yaygın ve eski zenginliğine sahip olan Türkçe'nin ve dildeki unsurların bütün yönleri ile incelenip değerlendirilmesi gerekmektedir.

7.y.y.da kurulmuş olan Göktürk Devleti, tarih boyunca "Türk" adını kullanan ilk Türk devletidir. Göktürk Devleti, hâkimiyetinin sürdüğü dönem boyunca Türk kültürünün bütün özelliklerini bünyesinde yaşatmıştır. Devletin idarecileri bu kültürel özellikleri hangi temellere dayandırdıklarını, nasıl yaşattıklarını ve gelecek nesillere bu doğrultuda neler yapmaları gerektiğini anlatmak için Orhun Kitabeleri'ni diktirmiştir. Orhun Kitabeleri, devlet idarecilerinin adını taşıyan Kül Tigin Abidesi, Bilge Kağan Abidesi ve Tonyukuk Abidesi olmak üzere üç kitabeden oluşmaktadır.

Orhun Abideleri'ne baktığımızda, burada kullanılan deyimlerin, özlü sözlerin, öğüt içeren yargıların işlevi Türkçenin sadece bu dönemle sınırlı olduğu düşüncesinin yanlışlığını bize ispatlar. Türk dilinin sadece 7.yüzyıla sınırlamak yanlıştır. Bu düşünceler Türkçenin oluşumunu birkaç asır daha geriye götürmemize neden olur. Ancak elimizde başka yazılı kaynak olmadığı için Türkçenin ana kaynağı olarak Orhun Abideleri'ni esas almaktayız. Divan-ı Lügat'it Türk metinleri de çalışmamızı desteklemek için önem taşımaktadır.

Türkçenin günümüzde kullanılan sözcüklerinin kaynağını ortaya çıkarmak ve bu sözcüklerin günümüzde kullanılabilirliğini saptamak için gerekli bir çalışmadır.

B)AMAC

Bu çalışmada amacımız Türk dilinin ilk devresi olan Eski Türkçeden son devresi olan Türkiye Türkçesine çeşitli değişmelere uğrayarak ya da değişimden gelen kelimelerin taranmasıdır. Bu yolla belli başlı ses değişiklikleri de örneklenecektir.

Orhun Kitabelerindeki sözcükler taranırken günümüz Türkçesine gelen sözcüklerin kitabelerde ne sıklıkta kullanıldığını da belirlemek bir diğer amacımızdır.

C)ÖNEM

Günümüz Türkçesinde kullanılan birçok sözcüğün kaynağı tespit etmek, sözcüklerin değişim özelliklerini belirlemek Türkçe'nin güvenilir yapısını kanıtlamak adına önemli bir çalışmadır.

Günümüz ağızlarında kullanılan birçok sözcüğün kaynağının Eski Türkçe'ye dayandığı kolayca fark edilmektedir ve günlük dilde çok sık kullandığımız bazı sözcüklerin kaynağının Eski Türkçe'ye dayandığı da bilinen bir gerçektir. Bu konuda pek çok makale yazılmış ve çalışma yapılmıştır bu çalışmalar yol göstericiliği eşliğinde kapsamlı ve bütüncü bir yaklaşımla yeni sonuçlara varmak önem taşımaktadır.

D)SAYILTILAR

Bu araştırmada aşağıdaki sayılıtlardan hareket edilmiştir:

1.Orhun Kitabeleri taranarak günümüz Türkçesinde ve ağızlarda kullanılan sözcükler belirlenecektir.

2.Bu sözcüklerin zaman içinde uğradığı değişiklikler tespit edilecektir.

3.Bu konuda yapılmış çalışmalardan da yararlanılarak daha kapsamlı bir kaynak ortaya çıkacaktır.

E)SINIRLILIKLAR

Eski Türkçe ile yazılmış belgelerin içinde en güvenilir ve temel kaynak olarak kitabeleri seçerek çalışmalarımızı sınırlandırdık. Divan-ı Lügat'it Türk, ilk sözlük olması açısından Kutadgu Bilig temel eser olması açısından çalışmamıza kaynaklık etmiştir.

F)TANIMLAR

Ağız:*db.*Bir dilin sınırları içinde, bölgelere ve sınıflara göre değişen söyleyiş özelliği: *“Anlaşılmaz, garip köylü ağızlarıyla konuşuluyordu.”*S.F.Abasıyanık.

Şive:*is. (şi:ve)Far.şive1.db.*Söyleyiş özelliği, ağız:*Bunu Arapça değil, peltek bir Kafkas şivesiyle, Türkçe söyledi.”*R.H.Karay.

Lehçe:*is.Ar.lehce1.db.*Bir dilin tarihsel, bölgesel, siyasal sebeplerden dolayı ses, yapı ve söz dizimi özellikleriyle ayrılan kolu, diyalekt.

Ses: Dilin parçalanamayan, anlamlı veya görevli gramer birlikleri yapmaya yarayan en küçük parçasıdır. Sesten daha küçük dil birliği yoktur.

Ses Olayları: Seslerin belli kurallarla bir araya gelmesi ve daha büyük gramer birliklerinin oluşması sırasında birtakım ese olayları ortaya çıkar. Bunlar bazen Türkçe konuşan bütün insanlar için geçerli olduğu halde, bazen belli bölgelerde veya belli Türk topluluklarında görülür. Hatta bazı ses olaylarının, dilin yanlış kullanılması yüzünden oluştuğu da olur.

G)KISALTMALAR

- KTA:**Kül Tigin Abidesi
KTAGY: Kül Tigin Abidesi Güney Yüzü
KTADY: Kül Tigin Abidesi Doğu Yüzü
KTAKY: Kül Tigin Abidesi Kuzey Yüzü
KTAKDY: Kül Tigin Abidesi Kuzeydoğu Yüzü
KTAGDY: Kül Tigin Abidesi Güneydoğu Yüzü
KTAGBY: Kül Tigin Abidesi Güneybatı Yüzü
KTABY: Kül Tigin Abidesi Batı Yüzü
BKA: Bilge Kağan Abidesi
BKADY: Bilge Kağan Abidesi Doğu Yüzü
BKAGDY: Bilge Kağan Abidesi Güneydoğu Yüzü
BKAGY: Bilge Kağan Abidesi Güney Yüzü
BKAKY: Bilge Kağan Abidesi Kuzey Yüzü
BKABY: Bilge Kağan Abidesi Batı Yüzü
BKAGBY: Bilge Kağan Abidesi Güneybatı Yüzü
TA: Tonyukuk Abidesi
TABTBY: Tonyukuk Abidesi Birinci Taş Batı Yüzü
TABTGY: Tonyukuk Abidesi Güney Yüzü
TABTDY: Tonyukuk Abidesi Doğu Yüzü
TABTKY: Tonyukuk Abidesi Kuzey Yüzü
TAİTBY: Tonyukuk Abidesi İkinci Taş Batı Yüzü
TAİTGY: Tonyukuk Abidesi İkinci Taş Güney Yüzü
TAİTDY: Tonyukuk Abidesi İkinci Taş Doğu Yüzü
TAİTKY: Tonyukuk Abidesi İkinci Taş Kuzey Yüzü

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Araştırmamız tarama modeline göre gerçekleşecektir. Orhun Kitabelerinde geçen sözcüklerin günümüzdeki söz varlığı tespit edilecek, ses değişimleri belirlenecektir.

A)SES DEĞİŞİMİNE UĞRAMAYAN SÖZCÜKLER

TÜRKÇE SÖZLÜĞÜN TARANMASI:

Dil, sadece kesilip biçilebilen bir takım ses yığınınından ibâret kelime ve eklerden oluşmaz. Bunların mânâları vardır. Ve bu mânâlar, dış etkilerle sık sık değişir. Bu dış etkilerin başında Türklerin karşılaştıkları değişik kültürler gelir.

Dünyada bizim kadar sık kültür değiştirmiştir bir millet bulamazsınız. Üstelik bu ‘değiştirme’ kitle hâlinde bütün Türk milletini kapsayacak biçimde, belli bir yer ve zamanda da olmamış; kimimiz, Burkan dinini yani Budizm’i kabûl etmiş, kimimiz Hıristiyan olmuş, kimimiz Mani dinine geçmiş, kimimiz Museviliğin bir mezhebini seçmiş. Son olarak İslâm dinini kabul ettik. Bunu da, diğer milletlerde olduğu gibi hep birlikte belli bir yer ve zamanda yapmadık: Kimimiz Orta Asya’da Müslüman oldu. Bir kısmımız Müslümanlığı kabûl ettiği yerleri bırakıp Anadolu’ya, Akdeniz kıyılarına geldi ve başka kültürlerin de etkisinde kalarak yazı dilini kurdu; kimimiz Müslüman olduğu topraklarda kaldı, yani Orta Asya’da kaldı.(Karahanlılar ve ardından gelenler)

Bu kadar çeşitli kültür kargaşasının içinde Türkçenin uğrayacağı dil değişimlerini tasavvur etmek güç değildir. İşte bu değişimlerden biri de kelimelerin yeni manalar kazanma hadisesidir.¹

Bu bölümde çalışmanın ilk amacı olan Orhun Kitabeleri’nde yer alan sözcüklerin günümüz Türkiye Türkçesi’nde yaşadığı gösterilmiştir. Bunun için 2005 Türk Dil Kurumu sözlüğü esas alınmıştır.

Sözcüğün Orhun Kitabeleri’ndeki anlamı genellikle Türkçe Sözlükte yer alan ilk, temel (gerçek) anlamına karşılık gelmektedir; ancak bazı sözcükler anlam değişmesine uğramıştır. Örneğin, “**Ordu**” sözcüğünün kitabelerdeki anlamı “Merkez, payitaht, kağanın oturduğu yer, hakanın oturduğu şehir, ordugâh, karargâh.” iken Türkçe sözlükteki anlamları: “ Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü. 2. Bu topluluğun başlıca bölümlerinden her biri. 3.Amaç, nitelik vb. yönlerden

¹ Ayrıntılı bilgi için Bkz. Şinasi Tekin,(2001):İştikakçının Köşesi, Simurg Yayınları,İstanbul:S.65

benzeyen insanlardan bütünü. 4.Çok sayıda insan, kalabalık.” şeklindedir. Bu sözcüğün zamanla ilk akla gelen anlamı değişmişse de kitabelerde kullanılan anlamından çok uzaklaşmamıştır. Bu durumda aynı sözcüğün hala yaşadığını düşünmemiz gerekir. Aynı şekilde “**taşra**” sözcüğünün kitabelerdeki anlamı: “Dışarı, dışarıda, dışta.”dır; ancak günümüzde ilk akla gelen anlamı: “Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi.”dir. İkinci anlamı ise “dışarlık”tır.

Görüldüğü gibi sözcüklerin anlamında ufak kaymalar olmuştur. Bu sebeple sözcüğün yan ve mecaz anlamları da burada belirtilmiş, varsa sözcüğün geçtiği deyim ve atasözleri de çalışmada yer almıştır. Böylece sözcüğün kitabelerdeki anlamıyla ilgi kurulmuş ayrıca zaman içinde bir sözcüğe ne kadar çok anlam yüklenebildiği gözler önüne serilmiştir.

Sonuç olarak bu sözcükler Orhun Kitabeleri’nden bu yana hiçbir ses değişikliğine uğramadan hala yaşayan ve günlük hayatımızda da aynı anlamıyla sık sık kullandığımız sözcüklerdir.

ORHUN KİTABELERİ	TÜRKÇE SÖZLÜK
Aç(BKADY38): Aç, tok olmayan.	Açsf. 1.Yemek yemesi gereken,tok karşıtı: "Aç ne yemez, tok ne demez." - Divanü Lügati't-Türk. 2.Yiyecek bulamayan kimse:"Ben hem öksüzüm hem yetimim hem de tam 23 saattir açım." -Y.K.Karaosmanoğlu. 3. mec. Gözü doymaz,haris: Ne aç adam. 4.mec. Çok istekli, hevesli. 5.zf. Karnı doymamış olarak:"Ben aç yattım mı kötü kötü rüyalar görürüm nedense."- O.Kemal.
Al(KTAGY7): Almak, yenmek, mağlup etmek, zapt etmek, işgal etmek, feth etmek;dinlenmek, dikkate almak.	Almak,-ır (-i) 1.Bir şeyi elle veya başka bir araçla tutarak bulunduğu yerden ayırmak, kaldırmak: "Sağ elinin çevik bir hareketiyle başındaki tülbendi çekip aldı." N.Cumalı. 2.Bir şeyi veya kimseyi bulunduğu yerden ayırmak: Çocuğu okuldan aldı. 3.Birlikte götürmek. 4.Satın almak: Biz bir ya da iki parti alır, çekiliriz piyasadan." N.Cumalı. 5.Ele geçirmek, feshetmek: "Fakat aldıkları yerlerin ahalisini Türkleştiremediklerinden bu büyüklük onların zayıf düşmelerine sebep olmuş." Ö.Seyfettin.6.İçine sığmak:Bu kavanoz iki kilo bal alır.Bu salon bin kişi alır. 7.Kabul etmek:Evine kiracı almak. 8.Kendine ulaştırılmak, iletilmek: Mektup almak. Haber almak. 9.İçeri sızmak, içine çekmek: Gemi su alıyor. Fotoğraf makinesi ışık almış, film yanmış. 10.Erkek, kadınla evlenmek: O sırada aldığı kadın babasının birçok ayrımını görmüştü." M.Ş.Esendal. 11.Sürükleyip götürmek: Öküzü sel aldı, harmanı yel aldı. 12. Kazanmak, elde etmek. 13.Zararlı, tehlikeli bir şeye uğramak: Soğuk almak. Ceza almak. 14.Bürümek, sarmak, kaplamak: "D... -Marş. 15.Kısaltmak, eksiltmek: Ceketin boyundan almak. 16.Yolmak, koparmak: Kaş almak. 17.Yerini değiştirmek, çekmek. 18.Temizlemek: Karyolanın altını süpürge ile al. 19.İçeri girmesini sağlamak:"Sevdiği delikanlıyı gece evine almış." N.Cumalı. 20.Tat veya koku duymak: Sigaradan hiç tat alamaz oldum. Burnu iyi koku alır. 21.Örtmek, koymak: Paltosunu sırtına aldı. 22.(-e)... gibi anlamak: Bir sözü şakaya almak. 23.Yol gitmek, mesafe katetmek: O yolu bir saatte alırsınız. 24.Çalmak: Cebimden saatimi almışlar. 25.Soldurmak: Güneş perdelerin rengini aldı. 26.Vücuttaki hasta bir organı ameliyatla çıkarmak: Dalağını aldılar. 27.Motor çalışması için gerekli olan elektrik veya yakıttan yararlanır duruma gelmek: "Savcı yardımcısı gaza bastı, motor almadı. Bir daha bastı, yine almadı." -H.Taner. 28.Göreve, işe başlatmak: Yeni bir kapıcı aldı. 29.(nsz) Başlamak: "Üsküdar'a gider iken aldı da bir yağmur." -Halk türküsü. 30.(-den) Davranış veya makam değiştirmek: Aşağıdan almak. Tizden almak. 31.İçecek veya sigara içmek: Tadına bakmak için bir yudum aldım. 32.Yutmak, kullanmak: İlaç almak. 33.(-den) Görevden, işten çekmek. 34.Kazanç sağlamak: Bir pantolondan beş yüz lira alıyorlar. 35.Gidermek, yok etmek: İçine biraz su koy, tuzunu alır.
Alp(KTAGY6): Alp, kahraman, cesur, yiğit; zor, çetin, sert, müthiş.	Alp,pı:sf. Yiğit, kahraman.
Altı(KTADY31): Altı(6)	Altıs. 1.Beşten sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 6, VI rakamlarının adı. 3.sf. Beşten bir artık.
Aş-(KTADY17): Aşmak.	Aşmak-ar(-i) 1.Yüksek, uzak veya geçilmesi güç bir yerin öte yanına geçmek: "İki gündür sarp dağ yollarından aşıyoruz." -F.R.Atay. 2.Süre geçmek, bitmek, sona ermek: "Üstelik çekingenliğin de kaybolmuş, hatta sokulganlığı aşarak girişkenlik derecesini bulmuştu." -T.Buğra. 3.(-e) Erkek hayvan dişisiyle çiftleşmek. 4.(nsz)argo Görünmeden kaçmak: Herif çoktan aşmış.

Aş(KTADY26): Aş.	Aşis. Yemek.
At(KTADY32): At(hayvan).	Atis. 1.Atgillerden, binme, yük çekme, taşıma vb.hizmetlerde kullanılan, tek tırnaklı hayvan. 2.Satrançta, her yönde siyahtan beyaza ve beyazdan siyaha bir hane atlayarak L biçiminde hareket eden taş.
Ay(KTADY1): Ay (30 gün).	Ay(II)is. 1.Art arda gelen iki yeni ay arasında geçen süre. 2.Yılın on iki bölümünden her biri: <i>Mart ayı. Nisan ayı. Mayıs ayı.</i> 3.Bir ayın herhangi bir gününden ertesi ayı aynı gününe kadar geçen veya yaklaşık otuz gün olarak kabul edilen süre: <i>Bu iş ancak üç ayda biter. Temiz iş altı ayda çıkar.</i>
Az(KTAGY10): Az.	Azis 1.Nicelik, nitelik, güç, süre, sayı bakımından eksiklik: <i>"Heykel konularının parmakla sayılacak kadar az olduğunu ileri sürüyordu."</i> -B.R.Eyuboğlu. 2.zf. Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik, çok karşıtı: <i>Bugün işimiz az.</i>
Balbal(KTADY16): Balbal, öldürülen düşmanın heykeli.	Balbalis.esk. Eski Türklerde kişinin anılması için mezarının veya bazı kurganların etrafına dikilen taş.
Bark(KTAGY12): Bark, ev, mezar, türbe, abide, abide mezar.	Bark:is. "Ev, mülk, aile, çoluk çocuk anlamlarındaki ev bark birleşik sözünde geçen bir söz.
Bas(KTADY22): Basmak, bastırmak, üzerine çökmek, baskın yapmak, yenmek, ezmek, çökmek.	Basmak,-ar(-e) 1.Vücudun ağırlığını verecek biçimde ayak tabanını bir yere veya bir şeyin üzerine koymak: <i>"Bastığın yerlerde güller açtı, sarıldı ayaklarına."</i> -C.Külebi. 2. Küçük çocuklar ayakta durabilmek. 3.Bir şeyi, üzerine kuvvet vererek itmek: <i>"Motor çalıştıktan sonra debriyaja basarsınız."</i> -H.E.Adivar. 4.(-i,-e) Sıkıştırarak yerleştirmek: <i>Küpe peynir basmak.</i> 5.(-i) Bası işi yapmak, tabetmek. 6.Örtmek, bürümek, kaplamak: <i>"Yollarını ot basmış, çamları yükselip saçaklarına el atmış olan bu büyük köşk."</i> - M.Ş.Esendal. 7.(-i,-e) Bir şey üzerinde kalıp, mühür vb.bir araçla iz yapmak: <i>"Şuraya basparmağını bas dediler, ben de bastım."</i> -S.F.Abasıyanık. 8.(-i,nsz) Baskın yapmak: <i>"Ölen kızın intikamını almak için köyü basıp yakmış."</i> -E.İ.Benice. 9.Bazı isimlerle sertlik, aşırılık anlamlarında yardımcı fiil olarak kullanılır: <i>"Bir kahkaha basarak merdivenleri inmeye başladım."</i> -S.F.Abasıyanık. 10.Bir kimse bir yaşa girmek: <i>"Bugün yirmi yaşına basan Türk genci, İstiklal Harbi olurken beşikte parmağını emiyor, dört ayak üstünde emekliyordu."</i> -P.Safa. 11.Duman, sis vb. çevreyi kaplamak, çökmek: <i>"Şehri akşamüstü sis basmıştı."</i> S.F.Abasıyanık. 12.Basınç yaparaksıvı ve gazlar itmek: <i>Pompa bozulmuş ,suyu basmıyor. Otomobilin lastiğine hava basmak.</i> 13.Kümes hayvanları kuluçkaya yatmak. 14.Uygunsuz vaziyette yakalamak. 15.mec. Bir şeyin etkisinde kalıp eziklik, üzüntü ve ağırlık duymak: <i>Yüreğinin acısını duyuyordu. Sıkıntı basmış, terlemeye başlamıştı. İzin istedi."</i> -Y.Z.Bahadırılı.

<p>Baş(KTADY33): Baş; dağın başı, tepe, zirve: şef , başkan, kumandan.</p>	<p>Baş(I)is. 1.anat. İnsan ve hayvanlarda beyin, göz, kulak, burun, ağız vb.organları kapsayan, vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser: "<i>Sağ elinin çevik bir hareketiyle başındaki tülbenti çekip aldı.</i>" -N.Cumalı. 2.Bir topluluğu yöneten kimse: "<i>Cumhurbaşkanı devletin başıdır.</i>" -Anayasa. 3.Başlangıç: <i>Hafta başı.</i> 4.Temel, esas: "<i>Gücün, erdemliğin, bilimin, her şeyin başı paradır, para.</i>" -H.E.Adıvar. 5.Arazide en yüksek nokta: <i>Dağın başı. Tepenin başı.</i> 6.Bir şeyi genellikle toparlakça ucu: <i>Toplu iğne başı. "Avucumuzun içinde sakladığımız sigaraların yanmış ucu ile fitillerin başını yaktık."</i> -F.R.Atay. 7.Bir şeyin uçlarından biri: "<i>Bu müjde verilince acele yerinden kalktı, merdiven başına yürüdü.</i>" -R.H.Karay. 8.Kasaplık hayvanlarda ve bazı yiyeceklerde adet: <i>Yirmi baş koyun. On baş sığır. Üç baş soğan.</i> 9.Para değiştirirken verilen veya alınan üstelik, sarrafiye. 10.Bir şeyin yakını veya çevresi: <i>Mangal başı. Havuz başı.</i> 11."Önem veya yönetim bakımından ileride olan, en önemli, en üstün" anlamlarında birleşik kelimeler yapan bir söz: <i>Başbakan, başçavuş, başhekim, başkent, başöğretmen, başpehlivan, başrol , başsavcı.</i> 12.Güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş derecenin en yükseği: <i>Başa gürleşmek.</i> 13.den. Deniz teknelerinde ön taraf.</p>
<p>Bil-(KTAGY11): Bilmek.</p>	<p>Bilmek,-ir(-i) 1.Bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak: "<i>Bu adam, bilmek için öğrenmiş olmaya ihtiyacı olmayan, bildiğini bilen,bilmediğini de şıp diye sezen bambaşka bir insandır.</i>" -H.Taner. 2.Bir bilim veya sanat dalında yeterli olmak: "<i>Yani kısacası bu mükemmel dilimizi kimse bilmez, okumaz.</i>" -B.Felek. 3.Bir iş yapmaya alışmış olmak, elinden gelmek. 4.Tanımak, hatırlamak: "<i>Kadıncığım aç. Ben geldim. Bilemedin mi?</i>" -H.R.Gürpınar. 5.Sanmak, varsaymak, farz etmek: "<i>Bir hastanın hastalığına gereken önemi vermesi, doktorun ancak kendini o hasta ile birlikte hasta bilmesi ile sağlanabilir.</i>" -R.H.Karay. 6.Sorumlu tutmak: <i>Ben arkadaşımı bilmem, seni bilirim.</i> 7.İnanmak: "<i>Bilirim yaşamaz güneşte/ Bilirim yaşamaz yan yana aşkla/ Ne haksızlık/ Ne korku.</i>" N.Cumalı. 8.İşine gelmek, uygun bulmak: <i>Mal almasını bildi de, parasını vermeyi mi bilmiyor?</i> 9.-a/-e ekli fiillerle yeterlik bildiren fiiller oluşturur: <i>Anlayabilmek. Gidebilmek. Kapayabilmek. Yazabilmek.</i> 10.Saymak: <i>Teşekkürü borç bilirim...</i></p>
<p>Bilge(KTAGY6): Hâkim, müşavir, bilgili, âlim, akıllı, bilici.</p>	<p>Bilge:<i>sf.</i> Bilgili, iyi ahlaklı, olgun ve örnek (kimse), hakim: "<i>Goethe, insanlarla ilgili her şeyi söyleyip tüketmiş bir bilgedir.</i>" H.Taner.</p>
<p>Bin-(KTADY32): Binmek.</p>	<p>Binmek,-er(-e) 1.Yüksek bir şeyin veya bir hayvanın üstüne çıkıp ayaklarını sallandırarak oturmak: "<i>Belki de atlara binerek dolaşırız.</i>" - R.H.Karay. 2.Bir yere gitmek için tren, vapur, uçak, otomobil vb. bir taşıtta yer almak: "<i>Vapurlara, trenlere ihtiyarları itip çocukları ezip biniyoruz.</i>" -O.S.Orhon. 3.Bisiklet, motosiklet, binek hayvanı kullanmak. 4.İş istenilmeyen veya beklenilmeyen biçim almak: <i>İş inada bindi.</i> 5.Bir şey sıkışarak yanındakinin üstüne çıkmak: <i>Damar damara binmiş</i> 6.(nsz,-e) Fiyat artmak: <i>Pamuklulara yüzde on bindi.</i> 7.(-e) Eklenmek, katılmak: "<i>Annemin dul maaşından ayrılmış bütçeme bir de posta masrafı binmiştiher hafta.</i>" -Y.Z.Ortaç.</p>
<p>Bir(KTAGY6): Bir(1)</p>	<p>Bir:<i>is.</i> 1.Sayıların ilki. 2.Bu sayıyı gösteren 1, I rakamlarının adı. 3.sf. Bu sayı kadar olan: <i>Bir kalem.</i> 4.Herhangi bir varlığı belirsiz olarak gösteren(sayı): <i>Bir adam sizi arıyor.</i> 5.sf. Tek: <i>Allah birdir.</i> 6.sf. Beraber: <i>Hep biriz, ayrılmalıyız.</i> 7.sf. Eş, aynı, bir boyda: <i>Bu kalmelerin ikisi birdir, hangisini isterseniz alınız.</i> 8.sf. Ortaklaşa olan, birleşik, müşterek: <i>Bizim kesemiz birdir.</i> 9.sf. Değer, önem bakımından birbirinden farksız, birbirine eşit, birbirine benzer. 10.zf. Bir kez: <i>Bir ona, bir ona, bir bana baktı, sonra...</i> 11.zf. Sadece: <i>Her şey bitti, bir bu kaldı.</i> 12.zf. Ancak, yalnız: <i>Bunu bir sen yapabilirsin.</i></p>

Biz(KTADY20): Biz (şahıs zamiri).	Biz(I)zm. 1. Çokluk birinci kişiyi gösteren söz: " <i>Biz, Türkler, bütün tarihî hayatımızca hürriyet ve istiklale timsal olmuş bir milletiz!</i> " -Atatürk. 2.Resmî konuşmada, bazen teklik birinci kişi zamiri ben yerine kullanılan bir söz. 3.Bazı yazarlarca ben zamirinin yerinekullanılan bir söz: " <i>Biz kendisini aldığımız zaman vücudu pek ince idi.</i> " - H.R.Gürpınar.
Boz-(KTADY31): Bozmak, bozguna uğratmak.	Bozmak,-ar(-i) 1.Bir şeyi kendisinden beklenen işi yapamayacak duruma getirmek: <i>Bu iki radyo istasyonu birbirini bozuyor.</i> 2.Bir yerin, bir şeyin düzenini karıştırmak: " <i>Bir insanın aklını bozabilmesi için evvelce bu aklın mevcut olması lazım gelir.</i> " -A.Ş.Hisar. 3.Dokunmak, zarar vermek: <i>Bu yemek midemi bozdu.</i> 4.Geçersiz bir duruma getirmek: " <i>Eğer nişenini bozduysa yazıklar olsun.</i> " -M.Ş.Esendal. 5.Büyük parayı küçük birimlere ayırmak: <i>Bir milyon lira bozar mısın?</i> 6.Bozguna uğratmak, yenmek, mağlup etmek: <i>Düşman ordusunu bozmak.</i> 7.Altını paraya çevirmek, bozdurmak. 8.Yabancı ülke parasını Türk parasına çevirmek. 9.Bağ veya bostanın son ürününü toplamak: <i>Bostanı bozduk.</i> 10.Kızlığına zarar vermek. 11.Biçimini ve kullanılışını değiştirmek: " <i>Eskileri bozuyor, beni, çocuğu giydiriyor.</i> " -Ö.Seyfettin. 12.Bırakmak, dağıtmak: " <i>Tam biraz rahat edeceğim, işimi bozuyorsun.</i> " -S.F.Abasıyanık. 13.mec. Bir kimseyi beklemediği bir davranış karşısında bırakarak veya sözünü yalana çıkararak küçük düşürmek: <i>Adamcağızı fena bozdunuz.</i> 14.(-le)mec. Aklını yitirecek derecede bir şeye düşkün olmak: <i>Adamcağız politika ile bozmuş.</i> 15.mec. Kötü duruma getirmek.
Boz(KTADY33): Boz.	Bozis. 1.Açık toprak rengi. 2.Kül rengi, gri. 3.sf. Bu renklerde olan. 4.sf. Açılmamış, sürülmemiş(toprak).
Bu(KTAGY4): Bu.	Bu:sf. 1.Yerde, zamanda veya söz zincirinde en yakın olanı gösteren bir söz: <i>Bu ev geniştir.</i> 2.zm. En yakında bulunan bir varlığı veya biraz önce anılan bir şeyi işaret yolu ile belirtmek için kullanılan bir söz: <i>Bunu istemem, şunu isterim.</i>
Bul-(TABTDY6): Bulmak.	Bulmak,-ur(-i) 1.Ararak veya aramadan bir şeyle, bir kimse ile karşılaşmak: " <i>Kafam her an bir konu bulmak için bin bir çeşit şeye müracaat ediyor.</i> " -H.E.Adivar. 2.Bir şeyi elde etmek. 3.Kaybedilen bir şeyi yeniden ele geçirmek. 4.Varlığı bilinmeyen bir şeyi ortaya çıkarmak, keşfetmek: " <i>Şu kuvvetin, cevherin sırrını bulmaya çalışıyorum.</i> " - S.F.Abasıyanık. 5.İlk kez yeni bir şey yaratmak, icat etmek. 6.İstenilen şeye kavuşmak, nail olmak: " <i>Kadınlık namına düşündüğüm şeylerin hiçbirini karımda bulamadım.</i> " - Ö.Seyfettin. 7.Bir yere, bir noktaya erişmek, ulaşmak: <i>Böylece yılın ortasını bulduk.</i> " - R.H.Karay. 8.Herhangi bir görüşe, bir yargıya varmak: " <i>Ben de bunu akıllıca buldum.</i> " - M.Ş.Esendal. 9.Seçmek, uygun saymak: " <i>Bazen onlara yeni ve güzel kıyafetler buluyor.</i> " - H.E.Adivar. 10.Sağlamak, temin etmek: " <i>Sen otur ye, ben yatarken, kendim bir şeyler bulur, yerim.</i> " - S.F.Abasıyanık. 11.(-i,-e) Kabahat, suç, kusur yüklemek: <i>Bana kabahat bulma, ben böyle olcağımı vaktiyle söylemiştim.</i> 12.(nsz) Cezaya uğramak: <i>Eden bulur.</i> 13.Hatırlamak: " <i>Bir türlü bulamadım caminin ismini dersem, inanır mısınız?</i> " -S.F.Abasıyanık.
Bunda(KTAGY11): Bunda, burda.	Bundazf. 1.Bu zamirinin kalma durum eki almış biçimi: " <i>Anlamayacak ne var ki bunda?</i> " -T.Buğra.
Çöl(KTADY4): Çöl.	Çölis. Kumluk, susuz ve ıssız geniş arazi, sahra, badiye: " <i>Koskoca çölü, yapı ve bahçelerle donattık.</i> " -F.R.Atay.

Er(KTADY11): Er.	Er(I)is. 1.Erkek: "Noksansız bir çeyiz ve düğünle iyi bir ere verilen Zeynep'in hissesi ayrılmıştır." - T.Buğra. 2.İşini iyi bilen, yetenekli kimse: "Sanat eri çalışır, bir eser kor ortaya, onun güzel oldupuna inanır, o güzelliği herkesin anlamsını ,kavramasını ister." - N.Ataç. 3.sf. Kahraman, yiğit. 4.ask. Rütbesiz asker, nefer: <i>Düşman erleri arasında Fransızlar da vardır.</i> " - S.Birsel. 5.hlk. Koca.
Eren(BKAGY11): Er, eren, yiğit, asker, erler.	Erenis.din b. 1.Benliğinden sıyrılmış, öz varlığından geçmiş, kendini Tanrı'ya adanmış, ermiş, evliya, veli: "Bu adam vaktinin en büyük erenlerindendi." -Ö.Seyfettin. 2.Olağanüstü sezgileriyle birtakım gerçekleri gördüğüne inanılan kimse.
İç(KTAGY2): İ ç, dahilî.	İç:is. 1.Herhangi bir durumun, cismin veya alanın sınırları arasında bulunan yer, dâhil, dış karşıtı: "Deniz gecenin içinde, gece denizin içindedir." Ç.Altan
İçre(KTADY26): İçre içinde, içten, içinden, gizli, iç, gizlice el altından.	İçref.esk. İçinde: "Âlem içre muteber bir nesne yok devlet gibi/ Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi." - Muhibbi.
İki(KTADY27): İki(2)	İkiis. 1.Birden sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 2, II rakamlarının adı. 3.sf. Birden bir artik: "Bir sokak başında kavga eden iki çocuğu ayırdı." -H.Taner.
İl(KTAGY3): İl, el memleket, ülke, vatan, millet, devlet, halk, devlet düzeni.	İl:is. 1.Ülkenin vali yönetimindeki bölümü, vilayet: "İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır." -Anayasa. 2.Şehrin niteliklerini taşıyan büyük yerleşim yeri. 3.Ülke, yurt. 4.tar. Eski Türklerde devlet.
İlk(KTAKY4): İlk, önce.	İlksf. 1.Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı: "Gözlerini açınca ilk işi saatine bakmak oldu." -Y.K.Karaosmanoğlu. 2.is. Herhangi bir şeyin en önde olanı, önce geleni: "İnsanı insan yapan duyguların ilkidir aşk." -N.Cumalı. 3.zf. Birinci olarak, en başta: <i>İlk hatırladığım olay...</i>
İn(KTADY12): İnmek.	İnmek,-er(-den) 1.Yüksekten veya yukarıya aşağıya doğru gelmek, çıkmak karşıtı. 2.Bir taşıt veya binek hayvanından yere basmak: "Taramvayın ön tarafından hızla inerken,arkasından bir sesin bağırdığını gördü." -P.Safa. 3.Dağ, tepe vb.yüksek bir yerden gelmek: <i>Dağdan kurt indi.</i> 4.(-e) Bir yerden başka bir yere gitmek, varmak: "Hey gidi gençlik hey! Unutulmaz günlerdi onlar. Yenikapı'ya, meyhanelere indik mi şöyle bir..." - A.İlhan. 5.(-e) Konaklamak: "Samanbarı köyünün en büyük ve gösterişli evine inmişlerdi." -H.E.Adıvar. 6.(nsz) Alçalıp eski durumuna dönmek: <i>Sular indi. Şiş indi.</i> 7.(nsz) Fiyatı düşürmek: <i>Bin lira daha indim, gene almadı.</i> 8.Değeri düşmek: <i>Altın fiyatları indi.</i> 9.(-e)argo Vurmak: <i>Şimdi kafana inerim!</i> 10.(nsz) Yıkılmak: <i>Yağmurdan duvar inmiş.</i> 11.(-e) İnme gelmek: <i>Sağ tarafına inmiş.</i> 12.Bir yeri kaplamak, basmak veya yerden akmak, kaymak:" <i>Gemi baş döndüren zaferli bri gürültüyle indi sulara...</i> " -Ç.Altan. 13.Uzamak, ulaşmak: "Beyaz taşlardan yapılmış kısa duvarın ötesindeki zeytinlik ta vadiye kadar iniyordu." -Ö.Seyfettin. 14.Ağmak. 15.Sayıyı azalmak: "Evvelden daha çok olduğumuzu zannettiğim hâlde sayımız son günlerde bu miktara inmiştir." -R.N.Güntekin.

<p>İş(KTADY8):İş.</p>	<p>İş is. 1.Bir sonuç elde etmek, herhangi bir şey ortaya koymak için güç harcayarak yapılan etkinlik, çalışma: "<i>İş bittikten sonra denize karşı sigara içilir.</i>" - S.F.Abasiyanık. 2.Bir değer yaratan emek. 3.Birinden istenen hizmet veya birine verilen görev: "<i>Şimdi Mısır'a memuru olduğum bankanın bir işi için geldim.</i>" -Ö.Seyfettin. 4.Sanayi, ticaret, tarım, maliye vb.alanlara ilişkin ekonomik etkinliklerin bütünü: <i>İşler durgun.</i> 5.Kamu yararına yapılan işler: <i>Güvenlik işleri.</i> 6.Herhangi bir yere düzen verici, günlük yaşayışı sağlayıcı her türlü çalışma: <i>Bu evin işi çok.</i> 7.Geçim sağlamak için herhangi bir alanda yapılan çalışma, meslek: "<i>Sonunda bir iş buldum.</i>" -S.F.Abasiyanık. 8.İş yeri: "<i>Kalk yavrum, işe geç kalacaksın.</i>" -S.F.Abasiyanık. 9.Ticari anlaşma, alışveriş. 10.Herhangi bir maksatla kurulan düzen: "<i>İşlerini bırakmışlar, dükkanlarını kapamışlar, akın akın şehri terk edip gidiyorlardı.</i>" -Y.K. Kara-osmanoğlu. 11.Bazı deyimlerde "yarar, çıkar" anlamında kullanılan bir söz: <i>O işini bilir. Bu benim işime gelmez.</i> 12.Yapıla gibi elde yapılan şey: "<i>Komşu kadın elindeki işini dizine bırakıp gelme döndü.</i>" -M.Ş.Esendal. 14.Emek, işçilik, ustalık: <i>Bu örtü, işi ağır bir örtüdür.</i> 15.İşlem: <i>İşimi görmedier.</i> 16.Sorun, konu, mesele, maslahat: "<i>Etrafın gülişmeleri arasında iş anlaşıldı.</i>" -H.C.Yalçın. 17.Gizli sebep veya maksat: "<i>Çoktandır köylünün şurada burada yayıo gezeceği ehemmiyetli bir iş, bir keramet gösterememişti.</i>" -R.H.Karay. 18.Bir kimseye özgü olan görüş, anlayış: <i>Bu, bir zevk işidir.</i> 19.fiz. Bir kuvvetin uygulanma noktasını hareket ettirirken harcadığı güç :<i>Erg, jul, kilogrammetre, vat, saat, kilovat saat iş ve enerji birimleridir.</i></p>
<p>İt-(KTADY39): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilatlandırmak, tertip etmek.</p>	<p>İtmek(-i) 1.Bir şeyi güç uygulayarak ileri götürmek: "<i>Erzak yüklü arabayı arkadan iten iki uşak, sırtı tırmandılar.</i>" -H.E.Adıvar. 2.Kapı, pencere vb.ni güç uygulayarak açmak veya kapamak: "<i>Yavaşça kapıyı itti, elinde yoğurt bakracıyla girdi.</i>" -H.E.Adıvar. 3.Bulunduğu yerden aşağı düşürmek: <i>Suya itmek Havuza itmek.</i> 4.Sürüklemek, sevk etmek. 5./fz. Bir cisim, belli bir yakınlıktaki başka bir cismi kendisinden uzaklaşmaya zorlamak, çekmek karşıtı: <i>Aynı cins elektrikli iki cisim birbirini iter.</i></p>
<p>Kalın(TABTGY6): Kalın .</p>	<p>Kalın(I)sf. 1.Cisimlerde uzunluk ve genişlik dışında üçüncü boyutu çok olan(cisim), ince karşıtı: "<i>Alt katta her tarafın pencereleri kalın, sık demir parmaklıklarla örtülüydü.</i>" -H.R.Gürpınar. 2.Enli ve gür: <i>Sermet iri siyah gözlerini kalın kaşlarıyla beraber kaldırdı.</i>" -Ö.Seyfettin. 3.Düzlem biçimindeki şeylerde , iki yüz arasındaki uzaklık kendi cinsindekilere göre çok olan: <i>Kalın duvar. Kalın kitap.</i> 4.Yoğun, akıcılığı az olan: <i>Kalın bir sis tabakası.</i> 5.Etli, dolgun: "<i>Dudakları kalın, yüzü ergenlik içinde...</i>" -M.Ş.Esendal. 6.Pes(ses): "<i>Aileyi geçindiren babaya bu kalın sesli, kalın kaşlı, yumuşak bakışlı adama saygı ile , biraz da korku ile bağlanmışızdır.</i>" -H.Taner.</p>
<p>Kim(KTADY9): Kim.</p>	<p>Kim(I):zm. "Hangi kişi?" anlamında cümlede, özne, tümleç, nesne, yüklem görevinde kullanılan bir soru sözü: <i>Bunu kim söyledi?" Kim sesini çıkarırsa karşısında beni bulur.</i>" -H.Z.Uşaklıgil.</p>
<p>Kişi(KTAGY6):Kişi, insan, adam, halk.</p>	<p>Kişi:is. 1.İnsan, kimse, şahıs: "<i>Dilenciler de sayıda olduğu hâlde, yirmi otuz kişi kadardık.</i>" M.Ş.Esendal. 2.dbl. Çekimli fiillerde ve zamirlerde konuşan, dinleyen, sözü edilen varlık, şahıs: <i>Ben(tekil kişi), sen(tekil kişi), o (tekil kişi); biz(çoğul kişi), siz(çoğul kişi), onlar(çoğul kişi).</i></p>
<p>Ne(KTADY9):Ne, hangi; niye, niçin, nedir.</p>	<p>Ne,-yi(II)zm. 1.Hangi şey: "<i>Ne ekersen onu biçersin.</i>" Atasözü. 2.Soru biçiminde şaşma bildiren ünlem: <i>Ne, yıkıldı ha!</i> 3.Her şey: <i>Ne görse ister. Kimin nesi varsa. Ne isterse yapar.</i> 4.Birçok şey: <i>Neler söylüyor? İnsan akli neler keşfediyor?</i> 5.sf. Hangi: "<i>Güzel heykel, ne yandan bakarsan, ne yana çevirirsen gene güzeldir.</i>" -B.R.Eyuboğlu. 6.sf. Nasıl: <i>Bu ne kıyafet?</i> 7.zf. Şaşma veya abartı bildiren bir söz: <i>Zahmeti ben çekeceğim, sana ne?</i></p>

On(KTAGY12): On(10)	Onis. 1.Dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 10, X rakamlarının adı. 3.sf. Dokuzdan bir artık.
Ordu(KTAKY8): Merkez, payitaht. Kağanın oturduğu yer, hakanın oturduğu şehir, ordugâh, karargâh.	Orduis. 1.Bir devletin silahlı kuvvetlerinin tümü:" <i>Şu kopan fırtına Türk ordusudur ya Rabbi/ Senin uğrunda ölen ordu budur ya Rabbi.</i> " - Y.K.Beyatlı. 2.Bu topluluğun başlıca bölümlerinden her biri: " <i>Dördüncü Ordu Karargâhına gidiş, artık bir mabede çıkılıyor gibi, baş döndürür.</i> " -F.R.Atay. 3.Amaç, nitelik vb.yönlerden benzeyen insanlardan bütünü. 4.Çok sayıda insan, kalabalık.
Otuz(KTAGY1): Otuz(30).	Otuzis. 1.Yirmi dokuzdan sonra gelen sayının adı.
Öd(BKADY29): Öd, öd kesesi, iç.	öd(I)is. Safra.
Öl-(KTAGY6): Ölmek.	Ölmek,-ür(ısz) 1.Yaşamaz olmak,hayatı sona ermek, can vermek.
Öz(KTAGY9): Öz, kendi.	Öz(I)is. 1.fel. Bir kimsenin benliği,kendi manevi varlığı, iç, nefis, derun, varoluş karşıtı: " <i>Özünü bir yerde bırakıp sadece kalbini gezdirmişti.</i> " -H.Taner. 2."Kendi kendine, kendi kendini" anlamlarında birleşik kelimeler türeten bir söz: <i>Öz eleştiri, öz geçmiş, öz yönetim.</i> 3.Bir şeyin en kuvvetli veya kıvamlı bölümü, hülasa, zübde: <i>Karaciğer özü. Meyve özü. Mısır özü.</i> 4.Çıbanların içinde ölmüş dokudan oluşan irinle birlikte çıkan parça. 5.zm. Kendi, zat: " <i>Bir od düştü yanar tatlı özüm / Dünya zindan görünüyor gözüm.</i> " Karacaoğlan. 6.mec. Bir şeyin temel ögesi, küh, zübde: " <i>Ortalıktaki krizi sebep gösteriyorlar ama asıl kriz şirketin kendi özünde.</i> " -A.Gündüz. 7.bot. Bitkilerin kök, gövde ve dallarının boydan boya ortasında bulunan, hafif, gevrek ve çoğu yumuşak bölüm.
Özlük(BKAKY11): Kendisine ait, şahsi.	Özlü-ğüis. 1.Bir şeyin durumu, mahiyeti. 2.Kişi, zat.
Saç(BKAGY12): Saç.	Saç(I)is. Baş derisini kaplayan kıllar: " <i>Muntazam taranmış, noksansız, sarı, genç saçlar...</i> " -A.Haşim.
Sanç-(KTADY36): Sançmak, mızraklamak.	Sançmak,-car(-i)esk. Saplanmak, batmak: " <i>Minnetle gül koklama, dikenî sancar.</i> " Atasözü.
Sekiz(BKADY14): Sekiz(8)	Sekizis. 1.Yediden sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 8, VIII rakamlarının adı. 3.sf. Yediden bir artık.
Semiz(TABTBY5): Semiz, besili, etli.	Semizsf. 1.Şişman: " <i>Semiz ve romatizmalı olan bu adam, suya ayağını bile deydirmemiştir.</i> " -F.R.Atay. 2.Eti, yağı çok olan, tavlı: " <i>Semizlerini seçin de kalan altı hindiyi... gönderin.</i> " -B.Felek.
Siz(KTADY34): Siz.	Sizzm. 1.Çokluk ikinci kişi zamiri. 2.Bir kişiye saygı ve incelik belirtsisi olarak kullanılan bir seslenme sözü.

<p>Sök(KTADY35): Sökmek, yarmak.</p>	<p>Sökmek,-er(-i) 1.Bir şeyi bulunduğu yerden kuvvet kullanarak veya gevşeterek çıkarmak, çekip ayırmak: "Bu çoban öyle güçlü görünüyor ki şu yandaki ağacı kavratsa dibinden söker götürür." -Y.Kemal. 2.Kurulmuş bir şeyi parçalarına ayırmak: <i>Makineyi sökmek</i>. 3.Rüzgâr, sel, akarsu, bir şeyi yerinden çıkarmak, götürmek. 4.Geçip gitmeye engel olan zorlukları atlatmak: <i>Araba çamuru sökemedi. Gemi akıntıyı söktü</i>. 5.Karışık bir yazıyı okumak: "Çok okunaksız bir yazı. Ben söker gibi oldum." - H.Taner. 6.(nsz)Balgam vb.nin çıkması, akması kolaylaşmak. 7.Ayırmak, uzaklaştırmak, vazgeçirmek: "Saplandığı fikirlerden sökemezsiniz." -Y.Z.Ortaç. 8.Örülmiş, dikilmiş şeyin ,örgüsünü veya dikişini ayırmak. 9.mec. Okuyabilme becerisini kazanmak: "Bunların Fransızcasını sökmek bir mesele, manalarını sökmek ikinci bir meseledir." -R.N.Güntekin. 10.argo Geçmek, etki yapmak: "Ne yaparsın, dedi ,burada böyle söküyor!" - F.R.Atay. 11.(nsz)tkz.Gelmeye başlamak veya çıkagelmek: "Şermin'le Nermin tam bir saat sonra, yani saat beş buçukta söktüler." -H.E.Adıvar</p>
<p>Sözleş(KTADY26): Söyleşmek, konuşmak, sözleşmek.</p>	<p>Sözleşmek(ns-le) 1.Herhangi bir iş konusunda birbirine karşılıklı söz vermek. 2.Belli bir yerde, belli bir saatte buluşmayı kararlaştırmak.</p>
<p>Sür-(KTADY23): Sürmek, kovmak, sürgün etmek.</p>	<p>Sürmek(-i,-e) 1.Yönetip yürütmek, sevk etmek. 2.Önüne katıp götürmek: <i>Koyunları sürmek</i>. 3.Uzatmak, ileri doğru itmek: "Kahveyi ısıtıyor, suyu dolduruyor, cezveyi sürüyor, fincanı boşaltıyor." -M.Ş.Esendal. 4.Dokundurmak, değdirmek: "Yüzümü saçlarına sürmek için başımı eğdim." -H.C.Yalçın. 5.Oturduğu, bulunduğu yerden ülkeden ceza olarak başka bir yer veya ülkeden göndermek, nefyetmek: "Mütarekede İngilizler onu Malta'ya sürdüler." -Y.Z.Oltaç. 6. Bir maddeyi bir yüzey üzerine ince bir tabaka olarak yaymak, dökmek, serpmek: "Avucuna doldurup kokluyor; ensesine, şakaklarına, boynuna sürüyor." -R.H.Karay. 7.tic. Bir malı satışa sunmak, piyasaya çıkarmak: "Satılmayan ne kadar bayat, bozuk mal varsa pansiyonerlere sürerler." - H.R.Gürpınar. 8.Yasal olmayan yolla piyasaya para çıkarmak. 9. (-i) Herhangi bir durum içinde bulunmak: "Dört duvar arasında bir memur hayat sürüyordu." -Y.Z.Ortaç. 10.(-i) Pulluk veya sabanla toprağı işlemek: "Öküzünün biri ölünce tarlasını süremedi." - Ö.Seyfettin. 11.(nsz) Olmaya devam etmek: "Baygınlığım ne kadar sürdü bilmiyorum." -A.düzelir. 13.(nsz) Zaman almak "Her odanın ziyareti bir saat sürmüştü." -A.Haşim. 14.bot. Bitki, ot yetiştirip ortaya çıkmak,bitmek,yeşermek:" Bu gölgeli yerlerde otlar bütün bir yaz mevsimi yeniden yeniye sürer, rutubetli toprakta bir bir arkasına yoncalar fişkirir, çayırlar kabarırdı." -R.H.Karay. 15.(n) sürüp gitmek eskiden olduğu gibi, eskiden nasılsa gene öyle olmak, öyle devam etmek: "Fakat bereket ki bu nevi duygular ancak masal ve romanlarda sürüp gider." -R.N.Güntekin.</p>
<p>Şad(KTADY17):Bir ünvan, şad.Türk devletinin batı kısmının başkanı, yabgu ve şad.</p>	<p>Şadsf.(şa:d)Far.ş ād esk. Sevimli, neşeli.</p>

Taş(KTAGY11): Taş.	Taş: <i>is.</i> 1. Kimyasal veya fiziksel durumu değişiklikler gösteren ,rengini içindeki maden, tuz ve oksitlerden alan sert ve katı madde: <i>Kireç taşı. Oltu taşı</i> . 2.sf. Bu maddeden yapılmış, bu maddeden oluşmuş. 3. Bazı yerlerde ve işlerde kullanılmak için bu maddeden özel olarak hazırlanmış malzeme: " <i>Ertesi günü kaldırıp Karacaahmet'e gömdüler, bir taş diken olmadı.</i> " -M.Ş.Esendal. 4. Yapı işlerinde kullanılmak için bu maddeden hazırlanmış malzeme: " <i>Tophane yakınlarında taştan bir binada oturuyordu.</i> " -S.F.Abasıyanık. 5. Mücevherlerde kullanılan yüksek değerli cevher: <i>Bu küpenin taşları o kadar temiz değil.</i> 6. Dama, domino vb.oyunlarda kullanılan metal, kemik, plastik veya tahta parçalardan her biri. 7. Bazı organların içinde, özellikle idrar kesesi vb.nde oluşan, türlü biçim ve hacimdeki katı madde. 8.jeol. Bazı kütlelerden kopan veya koparılan parça. 9.mec. Üstü kapalı bir biçimde söylenen iğneleyici söz, tariz.
Taşra(KTADY26): Dışarı, dışarıda, dışta.	Taşrais. (<i>ta'sra</i>) Bir ülkenin başkenti veya en önemli şehirleri dışındaki yerlerin hepsi, dışarılık:" <i>Taşrada öğretmenlik ede ede saç baş ağarmış ,tatlı sözlü bir adamdı.</i> " - Halikarnas Balıkcısı.
Tatar(KTAGY1): (k.a)Tatar, Otuz Tatar, Dokuz Tatar.	Tatar: <i>öz.is.</i> Tataristan'da, Batı Sibirya'da ve Rusya Federasyon'nun değişik bölgelerinde yaşayan Türk soyundan bir halk ve bu halktan olan kimse.
Ter(TAİTDY2): Ter.	Ter is. Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı: " <i>O kadar sırsıklam ter içinde idi ki cesaret edemedi.</i> " -Y.K.Karaosmanoğlu.
Tut(KTAGY4): Tutmak, yakalamak.	Tutmak,-ar(-i) 1. Elde bulundurmak, ele almak: " <i>Kucağında kundaklı bir çocuk tutuyordu.</i> " Ö.Seyfettin. 2. Ele geçirmek, yakalamak: " <i>Evvela bu terbiyesiz köpeği tuttu, bağladı.</i> " Ö.Seyfettin.
Tutun(TABTKY1): Tutunmak.	Tutunmak(-e) 1. Tutup bırakmamak, dayanmak, sarılmak veya asılmak : " <i>Evinin bahçesinin kapısını açtım ve kapanmayan panjurlarına tutunarak odasına girdim.</i> " - M.Ş.Esendal. 2. Aynı yerde ve durumda kalmak, direnmek, dayanmak: " <i>Düşman ordusu ordumuz karşısında tutunamadı.</i> " 3. Kendini kabul ettirmek, kendine bir yer sağlamak. 4. Kendi üzerine koymak, kullanmak: <i>Yaşmak tutunmak. Sülük tutunmak.</i> 5. Sataşmak, çıkışmak:" <i>...anam sabahleyin evine giden Naime adındaki kıza tutunmuş. İkisini de ağlatıncaya kadar söylemiş.</i> " -M.Ş.Esendal.
Tüket-(BKAKY1): Tüketmek .	Tüketmek(-i) 1. Kullanarak, harcayarak yok etmek, bitirmek, yoğaltmak: " <i>Titreyen elleri baş ucundaki sürahiye gide gele içindeki suyu tüketmişti.</i> " E.E.Talu. 2. Güçsüzleştirmek, bezdirmek. 3. Yürüyerek aşmak, bitirmek.
Tümen(KTAKY12): On bin.	Tümenis. 1.ask. Tugayla kolordu arasında yer alan birlik, fırka:" <i>Cehennem içinde boğuşan tümenin kurtuluşu demek olan bu haber onun tunçtan yüzünü değiştirmiyor.</i> " - H.E.Adivar. 2.ask.esk. On bin erden oluşan asker kuvveti. 3.esk. Büyük küme, yığın. 4.sf.esk. On bin.
Tün(KTADY26): Gece.	Tünis.esk. Gece.
Türk(KTAGY1): (k.a.)Türk.	Türk: <i>öz.is.</i> 1. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan halk ve bu haktan olan kimse: "Ne mutlu Türküm diyene!" -Atatürk. 2. Dünyanın çeşitli bölgelerinde yaşayan, Türkçenin değişik lehçelerini konuşan soy ve bu soydan olan kimse: "Ben bir Türküm, dinim, cinsim uludur." M.E.Yurdakul

<p>Uç-(KTADY16): Uçmak.</p>	<p>Uçmak,-ar(II)(nsz) 1.Kuş, kanatlı böcek vb.hareketli kanatları yardımıyla havada düşmeden durmak, havada yol almak: "<i>Biraz havalanıp bir başka kayaya kadar uçtu.</i>" -S.F.Abasiyanık. 2.Uçak vb.araçlar özel mekanizma ile yerden yükselmek, havada yol almak. 3.Sıvı, gaz veya buhar durumuna geçmek. 4.Rengi solmak: "<i>Rengi birdenbire uçtu.</i>" -P.Safa. 5.Rüzgâr veya başka itici güçle yerinden ayrılıp uzağa gitmek: <i>Bu gece tahta perde uçmuş.</i> 6.Yüksek yerden düşmek veya yuvarlanmak. 7.Belirmek: "<i>Sakalı yeni çıkmış, yüzünde çocukça ifadeler uçuyordu.</i>" -A.İlhan. 10.Çok hızlı gitmek: "<i>Hele bir asfaltta çıkalım görürsünüz bey, derdi. Uçar bu bizim külüstür.</i>" R.N.Güntekin. 11.Hava yolu ile gitmek: <i>Yarın İstanbul'a uçuyorum.</i> 12.mec. Yok olmak, ortadan kaybolmak: "<i>Bütün kargakar uçmuştu. Yüzünde iradesiz hatlar belirdi.</i>" -S.F.Abasiyanık. 13.mec. Çok sevinmek. 14.argo Keyif verici veya uyuşturucu madde aldıktan sonra hayal âlemine dalıp gitmek.15.şaka Aşırılamak: <i>Bizim kitaplar uçmuş.</i> 16.din.b. Dinî inanışa göre ruh ölümden sonra göğe yükselmek.</p>
<p>Uzun(TAİTDY2): Uzun, uzak, daimî, ustaca, mahirane.</p>	<p>Uzunsf. 1.İki ucu arasında fazla uzaklık olan, kısa karşıtı. 2.Başlangıcı ile bitimi arasında fazla zaman aralığı olan, çok süren: "<i>Uzun ince bir yoldayım/ Gidiyorum gündüz gece.</i>" - Aşık Veysel. 3.zf. Ayrıntılı , derinlemesine:"<i>Uzun düşündüğünü unuttuğunu ve düşüncelerinin yönünü kaybettiği bir anda yemeğe çağırdılar.</i>" -H.E.Adivar.</p>
<p>Üç(KTADY4):Üç.</p>	<p>Üçis. 1.İkiden sonra gelen sayıyı gösteren 3, III rakamlarının adı. 3.sf. İkiden bir artık.</p>
<p>Yan(TABTGY4): Yan, taraf.</p>	<p>Yanis. 1.Bir şeyin ön, arka, alt ve üst dışında kalan bölümü: "<i>Yolcuların girdiği iskele yanından kendini denize attı.</i>" -M.Ş.Esendal. 2.Sağ ve solun ortak adı, yön, taraf, cihet: "<i>Yaşlı garson yanımıza geldi.</i>" Y.K.Karaoğlu. 3.Yer. 4.Üst. 5.Birlikte, beraberinde olma: "<i>Bir ara acıkıp yanlarına getirdikleri ekmek peyniri yediler.</i>" -N.Cumalı. 6.Bedenin bir bölümü: <i>Sağ yanına inmiş.</i> 7.sf. Üstte, altta arkada veya önde olmayan. 8.sf. İkinci derece olan: <i>İlacın yan etkileri.</i> 9. sf. Tali: "<i>Siyasi partiler kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri şekilde ayrıcalık yaratan yan kuruluşlar meydana getiremezler.</i>" - Anayasa. 10.zf. Bir yana yönelerek. 11.mec. İstekleri karşıt olan iki kişiden veya topluluktan biri. 12.ask. Savaş düzenindeki ordunun iki kanadından her biri. 13.mat. Bir denklemde "=" işaretiyle ayrılmış olan iki anlatımdan her biri. 14.sp. Taç.</p>
<p>Yarama-(TABTDY6): Yaramamak, yakışmamak.</p>	<p>Yaramamak gereksiz olmak, boşuna yapılmış olmak:<i>Ona iyilik yaramaz.</i></p>
<p>Yaratur-(KTAGY12): Yarattırmak, yaptırmak. Yarat(KTAGY12): Yaratmak, tertip ve tanzim etmek, yapmak, meydana getirmek.</p>	<p>Yaratmak (-i) 1 din b. Allah olmayan bir şeyi var etmek: "<i>Allah, mutlaka dünyayı kullarına sevdirmek için baharı yaratmış olacaktı!</i>" - Ö.Seyfettin. 2. mec. Zekâ, düşünce ve hayal gücünden yararlanarak o zamana kadar görülmeyen yeni bir şey ortaya koymak,yapmak: "<i>Bir cazibe yaratmak için ne yapmalı diye düşünüyorduk.</i>" -F.R.Atay. 3.mec. Olmasına,ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak: <i>Bu haber sinirli bir hava yarattı. Yangın büyük tehlike yarattı.</i></p>

<p>Yaş(KTADY31): Yaş, ömür.</p>	<p>Yaş(I)is. 1.Doğuştan veya kuruluştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman sin(II): " <i>Yaş otuz beş,yolun yarısı eder.</i> " C.S.Tarancı. 2.Hayatın çeşitli evrelerinden her biri, çağ: " <i>Genç yaşında. Kızımızı yetiştirdik bu yaşa getirdik.</i> " -M.Yesari. 3.Bir kurum, bir kuruluş, düzen vb.nin kurulduğundan bu yana geçen zaman: " <i>Yetmiş beş yaşına basan Türkiye Cumhuriyeti.</i> 4.meteor. Bir gök cisminin oluşmaya başladığı günden bugüne kadar geçirdiği zaman süresi.</p>
<p>Yaş(KTAKY11): Gözyaşı.</p>	<p>Yaş(II)sf. 1.Nemli,ıslak,kuru karşıtı. 2.Kendi suyunu,canlılığını yitirmemiş, kurumamış, kurutulmamış, taze:" <i>Yaş ağaca balta vuran el onmaz.</i> " -Atasözü.3.is. Gözyaşı.4.argo Kötü,korkulu,zor:<i>Bugün işler yaş.</i></p>
<p>Yaşa-(KTAKY10): Yaşamak.</p>	<p>Yaşamak(ns) 1.Canlılığını, hayatını sürdürmek: " <i>Hiçbir şey yaşarken daha önemli değildir.</i> " -A.İlhan. 2.Sağ olmak: <i>Deden yaşıyor mu?</i> 3.Varlığını sürdürmek: <i>Balıklar suda yaşar.</i> 4.Oturmak, eğlenmek: <i>Köyde yaşamak. Şehirde yaşamak.</i> 5.Geçinmek: <i>Bu kazançla yaşamak kolay değil.</i> 6.Herhangi bir durumda bulunma veya olmak :<i>Bekâr yaşamak. Tek başına yaşamak.</i> 7.Görüp geçirmek, başından geçmek: " <i>Balkan Savaşı'nın bütün acılarını yaşamış bir ailenin kızydı.</i> " -N.Cumalı. 8.mec. Varlıklı, endişesiz, hoş vakit geçirmek,k eyif sürmek: " <i>Tek başına manevra yapan bir lokomotif rahatlığı ile hayatını yaşıyor.</i> " -H.Taner. 10.mec. Keyfi yerine gelmek, mutlu olmak, işleri yolunda olmak: <i>Bu iş olursa yaşadık.</i> 11.mec. Br durumu yaşar gibi olmak, bir durumla özdeşleşmek, duymak, hissetmek: " <i>Sen genç gibi yaşar, ihtiyar gibi ölürsün.</i> " - Ö.Seyfettin.</p>
<p>Yat-(KTADY24): Yatmak, uzanmak; yığılmak.</p>	<p>Yatmak,-ar(ns) 1.Bir yere veya bir şeyin üzerine boylu boyunca uzanmak: " <i>Dört yıl giden atların köpüklü boynuna bir daha yatmayacak.</i> " -N.Hikmet. 2.Uyumak veya dinlenmek için yatağa girmek. 3.Yatay veya yataya yakın bir duruma gelmek, eğilmek: <i>Rüzgârdan bütün ekinler yattı. Gemi sağa yattı.</i> 4.Hastalık sebebiyle yatakta kalmak: " <i>Gün geçmeden bronşiti, çarpıntısı tutar; yatak yorgan yatar.</i> " -S.M.Alus. 5.Geceyi geçirmek üzere bir yerde kalmak: <i>Bu gece nerde yatacağız? "Tavuk pazarındaki handa yatmakta devam ediyor."</i> -M.Ş.Esendal. 6.Boş yere beklemek: <i>Mallar depoda yatıyor.</i> 7.İşlemez, çalışmaz durumda kalmak: <i>Gemi limanda yatıyor.</i> 8.Bir özellik kazanmak için bir şeyin içinde beklemek: <i>Turşu sirkede yatıyor.</i> 9.Belli bir süreyi cezaevinde geçirmek. 10.Düz bir duruma gelmek, düzleşmek: <i>Kumaş iyice ütülenince yattı.</i> 12.(-le) Cinsel ilişkide bulunmak. 13.Bir düşünceyi veya bir öneriyi benimsemek, razı olmak. 14.Heves etmek, eğilmek: " <i>Çalı süpürgelerinin kırmızı çiçeklerindeki bal kokusuna yatmışlardı.</i> " -S.F.Abasıyanık. 15.mec. Bulunmak, var olmak: " <i>Her ayrıcalık hevesinin kökeninde bir kompleks , bir göstermecilik duygusu yatığı görülür.</i> " -H.Taner. 16.tkz. İşsiz kalmak, çalışmamak.</p>
<p>Yaz(KTAKY8): İlk bahar, ilk yaz, yaz.</p>	<p>Yazis. Kuzey yarı kürede 21 Haziran-23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi ,ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim: " <i>Çok sıcak bir yaz gecesiydi.</i> " - Y.K.Karaosmanoğlu.</p>
<p>Yazı(KTAGY7):Ova, düzlük, düz.</p>	<p>Yazı(II)is.hlk. Düzyer, ova, kır.</p>

<p>Yıl(KTADY8): Yıl, sene.</p>	<p>Yılıs. 1.Yer yuvarlağının,güneş çevresinde tam bir dolanım yapması için geçen 365 gün, beş saat ve 49 dakikalık zaman. 2.Miladi takvime göre ocak ayının birinde başlayıp aralık ayının otuz birinde sona eren on iki aylık dönem, sene: "<i>Yıl 1919/ Mayıs on dokuzu/ Ufukta duran gemi gitgide yaklaşıyor.</i>" -C.S.Erozan. 3.Başlangıç tarihi belli olmayan on iki aylık süre: "<i>Kırkı atlayalı birkaç yıl oldu.</i>" -H.E.Adıvar. 4.<i>astr.</i> Bir gezegenin güneş çevresindeki dolanım süresi: <i>Erendiz yılı yer yuvarlağının on iki yılına eşittir.</i></p>
<p>Yit-(KTADY27): Yitmek, kaybolmak.</p>	<p>Yitmek,-er(nsız) 1.Yok olmak,ortadan kalkmak, kaybolmak. 2.Görünmez olmak. 3.Sahip olunan bir şey elden çıkmak.</p>
<p>Yol(KTAKY9): Yol.</p>	<p>Yolis. 1.Karada, havada, suda bir yerden bir yere gitmek için aşılacak uzaklık, tarik: <i>Kara yolu. Deniz yolu. Hava yolu.</i> 2.Karada insanların ve hayvanların geçmesi için açılan veya kendi kendine oluşmuş, yürümeye uygun yer:" <i>Bahçeleri bahçelere toprak yollar bağlardı.</i>" -Ç.Altan. 3.Genellikle yerleşim alanlarını bağlamak için düzeltilerek açılmış ulaşım şeridi: "<i>Yolda oynayan çocuklara ne olduğunu sordu.</i>" -Ö.Seyfettin. 4.İçinden veya üstünden bir sıvının geçtiği aktığı yer: <i>Su yolu. Sel yolu.</i> 5.Yolculuk: <i>Yola çıkmak. Yoldan kalmak. Yol harcı. Yol tezkeresi.</i> 6.Gidiş çabukluğu, hız: <i>Bu vapurun yolu az.</i> 7.Davranış, tutum, gidiş veya davranış biçimi:" <i>Celal Bey'i sakal bırakma yolunda , kim, hangi örnek özendirdi diye çok düşünmüşümdür.</i>" -H.Taner. 8.Uyulan ilke, sistem, usul, tarz, tarik: <i>Duyguların eğitimi de en iyi sanat yoluyla olur.</i> 9.Uzun çizgi: <i>Kumaşın yolları.</i> 10.<i>mec.</i> Gaye, uğur, maksat: <i>Bu yolda çok emek harcadı.</i> 11.<i>mec.</i> Bir amaca ulaşmak için başvurulması gereken çare, yöntem: <i>Bu işi yapmanın bir yolu vardır.</i> 12.<i>hlk.</i></p>
<p>Yurt(KTAKY9): Yurt.</p>	<p>Yurt,-duis. 1.Bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası, vatan: <i>Türk yurduna Türkiye denir.</i> 2.Memleket:"<i>Gerideki yurdunu on beş günden fazla boş bırakmak istemez.</i>" -F.R.Atay. 3.Bakıma ve barınmaya muhtaç bir grup insanın oturduğu, yetiştirildiği veya bakıldığı kurum:<i>Güçsüzler yurdu.</i> 4.Göçebe Türklerin oturduğu çadır. 5.Öğrencilerin kaldığı, barındığı yer. 6.Toplu olarak bir iş öğretilen yer:<i>Dikiş yurdu.</i> 7.Hastaların tedavi edildiği yer:<i>Sağlık yurdu.</i> 8.<i>mec.</i> Diyar:<i>Bu köy pehlivanlar yurdudur.</i> 9.<i>mec.</i> Bir şeyin ilk veya çok yetiştirildiği yer,vatan. 10.<i>hlk.</i> Yörüklerin yazın veya kışın oturdukları yer. 11.<i>esk.</i> Sahip olunan arazi, emlak. yurt edinmek(veya tutmak) bir yeri kendisine, ailesine yurt olarak kabul etmek, vatan tutmak.</p>
<p>Yüz(KTADY13): Yüz, yüz sayısı.</p>	<p>Yüz(I)is. 1.Doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı.2.Bu sayıyı gösteren 100,C rakamlarının adı.3.<i>sf.</i> On kere on,doksan dokuzdan bir artık.4.Kere ,kat vb.kelimeler ile birlikte kullanılarak yapılan işin çoklupunu abartılı biçimde anlatan söz:"<i>Hikmet Bey'in kurum ve edası,her zamankinden belki yüz kat üstündü.</i>" -S.M.Alus.</p>
<p>Yüz(KTADY33): Yüz, çehre.</p>	<p>Yüz(II):is. 1.Başta, alın, göz, burun, ağız, yanak ve çenenin bulunduğu ön bölüm, sima, çehre, surat: "<i>Bir güzel çocuk yüzüyle gülümsüyor.</i>" -S.F.Abasiyanık. 2.Yüzey, satih: <i>Suyun yüzünde.</i> 3.Kesici araçlarda keskin kenar: <i>Bıçağın keskin yüzü.</i> 4.Bir kumaşın dikiş sırasında dışa getirilen gösterişli bölümü. 5.Yorgana ve yastığa geçirilen kılıf. 6.Bir şeyin görünen bölümünde kullanılan kumaş:<i>Yorgan yüzü. Kanepenin yüzü.</i> 7.Birinin görüle gelen veya umulan hoşgörülüğüne güvenilerek gösterilen cüret: <i>Ne yüzle? Yüzü olmamak.</i> 8.Nedeniyle, sebebiyle: "<i>Bu yüzden Fuat Köprülü ile çatışmaya başlamışlardı gazetelerde.</i>" -Y.Z.Ortaç. 9.Yan, taraf. 10.Bir yapının dışa bakan düşey yüzeylerinin tümü: <i>Ön yüz. Yan yüz. Ara yüz.</i> 11.<i>mec.</i> Utanma <i>Adamda yüz yok ki!</i></p>

TARAMA SÖZLÜĞÜNÜN TARANMASI:

Bu bölümde, XIII. yüzyıldan günümüze kadar Türkiye Türkçesiyle yazılmış 227 eserden taranan ve bugün kullanılmayan, ya da anlamı, şekli değişik olarak kullanılan Türkçe sözlerinin tümünün toplandığı tarama sözlüğünün taranması yer almaktadır.

Aradığımız sözcükler Türkiye Türkçesi'ne göre hiçbir ses değişikliğine uğramamış olsa da tarama sözlüğünde aynı sözcüğü ararken bazı ses değişikliklerine rastlanmıştır. Böylece çalışma, bazı sözcüklerin günümüze gelene kadar nasıl bir serüven izlediğini gözlemlemeye de hizmet etmiştir. Örneğin **taşra** sözcüğünün anlamında hiçbir değişiklik olmamakla birlikte yıllar içinde “daşra, daşıra, dışra, taşra” kullanımının olduğunu, tut- eylem kökünün dut- , tüket- eylem kökünün ise düket- şekli olduğunu görmek ve burada varlığı belirgin olan d>t değişmesi gibi bazı ses değişikliklerini fark etmek mümkündür.

Türkçe Sözlüğün taranmasında olduğu gibi burada da sözcüğün yan ve mecaz anlamlarına yer verilmiştir. Bazı sözcüklerin yalın hali sözlükte yer almasa da, sözcüğün o zamanda yaşadığını göstermek amacıyla deyim içindeki kullanımlarına yer verilmiştir.

ORHUN KİTABELERİ	TARAMA SÖZLÜĞÜ
Aç(BKADY38): Aç, tok olmayan.	ac dirilmek: Aç yaşamak. Ölünce tok dirilme ac diril var Ki ac dirilmededür her ne kim var (<i>Ruşeni.XV.68</i>)
Al(KTAGY7): Almak, yenmek, mağlup etmek, zapt etmek, işgal etmek, feth etmek;dinlenmek, dikkate almak.	Almak: 1. Basmak, galebe etmek, istilâ etmek, kaplamak. ...Ta kuruyunca kendi ayruk işe meşgul oldu,eri uyku aldı bir it geldi ol sısama ağız değirdi. (<i>Kel.XIV.86</i>) 2. Ele geçirmek, yakalamak, elde etmek. ...Tavşan eyitti: Benim ile bir tavşan veribimişler idi, yolda bir arslan güç ile aldı, eyittim kim: Melik gıdasın almağıl. Sözüm işitmedi, çok defa eyledi ve eyitti: Bu, benim avım yeridir ve bunu almağa ben hakliven. (<i>Kel.XIV.38</i>) 3. Gereken şeyi kendine mal etmek. Eğer âşık isen al bu sözümden Kamu sermayeyi var eyle taraş (<i>Esrefoğlu.XV.59</i>)
Alp(KTAGY6): Alp, kahraman, cesur, yiğit; zor, çetin, sert, müthiş.	Alp: Kahraman, babayiğit, bahadır, pehlevan. Ara yerde var idi bir subaşı İgen alp yavlak bahadır kişi (<i>Süh.XIV.163</i>)
Altı(KTADY31): Altı(6)	----
Aş-(KTADY17): Aşmak.	Açmak(IV): Aşmak . Ehl-i beytin pes aluben kaçtılar Koyup ilin dağ ü orman açdılar. (<i>Enveri.XV.45</i>)
Aş(KTADY26): Aş.	Aş: Yemek, çorba, yiyecek şey. Anın için yimedik şimdi aş Yohsa kemürürdük aşıktan taşı (<i>Yuz.Şeyd.XIII.72</i>)
At(KTADY32): At(hayvan).	at binmek: Ata binmek. Mir İlyas ile bir bölük guzat Gitti yayan kimisi binerdi at (<i>Enveri .XV.27</i>)
Ay(KTAKDY1): Ay (30 gün)	----
Az(KTAGY10): Az.	Azırak: Daha az. Bir nicesinin azâbı artık olur ve bri nicesinin azırak olur. (<i>İrşad. XV.145</i>) Azrak,(azrek): Daha az, azca. Kara şarap gıdâ artuk vere, liykin harareti saru şarap hazretinden azrak ola. (<i>Yadig âr. XIV.10-1</i>)
Balbal(KTADY16): Balbal, öldürülen düşmanın heylkeli.	----

<p>Bark(KTAGY12): Bark, ev, mezar, türbe, abide, abide mezar.</p>	<p>-----</p>
<p>Bas(KTADY22): Basmak, bastırmak, üzerine çökmek, baskın yapmak, yenmek, ezmek, çökmek.</p>	<p>Basmak: 1.Altıtmek, yenmek. Gönül yufkalığı ve şefkat bana galip olur ve gönül darlığı ve hasret beni basar. <i>(Kel.XIV.60)</i> 2.Bastırmak, kapatmak. Seyyid'e cevr ettiler zulm ile hakkı basdılar. <i>(Nesimi.XIV.118-1)</i> 3.Teskin etmek. Dördüncü sebebi dahi kakıdığıın basmağın ve gazabına sabretmeğın budur.<i>(Müz.XV.284)</i> 4.Üstüne oturmak, altına almak. Kaplumbağa yumurtasın hiç basmaz yumurtlar hemen karşısına geçer,nazarını kırk gün yumurtadan gidermez.<i>(Müz.XV.55)</i> 5.Atmak, savurmak, yağdırmak. Ne taşlar bastı seng-endaz-ı ahım deyr-i gerdune Düşen altun kayalardır,değil vakt-ı seher kevkep <i>(Baki.XVI.67)</i> 6.Kaplamak, bürümek. Kiminin başı aslan, ayağı pil Kimisini basmış keçi gibi kıl <i>(Süh.XIV.222)</i> 7.Koyup bastırmak. İsmail eydür: Beni ensemden boğalagıl, yüzüm yere basgıl. <i>(Tuh.Le.XV.314)</i></p>
<p>Baş(KTADY33):Baş; dağın başı, tepe, zirve: şef, başkan, kumandan.</p>	<p>Baş: 1.Başkan,topluluğu yöneten, komutan. Etiler budur bu kaflenin başı Aslı görklü kendisi mukbil kişi <i>(Yuz.Şeyd.XIII.19)</i> 2.(İnsan ve hayvan sayımında)Tane. Mezkür iskeleden yirmi baş esir geçiren Pîri Çelebi bin Musa elinden esir başına yüz altmış akça hesabı üzere...<i>(Sic.B.XV.7,66)</i> 3.Başak. Buyurdu Yusuf ekin çok ektiler Vakti geldi başı birle derdiler <i>(Yuz.Şeyd.XIII.56)</i> 4.Yara. Zeliha eder zî ki bildin sen işi İçimdedir onulmaz bağrım başı <i>(Yuz.Seyd.XIII.31)</i></p>
<p>Bil-(KTAGY11):Bilmek.</p>	<p>Bellü bilmek:İyi bilmek, iyice anlamak, kanaat getirmek. Deve yüküdür didiğim anı bil Etmeyesin eşek yükü bellü bil <i>(Yuz.Şeyd.XIII.65)</i> Bilinecek çıkmak:Tanımak, bilmek. ...Merkum Mahmut bir keçi ve iki koyun ile gelip bana konuk oldu,ben dahi ertesi iki keçi kendimin bile gelip bazarda satılmağa getirdik,sonra koyunu bu bilincek çıkıcak ol firar eyledi. <i>(Sic.A.XVI.6,492)</i></p>

Bilge(KTAGY6): Hâkim, müşavir, bilgili, âlim, akıllı, bilici.	Bilge: Âlim, hakîm, bilgin. Dedin idi bana ey er bilgesi Ki suya vü damdan düşe gölgesi Sen olmaya dama nazar kılasan Sebük sallamasın seni bilesin (<i>Süh.XIV.83</i>)
Bin-(KTADY32): Binmek.	Binmek: Çıkmak, oturmak, cülûs etmek. Tahte bindi sultan oldu kamuya Ulu kici kamu turdu tapuya (<i>Yuz.Şeyd.XIII.51</i>)
Bir(KTAGY6): Bir(1)	Bir:1. Bir kere, bir defa. Döndü eydür imdi bir tur bakalım İkimiz ol put katına girelim (<i>Yuz.Şeyd.XIII.19</i>)
Biz(KTADY20): Biz. (şahıs zamiri)	----
Boz-(KTADY31): Bozmak, bozguna uğratmak.	----
Boz(KTADY33): Boz.	Boz(I): Sürülmemiş (toprak). Ca'fer bin Musa Ericcek ve Ötecik kethudalığın ve koruculuğun Mü'min bim Mustafa'ya verdi ve kendi yerine vekil eyledi ki boz yatan yerleri ekmek için... (<i>Sic.B.XV.8,386</i>)
Bu(KTAGY4): Bu.	Üşbu,(İşbu): Bu, işte bu. Üşbu iş kim sana geldi eyle bil Bundan ötrü dur Çalab'a secde kıl (<i>Yuz.Şeyd.XIII.9</i>)
Bul-(TABTDY6): Bulmak.	----
Bunda(KTAGY11): Bunda, burda.	Bunda:1. Buraya. Bunda geldi onumuz üç tapuda Evde kaldı birimiz kulluk ide (<i>Yuz.Şeyd.XIII.66</i>)
Çöl(KTADY4): Çöl.	----

<p>Er(KTADY11):Er.</p>	<p>Er(I): 1.Koca, zevç. "...Ol cerrah avratı ile ol dostuna haber veribidi ve eyitti kim:Bu gece erim konuk olmağa gitti,durgıl gelgil. <i>(Kel.XIV.18)</i> 2.Erkek, kişi. Bir saraya koydu Yusuf'u hoca Er ü avrat doldu kamu dam baca <i>(Yuz.Şeyd.XIII.21)</i> 3.Yiğit, bahadır, kahraman. Yüz bin subaşı var idi, her bir subaşının bin eri var idi. <i>(Tebareke.XIV.8-1)</i> 4.Bektaşî Şeyhi, mürşit, erenler. Ey cihanın varlığını terkeden Er mahabbetin gönülde berkidenden <i>(Bektaşî.XV.414)</i> 5.Sahip. Beli bildim ki sen bir genc erisin Veli göster o gencin kancarisın <i>(Ceng.D âi.XV.222)</i></p>
<p>Eren(BKAGY11):Er, eren, yiğit, asker, erler.</p>	<p>Eren, (erenler): 1.Erkek. Ve ol dağ kavminin erenleri görklü ve avratları çirkin idi ve yazı kavminin avratları görklü ve erenleri çirkin idi. <i>(Enb.XIV.80)</i> 2.Kahraman, bahadır, babayiğit. Gemiler veribid' içi toptolu Erenler ki, kalmazdı erden alu <i>(Süh.XIV.245)</i> 3.Erler, yiğitler, kahramanlar. Yiğit yiğli uydu bana çevredin Urundum haramî vü uğru adın Katıma derilmiş idi ol eren Ki ana kalırdı buları gören Kan içerler idi yiseler öyün Kılıçla idi oynasalar oyun <i>(Süh XIV 278)</i></p>
<p>İç(KTAGY2):iç, dahilî.</p>	<p>-----</p>
<p>İçre(KTADY26):İçre içinde, içten, içinden, gizli, iç, gizlice el altından.</p>	<p>İçre:İçinde, arasında, içine,...vaktında, -de. Budur âhir kıssaların görklüsü Kur'an içre mushafların yazısı. <i>(Yuz.Şeyd.XIII.2)</i></p>
<p>İki(KTADY27):İki(2)</p>	<p>iki arslanlar:İki arslan. İki mehîp ve acîp arslanlar buldular demirden kafeslere koyup... <i>(Bektaşî.XV.329)</i></p>

<p>İl(KTAGY3):İl,el memleket, ülke, vatan, millet, devlet, halk, devlet düzeni.</p>	<p>İl(II),(el): 1.Diyar, iklim, memleket, ülke, yurt, vilâyet. Var mı derler ayıplı kul alıcı Ayrık ile iledüben satıcı <i>(Yuz.Şeyd.XIII.15)</i> 2.Halk, ahali, kendisine yabancı olanlar, başkası. Sahn-ı meydana il derildiler Görmeğe intizar kıldılar <i>(Yuz.Hamdi.XV.91-1)</i> 3.Hısım, akraba, yabancı olmayan, dost, yâr. İcâzet veresiz kulunuz varam Eğer il ü ger yağı ise görem <i>(Süh.XIV.466)</i> 4.Oba, aşiret. Eğer ak kızlar, biserekler gerek ise fülân yerde dört bin evlü il var. <i>(Tuh.Le.XV.373)</i></p>
<p>İlk(KTAKY4):İlk, önce.</p>	<p>ilk:İlkin. BU resme yürüdü çü on gün olur Görür bir kadirge denizden gelür Bilimedi ne nesnedie ilk anı Geri baktı vü anladı yelkeni <i>(Süh.XIV.192)</i></p>
<p>İn-(KTADY12):İnmek.</p>	<p>-----</p>
<p>İş(KTADY8):İş.</p>	<p>-----</p>
<p>İt-(KTADY39): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilatlandırmak, tertip etmek.</p>	<p>-----</p>
<p>Kalın(TABTGY6):Kalın .</p>	<p>Kalın(II): 1.Sık, kesif, kalabalık, çok, sayısız. İrişti yine bir kalın mişeye Batuptu deniz gibi endişeye <i>(Süh.XIV.190)</i> 2.Kalınlık . Pes Tanrı Taâla Firdevsin yüksek derecesinden bir yeşil yakut indirdi anın kalını beş yüz yıllık yol idi. <i>(Enb.XIV.6)</i> 3.Derin . El-hecic [Ar.]:Kalın dere,ya'ni derin ki vâdi-i amîk mânasına. <i>(Kdeb.XVIII.310-2)</i></p>

<p>Kim(KTADY9):Kim.</p>	<p>Kim: 1.Kimse. Hasm eğer düşmen görür ise bizi Kim görünmez bize illâ kendüzi (Man.Tayr.XIV.125) 2.Kimse ki. Şu kim kendi âsâyişin gözetir Ayağın kilimi kadar uzatır (Süh.XIV.197) 3.Kimi, kimisi. Kimiñ başına taç urur bahtten Kimi toğrağa indirir tahtten (Ferh.XIV.1)</p>
<p>Kişi(KTAGY6):Kişi, insan, adam, halk.</p>	<p>Kişi:1.İnsan, adam, kimse. Yüzün gören kişiler anın paşa Hayran olur diremez aklın başa (Yuz.Şeyd.XIII.21)</p>
<p>Ne(KTADY9):Ne, hangi; niye, niçin, nedir.</p>	<p>Ne: 1.Hangi. Sen ne bağın gülü,kangı bakçanın sünbülüsün, bu yad illerde kimin âşinasısın. (Müslim.XV.1,12) 2.Nasıl ,ne şekilde. Süheyl anda uykuya düşmüş iken Gülün yanına gör ne bitti diken (Süh.XIV.56) 3.Ne olur,ne var. Benim yok mu kapum ,kon bu fiğanı İletsem ne ana bu armağanı (Muham.XV.549) 4.Ya. Kanı ol Allahtan gayri İlâh tutunup taptuğumuz ,gelse sizi bu azâptan kurtarsa ne. (Leys.Ar.XV.416) 5.Ne kadar,ne çok. Çi dūr[Fa.]Ne irak demektir.Gayet baiden kinayedir. (Deş.XVI.99-2) 6.Kim. Ol kethuda nedir ,ne tarihten nasp olunmuştur? (Sic.B.XV.7,137)</p>
<p>On(KTAGY12):On(10)</p>	<p>----</p>
<p>Ordu(KTAKY8): Merkez, payitaht. Kağanın oturduğu yer, hakanın oturduğu şehir, ordugâh, karargâh.</p>	<p>Ordu,(ortu): 1.Askerin toplandığı, toplu olarak bulunduğu yer, ordugâh, karargâh, makar. Dün buçuğunda Kazan Beğın ordusuna geldi. (Dede.XIV.21) 2.Mahal, mahalle. Eyitti:Beni, İsrailden biri nice er oğlan doğursa öldürün ve nice kız doğursa kon. Pes her bir orduya bir kişi müvekkel kodu kim ol işi işleye; çok zaman öyle işlediler. (Enb.XIV.347)</p>
<p>Otuz(KTAGY1): Otuz(30)</p>	<p>----</p>

Öd(BKADY29): Öd, öd kesesi, iç.	-----
Öl-(KTAGY6): Ölmek.	Ölmek: Erimek, çalkalanarak karıştırılmak. Gül suyun yumurda ağı zeyt ile ölmüş gül yağı karıştırırsa,bir pâre ketan bezin ıslata yatacak üzerine koya. (<i>Hazain.XV.53-1</i>)
Öz(KTAGY9): Öz, kendi.	Öz(I):1. Nefs, zat, kendisi, benlik. Yedinci yıl Mısır'ın ehli geldiler Özlerini Yusuf'a kul kıldılar (<i>Yuz.Şeyd. XIII.56</i>)
Özlük(BKAKY11): Kendisine ait, şahsi.	-----
Saç(BKAGY12): Saç.	Saç bölüğü: Saç örgüsü, kâkül, zülûf. Giysû[Fa.]:Kâf-ı Aceminin kesriyle saç bölüğüne derler. (<i>Ha.Ş.XVI.79</i>)
Saç-(KTADY36): Saçmak, mızraklamak.	Saçmak,(sancımak): Saplamak. Oh attılar batmadı,kılıç urdular kesmedi,sünü ile saçtılar ilmedi. (<i>Dede.XIV.</i>)
Sekiz(BKADY14): Sekiz(8)	-----
Semiz(TABTBY5): Semiz, besili, etli.	-----
Siz(KTADY34): Siz.	Siz: Sizin. ...Anter, siz avlayacağınız kuş değildir. (<i>Anter.XIV.2,217</i>)
Sök(KTADY35): Sökmek, yarmak.	-----
Sözleş(KTADY26): Söyleşmek, konuşmak, sözleşmek.	-----
Sür-(KTADY23): Sürmek, kovmak, sürgün etmek.	Sürümek: 1. Sürüklemek. Saçından sürüyüp tamuya iletürler. (<i>Yüz.Ha.XIV.69</i>) 2. Sürmek. Etti ta'ziö ol Nebi yüzler sürüdü ümmeti Eğnine hil'at giyürüp örttüler atlas duvak (<i>Muham.XV.97</i>)
Şad(KTADY17): Bir ünvan, şad.Türk devletinin batı kısımının başkanı, yabgu ve şad.	-----
Taş(KTAGY11): Taş.	-----
Taşra(KTADY26): Dışarı, dışarıda, dışta.	Daşra, (daşıra, dışıra, taşra): Dışarı. Siz varın desturdur imdi yola Daşra çıktılar kamu tapu kıla (<i>Yuz.Şeyd.XIII.80</i>)
Tatar(KTAGY1): (k.a)Tatar, Otuz Tatar, Dokuz Tatar.	-----

Ter(TAİTDY2): Ter.	-----
Tut(KTAGY4): Tutmak, yakalamak.	Dutmak,(tutmak): 1.Sabit kılmak. Ve liykin hırs ve haset ve günölemek beni anın üzerine duttu kim bu gerekmez işi işledim. (<i>Kel.VIV.62</i>)
Tutun(TABTKY1): Tutunmak.	Dutunmak, (tutunmak): 1.Edinmek, ittihaz etmek, telâkki etmek. Kaçan Tanrı Taâla İblis'i uçmaktan çıkardı,İblis eyitti Tanrıya:Senin kullarından çeri dutunurven Tanrı Taâla:Ben dahi kendi halkımdan çeri dutmuşven ve ol çekirgedir dedi. (<i>Enb.XIV.401</i>) 2.Tutulmak. Gün dutunursa bu ay çoktur matar Kış katı ola yağa kar bâ-matar (<i>Melhame.XIV-XV.38-1</i>)
Tüket-(BKAKY1): Tüketmek .	Düketmek: Tüketmek, bitirmek. Meğer şol kimesne ki mecliste biregü sözünü henüz düketmedün ol söze başlaya. (<i>Güls.XV.47</i>)
Tümen(KTAKY12): On bin.	Tümen: On bin, pek çok; fırka. Ecel irdi girdi yere şahımız Göge çıktı feryadımız ahımız Sana Tanrı versin tümen yaş bu gün Anın yasını eyledik üş düğün (<i>Süh.XIV.235</i>)
Tün(KTADY26): Gece.	-----
Türk(KTAGY1): (k. a.)Türk.	Türk: Güzel, civan. Gamzeler birbirine eyler nihanî remzler Söyleşürler türk hünîler zeban-ı Pehlevî (<i>Sarıca.XV.47</i>)
Uç-(KTADY16): Uçmak.	Uşmak: Uçmak. Rucu' etti Hak'ın mülkine geçti Bu işlerden hevası külli uştu (<i>Tennuri.XV.185</i>)
Uzun(TAİTDY2): Uzun, uzak, daimî, ustaca, mahirane.	Uzun: Uzunluk, tül. Her diregin uzunlu elli arşın idi.Buyurdu kim anın kamusun San'a şehrine yakın bir yassı üyük üzere diktiler. (<i>Enb.XIV.652</i>)
Üç(KTADY4): Üç.	Üç günlücek: Üç gün olan sürece. Murad üzre devretti çarh-ı felek İçilsin getir bâri üç günlücek (<i>Atai.Ha.XVI.38</i>)
Yan(TABTGY4): Yan, taraf.	Yaña,(yañada,yañadan,yañadın,yañasına,yañaya): Taraf, tarafa, tarafta, taraftan, tarafına. İstediler dört yañadan tağılu Ol oturmuş kabr üzre zari kılı (<i>Yuz.Şeyd.XIII.16</i>)

<p>Yarama(TABTDY6): Yaramamak, yakışmamak.</p>	<p>Yaramak: 1.Mümkün olmak, imkân elvermek. Kocalık bir yılana eser eyledi ve zaiflik yavlak yol buldu. Ne kûtsuz dirlik eyleyebilür ve ne kuvvetsiz av avlayabilürdü. Pes endişe kıldı ve eyitti kim yiğitliği geri getirmeğe yaramaz kim kocalık barı dölek ve pâydâr oldu. (<i>Kel.XIV.120</i>) 2.Uygun düşmek, elverişli olmak, caiz olmak. Tan atmış idi ol dem ü göz göre Yaramazdı kim şara dahi gire (<i>Süh.XIV.242</i>) 3.Yakışmak, lâyık olmak. Birini sevmeye birini seve Üşbu söz peygambere yaramaya (<i>Yuz.Şeyd.XIII.66</i>) 4.Hak kazanmak. İstihkak[Ar.]:KİMse nesneye tamam yaramak. (<i>Bab.XVI.1 323</i>) 5.Uğurlu gelmek. Kime tavşan yarar kime kurt. (<i>Ata.XV.19</i>)</p>
<p>Yarat(KTAGY12): Yaratmak, tertip ve tanzim etmek, yapmak, meydana getirmek.</p>	<p>----</p>
<p>Yaratur-(KTAGY12): Yarattırmak, yaptırmak.</p>	<p>----</p>
<p>Yaş(KTADY31): Yaş, ömür.</p>	<p>----</p>
<p>Yaş(KTAKY11):Gözyaşı.</p>	<p>----</p>
<p>Yaşa-(KTAKY10):Yaşamak.</p>	<p>Yaşamak:Yaşlanmak, çok yaşamak, kocamak. Ahşam oldu ev issinin oğlanı çiftten geldi,bir yaştamış öküzü var idi...Bu gece dahi yem yimezse sabah boğazla etini sat,bir genç öküz al dedi. (<i>Ferec.XV.441</i>)</p>
<p>Yat-(KTADY24): Yatmak, uzanmak; yığılmak.</p>	<p>Yatmak: 1.Yatay bir yerde durmak, bulunmak. Fe'v [Ar.]:Değirmice yatan kumluk yer. (<i>Bab.XVI.2,555</i>) 2.Yatışmak, sükûnet bulmak. Bir pâre yüreğim oturup korkum yatsun. (<i>Tibr.XVI.65</i>)</p>
<p>Yaz(KTAKY8): İlk bahar, ilkyaz, yaz.</p>	<p>Yaz:Bahar mevsimi, ilk bahar. Senin boyun budahtan ağdı geçti Cihan imdi yüzünden yaz ü yaydır (<i>Velet.XIII-XIV.16</i>)</p>

Yazı(KTAGY7): Ova, düzlük, düz.	Yazı(I),(yazu(I)): Ova, sahra, ıssız kır. Kar yağar yağmur ile heybet tolu Sel suyuyla yazı olur toptolu (<i>Yuz.Şeyd.XIII.17</i>)
Yıl(KTADY8): Yıl, sene.	II: Yıl Otuz min üç yüz ıl Âdem'den öndin Be-kudret divi bend iden Ali'dür (<i>Nesimi.XIV.71</i>)
Yit-(KTADY27): Yitmek, kaybolmak.	II: Yıl Otuz min üç yüz ıl Âdem'den öndin Be-kudret divi bend iden Ali'dür (<i>Nesimi.XIV.71</i>)
Yol(KTAKY9): Yol.	Yol: 1. Âdap, erkân, âdet, meslek, usûl, kaide. Yol bilmezsen yola git. (<i>Ata.XV.2</i>) 2. Müsaade, izin. Bağlayup götürelim işbu piri Sana yol yoktur girme içeri (<i>Battal.XVIII.195</i>)
Yurt(KTAKY9): Yurt.	Yurt: Oturulan yer, mesken, memleket. Bûm ü ber [Fa.]:Karargâh,yurt mânasına. (<i>Deş.XVI.96-2</i>)
Yüz(KTADY13): Yüz,yüz sayısı.	-----
Yüz(KTADY33): Yüz,çehre.	Yüz: 1. Karşı, nezd, yan. Pes kaçan İbrahim'i âdemiler yüzüne getirdiler eyittiler... (<i>Enb.XIV.147</i>) 2. Cihet, yön, taraf. Ey can bilir misin ki söz ne yüze varur. (<i>İhlâs.XIV.38</i>)

DERLEME SÖZLÜĞÜNÜN TARANMASI:

Bu bölümde Orhun Kitabelerinden bu yana hiçbir ses değişimine uğramadan yaşayan sözcüklerin Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden derlenmiş olan sözcüklerle karşılaştırılması bulunmaktadır. Sözcüklerin karşılıklarını bulmak elbette Türkçe sözlükteki gibi kolay olmamıştır; çünkü ağızlar ve yöresel kullanımlar sözcüğün ilk anlamından uzaklaşıp soyutlaşmasına oldukça müsaittir. Aslında bu bölüm günümüzde kullandığımız bu sözcüklerin ağızlarda ne kadar çeşitli anlamlar kazanabildiğini de örneklemektedir.

Ağızlardaki anlam çeşitliliğini örnekleyecek olursak, **“al-”** eyleminin kitabelerdeki anlamı “Almak, yenmek, mağlup etmek, zapt etmek, işgal etmek, feth etmek; dinlenmek, dikkate almak.” iken Derleme Sözlüğü'nde “Meyletmek, bir taraf ağır gelmek: Merkebin bu yanı alıyor.” Anlamı yer almaktadır.

“Aş” sözcüğünün kitabelerdeki anlamı genel anlamda “yemek” iken ağızlarda bu anlam genelden özele kaymış ve yemeğin özellikle bir çeşidi anlamında kullanılagelmiştir. Bunlar yörelerine göre çeşitlilik göstermekle birlikte şunlardır: Bulgur pilavı, pirinç pilâvı, bulgurdan yapılan sulu pilâv, çorba, nişasta, şeker ve su ile yapılan bir çeşit tatlı, tarhana, buğday unundan yapılan erişte, fırınlanmış mısır kırıklarından yapılan bir çeşit yemek, zeytin tanesinin mengineye sıklıdıktan sonra kalan posası.

“Bark” sözcüğü kitabelerde “Ev, mezar, türbe, abide, abide mezar.” anlamlarında kullanılırken, ağızlarda ilk anlamıyla ilgili olarak insanların konaklayabileceği veya dinlenebileceği yerler olan” Otel, park, bahçe” şeklinde yan anlama kaydığı görülmektedir.

“Bas-” eylem kökünün kitabelerdeki anlamı “Basmak, bastırmak, üzerine çökmek, baskın yapmak, yenmek, ezmek, çökmek.” iken ağızlarda görülen “Evlenmek niyetiyle bir kızı alıp kaçırmak, cinsî münasebette bulunmak, kümes hayvanları için çiftleşmek, kümes

hayvanları için kuluçkaya yatmak, oyunda yenmek.” Anlamları aynı olmasa da yakın anlamlardır.

Bazı sözcüklerin ağızlarda kullanımı alanı çok geniştir. Bu sözcüklerin kitabedeki sözcüklerden doğmuş ve gelişmiş olduğunu düşünsek bile bu sözcük zaman içinde çok uzak anlamlar kazanmıştır. Ayrıca sözcüğün sesteşine de çok sıklıkla rastlanmaktadır. Farklı anlamda olan bu sözcüklerin çalışmamızda yeri yoktur. Örneğin **“Özlük”** sözcüğünün Derleme Sözlüğü’nde birçok sesteşi bulunmaktadır; ancak “kimlik cüzdanı(kişinin öz bilgilerini gösterir belge), kişilik(kişinin öz davranış biçimi), gurur(kendini beğenme)” anlamları özlük sözcüğünden çok da uzak anlamlar değildir.

“Tutunmak” sözcüğü ise ağızların dışında da “dayanmak, sığınmak” anlamında kullanılarak, mecaz anlama kaymaktadır.

“Tümen” sözcüğü kitabelerde “On bin” gibi özel bir sayıyı belirtmek için kullanılıyorsa da ağızlarda genel olarak “yığın, küme, sürü, toptan, hepsi birden” gibi kalabalığı ifade eden bir anlama dönüşmüştür.

Bunlar gibi sözcüğün ilk anlamından doğmuş, yan ve mecaz anlamlar çalışmamızda gösterilmiştir.

ORHUN KİTABELERİ	DERLEME SÖZLÜĞÜ
Aç(BKADY38): Aç, tok olmayan.	-----
Al(KTAGY7): Almak, yenmek, mağlup etmek, zapt etmek, işgal etmek, feth etmek; dinlenmek, dikkate almak.	Almak(II)2. Meyletmek, bir taraf ağır gelmek: <i>Merkebin bu yanı alıyor.</i> (Pirhasanlar *Elmalı-Ant.)
Alp(KTAGY6): Alp, kahraman, cesur, yiğit; zor, çetin, sert, müthiş.	-----
Altı(KTADY31): Altı(6)	-----
Aş-(KTADY17): Aşmak.	-----
Aş(KTADY26): Aş.	Aş(I)1. Bulgur pilavı.(Çoğu, Dişli* Bolvadin, *Dinar köyleri- Af., Bağlılı *Eğridir, *Senirkent, Gönen-Isp., Bunak *Tefenni, Çerçin, -Brd., - İskilip-Çr.; *Zile-To., -Hat.; -Ant.; *Bodrum, *Milâs-Mğ.) 2. Pirinç pilâvı. (Mihail *Eğridir, Yasıviran, *Senirkent, *Şarki Karaağaç, Atabey, -Isp., Ürkütlü* Bucak, Karamanlı *Tefenni, Aziziye-Brd. Fırınlı *Bayındır-İz.; Tepe* Seben-Bo.; Soğanlık *Kartal-İst.; *Şabanözü köyleri, Genek-Çkr.; *İğdir köyleri, Akhisar-Kr.; -Gaz.; *Aşşin *Elbistan, *Göksun,-Mr.; *Kırıkhan, *Yayladağı, Amik Ovası - Hat.; *Kangal köyleri-Sv.; *Pınarbaşı-Ky.) 3. Bulgurdan yapılan sulu pilâv. (*Yalvaç-Isp.; -Brd.; Arapçı *Torbalı-İz.; *Sivrihisar-Es.; İğneciler *Mudurnu- Bo.; *Safranbolu köyleri -Zn.; *Boyabat-Sn.; Cenciğe-Ezc.; *Varto,-Mş.; Göbekviran, *Gürün-Sv.; *Elmalı köyleri, *Finike köyleri -Ant.) 4. Çorba. (Oğuz, Yukarıkaraçay *Acıpayam, Ekse *Çal-Dz.; Yeniköy-Ba.;Yakakayı, -Es. ;Genek- Çkr.; -Çr.köyleri; Varay, Zara-Ama.; -Tr.; *Arduçu ve köyleri-Ar.; *İğdir köyleri, İrişli *Sarıkış, Akhisar-Kr.; -Ezm.ve çevresi; *Refahiye çevresi -Ezc.; *Doğubayazıt-Ağ.; *Erciş, -Vn.; *Divriği, *Yıldızeli, -Sv.; *Akdağmadeni, Lök, Di çevresi; *Bünyan, *İncesu, *Pınarbaşı, -Ky.; Çavuşçu *Ilgın-Kn.;- Ada.; Orhaniye *Marmaris-Mğ.) 5. Nişasta, şeker ve su ile yapılan bir çeşit tatlı. (Boğdam, Giremez *Araç-Ks.) 6. Tarhana. (*Çerkeş-Çkr.) 7. Buğday unundan yapılan erişte: <i>Bugün bizde misafır vardı ona aş kestim.</i> (Bektömür *Kavak -Sm.; Havsu *Kelkit -Gm.) 8. Fırınlanmış mısır kırıklarından yapılan bir çeşit yemek. (*Perşembe-Or.ve köyleri; Denizli *Beşikdüzü, *Vakıkebir-Tr.) 9. Zeytin tanesinin mengenede sıkıldıktan sonra kalan posası. (*Kilis-Gaz.)
At(KTADY32): At(hayvan)	-----
Ay(KTAKDY1): Ay (30 gün)	-----

Az(KTAGY10): Az.	-----
Balbal(KTADY16): Balbal, öldürülen düşmanın heykeli.	-----
Bark(KTAGY12): Bark, ev, mezar, türbe, abide, abide mezar.	Bark(I) 1.Otel. (Dişli *Bolvadin-Af.) 2.Park. (Bekilli *Çal-Dz.) 3.Bahçe. (*Vezirköprü-Sm.)
Bas(KTADY22): Basmak, bastırmak, üzerine çökmek, baskın yapmak, yenmek, ezmek, çökmek.	Basmak(I) Evlenmek niyetiyle bir kızı alıp kaçırmak. (Or.ve köyleri) Basmak(II) 1.Cinsî münasebette bulunmak. (Sarıhamzalı *Sorgun-Yz.) 2.Kümes hayvanları ,kuşlar ,hayvanlar çiftleşmek: <i>Tanası anasını basmaya başladı.</i> (Havsu *Kelkit -Gm.; *Bor-Nğ.; *Mut köyleri --İç.; Larnaka, Kıbrıs) Basmak(III) Kümes hayvanları kuluçkaya yatmak. (Çiftlik *Dinar -Af.;-Isp.; ilçe ve köyleri ; Örencik, Elden *Yeşilova,Yayla *Tefenni-Brd.; -Dz.ilçe ve köyleri ; Tepecik, Yazırlı, Kırcaklı *Nazilli-Ay.; Cumayanı, *Safranbolu-Zn.;-Çr.; -Sm.; -Ama.; *Ermenek-Kn; Kocayatak *Serik, Kışla-Elmalı, Bağyaka, Çavdır *Finike-Ant.; *Fethiye ve köyleri -Mğ.; *Lüleburgaz ve çevresi-Krk.; *Çorlu -Tk.) Basmak(IV) Oyunda yenmek.(-Sm.)
Baş(KTADY33): Baş; dağın başı, tepe, zirve: şef , başkan, kumandan.	Baş (I) Reis. (*Kandıra -Kc.; Ergan-Ezc.)
Bil-(KTAGY11): Bilmek.	-----
Bilge(KTAGY6): Hâkim, müşavir, bilgili, âlim, akıllı, bilici.	-----
Bin-(KTADY32): Binmek.	-----
Bir(KTAGY6): Bir(1)	-----
Biz(KTADY20): Biz. (şahıs zamiri)	-----
Boz-(KTADY31): Bozmak, bozguna uğratmak.	-----
Boz(KTADY33): Boz.	-----

Bu(KTAGY4): Bu.	----
Bul-(TABTDY6): Bulmak.	----
Bunda(KTAGY11): Bunda,burda.	Bunda Burada.(-Dy.)
Çöl(KTADY4): Çöl.	Çöl(I) 1.Düz yer, ova.(Zarşat, *İğdır köyleri, -Kr.; -Ama.) 2. Oturulan yer, yurt. (Uluşiran *Şiran-Gm.) 3. Tarlaların su biriken, çimenli ve bataklık olan yerleri. (Çağılhan*Afşin-Mr.) 4. Sazlık yer. (Hisarüstü*Keşap-Gr.) 5. Azıcık kazılınca su çıkan yer, çıkan su.(-Gaz.)
Er(KTADY11): Er.	Er Koca.(*İğdır-Kr.)
Eren(BKAGY11): Er, eren, yiğit, asker, erler.	----
İç(KTAGY2): iç, dahilî.	----
İçre(KTADY26): İçre içinde, içten, içinden, gizli, iç, gizlice el altından.	----
İki(KTADY27): İki(2)	----
İl(KTAGY3): İl, el memleket, ülke, vatan, millet, devlet, halk, devlet düzeni.	İl(I)[ıl(II)] Yabancı. (Ekse *Çal-Dz.; Dombaylı *Salihli-Mn.; *Burhaniye -Ba. ;-Kü.; -Çr.; Tokat-Es.; -Yz.; Çanılı *Ayaş, hasanoğlan-Ank. ;-Ky.; Bayındır *Beyşehir, Zıvark, Sille, Morcalı *Karaman-Kn.; İncekum *Silifke-İç.; Bağyaka, *Finike-Ant.) [ıl(II)]:(-Ba.) il(III) 1.Yabancı yer.(Ortaköy *Şarkışla-Sv.) 2. Vatan.
İlk(KTAKY4): İlk, önce.	----
İN-(KTADY12): İnmek.	----
İş(KTADY8): İş.	----
İt-(KTADY39): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilatlandırmak, tertip etmek.	----
Kalın(TABTGY6): Kalın .	----
Kim(KTADY9): Kim.	----
Kişi(KTAGY6): Kişi, insan, adam, halk.	----
Ne(KTADY9): Ne, hangi; niye, niçin, nedir.	Ne1. [→ney(II)] 2. Niçin,neden,niye.(*Maçka-Tr.)
On(KTAGY12): On(10)	----

Ordu(KTAKY8): Merkez, payitaht. Kağanın oturduğu yer, hakanın oturduğu şehir, ordugâh ,karargâh.	-----
Otuz(KTAGY1): Otuz(30)	-----
Öd(BKADY29): Öd, öd kesesi, iç.	-----
Öl-(KTAGY6): Ölmek.	-----
Öz(KTAGY9): Öz, kendi.	-----
Özlük(BKAKY11): Kendisine ait, şahsi.	Özlük(III) Kimlik cüzdanı. Özlük(VI) 1.Kişilik .(Ahiske*Krş.) 2.Gurur.(*Bergama-İz.)
Saç(BKAGY12): Saç.	-----
Sanç-(KTADY36): Sançmak, mızraklamak.	Sançmak[sançmak-1,2;sanıçmak] 1.Saplamak,batırmak: <i>İğneyi iğneliğe sanciver oğlum.</i> (*Sivrihisar -Es.;-Ama.;Erkinis*Yusufeli -Ar.) [sançmak-1]: (*Ahlat-Bt.) 2.İsırmak,sokmak: <i>Yılan sançtı.</i> (-Bt.) [sançmak-2]: (*Ahlat-Bt.) [sanıçmak]: (-Us.)
Sekiz(BKADY14): Sekiz(8)	sekkiz Sekiz.(Zarşat-Kr.;*Antakya-Hat.)
Semiz(TABTBY5): Semiz,besili,etli.	-----
Siz(KTADY34): Siz.	-----
Sök(KTADY35): Sökmek, yarmak.	-----
Sözleş(KTADY26): Söyleşmek, konuşmak, sözleşmek.	-----
Sür-(KTADY23): Sürmek, kovmak, sürgün etmek.	Sürmek(I) 1.Götürmek (Vazıldan *Divriği-Sv.) 2.İleri itmek, sürmek .(*Akkuş-Or.;) 3.Sürdürmek. (*Silifke -İç.) 4.Kovmak .(*Antakya-Hat.; *Bor -Nğ.) 5.İzlemek.(-Krk.;*Bor-Nğ.) 6.Direnmek, üstünde durmak: <i>Allah aşkına üzerime sürüp durma şu işi.</i> (-Sm.) Sürmek(II) Tos vurmak: <i>Koc beni sürdü.</i> (*Merzifon-Ama.)
Şad*(KTADY17): Bir ünvan, şad. Türk devletinin batı kısmının başkanı, yabgu ve şad.	-----
Taş(KTAGY11): Taş.	-----

Taşra(KTADY26): Dışarı, dışarıda, dışta.	-----
Tatar(KTAGY1): (k.a)Tatar, Otuz Tatar, Dokuz Tatar.	-----
Ter(TAİTDY2): Ter.	-----
Tut(KTAGY4): Tutmak, yakalamak.	-----
Tutun(TABTKY1): Tutunmak.	Tutunmak(I) Dayanmak, sığınmak. (Hacıilyas *Koyulhisar- Sv.)
Tüket-(BKAKY1): Tüketmek .	Tühetmak[tuketmek,tükeh_umeg] Bitirmek, tüketmek. (*Gelendost-Isp.)
Tümen(KTAKY12): On bin.	Tümen(I) Yığın, küme, sürü. (-Mn.ve çevresi; *Çarşamba-Sm.) Tümen(II) Toptan, hepsi birden. (Gulam *Vezirköprü-Sm.) Tümen(IV) [→ tuman(I)-1]
Tün(KTADY26): Gece.	Tün Gece.(-Ay.;-Ba.;*Karaman-Kn.)
Türk(KTAGY1): (k.a.)Türk.	Türk Adam: <i>Ne bileyim ben elin türkünü.</i> (*Düzce-Bo.)
Uç-(KTADY16): Uçmak.	-----
Uzun(TAİTDY2): Uzun, uzak, daimî, ustaca, mahirane.	-----
Üç(KTADY4): Üç.	-----
Yan(TABTGY4): Yan, taraf.	-----
Yarama(TABTDY6): Yaramamak, yakışmamak.	-----
Yarat(KTAGY12): Yaratmak, tertip ve tanzim etmek, yapmak, meydana getirmek.	-----
Yaratur-(KTAGY12): Yarattırmak, yaptırmak.	-----
Yaş(KTADY31): Yaş, ömür.	-----

Yaş(KTAKY11): Gözyaşı.	-----
Yaşa-(KTAKY10): Yaşamak.	Yaşamak ...yaşında bulunmak: <i>On yaşıyor.</i> (*Afşin-Mr.)
Yat-(KTADY24): Yatmak, uzanmak; yığılmak.	Yatmak(I) Uygun gelmek,içe sinmek: <i>Aklıñ yattu mı bu işe?</i> (*Bor-Nğ.) Yatmak(II) Loğusa olmak. (*Maçka-Tr.)
Yaz(KTAKY8): İlk bahar, ilk yaz, yaz.	Yaz [→ yazağzı] Yazağzı [yaz, yazbaşı] İlkbahar.(Kumdanlı *Yalvaç, *Eğridir köyleri -Isp.; *Emet-Kü.; Tokat-Es.; *Koyulhisar, *Gürün-Sv.) [yaz]: (Bağyaka *Finike-Ant.) [yazbaşı]: (-Or.; -Tr.; Uluşiran *Şiran-Gm.; -Rz.;Akarsu *Ardanuç-Ar.; -Kr.; *İspir-Ezm.)
Yazı(KTAGY7): Ova, düzlük, düz.	Yazı(I) [yaazı, yazılık, yazu] 1. Düzlük, ova. (*Yalvaç, *Eğridir köyleri- Isp.; -Dz.; -İz.ilçeleri ; Kocabergos *Erdek-Ba.; Ahırköy* Söğüt-Bil.; Tokat, Bozan, *Sivrihisar-Es.; *Düzce-Bo.; *Akyazı çevresi-Sk.; Ağrı *Cide, -Ks.; Üveyikli *Devrek, *Ereğli, *Bartın-Zn.; -Çkr.; -Çr.ve ilçeleri; -Sn.; -Sm.ilçeleri; *Ünye-Or.;-Tr.;-Rz.; *Bayburt-Gm.; *Aşhael, *Oltu -Ezm.; Cenciğe-Ezc.; Gülesur-Ağ.; *Erciş-Vn.; *Çermik-Dy.; -El; Erkenek *Akçadağ-Ml.; -Gaz.; *Afşin, Akifiye **Andırın-Mr.; Amik Ovası *Reyhanlı-Hat.; İüdeli *Gemerek, Hacıilyas *Koyulhisar , Maksutlu *Şarkışla-Sv.; *Akdağmadeni köyleri, Derbent-Yz.; Çanlı *Ayaş, *Elmadağ, Faraşlı *Kalecik, *Balâ-Ank.; Lâdik *Mucur, -Krş.; Seydin, Çalış *Avanos-Nş.; Türkmen Afşar Aşiretleri *Bünyan, *Pınarbaşı-Ky.; *Bor -Nğ., -Kn.ilçe ve köyleri ; Faydalı *Kozan -Ada.; *Mut ve köyleri , Bekirde, *Silifke -İç; Bağyaka *Finike-Ant.; Şahin *Malkara-Tk.) [yaazı]: (*Bor-Nğ.) [yazılık]: (*Taşköprü ve köyleri -Ks.) [yazu]: (Davutlar *Kuşadası-İz.; -Ks.; *Merzifon-Ama.; -To.;Arpaköy-Or.; *Şebinkarahisar-Gr.; Uluşiran *Şiran *Gm.; *Arapkir-Ml.) 2.Yer, toprak: <i>Yazıda oturma.</i> (Afşar, Pazarören *Pınarbaşı-Ky.) 3.Bağ, bahçe. (*Safranbolu-Zn.) 4.Yabancı yer. (Çitli *Mecitözü-Çr.) 5.Alan. (-Ks.ve çevresi)
Yıl(KTADY8): Yıl, sene.	----
Yit-(KTADY27): Yitmek,kaybolmak.	Yitmek(I) Kaybolmak. (*Dinar-Af.; Sarııdris *Karaağaç, Eğridir köyleri -Isp.; Hacılar -Brd.; Yazır *Acıpayam, Honaz-Dz.;Tepeköy *Torbalı, *Baındır-İz.; *Alaşehir-Mn.; -Ba.ve çevresi; Kamlık *Havza -Sm.; *Merzifon-Ama.; *Zile ve köyleri, Bozçalı *Reşadiye -To.; -Or.; *Alucra-Gr.; -Tr.;-Gm.; Müdrisler *Muradiye-Rz.; Çayağzı, *Şavşat, Baratlı *Ardanuç-Ar.; Şambayat *Besni, -Adı.; Lohan-Gaz.; Çardak *Göksun, *Afşin *Mr.; Reyhanlı, *Antakya-Hat.; Maksutlu *Şarkışla, Vazıllıdan *Divriği, Hacıilyas *Koyulhisar-Sv.; *Sorgun-Yz.;Demirtaş *Kalecik-Ank.; Genezin, Sarılar *Avanos-Nş.; *Ermenek-Kn.; *Kadirli, Cevdetiye-Ada.; *Silifke köyleri, *Tarsus-İç.; Kalkan *Kaş-Ant.; Kımık , *Fethiye-Mğ.)
Yol(KTAKY9): Yol.	-----

Yurt(KTAKY9): Yurt.	<p>Yurt(I)[yurtlak]I.Yörüklerin yazın ya da kışın oturdukları yer: <i>Yaz yurduna göçtük.</i> (*Eğridir köyleri -Isp.; Cumalıkızık-Brs.; Yeniköy *Ereğli-Kn.; *Mut ve köyleri, Çiftepınar*Mersin -İç.; -Mğ.)</p> <p>[yurtlak]: (Hartlap-Mr.; Misis, Boynuyoğun-Ada.; *Tarsus, Arslan *Mersin, Kuzören, İncekum *Silifke-İç.)</p> <p>2.Ev, bark. (Yukarı Seyit *Çal-Dz.; Balıbey *Kula-Mn.; *Seferihisar-İz.; Aslanapa-Kü.; Tokat-Es.; -Sm.; Maksutlu *Şarkışla-Sv.; *Bor-Nğ.; Gilevge *Elmalı-Ant.; *Lüleburgaz-Krk.) 3.Toplu yerleşme yeri. (Cumalıkızık-Brs.;Koyulhisar-Sv.)</p> <p>4.Yayla evinin çevresi. (Haçavera *Maçka-Tr.)</p> <p>Yurt(III)I→yurdul</p>
Yüz(KTADY13): Yüz, yüz sayısı.	-----
Yüz(KTADY33): Yüz, çehre.	<p>Yüz(I)I→yüzlek]</p> <p>Yüz(II)Sayfa .(*Kaman-Krş.)</p>

DİVANÜ LUGÂTİ'T-TÜRK

Mahmud Kâşgarî bu çok kıymetli eserini Türklerin bir devlet olarak İslâm dinini kabul ettiklerinden bir buçuk asır sonra Irak'ta, ihtimal Bağdat'ta oturduğu zaman yazmıştır. İslâm dünyasının kültür merkezi olan Irak'a ne zaman geldiğini bilmiyoruz.

Eserin yazılmaya başlandığı tarihi olarak 1072 (Hicri 464), bitiriliş tarihi olarak da 1074 (Hicri 466) bilim çevresinde daha fazla kabul görmektedir. Divan'ın nerede yazıldığına gelince bu konuda da belirsizlik söz konusudur.

Kaşgârlı Mahmut eserini yazmak için Türk illerini karış karış gezmiş, oldukça ayrıntılı bilgiler toplamış ve bunları eserinde yazmıştır. Eserin Bağdat'ta tamamlandığı görüşünü destekleyen etkenlerden biri de, Kâşgarlı'nın zamanın bilim merkezlerinden olan Bağdat'taki kütüphanelerden yararlanmış olması ihtimalidir. Kâşgarlı'nın Divan'ından önce de Türk ülkelerini, Türkleri anlatan Arapça eserler yazılmıştır. Muhtemelen Kâşgarlı, Bağdat'ta bütün bu eserleri gördükten sonra eserini tasarlayıp son şeklini vermiştir.¹

Yararlandığımız kaynakta, kitaptaki Kur'ân alıntıları, hadisler ve Arapçanın klasikleşmiş şiirleri- çevirileriyle birlikte- özgün dillerinde bırakılmış, ayrıca bazı sözcük tanımlarında gerek tam karşılık sağlama gerekse de günümüzde Türkçesinde hala kullanılan ve okuyucuya tanıdık gelebilecek sözcükleri anma gayretiyle Arapça biçimler de bırakılmıştır.

Türk ve Türkmen lehçelerini bir araya getirmek amacıyla oluşturulmuş bu eserde, bugün sayısını bilemediğimiz kavimlerin, alt kavimlerin, kollar ve ailelerin kullandıkları sözcükler ve dillerini oluşturdukları kurallar sunulmuştur.

Çalışma sırasında kaynağa mümkün olduğunca bağlı kalınmış, Kur'ân'dan örnekler, hadisler ve şiirler aynen aktarılmıştır.

¹Ayrıntılı bilgi için Bkz. http://tr.wikipedia.org/wiki/Divanu_L%C3%BCgat-it-T%C3%BCrk

ORHUN KİTABELERİ	DİVAN-I LÜGAT'İT TÜRK
Aç(BKADY38): Aç, tok olmayan.	-----
Al(KTAGY7): Almak, yenmek, mağlup etmek, zapt etmek, işgal etmek, feth etmek;dinlenmek, dikkate almak.	Aldı: <i>ol alımın aldı:</i> O,a lacağını tahsil etti. <i>Bêg el aldı:</i> Bey ülke aldı. <i>Alır, almāq</i>
Alp(KTAGY6): Alp, kahraman, cesur, yiğit; zor, çetin, sert, müthiş.	Alp: Yiğit, kahraman,bahadır. <i>Alp yagīda alçaq çoğīda:</i> Yiğit düşman karşısında, yumuşak huylu adm savaşta belli olur. Şu dörtlükte de kullanılır; <i>alp er to ñğa öldi mü:</i> Alp er Toñğa(Afrāsiyāb Han) öldü mü <i>êş īz ajūn qaldı mu:</i> Kötü dünya kaldı mı <i>ödleg ö çin aldı mu:</i> Felek öcün aldı mı <i>amdi yürek yırtılūr:</i> Şimdi (ülkesinin kederi ve feleğe duyulan öfkeyle) yürek yırtılır.
Altı(KTADY31): Altı(6)	-----
Aş-(KTADY17): Aşmak.	āşdı: <i>ol tāg āşdı:</i> O, dağı (başka bir şeyi de olabilir) aştı. <i>Āşār, āşmāq.</i>
Aş(KTADY26): Aş.	āş: Yemek, aş.
At(KTADY32): At(hayvan)	-----
Ay(KTAKDY1): Ay (30 gün)	-----
Az(KTAGY10): Az.	āz: <i>āz nēñg:</i> Miktar olarak az olan bir şey.
Balbal(KTADY16): Balbal, öldürülen düşmanın heykeli.	-----
Bark(KTAGY12): Bark, ev, mezar, türbe, abide, abide mezar.	Barq(ew barq): "barq" sözcüğü hiçbir zaman yalnız başına kullanılmaz, ancak ikilemeyle anamlanır.
Bas(KTADY22): Basmak, bastırmak, üzerine çökmek, baskın yapmak, yenmek, ezmek, çökmek.	Basdı: <i>anı bürt basdı:</i> Onu karabasan bastı. <i>Bêg el bastı:</i> Bey ilin üstüne yürüdü-Bey krallığı ya da ili kendine tabi kıldı ve düzene soktu. <i>Bêgni yagı basdı:</i> Düşman (başka birileri de olabilir) Bey'e bir gece baskın yaptı. <i>Er qızıg basdı:</i> Adam kızın üzerine çöktü, çullandı; ıt keyikni basdı:Köpek geyiği yere serdi. <i>basār, basmāq</i>
Baş(KTADY33): Baş;dağın başı, tepe, zirve: şef, başkan, kumandan.	-----

Bil-(KTAGY11): Bilmek.	Bildi: <i>ol bilig bildi:</i> O anlayışı, bilgiyi, bilgeliği (hikmeti) bildi. Aynı zamanda başka şeyleri bilmeyi anlatmak için de kullanılır. <i>Bilir, bilmek.</i> Argu halkı lām'ı (l) zamme'li (Arapçada o,ö,u,ü okutan ötre imi) okuyarak <i>bilür</i> der; diğerleri bu kullanımda onlarla uzlaşmaz.
Bilge(KTAGY6): Hâkim, müşavir, bilgili, âlim, akıllı, bilici.	Bilge: Bilge. Bilge: Bilgili. Bilge: Zeki. Şu dizelerde de kullanılmıştır; <i>bilge erig edgü tutup s ō zin eşit</i> <i>erdemini öğreniben işqa sür-e</i> Bilge kişiyi iyi tut, onun kelamını dinle Erdemini öğren ve bunu(öğrendiğini) uygula Buradan hareketle bilge <i>bêg:</i> <i>bilge, bilgili, zeki, bey</i> adı türetilmiş.Uygur Hanına <i>k ōl bilge xān</i> :zekası göl gibi olan han ya da <i>bügü bilge</i> :zeki adı verilir. Burada bereketini, bolluğunu göstermek için zeka, su birikintilerine benzetilmiştir
Bin-(KTADY32): Binmek.	-----
Bir(KTAGY6): Bir(1)	Bir: Bir sayısı. <i>Bir yarmāq:</i> Bir para.
Biz(KTADY20): Biz(şahıs zamiri)	Biz: <i>biz keldim iz:</i> Biz geldik.
Boz-(KTADY31): Bozmak, bozguna uğratmak.	-----
Boz(KTADY33): Boz.	-----
Bu(KTAGY4): Bu.	Bu: Bu. <i>Bu er:</i> Bu adam.
Bul-(TABTDY6): Bulmak.	-----
Bunda(KTAGY11): Bunda, burda.	-----
Çöl(KTADY4): Çöl.	-----
Er(KTADY11): Er.	-----
Eren(BKAGY11): Er, eren, yiğit, asker, erler.	-----
İç(KTAGY2): iç, dahilî.	İç: Herhangi bir şeyin iç kısmı. <i>İç qur:</i> İç kuşağı,uçkur; <i>iç s ō z;</i> Yürekteki gizli şey, sır ; <i>iç et:</i> Ciğere yapışık olan ince et tabakası.
İçre(KTADY26): İçre içinde, içten, içinden, gizli, iç, gizlice el altından.	-----
İki(KTADY27): İki(2)	-----
İl(KTAGY3): İl, el memleket, ülke, vatan, millet, devlet, halk, devlet düzeni.	-----

İlk(KTAKY4): İlk, önce.	-----
İn-(KTADY12): İnmek.	-----
İş(KTADY8): İş.	-----
İt-*(KTADY39): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilatlandırmak, tertip etmek.	-----
Kalın(TABTGY6): Kalın .	-----
Kim(KTADY9): Kim.	Kim: "Kim" anlamına gelen bir soru eki."bu kim" denir. Tekil ve çoğul için kullanılır.Oguzlar, "boy <i>kim</i> : hangi boydansın" der. "Boy" bir topluluk adıdır.
Kişi(KTAGY6): Kişi, insan, adam, halk.	Kişi: Kişi (insan). Tekil ya da çoğul, eril ya da dişili çin kullanılabilir.
Ne(KTADY9): Ne,hangi; niye, niçin, nedir.	Ne: "Ne" anlamına gelen bir ilgeç. <i>Ne têt sen:</i> Ne dersin? Ne: Arapçadaki "o şey ki,acaba öyle mi?" anlamına gelen mā sözcüğüne karşılık gelen bir ilgeç. <i>Ne me edgü kişi ol:</i> O, ne iyi bir adamdır(başka biri de olabilir); ne me yawuz neñgol bu:Bu ne kötü bir sev.
On(KTAGY12): On(10)	ōn: On sayısı.
Ordu*(KTAKY8): Merkez, payitaht. Kağanın oturduğu yer, hakanın oturduğu şehir, ordugâh, karargâh.	-----
Otuz(KTAGY1): Otuz(30)	Ottuz: <i>ottuz yarmāq:</i> Otuz para(aynı sayıda başka bir şey de olabilir).Bu sözcük "üç" anlamına gelecek biçimde de kullanılabilir. Sözcük "otuz" anlamına gelse de,Yagma ülkesinde, Küñgüt'te," üç (kişi) içelim" anlamına gelecek biçimde ottuz içelim dediklerini işittim. Bence anlatılmak istenen şey her birinin üç tane içtiğidir. Şu dörtlükte de kullanılır; <i>ottuz içip qıqralım</i> Üç içip haykırılım <i>yoqâr qopup sekrilim</i> Ayaklanalım ve bağuralım <i>arslanlayu kökrelim</i> Aslan gibi kükreyelim <i>qaçtı saqınç sewnelim</i> Kaygı bizden uzaklaştıkça neşe dolalım Başka bir geleneğe göre ottuz içip qıqralım,"her birimiz üç tane içelim" anlamına gelir.
Öd(BKADY29): Öd, öd kesesi, iç.	-----
Öl-(KTAGY6): Ölmek.	Öldürdi: <i>ol ogrını öldürdi:</i> O, hırsız(başka birini de olabilir) öldürdü. <i>Öldürür,öldürmēk.</i>

Öz(KTAGY9): Öz,kendi.	Öz: Öz;kendi;benlik, Şu dörtlükte de kullanılır, <i>k õ rklüg tonüg õ zünğke:</i> Kendi üzerine iyi giyisiler giy <i>tatlğ aşığ adınqa:</i> Lezzetli yemekten başkasına pay ayır <i>tütğl qonūq ağırlık:</i> Konuğu ağırla <i>yadsün çawıñğ bodunq:</i> (Böylece) ününü herkese yaysın-halk arasında şanın yürüsün
Özlük(BKAKY11): Kendisine ait, şahsi.	----
Saç(BKAGY12): Saç.	----
Sanç-(KTADY36): Sançmak, mızraklamak.	----
Sekiz(BKADY14): Sekiz(8)	----
Semiz(TABTB5): Semiz, besili, etli.	----
Siz(KTADY34): Siz.	----
Sök(KTADY35): Sökmek, yarmak.	----
Sözleş(KTADY26): Söyleşmek, konuşmak, sözleşmek.	Sözleşti: <i>ol meniğ birle sözleşti:</i> O, benimle konuştu. Kök biçimi <i>s õ zleşdi'</i> dir. <i>Sözleşür, sözleşm ěk.</i>
Sür-(KTADY23): Sürmek, kovmak, sürgün etmek.	Sürer,sürmek: Beyin herhangi birini ülkeden sürmesini anlatmak için yine bu sözcük kullanılır.
Şad*(KTADY17): Bir ünvan, şad.Türk devletinin batı kısmının başkanı, yabgu ve şad.	----
Taş(KTAGY11): Taş.	Taş: Taş.
Taşra*(KTADY26): Dışarı,dışarıda,dışta.	----
Tatar(KTAGY1): (k.a)Tatar,Otuz Tatar,Dokuz Tatar.	Tatār: Bir Türk kavmi.
Ter(TAİTDY2): Ter.	----
Tut(KTAGY4): Tutmak, yakalamak.	Tutti: <i>it keyik tuttı:</i> Köpek ceylanı (başka bir hayvanı da olabilir) yakaladı.Bir şeyi yakalayan herhangi birini anlatmak için bu sözcük kullanılır. <i>Ol mañğa elig tuttı :</i> O, benim elimi tuttu.- o bana kefil oldu. Şu atasözünde de geçer, <i>elig tutğınça ot tut:</i> El tutacağına ateş tut- Birine kefil olmaktansa, ateşi tutmak daha iyidir(çünkü kefil olmak daha sonra üzüntü getirir). <i>tutār, tutmāq.</i>
Tutun(TABTKY1): Tutunmak.	----
Tüket-(BKAKY1): Tüketmek .	----

Tümen(KTAKY12): On bin.	-----
Tün(KTADY26): Gece.	Tün: Gece. <i>Tünle keldim:</i> Gece geldim.
Türk(KTAGY1): (k.a.)Türk.	Türk: Allah'ın selamı üzerine olsun Nuh'un oğlunun adı. "İnsanın üzerinden (<i>insanın kendisinin anılan bir şey olmadığı</i>) uzun bir süre geçmedi mi"[K.76:1] ayetinde Adem'in (s.a.v.) adı nasıl "insan" olarak geçiyorsa, Allah, Nuh'un oğlu Türk'ün evlatlarına seslenirken de bu adı kullanır. Bu ayette genel bir ad(<i>ism</i>) bir kişi (<i>vâhid</i>) için kullanılmış;"Biz insanı en güzel biçimde yarattık. Sonra onu aşağılarının aşağısına çevirdik. Yalnız inanıp iyi şeyler yapanlar hariç..."[K.95:4-6] ayetindeki kullanımda bir topluluk adıdır (<i>ism-i cem'</i>), zira kimse bu sözcüğün kapsamı dışında değildir. Aynı şekilde Türk , Nuh'un oğlunun adı olduğunda bir tek kişiyi bildirir. Oğullarının adı olduğunda "insan" (<i>el-beşer</i>) sözcüğü gibi bir topluluğu ifade eder; çoğul veya tekil olarak kullanılır. Aynı şekilde <i>Rûm</i> adı İshak'ın (s.a.v.)oğlu Esav oğlu Rûm'un adıdır. Oğulları da bu adla anılmıştır.Biz diyoruz ki, Türk , Allah'ın verdiği addır. Peygambere (s.a.s.) dayanan bir hadise göre Allahü Teâlâ " Benim bir ordum vardır, Ona Türk adını verdim. Onları doğuya yerleştirdim. Bir halka kızarsam, Türkleri o halk üzerine musallat kılarım havadar yerine yerleştirmiştir: onlara kendi ordum demiştir. Bunun yanında onların güzellik, zariflik, incelik, terbiye, hürmet, büyüklere saygı, sadakat, tevazu, haysiyet ve cesaret gibi her biri sayısız methi mazur gösterecek erdemlerini zikretmeye gerek yoktur.Sözcüğün tekil biçimi Türk 'ken, çoğul biçimi de böyledir <i>kim sen:</i> Sen kimsin? sorusunun yanıtı, <i>türk men:</i> Ben Türk 'üm'dür. <i>türk süsi atlandı:</i> Türk ordusu ata bindi.
Uç-(KTADY16): Uçmak.	Uçdı: <i>kuş uçdı:</i> Kuş uçtu ; <i>anıg qutı uçdı:</i> Onun bahtı kaybolup gitti. <i>Er attın qodı uçdı:</i> Adam attan düştü.
Uzun(TAİTDY2): Uzun, uzak, daimî, ustaca, mahirane.	
Üç(KTADY4): Üç.	Üç: "Üç" sayısı. <i>Üç yarmaq:</i> üç para.
Yan(TABTGY4): Yan, taraf.	
Yarama(TABTDY6): Yaramamak, yakışmamak.	

Yarat(KTAGY12): Yaratmak, tertip ve tanzim etmek, yapmak, meydana getirmek.	yarattı: <i>te ñġri yalnguq yarattı:</i> Allah, Adem'i (ve diğer mahlukları) yarattı. Oguzlar, ol t õnug yarattı: O, giysiyi uydurdu(tam ölçüsünde ve şeklinde yaptı) der. <i>Bu etükni ma ñġa yarat:</i> Bu çizmeyi bana uydur. <i>Ol õ zindi s õ z yarattı:</i> O, kendi kendine yalan uydurdu. <i>yaratūr, yaratmāq.</i>
Yaratur-(KTAGY12): Yarattırmak,yaptırmak.	-----
Yaş(KTADY31): Yaş,ömür.	-----
Yaş(KTAKY11): Gözyaşı.	-----
Yaşa-(KTAKY10): Yaşamak.	-----
Yat-(KTADY24): Yatmak, uzanmak; yığılmak.	-----
Yaz(KTAKY8): İlk bahar, ilk yaz, yaz.	-----
Yaz*(KTAKY8): İlk bahar, ilk yaz, yaz.	-----
Yazı(KTAGY7): Ova, düzlük, düz.	Yazı: Açık arazi; ova.
Yıl(KTADY8): Yıl,sene.	Yıl: Yıl (sene). <i>B ĩ r yıl keçti :</i> Bir yıl geçti.
Yit-(KTADY27): Yitmek, kaybolmak.	Yitti: <i>yitti n eñġ:</i> Bir şey kayboldu (yitti). <i>Yitēr, yitm ēk.</i>
Yol(KTAKY9): Yol.	-----
Yurt(KTAKY9): Yurt.	-----
Yüz(KTADY13): Yüz, yüz sayısı.	-----
Yüz(KTADY33): Yüz, çehre.	-----

KUTADGU BİLİĞ:

Kutadgu Bilig, Türk dilinin en temel eserlerinden ve Türk dili araştırmalarının en mühim kaynaklarındandır. İslâmî Türk edebiyatının adı bilinen ilk şair ve düşünürü Balasagun’lu Yusuf Has Hacib tarafından kaleme alınmıştır.

Kutadgu Bilig, İslâmî devir içinde Türk Dili ve Edebiyatı’nın olduğu kadar, Türk Kültür Târihinin de asla ihmal edemeyeceği bir siyâsetnâmedir. Kutadgu Bilig, siyâsî ve kültür bakımından, Türk-İslâm çevresinin çok önemli bir dönemini oluşturmaktadır.

Kutadgu Bilig, felsefî özelliği yanında ifâde güzelliği ile de dikkat çekici bir eserdir. Eserde Türkçenin, yüzyılların zevk ve güzellik süzgecinden geçerek günümüze erişmiş soylu söz varlığı ile anlatım gücü ortaya konmuştur.

Yûsuf Has Hâcib’in 1069–1070 yılında yazdığı ünlü eserinin bir temel eser özelliği taşıması dolayısıyla çalışmamızda yer alması gerekmiştir. Kutadgu Bilig’in indeksinde 2861 madde başı, 2861 sözcük vardır. Kutadgu Bilig’in bu zengin sözcük varlığının on binlerce kullanılışı, eksiksiz olarak, araştırmacıların ilgisine sunulmuştur. Tarama için Kutadgu Bilig’in indeksinden yararlanılmıştır.

Orhun Kitabeleri’nden günümüze kadar hiçbir ses değişikliğine uğramadan gelen sözcüklerin Kutadgu Bilig’de de yoğun olarak varlığı dikkat çekmiştir.

ORHUN KİTABELERİ	KUTADGU BİLİĞ
Aç(BKADY38): Aç, tok olmayan.	Aç: Aç, doymamış, aç gözlü.
Al(KTAGY7): Almak, yenmek, mağlup etmek, zapt etmek, işgal etmek, feth etmek; dinlenmek, dikkate almak.	Al-: almak
Alp(KTAGY6): Alp, kahraman, cesur, yiğit; zor, çetin, sert, müthiş.	Alp: Alp, kahraman, cesur, yiğit.
Altı(KTADY31): Altı(6)	-----
Aş-(KTADY17): Aşmak.	Aş-: Aşmak
Aş(KTADY26): Aş.	Aş: Aş, yemek, ziyafet.
At(KTADY32): At(hayvan)	At: At (hayvan).
Ay(KTAKDY1): Ay (30 gün)	Ay: Ay (30 gün).
Az(KTAGY10): Az.	Az: Az.
Balbal(KTADY16): Balbal, öldürülen düşmanın heykeli.	-----
Bark(KTAGY12): Bark, ev, mezar, türbe, abide, abide mezar.	Bark: Bark, mülk.
Bas(KTADY22): Basmak, bastırmak, üzerine çökmek, baskın yapmak, yenmek, ezmek, çökmek.	Bas-: Basmak.
Baş(KTADY33): Baş;dağın başı, tepe, zirve: şef , başkan, kumandan.	Baş: Baş, ön, uç.
Bil-(KTAGY11): Bilmek.	Bil-: Bilmek
Bilge(KTAGY6): Hâkim, müşavir, bilgili, âlim, akıllı, bilici.	Bilge: Bilgin, hakim, alim.
Bin-(KTADY32): Binmek.	-----
Bir(KTAGY6): Bir(1)	Bir: Bir.
Biz(KTADY20): Biz(şahıs zamiri)	Biz: Biz.
Boz-(KTADY31): Bozmak, bozguna uğratmak.	-----
Boz(KTADY33): Boz.	Boz: Boz renk.
Bu(KTAGY4): Bu.	Bu: Bu.

Bul-(TABTDY6): Bulmak.	-----
Bunda(KTAGY11): Bunda, burda.	-----
Çöl(KTADY4): Çöl.	-----
Er(KTADY11): Er.	Er: Er, erkek adam.
Eren(BKAGY11): Er, eren, yiğit, asker, erler.	-----
İç(KTAGY2): İç, dahili	-----
İçre(KTADY26): İçre içinde, içten, içinden, gizli, iç, gizlice el altından.	İçre: İçerisinde, içinde.
İki(KTADY27): İki(2)	İki: İki (2).
İl(KTAGY3): İl, el memleket, ülke, vatan, millet, devlet, halk, devlet düzeni.	İl: İl, memleket, ülke, halk, saltanat.
İlk(KTAKY4): İlk, önce.	-----
İN-(KTADY12): İnmek.	İN: İnmek.
İş(KTADY8): İş.	İş: İş.
İt-*(KTADY39): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilatlandırmak, tertip etmek.	-----
Kalın(TABTGY6): Kalın .	-----
Kim(KTADY9): Kim.	Kim: Kim, kimse.
Kişi(KTAGY6): Kişi, insan, adam, halk.	Kişi: Kişi, insan, adam, kimse.
Ne(KTADY9): Ne, hangi; niye, niçin, nedir.	Ne: Ne, nasıl, vesaire.
On(KTAGY12): On(10)	On: On (10)
Ordu*(KTAKY8): Merkez, payitaht. Kağanın oturduğu yer, hakanın oturduğu şehir, ordugâh ,karargâh.	-----
Otuz(KTAGY1): Otuz(30)	Otuz: Otuz (30).
Öd(BKADY29): Öd, öd kesesi, iç.	-----
Öl-(KTAGY6): Ölmek.	Öl: Ölmek.
Öz(KTAGY9): Öz, kendi.	Öz: Öz, kendi, nefis, can, ruh, gönül.
Özlük(BKAKY11): Kendisine ait, şahsi.	-----

Saç(BKAGY12): Saç.	-----
Sanç-(KTADY36): Sançmak, mızraklamak.	Sanç-: Sançmak, dürtmek, vurmak.
Sekiz(BKADY14): Sekiz(8)	-----
Semiz(TABTBY5): Semiz, besili, etli.	-----
Siz(KTADY34): Siz.	Siz: Siz.
Sök(KTADY35): Sökmek, yarmak.	Sök-: Sökmek.
Sözleş(KTADY26): Söyleşmek, konuşmak, sözleşmek.	-----
Sür-(KTADY23): Sürmek, kovmak, sürgün etmek.	Sür-: Sürmek, kovmak, sürgün etmek; devam etmek.
Şad*(KTADY17): Bir ünvan, şad.Türk devletinin batı kısmının başkanı, yabgu ve şad.	-----
Taş(KTAGY11): Taş.	Taş: Taş, kaya.
Taşra*(KTADY26): Dışarı, dışarıda, dışta.	-----
Tatar(KTAGY1): (k.a)Tatar, Otuz Tatar, Dokuz Tatar.	-----
Ter(TAİTDY2): Ter.	-----
Tut(KTAGY4): Tutmak, yakalamak.	Tut-: Tutmak.
Tutun(TABTKY1): Tutunmak.	-----
Tüket-(BKAKY1): Tüketmek .	-----
Tümen(KTAKY12): On bin.	Tümen: Pek çok, on bin.
Tün(KTADY26): Gece.	Tün: Gece.
Türk(KTAGY1): (k.a.)Türk.	Türk: Türk.
Uç-(KTADY16): Uçmak.	Uç: Uçmak.
Uzun(TAİTDY2): Uzun, uzak, daimî, ustaca, mahirane.	-----
Üç(KTADY4): Üç.	Üç: Üç (3).
Yan(TABTGY4): Yan, taraf.	-----
Yarama(TABTDY6): Yaramamak, yakışmamak.	-----
Yarat(KTAGY12): Yaratmak, tertip ve tanzim etmek, yapmak, meydana getirmek.	yarat-: yaratmak, vücuda getirmek.

Yaratur-(KTAGY12): Yarattirmek,yaptirmek.	-----
Yaş(KTADY31): Yaş,ömür.	Yaş: Yaş, ömür.
Yaş(KTAKY11): Gözyaşı.	Yaş: Göz yaşı.
Yaşa-(KTAKY10): Yaşamak.	yaşa-: Yaşamak.
Yat-(KTADY24): Yatmak, uzanmak; yıılmak.	Yat-: Yatmak.
Yaz(KTAKY8): İlk bahar, ilk yaz, yaz.	Yaz: Yaz, ilkbahar,
Yazı(KTAGY7): Ova, düzlük, düz.	Yazı: Kır, ova.
Yıl(KTADY8): Yıl, sene.	Yıl: Yıl.
Yit-(KTADY27): Yitmek, kaybolmak.	Yit-: Yitmek,kaybolmak.
Yol(KTAKY9): Yol.	Yol: Yol,sefer.
Yurt(KTAKY9): Yurt.	Yurt: Yurt, yer.
Yüz(KTADY13): Yüz, yüz sayısı.	Yüz: Yüz (100).
Yüz(KTADY33): Yüz, çehre.	Yüz: Yüz, çehre.

AĞIZLAR:

Sınırlı olmasından dolayı, tarihte yüzyıllarca dar bir bölgede konuşulan ağzın, mensup olduğu yazı dilinden ayrılıklar göstermesi olağandır. Çünkü *yazı dili* bir milletin kültürünün muhafazası için gelişmiş, başka dillerle münasebette bulunmuş, kendi kaideleri içinde yeni dil unsurları yaratmış, başka dillerden aldığı yabancı kelimeleri kanunlarına uydurmuş ve kendisine mensup ağızlarda hâkim olarak varlığını sürdürmüştür. *Ağızların* mensubu bulunduğu dille ayrıldığı noktaları takip etmek, yazılı mahallî metinler varsa mümkün olur. Ağızdaki gelişme, hep sözde kalması sebebiyle yazı diline nispetle daha hızlıdır. Bu yüzden bazen bir ağız ile mensubu bulunduğu kültür, yani yazı dili arasında büyük ayrılıklar ortaya çıkabilir. Günümüzde Rusya ve Türki cumhuriyetlerde her bölgede ayrı bir alfabe kullanılmaktadır. Böyle durumlarda aradaki ufak farklardan hareket edilerek zamanla aynı dilin başka iki şekli ortaya çıkar.

Ağzın zamana ve tekniğe tahammülü yoktur. Teknik, bir ağzın tespitinde ne kadar fayda sağlarsa, girdiği bölgenin ağzını da kaçınılmaz biçimde değiştirir. Bilhassa radyo, televizyon ve videonun girdiği yerlerde konuşma değişikliğe uğrar ve kültür, yani yazı dilinin bu vasıtalarla ağza tesiri bölge diyalektine hâkim olur. Böylece *ağız*, mensubu bulunduğu yazı diline katılmış olur. Bunun yanında bölgenin dışarıyla temas eden insanlarıyla, dar coğrafyada hayat süren insanları arasında da ağız yönünden farklar görülür. Dışarı gidenler bölge ağzına yabancı dil unsurları getirirler. Aynı durum, okuma yazma bilen ve bilmeyen insanlar için de söz konusudur. Okumuş yazmış insanların ağızlarında yazı dilinin tesiri çok fazladır. Okuma yazma bilmeyen kişiler ise ağızlarını muhafaza ederler.

Ağız, mensubu bulunduğu kültür dili ile aynı dile bağlı lehçe ve şiveler konusunda ipuçlarına sahiptir. Ayrıca bir dilin tarihteki gelişimi, diğer lehçe ve şivelerle mukayese imkânı da verir. Bunun yanında yazı dilinin beslenmesi ve geliştirilmesinde diyalektlerin, yani ağızların oynadığı rol büyüktür. Türkçenin diyalektleri henüz yeterince tespit edilmiş değildir, yaşayan ağızlar için bir arşivden

de mahrumdur. Bazı Batı dillerinde bu ağızları takip etmek amacıyla dil atlasları hazırlanmıştır.¹

Bu bölümde Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki yöresel konuşma dilini konu alan ağız araştırma kitaplarının sözlüklerinden ve ağız sözlüklerinden yararlanılmıştır. Çalışmamız imkânlar ölçüsünde, bulunabilen kitaplarla sınırlı kalmıştır. Türk Dil Kurumu tarafından basımı durdurulan ve ulaşılması mümkün olmayan daha birçok kaynak bulunmaktadır. Bu konudaki çalışmalar hal-i hazırda devam etmektedir. Esasen bu alanda yapılan hiçbir çalışma tamamen bitmiş olarak kabul edilmemelidir; çünkü dil yaşayan bir canlıdır ve ağızlardaki ses ve anlam değişimleri her gün oluşumunu sürdürmektedir.

Ağızlar için yazılmış sözlükler az olduğundan ve araştırma kitaplarının sözlük bölümü geniş kapsamlı olmadığından aradığımız sözcüklerin birçoğunu bulmak mümkün olmamıştır. Günlük hayatımızda da sıkça kullandığımız belirgin sözcükler dışında birçok sözcüğe kaynaklarda rastlanamamıştır.

¹ [http://tr.wikipedia.org/wiki/Leh%C3%A7e_\(dil_bilimi\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Leh%C3%A7e_(dil_bilimi))

ORHUN KİTABELERİ	AĞIZLAR
Aç(BKADY38): Aç, tok olmayan.	Aç alavan: İç acına, açken (Aç alavan çapa vurulmaz) (Çalış-Hay., Solakuşağı-Şko/Ankara İli Ağzı Sözlüğü) acın acın sırcı- (=aç acına sırcı-, acından sırcı-)açlıktan mecali kalmamak, fenalık geçirmek, ölecek gibi olmak. (Ayvagedi/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Al-(KTAGY7): Almak, yenmek, mağlup etmek, zapt etmek, işgal etmek, feth etmek; dinlenmek, dikkate almak.	Álmák: Almak (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)
Alp(KTAGY6): Alp,kahraman, cesur, yiğit; zor, çetin, sert, müthiş	----
Altı(KTADY31): Altı(6)	----
Aş-(KTADY17): Aşmak.	----
Aş(KTADY26): Aş.	Aş yermek: Kadınların hamilelik zamanları. (Bey.ŞEN./Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Aş yirmek: Kadınlar yüklülük dolayısıyla bazı yemekleri seçip bazılarından nefret etmek. (Ank.HZK 1Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Aş: Çorba. (Erzurum Ağzı) Aş: Yemek."Tarhana aşı." (Erzincan Ağzı.)
At(KTADY32): At(hayvan)	At sürüp cirit oynat-: Meydanı boş bulup istediği gibi davranmak.(Ayvagediği/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Ay(KTAKDY1): Ay (30 gün)	----
Az(KTAGY10): Az	Az gitti: Az kaldı. (Az gitti hastayı öldürecek misiniz?). (Çanlı-Ayş./Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Az boz: Biraz,bir parça.(Ayvagediği/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Balbal(KTADY16): Balbal, öldürülen düşmanın heykeli.	----
Bark(KTAGY12): Bark, ev, mezar, türbe,abide, abide mezar.	Barh: Mal,mülk, ev bark. (Elazığ Yöresi Ağzı)
Bas(KTADY22): Basmak, bastırmak, üzerine çökmek, baskınyapmak, yenmek, ezmek, çökmek.	----
Baş(KTADY33): Baş; dağın başı, tepe, zirve: şef, başkan, kumandan.	Baş gel-: Başa çıkmak, muvaffak olmak, muktedir olmak.(Erzurum Ağzı) Başına ağ- Birinin ya da bir şeyin başına toplanmak,birirmek.(Ayvagediği/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Batım(BKADY26): Batım, batma boyu, boy, uzunluk.	----
Bil-(KTAGY11): Bilmek	----

Bilge(KTAGY6): Hâkim, müşavir, bilgili, âlim, akıllı, bilici.	-----
Bin-(KTADY32): Binmek.	-----
Bir(KTAGY6): Bir(1)	Bir boyun: Bir çift. (Erzurum Ağzı) Bir dıkım: Bir lokma, birazcık.(Ayvagediği/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Biz(KTADY20): Biz(şahıs zamiri)	Bis:1. Biz.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)
Boz-(KTADY31): Bozmak, bozguna uğratmak.	-----
Boz(KTADY33): Boz.	Boz toprak: Boz renkli, killi toprak (Güd./Ankara İli Ağzı Sözlüğü)
Bu(KTAGY4): Bu.	Bu gez: Bu kez (Güd.Ankara İli Ağzı Sözlüğü)
Bul-(TABTDY6): Bulmak.	-----
Bunda(KTAGY11): Bunda, burda.	Bürda: Burada.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)
Çöl(KTADY4): Çöl.	Çöl: Tarla.(Kars İli Ağzıları)
Er(KTADY11): Er.	Er: Koca.zevc.(Kars İli Ağzıları)
Eren(BKAGY11): Er, eren, yiğit, asker, erler.	-----
İç(KTAGY2): iç, dahilî.	İçine dam: İçine doğmak. (Ayvagediği/Mersin Ağzı Sözlüğü)
İçre(KTADY26): İçre içinde,içten, içinden, gizli, iç, gizlice el altından.	-----
İki(KTADY27): İki(2)	İki bük: İki büküm. (Dağlı/Erdemli/Mersin Ağzı Sözlüğü)
İl(KTAGY3): İl, el memleket, ülke, vatan, millet, devlet, halk, devlet düzeni.	-----
İlk(KTAKY4): İlk, önce.	İlkidin: İlk çocuk (Ayş.) (Ank.ERD.Ankara İli Ağzı Sözlüğü) İlk sıra: İlk olarak.[(Keşevli Aşiretinin Dudaklı Kabilesi)Cevizlitaş/Toroslar↔Evciköy/Tarsus/Mersin Ağzı Sözlüğü]
İn-(KTADY12): İnmek.	-----
İş(KTADY8): İş.	-----
İt-(KTADY39): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilatlandırmak, tertip etmek.	-----
Kalın(TABTGY6): Kalın .	-----
Kim(KTADY9): Kim.	-----

Kişi(KTAGY6): Kişi, insan, adam, halk.	-----
Ne(KTADY9): Ne, hangi; niye, niçin, nedir.	Nèçin: Niçin.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)
On(KTAGY12): On(10)	-----
Ordu(KTAKY8): Merkez, payitaht. Kağanın oturduğu yer, hakanın oturduğu şehir, ordugâh, karargâh.	-----
Otuz(KTAGY1): Otuz(30)	Otüs: Otuz.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)
Öd(BKADY29): Öd, öd kesesi, iç.	Ödü sıd- Çok korkmak, ödü kopmak.(Ayvagediği, Bozon→Kaşlı Köyü Dorukkent Kasabası, Parmakkurdu, Yalınayak/Mersin; Gencali/Mut; Lenger, Manastır Mah./Bozyazı/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Öl-(KTAGY6): Ölmek.	(bir şey için)ölüp git- Bir şey için can atmak. (<i>İş diy ölüp gider.</i>) (Ayvaçiçeği/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Öz(KTAGY9): Öz, kendi.	Öz: Kendi.(Kars İli Ağızları)
Özlük(BKAKY11): Kendisine ait, şahsi.	-----
Saç(BKAGY12): Saç.	Saç yazmak: Saç taramak, örmek (Çanlılı-Ayş.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Saş: Saç.(Edirne İli Ağzı)
Sanç-(KTADY36): Sançmak, mızraklamak.	-----
Sekiz(BKADY14): Sekiz(8)	Sekis: Sekiz.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)
Semiz(TABTBY5): Semiz, besili, etli.	-----
Siz(KTADY34): Siz.	-----
Sök-(KTADY35): Sökmek, yarmak.	-----
Sözleş-(KTADY26): Söyleşmek, konuşmak, sözleşmek.	-----
Sür-(KTADY23): Sürmek, kovmak, sürgün etmek.	-----
Şad(KTADY17): Bir ünvan, şad. Türk devletinin batı kısmının başkanı, yabgu ve şad.	-----
Taş(KTAGY11): Taş.	Taşagrı: Çok taşlı yer (Akçakese-Bey.) (Bey.ŞEN.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).
Taşra(KTADY26): Dışarı, dışarıda, dışta.	-----
Tatar(KTAGY1): (k.a)Tatar, Otuz Tatar, Dokuz Tatar	-----
Ter(TAİTDY2): Ter.	-----

Tut-(KTAGY4): Tutmak, yakalamak.	----
Tutun-(TABTKY1): Tutunmak.	----
Tüket-(BKAKY1): Tüketmek .	----
Tümen(KTAKY12): On bin.	Tümen: Bir para birimi.(Kars İli Ağızları)
Tün(KTADY26): Gece.	----
Türk(KTAGY1): (k.a.)Türk	----
Uç-(KTADY16): Uçmak.	----
Uzun(TAİTDY2): Uzun, uzak, daimî, ustaca, mahirane.	----
Üç(KTADY4): Üç	----
Yan(TABTGY4): Yan, taraf.	Yan: Taraf. (Erzurum Ağzı .)
Yarama-(TABTDY6): Yaramamak, yakışmamak.	----
Yarat-(KTAGY12): Yaratmak, tertip ve tanzim etmek, yapmak, meydana getirmek.	----
Yaratur-(KTAGY12): Yarattırmak, yaptırmak.	----
Yaş(KTADY31): Yaş, ömür.	----
Yaş(KTAKY11): Gözyaşı.	----
Yaşa-(KTAKY10): Yaşamak.	----
Yat-(KTADY24): Yatmak, uzanmak; yığılmak.	----
Yaz(KTAKY8): İlk bahar, ilk yaz, yaz.	Yay: Yaz mevsimi.(Kars İli Ağızları) Yas: Yaz.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı) Yaz: Bahar.(Dağlı/Erdemli/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Yazi(KTAGY7): Ova, düzlük, düz.	Yazi: Düzlük, ova. (Bala.) (Çanlı-Ayş.) (Elmadağ-Ank.)(Faraşlı-Kal.)/Ankara Ağzı Sözlüğü Yazi/Yazu: Tarlaların bulunduğu geniş alan, arazi. (Erzincan Ağzı.) Yazi: Kır, bayır.(Elazığ Yöresi Ağzı) Yazi: Boş alan, tarla. (Özlüce/Tarsus/Mersin Ağzı Sözlüğü)
Yıl(KTADY8): Yıl, sene	----
Yit-(KTADY27): Yitmek, kaybolmak.	----

Yol(KTAKY9): Yol.	-----
Yurt(KTAKY9): Yurt.	Yurt: Yörüklerin çadır kurduğu yer. (Ayvagediği/Mersin/Karaseki/Aydıncık/Mersin Ağız Sözlüğü)
Yüz(KTADY13): Yüz, yüz sayısı.	-----
Yüz(KTADY33): Yüz, çehre.	Yüz: Taraf, geçe. (Erzurum Ağız.)

B)SES DEĞİŞİMİNE UĞRAYANLAR SÖZCÜKLER:

TÜRKÇE SÖZLÜĞÜN TARANMASI:

Bu bölümde Orhun Kitabelerinden günümüze kadar geçen sürede çeşitli koşullardan dolayı ses değişikliğine uğramış fakat anlamını korumuş sözcükler bulunmaktadır. Tablomuzun ilk sütununda sözcüğün ilk hali, ikinci sütundaki Türkiye Türkçesi'ndeki hali(Türk Dil Kurumunun 2005 basımı Türkçe Sözlüğü baz alınmıştır), son sütunda ise sözcükte meydana gelen ses değişikliği gösterilmektedir. Bazı eylemler Orhun Kitabeleri'nde olumsuz hali ile yer almaktadır; ancak Türkçe Sözlükte olumlu şekilleri bulunduğundan eylem kökü olumlu haliyle anlamı verilmiştir.

Burada sözcüklerin geçirmiş olduğu tarih serüvenini tek tek irdelemek çalışmanın dışına taşmak olacaktır. Keza söz konusu serüven sosyolojik bir süreç içerir. Orhun Kitabelerinde var olup anlamında hiçbir değişme olmamış ya da anlamında daralma ya da genişlemeler olmuş fakat ses değişikliklerine uğramış bu sözcüklerin her birinin değişimi ayrı birer araştırma konusudur. Bu konuda pek çok kaynak bulunmakla birlikte her gün yeni fikirlerin ortaya çıktığı yeni kaynaklar oluşmaktadır; ancak yapılan çalışmadan yola çıkarak genel de olsa bir takım sonuçlara varabilmemiz mümkündür.

Orhun kitabelerinden günümüze kadar varlığını sürdürmüş olan bu sözcükler arasında en çok görülen ünsüz değişikliği k>k değişikliğidir. Örneğin: ayak>ayak, kaç>kaş, kat->kat-, kız>kız, kız->kız- İkinci sırada ise t>d değişikliği vardır. Buna örnek, temir>demir, tile->dile- , ton>don, tört>dört, tüş->düş-, tüşür->düşür-, tüz>düz sözcükleri verilebilir. Sık ünsüz değişimlerinden bir diğeri ise k>g değişikliğidir: kir->gir-, kök>gök , köl>göl, kör->gör-, küç>güç , kümüş>gümüş, kün>gün...

Ünsüz değişimlerine oranla ünlü değişimleri daha az rastlanan ses olaylarıdır: altun>altın, aşur->aşır-, azuk>azık, bıç->biç-...

Bunların dışında sözcük sonunda ünsüz sözcükler düşmesi (ķapıę>ķapı) olayına da rastlanmaktadır.

Bundan sonraki bölümlerde son sütun, sözcüğün taranan sözlüğe göre değil Türkçe sözcüğe göre uğramış olduğu ses değişikliğini göstermektedir. Ses olayı konusunda Türkçe Sözlük temel alınmıştır. Yine de diğer bölümler sözcüğün zaman içindeki durumlarını takip etmek için faydalıdır. Hatta sözcüğün bazı sözlüklere ve ağızlara göre ses olarak hiç değişmemiş olduğu gözlenmektedir; ancak ağızlarda genellikle sözcüğün ilk anlamı değil halk arasında zamanla oluşmuş yan ve mecaz anlamlarına yer almaktadır. Ağızların incelenmesi ve Derleme Sözlüğü'nün taranması sırasında daha önceki bölümlerde olduğu gibi sözcüğü birçok sesteşine rastlanmış, bunlar çalışmamızda gösterilmemiştir.

ORHUN KİTABELERİ	TÜRKÇE SÖZLÜK	SES DEĞİŞİKLİĞİ
Açsık(KTAGY8): Açlık, aç olma, aç hâli.	Açlık,ğ: <i>is.</i> 1. Aç olma durumu: " <i>Havada güzel güzel dönen bu kuşun, açlıkla bu yılanla sarılacağını hiç düşünmemiş-tim.</i> " - M.Ş.Esendal. 2. Kıtlık. 3. <i>mec.</i> Aşırı istek içinde bulunma: " <i>İki arkadaş görülmemiş bir okuma açlığı içinde durmadan okuyordu.</i> " - H.Taner	açsık>açlık
Adak(KTAKY7): Ayak.	Ayak,-ğis. 1. <i>anat.</i> Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölüm. 2. Bacak. 3. Birtakım şeyleri yerden yüksekçe durmasını sağlayan dayak, destek veya bunlardan her biri: <i>İskemlenin bir ayağı kırık Bu köprüünün dört ayağı var.</i> 4. Vücudun belden aşağı bölümü: <i>Ayağına bir pantolon çekti.</i> 5. Yürüyüşün ağırlık veya çabukluk derecesi: <i>Senin ayağımla köye akşama kadar varamayız.</i> 6. Basamak. 7. Fut. 8. Futun küpü alınarak hesaplanan değer. 9. Aşağı düzeyde, sıradan, bayağı: <i>Ayak takımı.</i> 10. <i>hlk.</i> Mayalardan önce, makama uygun olarak çalınan veya söylenen beste. 11. <i>esk.</i> Yarım arşın veya 30,5 uzun-uğundaki ölçü birimi. 12. <i>coğ.</i> Göl ayağı. 13. <i>ed.</i> Halk edebi-yatında uyak: " <i>Mânicilerin kafa yormadan buldukları ayaklar Cenap'ı şaşkınlıktan şaşkınlığa sürükler.</i> " -S.Birsel. 15. <i>mat.</i> Bir doğrunun başka bir doğruyu veya bir düzlemi kestiği nokta: <i>Dikme ayağı.</i> 16. <i>sp.</i> Karakucak ve yağlı güreşte pehlivanların ayrıldıkları beş dereceden biri.	ayağ>ayak
Adğır(KTADY35): Aygır, at.	Aygır <i>is.</i> Damızlık erkek at.	adğır>aygır
Adrıl(BKAGY7): Ayrılmak.	Ayrılmak(-e) 1. Ayrılma işine konu olmak: " <i>Geçen hafta, Akşehir'de Nasrettin Hoca törenine ayrılmıştı.</i> " -F.R. Atay. 2. (-den) Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak: "... <i>rahat bir tavırla yanındaki adamdan ayrıldı.</i> " -Y.K. Karaosmanoğlu. 3. (<i>nsz,-den</i>) Boşanmak: " <i>Artık senden saklamaya sebep kalmıyor. Ben,Remzi Bey'den ayrılıyo-rum.</i> " -R.N.Güntekin.	adrıl->ayrıl-
Ağar(BKAGY15): Ağır.	Ağır <i>sf.</i> 1. Tartıda çok çeken, hafif karşıtı: <i>Kurşun ağır madendir Taş yerinde ağırdır.</i> 2. Değeri çok olan, gösterişli : " <i>Ağır kıyafeti ile muhite uymayan Canan'ın yanında, ne kadar rahat ve sadeydi.</i> " -M.C.Kuntay. 3. Çapı, boyutları büyük: <i>Ağır top. Ağır tank</i> 4. Çetin, güç: " <i>Denizcilik tarihinin en ağır sorumluluklarından birini üzerine alıyordu.</i> " -F.F. Tülbentçi. 5. Tehlikeli, korkulu, vahim. 6. Sıkıntı veren, bunal-tıcı. 7. Dokunaklı, insanın gücüne giden, kırıcı: <i>Kızmışım, Kezban'a söylenecek şöyle ağır bir söz arıyordum.</i> " -N.Ataç 8. Ağırbaşlı, ciddi: " <i>Bu, on dokuz yaşında ufak tefek bir kızdı. Fakat otuz yaşındaki bir insandan daha ağırdı.</i> " -H.E. Adivar. 9. Keskin, boğucu(koku): " <i>Bu koku, en hafif rüzgârla burnu kuvvetli bir adama uzaktan kendini hissetti-recek kadar ağırdır.</i> " -F.R.Atay. 10. Sindirimi güç(yiyecek): <i>Ağır bir yemek.</i> 11. Yoğun: " <i>Evin sofasına girer girmez kendisini ağır bir duman karşıladı.</i> " A.Sayar. 12. Uyanılması güç, derin (uyku). 13. Kısıp, alçak: " <i>Ağaya pek duyurmak istemeyen ağır bir sesle kulağıma eğildi.</i> " -O.C.Kaygılı. 14. Güç işiten, sağır: <i>Kulağı ağ</i>	ağar>ağır

Ak(KTADY35): Ak.	Ak:is. 1.Kar, süt vb.nin rengi, beyaz, kara ve siyah karşıtı. 2.sf. Bu renkte olan:" <i>Ablak yüzlü, kısa kesilmiş ak sakallı bir adamdı.</i> " - M.Ş.Esendal. 3.Beyaz leke: <i>Bir gözünde ak var.</i> 4.Bazı şeylerde beyaz bölüm: <i>Yumurta akı. Gözün akı.</i> 5.sf.mec. Temiz. 6.sf.mec. Sıkıntısız, rahat: <i>Ak günler göresin.</i>	ak>ak
Altun(KTAGY5): Altın.	Altın:is. 1.kim. Atım sayısı 79, atom ağırlığı 196,9 olan, 1064 °C'de eriyen, kolay işlenen, yüksek değerli, paslanmaz element zer(<i>simgesi Au</i>): <i>Altın çok eski zamanlardan beri para basımında kullanılmaktadır.</i> 2.sf. Bu elementten yapılmış: " <i>Müsteşar, pantolonunun arka cebinden altın tabakasını çıkarıp sigara veriyor.</i> " M.Ş.Esendal. 3.Altından yapılmış sikke: <i>Çocuğa bir altın taktı.</i> 4.sf.mec. Üstün nitelikli, değerli: <i>Altın ses.</i>	altun>altın
Anda,anta (KTAGY5): Onda, ondan,şunda, şundan.	Onda:zf. O zamirinin bulunma durum eki almış biçimi.	anda,anta>onda
Ang(KTADY32): En.	En(III):zf. Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime:" <i>Avucumu yumduğum zaman ailemin en kuvvetli erkekleri bile parmaklarını açamazlardı.</i> " -R.N. Güntekin.	añğ>en
Añğıl-(TABTKY10): Yanılmak, şaşırarak, yanlış hareket etmek.	Yanılmak(nsız) 1. Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak: " <i>Bazen insanlar o kadar birbirlerine benziyor ki insan yanılıyor.</i> " -M.Yesari. 2. Sonucunu düşünmeden veya bilmeden uygunsuz bir davranışta bulunmak.	añğıl->yanıl-
Apar(KTADY4): (k.a.) Avar.	Avaröz.is. 1. Kuzeydoğu Kafkasya'da, Dağıstan Federe Cumhuriyeti'nde yaşayan bir halk. 2.tar. III-V.yüzyıllar arasında Moğolistan'da ,VI-IX.yüzyıllar arasında Orta Avrupa'da yaşamış bir halk.	apar>avar
Ara(KTADY2): Arasında.	Ara:is. 1. İki şeyin birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe. 2. İki olguyu, iki olayı birbirinden ayıran zaman, fasıla. 3. Kişilerin veya toplulukların birbirine karşı olan durumu veya ilgisi: " <i>Aralarına anası babası ile Binnaz'ın da bulunduğu on sekiz işçiydiler.</i> " -N.Cumalı. 5.Aralık. 6.sin. ve <i>tiy.</i> Bir oyunda, bir filmde dinlenme süresi, ankrakt. 7.sp. Toplu jimnastik dizilmelerinde, sıradakilerin birbirlerinden yanlamasına olan uzaklıkları. 8.sp. Futbol oyununun kırk beşer dakikalık iki devresi arasında verilen on beş dakikalık dinlenme süresi. 9.sp. Basketbol ve voleybolda takımların dinlenmek, taktik almak ve oyun alanlarını değiştirmek için kullandıkları süre.	ara>arasında

<p>Arka(TABTY5): Arka.</p>	<p>Arka<i>is.</i> 1.Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı: "Evin arkasında bahçe var. 2.Bir şeyin sırt durumunda olan yüzeyi: Çocuğun arkası ağrıyormuş. 3.Geri kalan bölüm, kısım: Masalın arkası.Yazının arkası. 4.Art, peş. 5.Otururken sırtın dayandığı yer: "Otomobile bindiğimiz zaman başını arkaya yaslamış , gözlerini yummuştu." -T.Buğra. 6.İnsanın vücudu, bedeni: "Arkasın-da beli kemerli , dar, şık bir pardösü vardı." -R.H.Karay. 7.sf. Arkada olan, arkada bulunan. 8.sf.mec. Koruyucu, kayırcı, iltimasçı, piston: "Memur olmak için büyük bir arka gerek." -H.R.Gürpınar. 9.mec. Geçmiş, geride kalmış zaman: "Bütün gözler arkaya,maziye çevrilmişti." -Y.K.Beyatlı.</p>	<p>arğa>arka</p>
<p>Artık(KTADY15): Fazla,ziyade,artık.</p>	<p>Artık,-ği <i>sf.</i> 1.İçildikten,yenildikten veya kullanıldıktan sonra geriye kalan.2.Daha çok,daha fazla. 3.zf. Bundan böyle,sonra,daha,yeter:"Artık onlar en lüks gazino ve barlara gidiyorlar,gecelelerini oralarda geçiriyorlardı." - T.Buğra.4.is. Kalan veya artan bölüm:Yemek artığı. 5.is. Bir şey harcandıktan sonra artan bölümü:Kumaş artığı. 6.müz. Büyük ve tam aralıkların varım ses artmış hali.</p>	<p>artık>artık</p>
<p>Aşur-(KTADY36): Aşurmak, geçirmek, kovalamak, takip etmek.</p>	<p>Aşurmak(-i,-den) 1.Yüksek veya geçilmesi güç bir yerin üstünden diğer yanına geçmek:"Zengin arabasını dağdan aşırır, züğürt düz ovada yolunu şaşırır." Atasözü. 2.(-i)argo Çalmak, çalıp götürmek, araklamak: "Borcunu ödeyeme-yecek fakat bavulunu oradan nasıl aşırabilecekti?" H.R. Gürpınar. 3.(-i,-e) Tehlike içinde bulunan bir şeyi acele ka-çırarak:Yangın büyüyünce eşyayı bostana aşırıldılar. 4.ed. Başkasının eserinden parçalar alıp kendisininmiş gibi göstermek.</p>	<p>aşur->aşır-</p>
<p>At(KTADY7):Ad, isim, nam, şöhret.</p>	<p>Ad(I)<i>is.</i> 1.Bir kimseyi, bir şeyi anlatmaya , tanımlamaya, açıklamaya, bildirmeye yarayan söz, isim. Çocuk, kedi, ağaç, düşünce, iyilik, Ahmet, Ertuğrul birer addir. 2. Her-kesçe tanınmış veya işitilmiş olma durumu, ün, nam, şöh-ret. 3.Anılacak değer, önem: Bir baş soğanın da adı mı olurmuş? 4.dbl. İsim.</p>	<p>at>ad</p>
<p>Azık(KTADY34) Azık, pek az, biraz, az miktarda.</p>	<p>Azık,-ğis<i>sf.</i> (a'zıcık) 1.Çok az, biraz:"Kahve caddeye oranla azıcık geride, bir bahçe içinde." -S.Birsel.2.zf. Kısa bir süre, az miktarda:" Azıcık rahatsız olacaksın ama o kadar olur artık." - T.Dursun K.</p>	<p>azıkmya>azıcık</p>
<p>Azık(KTADY39): Azık.</p>	<p>Azık,-ğis 1.Yiyecek, besin, gıda.</p>	<p>azık>azık</p>
<p>Bar-(KTAGY7): Varmak, gitmek.</p>	<p>Varmak,-ır(-e) 1.Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasıl olmak: "Köye akşama doğru ancak varabildim." S.F.Abasiyanık. 2.Belli bir duruma veya düzeye gelmek:Yaşı elliye vardı. 3.Hoş olmayan bir sona ermek: "Beni tahkir etmeye kadar varıyorsun." P.Safa. 4.Bir şeyi iyice anlamak veya duymak: Tadına varmak. Sırrına var-mak. 5.Acımadan, çekinmeden yapmak: Eli varmak. Dili varmak. 6.Kadın, evlenmek:"Gönül verdin derlerdi o deli-kanlıya/ En sonunda varmışsın bir Erzincanlıya." -A.M. Dranas. 7.Bir durumdan başka duruma geçmek: Secdeye varmak. Uykuya varmak.</p>	<p>bar->var-</p>

Bar(TABTGY3): Var ,mevcut.	Varsf. 1.Mevcut, evrende veya düşüncede yer alan, yok karşıtı: <i>Var gücüyle çalışmak.</i> 2.is.dbl. Sahiplik bildiren olumlu isim cümleleri kuran bir söz: " <i>Rahatsız etmek istemem hem de işim var.</i> " - H.E.Adıvar. 3.is. Elde bulunan her şey: " <i>Elimizden alınan şeyler bütün varımız ve bütün varlığımızdır.</i> " -R.E.Ünaydın.	bar>var
Basıt-(TABTKY10): Bastırmak, bastırtmak, baskın yaptırmak.	Bastırmak(-i,-e) 1.Basma işini yaptırmak: " <i>Çok güçlüydü, bastırdı, omuzlarını yatağa yapıştırdı âdeta.</i> " -T.Dursun K. 2.(-i) Zararlı bir olayı önlemek: <i>Yangını bastırmak.</i> 3.Durdurmak: <i>İsyanı bastırmak.</i> 4.(-i) Üstünlüğünü göstermek: " <i>Şişman, kısa boylu bir yüzbaşı usulsüzlükte, şarlatalınlıkta ,inatta hepimizi bastırıyor.</i> " - Ö.Seyfettin. 5.Bir kumaşın kenarını kıvrıp dikmek. 6. (-i) Gidermek: " <i>Heyecanımı bir türlü basturamıyorum.</i> " -N.Araz. 7.Cevabı hemen yetiştirmek: <i>Cevabı bastırdı.</i> 8.(-i) Ansızın birinin yanına gitmek: " <i>Ama bir evi tek başına çeviren , o evin düzeninden sorumlu kadınlar ansızın bastıran konuktan her zaman tedirgin olurlar.</i> " -O.Rifat. 9.(nsz) Birdenbire gerçekleşmek ve pek çok etki göstermek: " <i>Tipi birdenbire bastırmış.</i> " -S.F. Abasıyanık. 0.Baskı yapmak, üzerine iyice düşmek: " <i>Köyün ihtiyarları da Fevziye'nin babasına bastırmışlar , onları başışlatmışlar.</i> " -E.Bener. 11.hlk. Kümes hayvanlarını kuluçkaya yatırmak.	basıt->bastır-
Başlayı:(KTADY25) Başta olarak, en önce, evvelâ, birinci.	Baş olmak 1) Küçük bir işte de olsa, başta olmak, sözü dinlenir bir kimse olmak. 2)Önde gelmek, lider olmak: " <i>Hep baş olmaya bakarız ve olduktan sonra nasihat veririz.</i> " -B.Felek.	başlayı>baş olmak
Başlıg(KTADY2): Başlı, başı olan; başkanı olan başı dik olan, gururlu.	Başlısf. Başlı olan: " <i>O zaman kırmızı başlı kibritler vardı ya.</i> " P.Safa.	başlıg>başlı
Batsık(KTAGY2): Batış, güneşin batışı, gün batısı.	Batı:is. 1.Yeryüzündeki başlıca dört yönden güneşin battığı yön, günindi, garp, doğu karşıtı: " <i>En batıda sarı ,iki yüksek tepeli bir dağ.</i> " H.E.Adıvar. 2.sf. Bu yönde olan. 3.Bulunulan yere göre güneşin battığı yönde olan bölge, garp.	batsık>batı
Beg:(KTAGY1): Bey.	Bey:1. Erkek adlarından sonra kullanılan saygı sözü:" Eniştem Neyyir Beyi kimin vurduğunu ben biliyorum. "R.N.Güntekin. 2.Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz: Bir bey sizi aradı. 3.Eş, koca:"İki yol var önünde: ya beyinin dilini öğrenirsin, ya beyin senin dilini. "T.Dursun K. 4.İskambil kağıtlarında birli, as. 5.Erkek sıfatlarının hemen arkasına eklenir: Doktor bey. 6.tar.Küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı:Karaman beyi. 7.ask. Komutan Alay beyi. Uç beyi. 8.esk. Zengin, ileri gelen kimse, bay.	beg>bey
Beñgü(KTAGY8): Ebedî, daimî, sonsuz.	Bengi(I)sf. Sonu olmayan, hep kalacak olan, ölümsüz, ebedî.	beñgü>bengi
Biç-(BKAGY12): Biçmek, kesmek.	Biçmek,-er(-i) 1.Belli bir biçim vererek kesmek: <i>Tahta biçmek</i> 2.Dikilecek kumaşı belli bir ölçüye ve modele uygun olarak makasla kesmek. 3.Ekin, ot vb.ni orakla, tırpanla, makine ile kesmek. 4.mec. Yayılım ateşiyle öldürmek. 5.mec. Değer, paha, fiyat belirlemek.	biç->biç-

<p>Bilig(KTAGY5): Bilgi, fikir, düşünce, zeka.</p>	<p>Bilgi:is. 1.İnsan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü, bili, malumat. 2.Öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf: "<i>Babası, önce ona, Mazlume ve ailesi hakkında birçok bilgi vermişti.</i>" H.E.Adivar. 3.İnsan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü, malumat, vukuf. 4.fel. Genel olarak ve ilk sezi durumunda zihnin kavradığı temel düşünceler, malumat. 5.Bilim:Doğa bilgisi. 6.bl. Kurallardan yararlıana-ak kişinin veriye yönelttiği anlam.</p>	<p>bilig>bilgi</p>
<p>Biñğ(KTAGBY1): Bin(1000)</p>	<p>Binis. 1.Dokuz yüz doksan dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 1000, M rakamlarının adı.3.sf. On kere yüz, dokuz yüz doksan dokuzdan bir artık. 4.sf.mec. Pek çok, çok sayıda: "<i>Taşlar, topraklar kaydırarak bin zorlukla iniyorlardı.</i>" - R.H.Karay.</p>	<p>biñğ>bin</p>
<p>Bir-(KTAGY5): Vermek.</p>	<p>Ver-:(-i,-e) 1.Üzerinde, elinde veya yakınında olan bir şeyi birisine eristirmek, iletmek: "<i>Okumadığım zaman tavukların bahçesindeyim, yemlerini ben veririm.</i>" Ö.Seyfettin. 2.Bırakmak veya bağışlamak: "<i>Hırsımdan bazılarına bedava verdim, alın götürün diye bağışladım.</i>" H.C.Yalçın. 3.Ondan bilmek, atfetmek:"<i>Bilgin'in bu çekingen tavırlarını kusurlu ve zayıf oluşuna verdi...</i>" -F.R.Atay. 4.Düşünce veya bilgi anlatan şeyleri başkalarına iletmek, bildirmek: "<i>Geçenlerde bir derginin, Eski ünlüler ne yapıyor? adlı bir röportajına verdiği cevapları okudum.</i>"- H.Taner. 5.Döndürmek, çevirmek, yöneltmek:"<i>Arabanın burnunu, en tenha kahvelerden birinin önünde, rıhtıma verdiler.</i>" -A.İlhan. 6.Herhangi bir duruma yol açmak: "<i>Kendilerine iyi bir çalışma fırsatı verdim.</i>" -Y.K. Karaosmanoğlu. 7.Eğlenceli toplantı düzenlemek,konuk çağırığı ağırlamak: <i>Yemek vermek.</i> 8.Topluluk önünde sanatını göstermek, icra etmek: <i>Konser vermek.</i> 9.Topluluk önünde bilimsel konudaki bildirisini sunmak:<i>Konferans vermek.</i> 10.Satmak. 11.Kızı, kadını biriyle evlendirmek. 12. (-i) Ödemek. 13.Yaymak. 14.Bitki ve ağaç, ürün üretmek. 15.Herhangi bir şey ortaya çıkarmak.16.Hepsini herhangi bir duruma sokmak.17.Sahip olmasını sağlamak. 18.Bir şey üzerinde etki bırakmak. 19.Tespit etmek. 20.Kazanmak, kazandırmak. 21.Ayırmak, harcamak. 22.Dayamak: <i>Duvara sırtını verip çömeldi.</i> 23.(yar) Kök veya gövdeleri sonuna -ı,(-i,-u,-ü)eki almış fillere gelecek tezlilik bildiren birleşik fiiler oluşturur:<i>alıvermek.</i></p>	<p>bir->ver-</p>
<p>Birle(KTAGY4):İle, beraber, birlikte.</p>	<p>İle:bağ. 1.Kelimenin sonuna geldiğinde birliktelik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yap-maya yarayan bir söz: "<i>Çabuk bir süvari ile bana haber gönderiniz.</i>" Ö.Seyfettin. 2.Bazı soyut isimlere getirildiğin-de durum bildiren zarflar oluşturan bir söz: <i>Merhametle ona bakıyordu.</i> 3. Cümle içinde aynı görevde bulunan iki ögeyi birbirine bağlamaya yarayan bir söz: <i>Annesi ile (annesiyile) babası geldiler. Leyla ile Mecnun.</i></p>	<p>birle>ile</p>
<p>Biş(KTADY18): Beş(5)</p>	<p>Beşis. 1.Dörtten sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 5,V rakamlarının adı.3.sf. Dörtten bir artık. 4. esk. İlkokul: "<i>Biz okumadık .Beşi bitirdik; gazete,mektup oku-masını söküp meramımızı anlatacak kadar..</i>" -T.Dursun</p>	<p>biş>beş</p>

Bişinç(KTAKY7): Beşinci, beşinci olarak.	Beşinci <i>sf.</i> 1.Beş sayısının sıra sayı sıfatı, sırada dördüncüden sonra gelen.	bişinç>beşinci
Bod(TABTY4): Boy .	Boy(II) <i>is.sos.</i> Ortak bir atadan türediklerine inanılan toplumsal ve ekonomik ilişkilerinde anaerkil, ataerkil anlayışı uygulayan geleneksel topluluk, kabile, klan: " <i>Türk boyları birbirlerini kardeş tanıyorlar.</i> " -O.S.Orhon.	bod>boy
Boğuz(TABTY1): Boğaz.	Boğazis. 1.Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik: " <i>Ses, ciğerlerde biriken havanın boğaza çarpması demektir.</i> " -Ö.Seyfettin. 2.Şişe, güğüm vb. kap-larda ağza yakın dar bölüm: <i>Şişenin boğazı.Testinin boğazı.</i> 3 .İki dağ arasında dar geçit, derbent: " <i>Yol üzerindeki derbentleri ve boğazları işgal ederek ordunun başında bunları takip ediyordu.</i> " -F.F.Tülbentçi. 4.Yedirip içirme yükümü, iase <i>İşçilerin boğazı bizden olacak.</i> 5. <i>mec.</i> Yiye-ceği içeceği sağlanan kimse: <i>Bizim evde beş boğaz var.</i> 6. <i>mec.</i> Yeme içme: <i>Boğazına düşkün.</i> 7.coğ. İki kara arasındaki dar deniz.	boğuz>boğaz
Bol-(KTAGY1): Olmak.	Ol-: Bir görev, makam, san veya nitelik kazanmak.	bolmak>olmak
Bor(KTADY37): Fırtına, bora, tipi.	Bora <i>is.</i> Genellikle arkasından yağmur getiren sert rüzgâr: " <i>Müthiş bir bora atlaşmışlardı.</i> " -S.F.Abasiyanık.	bor>bora
Buğa(TABTY5): Boğa.	Boğais. Damızlık erkek sığır.	buğa>boğa
Bulğak(KTAKY4): Bulanık, karışık, karışıklık içinde, düzensiz.	Bulanık,-ğışf. 1.Bulanmış olan, duru olmayan: " <i>Koltuğuna oturdu, Haliç'in bulanık nsularına daldı.</i> " -F.R.Atay. 2.Bulutlu, kapalı(hava). 3.Açık seçik görünmeyen, net olmayan: <i>Bulanık görünü.</i> 4.Donuk, anlamsız, fersiz (bakış): " <i>Dimdik oturuyor, bulanık ve ıslak gözlerle ona bakıyordu.</i> " - P.Safa. 5. <i>mec.</i> Niteliği tam anlaşılmayan: " <i>İzmir-Bursa yolculuğundan dönüşümde ben böyle bulanık bir politika havası içinde bulmuştum.</i> " - Y.K.Karaosmanoğlu.	bulğak>bulanık
Bulut(KTAKDY1): Bulut.	Bulutis. 1.Atmosferdeki su damlacıkları ve buz taneciklerinin görülebilir yoğunluk kazanmasıyla oluşan biçimleri, yükseklikleri ve yol açtıkları hava olaylarıyla birbirinden ayrılan yığınlar : " <i>Mavi maviydi gökyüzü/ Bulutlar beyaz beyazdı/Boşluğu ve üzüntüsü/İçinde ne garip bir yazdı.</i> " -A.H.Tanpınar. 2.Herhangi bir şeyden oluşan yoğun yığın: " <i>Zehirli bir çekirge bulutu gibi oraya üşüşen Avrupalılar...</i> " - Ö.Seyfettin. 3.Keder, endişe: " <i>Gazinin şen çehresi üstünden ciddi bir düşüncenin bulutu geçer gibi oldu.</i> " -Y.K.Karaosmanoğlu.	bulut>bulut
Bunç[a](KTAGY2): Bunca, bu kadar, böyle, bu kadar çok.	Bunca: <i>sf.</i> 1.Epey, çok: " <i>Bunca yıldır soluğum sırtını yakmamış da şimdi yakıyor.</i> " M.Ş.Esendal. 2. <i>zf.</i> Bu kadar, bu denli: " <i>Bunca hakkı var bende. Ben hiç boşar mıyım?</i> " E.Bener.	[bunç]a>bunca
Bunda(KTADY20): Burda.	Buradazf. Bu yerde: " <i>Bu biraz kalın ve çekici sesi ilk defa yine burada duymuştu.</i> " -H.E.Adivar.	bunda>burada

Buñğad-(TABTKY2): Bunalmak.	Bunalmak (<i>nsz</i>) 1. Soluk alması güçleşmek:" <i>Hoca bu son sözleri söylerken havasızlıktan bunalıyor gibi başını tavana kaldırıyor.</i> " - R.N.Güntekin. 2.mec. Çok sıkılmak,çok tedirgin olmak:" <i>Geçenlerde yeni çıkan uzunca bir şiirini okuyunca-ya kadar bunaldım.</i> " -N.Cumalı.	buñğad->bunal-
Buyruk(KTADY3): Buyruk.	Buyruk,-ğuis. 1. Belirli bir davranışta bulunmaya zorlayıcı söz, emir,f erman. 2. Egemenlik: <i>Birinin buyruğunda yaşamak.</i>	buyruk>buyruk
Çabış(TABTY7): Çavuş .	Çavuşis. 1.tar. Osmanlı devleti teşkilatında çeşitli hizmetler yapan görevli. 2.tar. Osmanlı ordusunda üst komutanların buyruklarını ast komutanlara ulaştıran görevli. 3. Bir işin veya işçilerin başında bulunan ve onları yöneten sorumlu kimse:" <i>O döver, ne olacak babası belediye çavuşu imiş.</i> " -P.Safa. 4.ask. Onabaşından sonra gelen ve görevi manga komutan-lığı olan erbaş:" <i>Kadanaların birinin üstünde bir topçu çavuşu oturuyor.</i> " -R.H.Karay. 5.ask. Askerî okullarda sınıf başkanı:" <i>İki ay içinde üstünlüğünü tanıtarak sınıfının çavuşu olmuştur.</i> " -F.R.Atay.	çabış>çavuş
Eb(KTAKY1): Ev, merkez, ordugâh.	Ev is. 1. Yalnız bir ailenin oturabilceği biçimde yapılmış yapı. 2. Bir kimsenin veya ailenin içinde yaşadığı yer,konut,hane:" <i>Ana oğul,yeni kiraladıkları eve bir Pazar günü taşındılar.</i> " -N.Cumalı. 3. Evin iç düzeni,eşyası vb: <i>Düzenli bir ev.Evi çok temiz.</i> 4.mec. Aile: <i>Evine bağlı bir adam.</i> 5.esk. Soy,nesil.	eb>ev
Ebir-(BKADY25): Evmek, dolanmak, çevirmek.	Evmek(-i) 1. Döndürmek, çevirmek. 2. Yapısını değiştirmek, taklip etmek.	ebir->evir-
Egir(KTAKY6): Eğirmek , çevirmek, kuşatmak,sarmak, sevk etmek, döndürmek.	Evmek(-i) 1. Döndürmek, çevirmek. 2. Yapısını değiştirmek, taklip etmek.	egir->evir-
Egri(TAİTGY4): Eğri.	Eğrisf. 1. Doğru veya düz olmayan, bir noktasında yön değiştiren, çarpık, münhani, doğru karşıtı: <i>Eğri bir yol.</i> 2. Yay gibi kavislenmiş, eğmeçli, mukavves: <i>Eğri kılıç.</i> 3. Yatay veya düşey olmayan, bütünüyle bir yana eğilmiş bulunan, eğik: <i>Eğri bir masa.</i> 4.zf. Yanlış bir biçimde: " <i>Gazetecilik bu oğlum, eğri, doğru yazılıp çıkmalı.</i> " M.Ş. Esendal. 5.is. Bir olayın şiddetindeki azalış ve çoğalışları gösteren çizgi: <i>Sıcaklık eğrisi. Hava nemi eğrisi.</i> 6.is. mat. Doğru veya düz olmayan çizgi, yüzey.	egri>eğri
Elig(KTADY32): El.	El(I)is. 1.anat. Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü: " <i>El var, titrer durur, el var yumuk yumuk/ El var pençe olmuş, el var yumruk.</i> " -Z.O.Saba. 2. Sahiplik, mülkiyet: <i>Elden çıkarmak. Elimdeki bütün parayı bu eve yatırdım.</i> 3. Kez, defa. 4. İskambil oyunlarında kâğıt atma sırası. 5. Yönetim, baskı, etki: <i>Bu topraklar düşman elinden kurtarıldı.</i> 6. Bazı nesne ve araçların tutma-ya yarayan bölümü: <i>Kapı eli.</i> 7.mec. Aracı, vasıta: <i>Kardeşimin eliyle arkadaşşıma mektup yolladım.</i>	elig>el

Eliġ(KTADY8): Elli (50), elli sayısı.	Elli(I)is. 1.Kırk dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 50, L rakamlarının adı. 3.sf. Beş kere on, kırk dokuzdan bir artık.	elig>elli
Eşit-:(KTAGY1) İşitmek, duymak, dinlemek (krş.eşid-)	İşit-: 1.Kulakla algılamak; duymak: "Doktorun sesini işitince koştı, yanakları kırmızı , gözler parlıyordu."H.E.Adivar 2.Haber almak. 3.Kendisine söylenilmek.	eşit->işit-
İğaç(BKAGY11): Ağaç, orman, ağaçlık.	Ağaç,-cıis. 1.bot. Meyve verebilen, gövdesi odun veya kereste olmaya elverişli bulunan ve uzun yıllar yaşayabilen bitki. 2.sf. Bu gibi bitkilerin gövdesinden ve dallarından yapılan:Ağaç tekne. 3.Direk.	ığaç>ağaç
İrak(KTAGY5): Uzak irak.	İrak,ğı:(I)sf. Uzak:"Sesin ıraktan gelir, yürek deler." M.Ş.Esendal.	ıraq>irak
İçik-(KTDY38): İçeri girmek, dahil olmak, tâbi olmak, teslim olmak, itaat etmek.	İçeri girmek 1) Bir iş veya alışverişte zarar etmek: <i>Bu işte bir milyar lira içeri girdim.</i> 2)Hapse girmek.	içik->içeri gir-
İçreki(KTAGY2): İçerdeki, içindeki, maiyetteki, dahilî, saraydaki.	İçeri:is. 1.İç yan,iç bölüm, dışarı karşıtı:İçeriden sesler geliyor. 2.İç,iç yüzey:Odanın içerisi bu kadar adam almaz. 3.sf. İç yüzeyde, iç bölümde olan:İçeri odadan sesler geliyor. 4.zf. İç yana, iç yana doğru:"İçeri girmekten korkarak bahçedeki demir kanepeye oturmak istedi." P.Safa. 5.mec. Gönül, yürek.	içreki>içerdeki
İkin(KTADY2): İki, ikisi, her ikisi, ikinci.	İkiis. 1.Birden sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 2,II rakamlarının adı.3.sf. Birden bir artık: "Bir sokak başında kavga eden ki çocuğu ayırdı." -H.Taner	ikin>iki
İkinti(KTADY33): İkinci.	İkincisf. 1.İki sayısının sıra sıfatı.2.Sırada önem bakımından birinciden sonra gelen:"Tevfik'in alçak gönüllü, hep ikinci planda kalma olgunluğundaki pişekârlığı Dümbüllü'ye sanatını en iyi değerlendirme olanağını sağlardı." - H.Taner.3.Değer ve kalitece birinciden sonra gelen:"Evde pişirip yedikleri çikolatanın kalitesi ikinci idi." - S.F.Abasiyanık.4.mec. Yeni, bir başka. 5.is. Birinciden sonra gelen kimse veya nesne: "İhtiyarın iki çocuğundan birini öldürdüler...İkincisini de öldürmeye kalktılar." -R.N.Güntekin.	ikinti>ikinci
İlki(KTADY32): İlk birinci.	İlksf. 1.Zaman, sıra, yer ve önem bakımından ötekilerden önce gelen, son karşıtı: "Gözlerini açınca ilk işi saatine bakmak oldu." -Y.K.Karaosmanoğlu. 2.is. Herhangi bir şeyin en önde olanı,önce geleni: "İnsanı insan yapan duyguların ilkidir aşk." -N.Cumalı. 3.zf. Birinci olarak, en başta: İlk hatırladığım olay...	ilki>ilk
İlt(KTADY23): İletmek,göndermek, sevk etmek,rehberlik etmek.	İletmek(i) 1.Götürmek, ulaştırmak, nakletmek, geçirmek: "Bunların tek kayguları gördüklerini, duyduklarını okurlara iletmeştir." -S.Birsel. 2.fiz. Elektrik akımı, ısı, gaz vb.ni bir yerden başka bir yere götürmek.	ilt->ilet-
İnğek(TABTGY8): İnek.	İnek,-ğis. 1.Dişi sığır.2.argo Çok çalışın öğrenci. 3.kaba İbne.4.sf.mec. Aptal, bön.	İnğek>inek
İrtür-(KTADY40): Erdirmek, yaptırmak.	Erdirmek(-i,-e) Ermesini sağlamak,ermesine yol açmak:"Sen korkusuz, güçlü,hâkim oldukça ata/ Atın seni erdirecek her saltanata ." -E.B.Koryürek.	irtür->erdir-

<p>İsig(TABTGY1):Isı, sıcaklık, hararet, ateş.</p>	<p>Isıis. 1.fiz. Bir cismin uzamasına, genişmesine, buharlaşmasına, erimesine, sıcaklığının artmasına, bir iş yapmasına sebep olan fiziksel enerji, hararet <i>Isı, atomlar arası çekim gücünü yenerek maddenin hacmini artırır.</i> 2.Doğal vücut sıcaklığı, hararet:<i>İnsan vücudunun doğal ısı 36,5°C'dir.</i> 3.Hastalığın etkisiyle ortaya çıkan vücut sıcaklığı 4.Sıcaklık:"<i>Güneşin ateşinden yeryüzünde karası da denizi de ısı tütüyordu.</i>" -Halikarnas Balıkcısı.</p>	<p>isig>ısı</p>
<p>İt-(KTADY1): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilâtlandırmak, tertipleme.</p>	<p>İtmek-der 1.Bir işi yapmak:"<i>Şemsi sıra düştükçe emlak komisyonculuğu ediyordu.</i>" -H.Taner.2.Bir durumu ortaya çıkarmak:<i>İşi berbat etmek.</i> 3."İyi, kötü" zarflarıyla birlikte davranmak. <i>İyi ettiniz de geldiniz.</i> 4.(-i) Bulmak, erişmek:<i>Hemşerileri gelir, kemeçe gibi bir çalgıyla sabahı ederlerdi.</i>" -R.H.Karay.5.(-i,-den) Birini bir şeyden yoksun bırakmak. 6.Vermek:<i>Armağan etmek.</i> 7.Eşit değer kazanamak: <i>İki iki daha dört eder.</i> 8 .Herhangi bir değerde olmak: "<i>Kira dâhil olduğu hâlde aylık masrafımız tam beş lira ediyordu.</i>" - Ö.Seyfettin. 9.Kötülükte bulunmak:"<i>Ah, iki bardak süt sen bana neler ettin?</i>" S.F.Abasiyanık. 10.Küçük veya büyük abdestini yapmak:<i>Cocuk altına etti."</i></p>	<p>it->et-</p>
<p>Kabış-(TABTGY5): Kavuşmak, birleşmek, toplanmak, buluşmak.</p>	<p>Kavuşmak(-e) 1.Ayrı kalınan, sevilen bir kimseyle bir araya gelmek,onu yeniden görmek:"<i>Biz 1923'te bir Mustafa Kemal'e kavuşmasaydık, gelecek zamanlara doğru yollarımızı takayan aşılmaz setleri yıkamazdık.</i>"- F.R.Atay. 2.Yokluğu çekilen veya çok istenen bir şeye erişmek, onu elde etmek:"<i>Vakitsiz kötürümleşen ruh, onun mucizesiyle ısındı, kımıldandı, doğruldu; bir sağlığa kavuluyordu.</i>" R.E.Ünaydın .3.Katılmak: "<i>Fırat ve Dicle gibi yan yana akıyorlar, sonra birbirlerine kavuşuyorlar.</i>" -Y.K.Beyatlı. 4.(nsz) Bir araya gelmek, birleşmek: <i>Ceketin önü kavuşmuyor.</i> 5.(nsz) Güneş batmak. 6.Varmak. ulaşmak.</p>	<p>kabış->kavuş-</p>
<p>Kağan(KTAGY3): Kağan.</p>	<p>Kağan:is.tar. Hanların bağlı olduğu devlet başkanı, hakan, imparator.</p>	<p>kağan>kağan</p>

<p>Kal(KTAGY9): Kalmak,çaresiz kalmak, naçar kalmak,kala kalmak.</p>	<p>Kalmak,-ır(nsız) 1.Olduğu yeri ve durumu korumak, sürdürmek: "Sıkı sıkı kucakladı ve öylece kaldı. " -T.Buğra. 2. Zaman, uzaklık veya nicelik belirtilen miktarda bulunmak: "Arabada yalnız dört çocuk kalmıştı. " -O.C.Kaygılı. 3. Konaklamak, konmak: "Hemen kararg âha yerleşmezsem ne geri dönebilir ne de otele kalabilirdim. " -F.R.Atay. 4.Oturmak, yaşamak, eğlenmek: "Tam beş sene benimle beraber kaldı. " -S.F.Abasıyanık. 5. Hayatını sürdürmek, yaşamak: O aileden bir bu çocuk kaldı. 6. Varlığını korumak, sürdürmek: "Eniştemizin iptidai kalmış huyları da vardı. A.Ş.Hisar. 7.Oyulanmak, vakit geçirmek: "Kısa bir süre tezg âhın önünde kaldı." -N.Cumalı. 8.Sınıf geçmemek: Çocukların içinde kalanlar da var geçenler de. 9. İşlemez, yürümez duruma gelmek: Araba yarı yolda kaldı. 10. (-e) Geriye atılmak, ertelenmek: Mahkeme ayın on sekizine kaldı. " S.F.Abasıyanık. 11.Bir şeyle kaplanmak, bir şeye bulanmak: Oda duman içinde kaldı. 12.Bir işi belli bir noktada vermek: Bugün iş maddesinde kaldık. 13. (-den) Miras olarak geçmek:Çiftlik ana babasından kalmış. 14.(-den) kerime kaldık mı biz iki bin kuruş tekaüt maaşına. " - H.Taner. 16.(-le) Yetinmek:Yalnız dayak atmakla kalmadı, onu işinden de çıkardı. 17.Sınırlanmak, bitmemek: "Amasya'da iken karşılaştığımız vaziyet yalnız Şeyh Recep Vakası ile kalmadı." Atatürk. 18.(yar) Olmak, herhangi bir durumda bulunmak: "Fatma'nın yemek çantası olmasaydı, dün aç kalmıştık." -F.R.Atay. 19.Herhangi bir durumu sürdürmek.20.(yar)Kök veya gövdeleri sonuna -a (-e) eki almış fiillere gelerek süreklilik bildiren birleşik fiiller oluşturur :Bakakalmak. Şaşakalmak. Donakalmak. Şaşırıp kalmak. Donup kalmak.</p>	<p>kal->kal-</p>
<p>Kan(KTADY24):Kan.</p>	<p>Kanıs. 1.Atardamar ve toplardamarların içinde dolaşarak hücrelerde özümleme, yadımlama görevlerini sağlayan plazma ve yuvarlardan oluşmuş kırmızı renkli sıvı: "Cebinden çıkardığı mendille ellerine bulaşan kanları silerek haykırdı." -Ö.Seyfettin. 2.mec. Soy: O da benim kanımdan.</p>	<p>kan>kan</p>
<p>Kan(TABTY2): Han .</p>	<p>Han(I)is.tar. 1.Osmanlı padişahlarının adlarının sonuna getirilen unvan:Sultan Selim Han. 2.Doğu ülkelerinde yerli beyler ve Kırım girayları için kullanılan unvan:Kırım hanları.Altın Ordu hanları.</p>	<p>kan>han</p>
<p>Kanı(KTADY9):Hani nerede.</p>	<p>Hani(I):zf.(ha 'ni) 1."Nerede, ne oldu, nerede kaldı" anlamında kullanılan bir soru sözü: "Çoban kaval çaldıordu bülbüle/ Sürülerim hani, ovam nerede?" -Z.Gökalp. 2.Karşısındaki daha önceden bildiği bir şey kendisine hatırlatılmak istenildiğinde kullanılan bir söz: "Nevin geçen sene kolunda bir ağrı duymuştu hani" -S.F.Abasıyanık. 3.Verilen sözü hatırlatan sözün başına getirildiğinde sitem anlatan bir söz: "Hani, benim kim olduğumu bilmeseydi." 5."Doğrusunu söylemek gerekirse, kaldı ki, üstelik "anlamlarında kullanılan bir söz: "Benim sormam hani yarenlik olsun, anlarsınız ya!"- M.Ş.Esendal.</p>	<p>kanı>hani</p>

<p>Ķapıĝ(KTADY2): Kapı.</p>	<p>Kapıs. 1.Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı. 2.Bu açıklıktaki açılıp kapanan kanat: "<i>Evlerin kapılarında kocaman yeşil bronz tokmaklar vardı.</i>" S.F.Abasıyanık.3.Gelir, geçim, kısmet sağlayan yer, kaynak veya imkân: "<i>Onların başvuracağı her kapıya gitmiş.</i>" S.F.Abasıyanık. 4.Gidere yol açan gereksinim: <i>Bayram geldi ,yine masraf kapıları açıldı.</i> 5.Tavla oyununda iki pul üst üste getirilerek karşı oyuncunun o haneyi kullanmasına engel olunan yer. 6.Devlet dairesi:<i>Hükümet kapısı.</i> 7.mec. Ev gezmesi için gidilen yer: <i>Bugün yhine kaç kapı dolaştın?</i></p>	<p>ķapıĝ>kapı</p>
<p>Ķar(KTADY35):Kar.</p>	<p>Karis. Havada beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak yağın su buharı: "<i>Kıştı, yerler iki karış kar tutmuştu.</i>" -T.Buĝra.</p>	<p>ķar>kar</p>
<p>Ķara(KTADY38): Kara, siyah.</p>	<p>Kara(II)is. 1.En koyu renk, siyah, ak, beyaz karşıtı. 2.sf. Bu renkte olan: "<i>Kara gözlüm eĝkârlanma gül gayri /İbibikler öter ötmez ordayım.</i>" -B.S.Erdoğan. 3.Esmer. 4.sf.mec. Kötü, uğursuz, sıkıntılı: "<i>Gazeteler hep kara haber verirler.</i>" -B.Felek. 5.mec. Yüz kızartıcı durum, leke. 6.mec. İftira .</p>	<p>ķara>kara</p>
<p>Ķarluk(KTAKY2): (k.a.)Karluk boyu.</p>	<p>Karluk öz. İs. tar. Eski Türk boylarından biri.</p>	<p>ķarluk>karluk</p>
<p>Ķaş(KTAKY11):Kaş.</p>	<p>Kaşis.anat. 1.Gözlerin üzerinde kemerli birer çizgi oluşturan kısa kıllar: "<i>Aşçıbaşı, kırçıl kaşlarını biraz daha çatıp karşıma çömeliyor.</i>" -Y.Z.Ortaç. 2.Kemerli ve çıkıntılı ey veya yer: <i>Yüzük kaşı. Dağ kaşı.</i> 3.Sarp kayalık, uçurum. 4.Eyerin ön ve arkasındaki çıkıntılı bölüm. 5.hlk. Duvar, bağ ve bahçelerde toprak yığarak yapılan sını, set.</p>	<p>ķaş>kaş</p>
<p>Ķat-(TABTKY11): Katmak.</p>	<p>Katmak,-ar(-i,-e) 1.Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini artırmak için başka bir şey eklemek,karıştırmak, ilave etmek: <i>Sirkeye su katmak.</i> 2.Bir araya getirmek: "<i>Fadime, bu yavru bolluĝu arasında kuzuları, çocuklara ve çocukları kuzulara katarak en olgun bir saadet içinde yaşamış.</i>" -H.E.Adıvar. 3.Birlikte göndermek: <i>Kafileye muhafız katmak.</i> 4.hlk. Döllenmeyi sağlamak için erkek hayvanı dişinin yanına salmak.</p>	<p>ķat->kat-</p>
<p>Ķatun(KTADY11): Hatun, kraliçe, kadın, hanım.</p>	<p>Hatunis.(ha: tun) 1.Kadın .2.Bayan, hanım: <i>Emine hatun.</i> 3.Eş, zevce. 4.tar. Yüksek makamdaki kadınlara ve hakan eşlerine verilen unvan: <i>Baĝdat hatun.</i></p>	<p>ķatun>hatun</p>

<p> Kazanmak(-i) 1.Kazanç sağlamak: "<i>Bu beş lirayı bitirmeden ben para kazanmalıyım.</i>" -P.Safa. 2. Olumlu, iyi bir sonuç elde etmek: "<i>Böyle yazılara hiç cevap vermeyiz ve yazı çok ağırsa dava açarak çok defa kazanırız.</i>" - B.Felek. 3.Çıkmak, isabet etmek. 4.Edinmek, sahip olmak: "<i>Emniyetlerini kazanmak için bu esrar bir kimya gibi gizli kalmalıdır.</i>" -R.N.Güntekin. 5.Tutulmak, yakalanmak: "<i>Huy kazanmak. Dert kazanmak.</i>" 6.Kendinden yana çekmek: "<i>Bu genç şairin dostluğunu kazanmak için hiçbir külfete katlanmadım.</i>" - M.Ş.Esendal. 7.(-den) Ele geçirmek, fethetmek, kazanç sağlamak: "<i>Düşmandan yer kazanmak.</i>" 8.Yenmek,g alıp gelmek: "<i>İşte kesin muharebeyi bu manevi kudret kazanacaktır.</i>" -R.E.Ünaydın.</p>		kazan->kazan-
<p> Geçmek (KTADY37): Geçmek.</p>	<p> Geçmek,-er(-den) 1. Bir yerden başka bir yere gitmek. 2. Bir yandan girip diğer yandan çıkmak. 3.Yol, araç veya akarsu bir yerin yakınından veya içinden gitmek. 4.Bir duruma uğramak, konu olmak: "<i>Muayeneden geçmek.</i>" 5.Bırakmak, vazgeçmek: "<i>Huylu huyundan geçmez.</i>" 6.(-de) Yaşamak. 7.(-den) Bir şeyi bundan böyle yapma durumunda olmamak. 8.(-de) Olmak, vuku bulmak, cereyan etmek. 9.(-i,-e,-den) Hastalık bulaşmak, sirayet etmek: "<i>Hastalık bana ondan geçti.</i>" 10.(-den,-e) Herhangi bir durum, soya çekim yoluyla birinde görünmek: "<i>Bu titizlik ona babasından geçmiş.</i>" 11.(-den,-e) Bulunduğu veya konumu değiştirmek. 12. Bir yeri aşmak, öbür yana ulaşmak. 13.(-e) Yerini bırakıp başka yer almak. 14.(-den) Bir konu üzerinde veya bir yerde çalışmış olmak. 15.(-e) Etki yapmak,işlemek: "<i>Başına güneş geçmiş.</i>" 16.(-e) Görev almak: "<i>İktidara geçmek.</i>" 17.(-e) Kalmak, devrolmak. 18. (-i) Geride bırakmak, aşmak: "<i>Bizim yelkenli vapuru geçecek.</i>" 19.(<i>nsz,-li,-le</i>) Tükenmek, bitmek, sona ermek. 20.(-i) Üstünlük sağlamak. 21. (-i) Söylemeden veya bitirmeden atlamak: "<i>O bahsi geçelim.</i>" 22.(<i>i</i>) müzik parçasını meşk ederek öğrenmek, çalmak veya söylemek. 25. (<i>i</i>) kimden geçtiniz. 26.Haberi bir iletişim aracı ile bildirmek. 27.(<i>nsz</i>) Sönmek. 28.(-e) Yazılmak, girmek: "<i>Tarihe geçmek.</i>" 29.(<i>nsz</i>) Sürümü olmak, satılmak. 30. (-i,-e) Konuşmada sözü geçmek veya basında yer almak. 31.Kullanımda olmak, tedavülde olmak. 32.Kabul edilemez olmak. 33. (<i>nsz</i>) Okulda, sınavda başarı göstermek. 34.(-e) Bir yere gidip oturmak. 35.(<i>nsz</i>) Çok bekletilmekten çürümeye yüz tutmak: "<i>Bu karpuz geçmiş.</i>" 36.(<i>nsz</i>) Sıyrılmak, kurtulmak, işin içinden çıkmak. 37. (<i>yar</i>) argo Bazı kelimelerle birleşik fiil yapar: "<i>Iskageçmek.</i>" 38.<i>hkk</i> Çekiştirmek,yermek.</p>	keç->geç-
<p> Geçit (TABTKY11): Geçit.</p>	<p> Geçit,-diis. 1.Geçmeye yarayan yer,geçecek yer: "<i>Başka türlü düşünmek ,köprüyü bırakıp çayda geçit aramaya benzer.</i>" -T.Buğra.2.coğ. İki dağ arasında dar ve uzun yol.</p>	keçig>geçit
<p> Giyimli (KTADY33): Giyimli, giyim kuşamı olan, zirhli.</p>	<p> Giyimlisf. Giyinmiş, giyinik: "...sevimli ve gösterişsiz olmakla beraber temiz giyimli idi." -A.Ş.Hisar.</p>	kedimlig>giyimli

<p>Kel-(KTADY4): Gelmek.</p>	<p>Gelmek,-ir(-den,-e;nsz) 1.Bir yere gitmek, ulaşmak, varmak. 2.Geriye dönmek. 3.Oturmaya, ziyarete gitmek. 4.İsabet etmek: <i>Kurşun ayağıma geldi.</i> 5.Varmak, ulaşmak. 6.Varlığını sürdürmek, yaşamak, intikal etmek. 7.Ortaya çıkmak, doğmak. 8.Belli bir süre dolmak. 9.Belli bir zamana ulaşmak. 10.Kadar olmak. 11.Çıkmak, yönelmek. 12.İzlemek, takip etmek. 13.Bir yerden alınıp bir yere ulaştırılmak. 14.Katılmak, eklenmek: 15.Türemek. 16.Daha önce üzerinde durulmuş olan bir konuya yeniden dönmek. 17.Sonuç çıkmak.18.Dayanmak, tahammül etmek.19.Kendine yapılan herhangi bir davranış veya durumu iyi karşılamak. 20.(-e) Bir şeye sonradan inanmak, doğruluğuna hak vermek, eğilim göstermek. 22. Kazanıl-mak, sağlanılmak. 23.Uymak. 24.Olmak, -e uğramak: <i>Felç gelmek.</i> 25.Akmak: <i>Burnundan kan geldi.</i> 26.Düşmek, rast gelmek. 27.Görünmek, sanılmak. 28.(-e) Uygun düşmek. 29.(e) Başlamak, ulaşmak. 30.Mal olmak: <i>Bu bardakların tanesi yüz liraya geldi.</i> 31.Biriyle birlikte gitmek. 32.Başlamak, ulaşmak. 33.İhtiyaç anlatan deyimler kurmaya yarayan bir fiil: <i>Uykusu gelmek</i> Kök ve gövdeleri sonuna -a,(-e)eki almış fiillere gelerek süreklilik bildiren birleşik fiiller oluşturur. <i>Alışageldiğimiz bir anlamı vardı.</i> 35.-mez, -mezlik ile birlikte yapmacık anlatan deyimler yapar: <i>Görmezlikten gelmek.</i> 36.Yönelme durumundaki bazı kelimelere getirilerek birleşik fiiller yapar: <i>Yola gelmek.</i> 37....-dikçe, ...-esi biçiminde kullanılan sıfat-fiil eklerinden sonra geldiğinde önceki fiille ilgili olarak pekiştirilmiş bir istek ve sürerlik bildiren bir fiil: <i>Baktıkça bakası gelmek.</i> 38.Herhangi bir sırada bulunmak: <i>Başta gelmek.</i></p>	<p>kel->gel-</p>
<p>Kelin(KYAKY9):Gelin.</p>	<p>Gelinis. 1.Evlenmek için hazırlanmış, süslenmiş kız veya yeni evlenmiş kadın: <i>"Gelin eşikte oğlan beşikte."</i> -Atasözü. 2.Aiyleye evlenme yoluyla girmiş olan kadın.</p>	<p>kelin>gelin</p>
<p>Kentü(KTADY23): Kendi, kendisi, kendi kendine.</p>	<p>Kendizm. 1.İyelik ekleri alarak kişilerin öz varlığını anlatmaya yarayan dönüşlülük zamiri, zat: <i>"Kendi ülkemizde kendimizi yok edeceklerdi."</i> -R.E.Ünaydın. 2.Kişiler üzerinde direnilerek durulduğunu anlatan söz:<i>"Kendisi gelsin.Kendimiz görmeliyiz.</i> 3.Bir işte başkalarının etkisi bulunmadığını belirten biz söz:<i>"Kendi yapacağı işi bırakır, âleme öğüt vermeye kalkar."</i> - B.Felek. 4."Kendisi, kendileri"biçiminde bazen saygı duygusuyla veya söz konusu olanları amaçlayarak o ve onlar yerine kullanılan bir söz: <i>Kendileri evde yoklar mı?</i></p>	<p>kentü>kendi</p>
<p>Kergeksiz(KTAKY12): Gereksiz, lüzumsuz; yoku bulunmayan her şeyi tamam, bol bol, dolu dolu, ihtiyaçtan fazla.</p>	<p>Gereksizsf. 1.Gereği olmayan, yararsız, lüzumsuz. 2.zf. Gereği olmayan, yararsız, üzumsuz bir biçimde: <i>"Ona danışmayı gereksiz görererek Sevim'e yöneldi."</i> -N.Cumalı.</p>	<p>kergeksiz>gereksiz</p>

Ƙıl-(KTADY1): Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.	Kılmak,-ar(-i) 1. (yar) Etmek, yapmak: " <i>Kitabımı elimden bırakmadığımı görmek bile onları mutlu kılmaya yetiyordu.</i> " N.Cumalı. 2. Namazı yerine getirmek: " <i>Yemek pişirmiyorsa namaz kılıyordur.</i> " Y.Z.Ortaç	Ƙıl->kıl-
Ƙılıçla-(KTAKY5): Kılıçlamak, kılıçla vurup kesmek.	Kılıçlamak(-i) Kılıçla çok sayıda insanı topluca öldürmek, kılıçtan geçirmek.	Ƙılıçla->kılıçla-
ƘırƘ(KTADY15): Kırk(40)	Kırk is. 1.Otuz dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 40,XL rakamlarının adı. 3.sf.mat. Dört kere on, otuz dokuz bir artık.	ƘırƘ>kırk
ƘırƘız(KTADY4): Kırğız.	Kırğızöz.is. 1.Kırğızitan Cumhuriyeti'inde yaşayan Türk soylu halk veya bu halktan olan kimse. 2.sf. Kırğızlara özgü olan.	ƘırƘız>kırğız
Ƙışın(BKAGY2): Kışın.	Kışınzf. (kışın) Kış mevsiminde, kış süresince: " <i>Cuma ve pazartesi geceleri, kışın Aksaray'daki evimizde boza partisi verilirdi.</i> " - H.R.Gürpınar.	Ƙışın>kışın
Ƙışla-(KYAKY8): Kışlamak , kışı geçirmek.	Kışlamak(I)(nsz) 1. Kış olmak: <i>Bu yıl erken kışladı.</i> 2. Kışı bir yerde geçirmek: " <i>Armudu taşlayalım/ Dibinde kışlayalım.</i> " -Halk türküsü.	Ƙışla->kışla-
Ƙız(KTADY7): Kız, kız evladı.	Kızis. 1.Dişi çocuk: " <i>Düşüncesi bu noktaya gelince birdenbire Azize'nin küçük kızını hatırladı.</i> " -H.E.Adivar. 2. Bakire:" <i>Bulursam namuslu bir kızla evleneceğim.</i> " B.R.Eyuboğlu. 3. Evlenmemiş dişi insan. 4. İskambil kâğıtlarında kız resimli kâğıt: <i>Karo kıızı.</i> 5.sf. Dişi: <i>Kız kardeş. Kız evlat.</i> 6.ünl. Dişi cinsten birine daha yaşlı biri tarafından kullanılan bir seslenme sözü.	Ƙız>kız
Ƙız-(TAİTB5): Kızmak, hararetlenmek, ateşlenmek, hiddetlenmek.	Kızmak,-ar(nsiz) 1. Isıtılan veya ısınan bir nesnenin sıcaklığı çok artmak: <i>Taşlar güneşten kızmıştı.</i> 2. At, eşek vb.hayvanlar çiftleşmek istemek, kösnüme. 3. Dişi kuşlar zamanı gelip kuluçkaya yatma isteği göstermek. 4.mec. Öfkelenmek, sinirlenmek: " <i>Tamamıyla bir Fransız olduğumu anlayınız da şapka giydiğime kızmayınız, olur mu?</i> " - Ö.Seyfettin.	Ƙız->kız-
Ƙızıl(TAİTDY2): Kızıl kırmızı.	Kızılis. 1.Parlak kırmızı renk. 2.sf. Bu renkte olan: " <i>Sular sarardı...Yüzün perde perde solmakta/ Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta.</i> " -A.Haşim. 3.sf.mec. Aşırı derecede olan: " <i>Softalar arasında kızıl bir kavga kopmuştu.</i> " F.R.Atay. 4.mec. Komünist. 5.tıp Genellikle küçük yaşlarda görülen, bulaşıcı, yüksek ateşli, kırmızı renkte geniş lekeler döktüren, kuluçka dönemi üç dört gün süren tehlikeli hastalık. 6.hlk. Altın.	Ƙızıl>kızıl

<p>Kiçig(BKADY41): Küçük, az, biraz.</p>	<p>Küçük,-ğüs.f. 1.Boyutları, benzerlerininkinden daha ufak olan, büyük karşıtı: "<i>Bir aralık başımın üstünde kartaldan küçük, atmacadan büyük yırtıcı kuşlardan birinin döndüğünü gördüm.</i>" -M.Ş.Esendal. 2.Yaşı daha az olan: "<i>Ortanca ve küçük ablalar...beni, arabanın beklediği sokağa indirdiler.</i>" -R.N.Güntekin 3.Niceliği az olan: "<i>Kimseden en küçük bir alaka görmüyordum.</i>" -S.F.Abasiyanık. 4.Niteliği aşağı olan, bayağı: <i>Küçük adam.</i> 5.Geri aşamada: <i>Küçük bir memur.</i> 6.Değersiz, önemsiz: "<i>Bu iyi temiz, sıhhatli, küçük insanların uykusu bambaşka bir şey.</i>" - S.F.Abasiyanık.7.Büyümesini, gelişmesini henüz tamamlamış olan: "<i>Düşüncesi bu noktaya gelince birdenbire Azize'nin küçük kızını hatırladı.</i>" -H.E.Adıvar. 8.Kısık, parlak olmayan(ses): "<i>Küçük, tatlı bir sesle kovboy şarkıları söyledi.</i>" -R.H.Karay. 9.is. Yaşça küçük olan kimse, çocuk:<i>Küçük, buraya gel.</i> 10.is. Yaş, makam, rütbe, derece bakımından daha aşağı olan kimse: "<i>Küçüğü tümen kumandanı idi.</i>" -F.R.Atay. 11.is. Küçük abdest.</p>	<p>kiçig>küçük</p>
<p>Kir(KTADY38): Girmek, sokulmak,dalmak, geri,tekrar,geriye; batı,batıda.</p>	<p>Girmek(-e) 1.Dışarıdan içeriye geçmek: "<i>İçeri girdiklerinde birinci film çoktan başlamıştı.</i>" -H.Taner. 2.Sığmak: <i>Elim bu eldivene girmiyor.</i> 3. Yer almak, katılmak, iltihak etmek: <i>O da aramıza girdi. "Bugün edebiyat imtihanına girdim."</i> -Y.Z.Ortaç. 4.Almak, fethetmek: "<i>Ordularımız İstanbul'a girdiler.</i>" -M.Ş.Esendal 5.İncelemek, ayrıntılara inmek. 6.Girişmek başlamak: "<i>Kaçırdım gene ipin ucunu, bir türlü konuya giremiyorum.</i>" -N.Ataç. 7.Bulaşmak: <i>Koyunlara kelebek hastalığı girdi.</i> 8.(nzs) Zaman anlamlı kavramlar için gelmek: <i>İlkbahar girdi.</i> 9.Ağrı, sancı başlamak, saplanmak. 10.Yeni bir duruma geçmek, dönüşmek: "<i>Göğün morlaşan kenarı eriyor, menekşe rengine giriyordu.</i>" -Ö.Seyfettin. 11.İyice anlamak, iyive bilmek 12.Kavgaya tutuşmak. 13.Başlamak. 14.Erişmek, ulaşmak: <i>Yirmisine girdi</i> 15.Bir şeyin yapımında, birleşiminde yer almak. 16.Yazılmak, başlamak: <i>Okula girdi.</i> 17.Yemek yemek.</p>	<p>kir->gir-</p>
<p>Kişig(KTAGY6):Kişi insan, adam, halk.</p>	<p>Kişi:is. 1.İnsan, kimse, şahıs:"<i>Dilenciler de sayıda olduğu hâlde,yirmi otuz kişi kadardık.</i>" M.Ş.Esendal. 2.dbl. Çekimli fiillerde ve zamirlerde konuşan, dinleyen,sözü edilen varlık, şahıs: <i>Ben(tekil kişi), sen(tekil kişi), o (tekil kişi); biz(çoğul kişi), siz(çoğul kişi), onlar(çoğul kişi).</i></p>	<p>kişig>kişi</p>
<p>Kiyik(TABTGY1): Geyik, yabancı hayvan, av hayvanı.</p>	<p>Geyik,-ğüs. 1.zool. Geyikgillerden, erkeklerin başında uzun ve çatallı boynuzları olan memeli hayvan(<i>Cervus elaphus</i>) 2.argo Karısının veya kadın bir yakınının ihanetine uğramış erkek.</p>	<p>kiyik>geyik</p>

<p>Kod-(TABTBY2): Koymak, bırakmak. [Ƙod-ƙot-]</p>	<p>Koymak,-ar(-i,-e) 1.Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek: "<i>Öteki elini doktorun omzuna koydu.</i>" -S.F.Abasiyanık. 2.Bir kimseyi işe yerleştirmek, birine iş sağlamak: <i>Bu işe kimi koyacağız?</i> 3.Bırakmak: <i>İ çeri kimseyi koymuyorlar.</i> 4.Katmak, eklemek: "<i>Mal üstüne mal koymak için içi giden bir kişidir.</i>" -S.Birsel. 5.İmza, tarih, adres yazmak. 6.Uyulması gereken kuralları belirlemek, ortaya çıkarmak: "<i>Orduda yaşayan manevi kuvveti de meydana koyuyor.</i>" -R.E.Ünaydın. 7.Etkilemek, dokunmak: <i>Bu söz ona çok koymuş.</i> 8.Bir şey veya kimse için kullanmayı belirlemek, ayırmak: "<i>Giderlerini iki ay içinde yerine koydu.</i>" -N.Cumalı. 9.Bırakmak, terk etmek</p>	<p>kod->koy-</p>
<p>Ƙod-,ƙot-(TABTKY3): Koymak, bırakmak.</p>	<p>Koymak,-ar(-i,-e) 1.Bir şeyi bir yere bırakmak, belli bir yere yerleştirmek: "<i>Öteki elini doktorun omzuna koydu.</i>" -S.F.Abasiyanık. 2.Bir kimseyi işe yerleştirmek, birine iş sağlamak: <i>Bu işe kimi koyacağız?</i> 3.Bırakmak: <i>İ çeri kimseyi koymuyorlar.</i> 4.Katmak, eklemek: "<i>Mal üstüne mal koymak için içi giden bir kişidir.</i>" -S.Birsel. 5.İmza, tarih, adres yazmak. 6.Uyulması gereken kuralları belirlemek, ortaya çıkarmak: "<i>Orduda yaşayan manevi kuvveti de meydana koyuyor.</i>" -R.E.Ünaydın. 7.Etkilemek, dokunmak: <i>Bu söz ona çok koymuş.</i> 8.Bir şey veya kimse için kullanmayı belirlemek, ayırmak: "<i>Giderlerini iki ay içinde yerine koydu.</i>" N.Cumalı. 9.Bırakmak, terk etmek.</p>	<p>ƙod-,ƙot->koy-</p>
<p>Ƙon(KTAGY5): Konmak, yerleşmek, konaklamak.</p>	<p>Konmak,-ar(I)(-e) 1.Kuş, kelebek, uçak, toz vb.bir yere inmek: "<i>Bir bülbül gelip konmuştu havuzun kıyısına.</i>" -Ç.Altan. 2.Yolculukra geceyi geçirmek için bir yerde kalmak, konuk olmak. 3.Kısa bir süre için bir yere yerleşmek, bir yeri yurt edinmek. 4.mec. Bie şeyi emeksiz edinmek: "<i>Ayşe de yarın öbür gün bir lise hocası olacak, belki de servete de konacaktı.</i>" H.E.Adivar.</p>	<p>ƙon->kon-</p>
<p>Ƙontur(KTADY21): Kondurmak, yerleştirmek, konaklatmak.</p>	<p>Kondurmak(-i,-e) 1.Konma işini yaptırmak: "<i>Koca dağın başına ne güzel bir yapı kondurmuşuz, ama gel gör ki yolunu unutmuşuz.</i>" -B.R.Eyüboğlu. 2.Gelişigüzel takmak, iliştiirmek: <i>Başına çiçekler kondurmuş.</i> 3.Birden yapıvermek veya söyleyivermek: <i>Öpücüğü kondurdu.</i> 4.mec. Yakıştırmak, haksız yere birtakım eksiklikler isnat etmek, üzerine yormak: "<i>Bu senetle bana kondurduğunuz eksikliklerden bir kısmını üstümden atmış olacaktım.</i>" -R.E.Ünaydın.</p>	<p>ƙontur->kondur-</p>
<p>Ƙoñŷ(KTADY12): Koyun.</p>	<p>Koyun(I)is. 1.zool. Geviş getirenlerden, eti, sütü, yapağısı ve derisi için yetiştirilen evcil hayvan(<i>Ovis aries</i>) 2.mec. Verilem buyruklara uyan, kendi kişilğini gösteremeyen kimse.</p>	<p>ƙoñŷ>koyun</p>
<p>Ƙop(KTADY34): Çok hep, pek, tamamıyla, tamamen, bütün.</p>	<p>Hepzf.Far.heb. 1.Hiçbiri dısta tutulmamak veya eksik olmamak üzere, bütün, tüm olarak. 2.Sürekli olarak, her zaman, daima: <i>Hep seni düşünüyorum.</i></p>	<p>ƙop>hep</p>
<p>Ƙork-(TAİTBY4): Korkmak.</p>	<p>Korkmak,-ar(-den) 1.Korku duymak, ürkmek, dehşete kapılmak: "<i>Karanlım yerde insan korkmaz mıydı?</i>" -S.F.Abasiyanık. 2.Kaygı duymak, endişe etmek: "<i>Korkma ,sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak.</i>" -M.A.Ersoy. 3.Çekinmek, sakınmak, saygı duymak: "<i>Sabaha karşı aşağı indi, aralık kapıdan korka korka babasına baktı.</i>" -R.N.Güntekin. 4.Yapamamak, cesaret edememek.</p>	<p>ƙork->kork-</p>

<p>Kök(KTADY1):Gök, sema, hava.</p>	<p>Gök,-gü is. 1.İçinde gök cisimlerinin hareket ettiği sonsuz boşluk, uzay, sema, asuman, feza.2.Yeryüzü üzerine mavi bir kubbe gibi kapanan boşluk, sema: "<i>Süngülerini, çelikten birer parmak gibi göğe kaldırmışlar.</i>" -R.E.Ünaydın. 3.Gökyüzünün, denizin rengi,mavi veya yeşile çalan mavi. 4.sf. Bu renkte olan. 5.sf.hlk. Olgunlaşmamış. "<i>Uzun süren bir kışın karları, soğukları altundan fışkıran gök ekinler...</i>" -A.Kabaklı.</p>	<p>kök>gök</p>
<p>Köl(KTADY34):Göl.</p>	<p>Göl is.coğ. 1.Oluşması genellikle tektonik, volkanik vb.olaylara bağlı olan, toprakla çevrili, derin ve geniş, tuzlu veya tuzsuz durgun su örtüsü: "<i>Gölün üstünde güneşin doğuşuna batışına, aylı gecelere doyum olmuyordu.</i>" -N.Cumalı. 2.Yapay su birikintisi: <i>Baraj gölü.</i></p>	<p>köl>göl</p>
<p>Köňgöl(KTAGY12): Gönül, kalp, yürek, iç, fikir, düşünce, akıl, anlayış, arzu, ülkü.</p>	<p>Gönül,-nlü is. 1.Sevgi, istek, düşünüş, anma, hatır vb.kalpte oluşan duyguların kaynağı: "<i>Gönüllerin birbirine ksynaştığı o günler millî bayramlarımızdan biriydi.</i>" -O.S.Orhon. 2.mec. İstek, arzu :<i>Okumaya gönlün var mı?</i></p>	<p>köňgöl>gönül</p>
<p>Kör(KTAGY11): Görmek, bakmak; itaat etmek, tabi olmak.</p>	<p>Görmek,-ür(-i) 1.Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak, seçmek: "<i>Merdivenin başındaki paravanın arkasında garip bir sahne gördüm.</i>" -A.Gündüz. 2.Anlamak, kavramak, sezmek: "<i>Türk iradesinin ne demek olduğunu da sen göreceksin.</i>" - R.E.Ünaydın. 3.Yanına gidip konuşmak: <i>Bugün müdürü göreceğim.</i> 4.Bir şey hakkında bir yargıya varmak, değerlendirmek 5.Belirli bir zamanın içinde bir olaya tanık olmak, yaşamak: "<i>Hangi memlekete gitsen, resmî makamlar kadar halkın da rağbetinin görürdük.</i>" -F.R.Atay. 6.Yapmak, etmek: <i>İş görmek. Masraf görmek.</i> 7.(-den,-i) Kendisine yapılmak, bir davranış karşılaşmak, maruz kalmak. 8.(-den) Almak: <i>Birinden ders görmek.</i> 9.Bir şeye erişmek: <i>Cebi para görmek. Yardım görmek.</i> 10.Çok değer vermek: <i>Gözü yalnız para görüyor.</i> 11.Bir işleme uğramak: <i>Teftiş görmek. Tedavi görmek.</i> 12.Yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak: <i>Ev güneş görüyor</i> 13.Ziyaret etmek. 14.Karşılaşmak, rastlaşmak. 15.Gözlerin görmediği durumlarda başka duyu organlarıyla algılamak: <i>Körler parmaklarıyla görürler.</i> 16.Sahne olmak, geçirmek: <i>Bu ova çok savaş gördü.</i> 17.Saymak, herhangi bir şey gibi görmek.18.Gezmek: "<i>Buraları o kadar güzel ki, biz buradayken gelip görmezsen .</i>" -N.Cumalı. 19.tkz. Vermek: <i>Madem ikramiye kazandın, bizi de gör.</i> 20.sp. Karşı oyuncunun yapacağı vuruşu önceden kestirip ona göre durum almak.</p>	<p>kör->gör-</p>

<p>Kötür-¹(KTADY25): Götürmek .</p>	<p>Götürmek(-i,-den,-e) 1.Taşımak,ulaştırmak veya koymak:"<i>Hamalın biri,sırtına koca bir ayna vurmuş, götürüyordu.</i>" H.Taner.2.<i>(-i,-e)</i> Bir kiimseyi bir yere kadar yanında yürütmek.3.Bir şeyi yakından uzağa götürmek. 4.<i>(-i)</i> Yerinden ayırıp uzağa atmak veya yok etmek: <i>Bir mermi bacağını götürdü.Duvarı su götürdü.</i> 5.<i>(-i)</i> Öldürmek: <i>Hastalık çok insan götürdü.</i> 6.<i>(-e)</i> Dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.7.<i>(-i,-e)</i> Birinin yanında yürüyüp ona br yere kadar arkadaşlık etmek: <i>Beni evime kadar götürdü.</i> 8.Bir sonuca vardırarak:"<i>Bitirmeden şunu da söyleyeyim,ahlaka götüren başlıca yollardan biri de aşktır.</i>" N.Ataç 9.<i>mec.</i> Kaybolmasına,yok olmasına yol açmak:<i>Eksiler artuları götürdü.</i> 10.<i>argo</i> Tümüyle sahip olmak.11.<i>argo</i> Çalmak.</p>	<p>kötür->götür-</p>
<p>Köz(KTAKY10):Göz.</p>	<p>Gözis. 1.<i>anat.</i> Görme organı. 2.Bazı deyimlerde, görme ve bakma: <i>Gözden geçirmek. Gözden kaybolmak. Göz önünde. Gözü keskin</i> 3.İyi veya kötü nitelikler, tutkular, duygular anlatan bakış: <i>Hilekâr gözlerle baktı.</i> 4.Bakış, görüş: <i>Bu sefer alacaklı gözüyle baktım.</i> 5.Suyun topraktan kaynakıldığı yer, kaynak: <i>"Asıl felaket bu pınarın gözlerine taş tıkmak değil de ne olurdu?"</i> -T.Buğra. 6.Delik, boşluk: <i>İğnenin gözü. "Köprünün gözleri karış karış kazılmıştır."</i> - S.F.Abasiyanık. 7.Çekmece:<i>Masanın gözleri.</i> 8.Terazi kefesı. 9.Kıskançlık veya hayranlıkla bakıldığında bir şeye kötülük verdiği inanan uğursuzluk, nazar: <i>"İnsanı gözle yiyip bitirirler."</i> -Ö.Seyfettin. 10.Sevgi, ilgi, gönül bağlantısı: <i>Gözden düşmek. Göze girmek.</i> 11.Ağacın tomurcuk veren yerlerinden her biri:<i>Göz aşısı.</i> 12.Bölüm, hane: <i>Dama tahtasında altmış dört göz vardır.</i> 13.Bazı yaraların uç bölümü: <i>Çıbanın gözü.</i></p>	<p>köz>göz</p>
<p>Ꞥul(KTADY7):Kul.</p>	<p>Kulis. 1.Tanrı'ya göre insan, abd: <i>Kul ile Tanrı'nın arasına girilmez.</i> 2.<i>tar.</i> Köle: <i>"Kendisi kabilenin beyinin kullarından birinin kızıydı. Ve beyler yalnız kendi kullarını değil, kuyllarının evladını da satabilirlerdi."</i> -H.E.Adivar. 3.<i>tar.</i> Karavaş.</p>	<p>Ꞥul>kul</p>
<p>Ꞥulad-(KTADY13): Kul olmak, köle olmak, esir olmak.</p>	<p>Kul is. 3.<i>tar.</i> Karavaş. (birine)kul köle(veya kurban) olmak tam bir doğruluk ve özveri ile bağlanarak bütün isteklerini yerine getirmeye hazır olmak. (bir şeye)kul olmak aşırı derecede bağlanmak, boyun eğmek: <i>"Ben serüvenlere kul olmayacağım, serüvenler bana kul olacak."</i> - A.İlhan.</p>	<p>Ꞥulad->kul ol-</p>

<p>Ꞑulꞑaꞑ(BKAGY12): Kulak.</p>	<p>Kulak,-ęi(I)<i>is. 1.anat.</i> Başın her iki yanında bulunan işitme organı: "<i>Kulaklarımın uğultusu içinde,söylediği lakırtuların hiçbirini duymuyordum.</i>" -H.C.Yalçın. 2.anat. Bu organın, sesleri toplayıp içeriye almaya yarayan dış bölümü: "<i>Elleriyle kulaklarını tıkayıp yatağının yanında toptop oldu.</i>" - H.E.Adivar. 3.Balıklarda başın iki yanında bulunan ve ağızdan alıp solungaçlardan geçirdiği suyu dışarıya vermeye yarayan yarıklardan her biri. 4.müz. Telli çalgılarda tel germeye yarayan buręu. 5.Sabanın toğrağa giren kısmının iki yanında bulunan ve toprağı yollara dökmeye yarayan parça. 6.coğ. Akarsuların ve özellikle göllerin karaya giren ve durgunlaşan yerleri. 7.mec. Seslerin uygunluğunu seçebilme ve değerlendirebilme yeteneği</p>	<p>ꞑulꞑaꞑ>kulak</p>
<p>Ꞑum(TABTY7): Kum.</p>	<p>Kumis. 1.mdn. Silisli kütlelerin, kayaların, doğal etkenlerle parçalanarak ufalanmasından oluşan, deniz kıyısı, dere yatağı vb.yerlerde çok bulunan, ufak, sert tanecikler: "<i>ocuklar kumdan bir fırın yaparak oynuyorlardı.</i>" -M.ř.Esendal. 2.Armut, ayva vb.meyvelerin etli bölümlerindeki sert tanecikler. 3.Vücuttaki bezlerin, özellikle böbreğin ürettiği ince ve katı tanecikler.</p>	<p>ꞑum>kum</p>
<p>Ꞑut(BKADY23): Devlet, ikbal, saadet, baht, talih kut.</p>	<p>Kutis. Mutluluk.</p>	<p>ꞑut>kut</p>
<p>Ꞑü(KTADY8): Kuvvet, güç, zor, iş güç</p>	<p>Güç(I):sf. 1.Ağır ve yorucu emekle yapılan, müşkül:<i>Eski yazıyı öğrenmek güç bir işti. 2.</i>Yapılması zor, etin, kolay karşıtı: "<i>Değiştirmedim ben düşüncemi. Güçtür şiir söylemek, nesir yazmaktan güçtür.</i>" -N.Ataç. 3.zf. Zorlukla: "<i>Kendini yatağa güç atmış ve sızıp kalmıştı.</i>" -Y.K.Karaosmanoğlu.</p>	<p>kü>güç</p>
<p>Ꞑümüř(KTAGY5): Gümüş.</p>	<p>Gümüş:is.kim. 1. Atom numarası 47,atom ağırlığı 107,88, yoğunluğu 10,5 olan 960 °C'ye doğru sıvı durumuna geçen parlak renkte,k olay işlenir ve tel durumuna gelebilen element(<i>simgesi Ag</i>). 2.sf. Bu elementten yapılmış: "<i>Boynundan asılmış gümiş bir köstek taşırdı.</i>" Y.K.Beyatlı.</p>	<p>kümüş>gümüş</p>
<p>Ꞑün(KTAGY2):Gün, güneş, gündüz.</p>	<p>Gün:is. 1.Güneş: "<i>Gün biraz yükselince ıssı bir sıcak kırları kapladı.</i>" M.ř.Esendal 2.Güneş işığı. 3.Gündüz:"<i>Güneş, bütün gün enselerinde boza pişirmiş.</i>" H.Taner 4.Yer yuvarlağının kendi eksenini etrafında bir kez dönmesiyle geçen 24 saatlik süre:"<i>Kız kardeşi üç yıl , bir gün olsun canı sıkılmadan yaşadı Tatvan'da.</i>" N.Cumalı</p>	<p>kün>gün</p>
<p>Ꞑüntüz(KTADY27): Gündüz.</p>	<p>Gündüzis. 1.Günün sabahtan akşama kadar süren aydınlık bölümü, gece karşıtı. 2.zf. Gündüz vaktinde: <i>Gündüz çalışmalı, gece uyumalı.</i></p>	<p>küntüz>gündüz</p>
<p>Ꞑüzed(KTABY1): Gözetmek, muhafaza etmek, saklamak, bakmak, beklemek.</p>	<p>Gözetmek(-i) 1.Korumak,bakmak,özen göstermek, himaye etmek:<i>Büyük kardeşler küçükleri gözetir.</i> 2.Önem vermek, göz önünde bulundurmak, ayır tutmak. 3.Kollamak, beklemek: <i>Fırsat gözetmek.</i> 4.Bir sonuca giderken bütün ayrıntı ve etkenleri dakkate almak. 5.Kayırmak.</p>	<p>küzed->gözet-</p>

Men(KTAGY11): Ben.	Ben(III)zm. 1.Teklik birinciyi kişiyi gösteren söz: " <i>Bütün sevgileri atıp içimden/Varlığımı yalnız ona verdim ben.</i> " - A.K.Tecer. 2. <i>is.psiKol.</i> Kişiyi öbür varlıklardan ayıran bilinç. 3. <i>is.fel.</i> Bir kimsenin kişiliğini oluşturan temel öge, ego.	men>ben
Neke(TAİTBY2): Neye, niye.	Niyezf. (<i>ni'ye</i>) Niçin, neden: " <i>Sen bana niye söylemedin, sadaka verirdik, adak adardık.</i> " -M.Ş.Esendal.	neke>niye
Nençe(BKAKY9): Nice, ne kadar, nasıl.	Nicesf. (<i>ni'ce</i>) 1.Kaç ne kadar. 2.Birçok: " <i>Yalılarda nice yük odaları, oda gibi büyük kilerler vardı.</i> " A.Ş.Hisar. 3. <i>zf.</i> Nasıl. 4. <i>zf.</i> Uzun süreden beri.	nençe>nice
Oçuk(TABTGY1): Ocak.	Ocak-ğis. 1.Ateş yakmaya yarayan, pişirme, ısıtma, ısınma vb.amaçlarla kullanılan yer: " <i>Üç balıkçı güneş batarken kumların üzerine iki taştan bir ocak yaptılar ve ateş yaktılar.</i> " -Halikarnas Balıkcısı. 2.Şömine: " <i>Ocağın önünde oturup acayip bir dikkatle odunların yanışına bakar.</i> " -Y.K.Karaosmanoğlu. 3.Isı vererek üzerine veya içine konulan maddeleri ısıtan, pişiren, kaynatan, eriten araç veya alet: " <i>Anlaşılan çamaşırcı giderken ocağı tam söndürmemiş olacak.</i> " -H.Taner. 4.Kahvelerde , kuruluşlarda çay, kahve vb.nin yapıldığı yer: " <i>Konuşmalar iyice kızışmaya başladığı vakit kahve ocağının önünde görünür.</i> " -S.Birsel. 5.Yer üstünde veya yer altında cevher çıkarılan yer: <i>Mermer ocağı. Kömür ocağı.</i> 6.Bahçelerde ve bostanlarda her tür meyve ve sebze ekimine ayrılmış, çevresinden biraz yükseltilmiş toprak parçası: " <i>Mustafa, arkasına güçlü kuvvetli bir kadın takmış, üç evliğine çizgiler, ocaklar açıyordu.</i> " -S.F.Abasiyanık. 7.Aynı amaç ve düşünceyi paylaşanların kurdukları kuruluş veya toplandıkları, görev yaptıkları yer: " <i>Başlangıçtan beri burası bir vatansever ocağı idi.</i> " -F.R.Atay. 8.Ev, aile, soy: " <i>Henüz temelleri atılmayan kendi ocağım kurulmadan yıkılmıştı.</i> " -A.Gündüz. 9.Bazı hastalıkları iyi ettiğine inanılan aile.10.Yılın otuz bir gün süren, birinci ayı, kânunusani: " <i>Ocak ayını sevmem, oldum olası.</i> " -B.Felek.	oçuk>ocak
Oğlan(KTAGY1): Oğlan,oğul,çocuk, çocuklar	Oğlan: 1.Erkek çocuk: " <i>Biraz sonra oğlan da doğrulup kızın karşısına geçti.</i> "O.C.Kaygılı 2.Yetişkin erkek:" <i>Yakışıklı,erkek güzeli olmaya aday bir oğlandı.</i> "T.Buğra.	oğlan>oğlan
Oğuz(KTAGY2): Oğuz.	Oğuz: <i>öz.is.</i> XI.yüzyılda Harezmi bölgesinde toplu olarak yaşayan ve daha sonra batıya doğru göç ederek bugünkü Türkmen, Azeri, Gagavuz ve Türkiye Türklerinin aslını oluşturan büyük bir Türk boyu.	oğuz>oğuz
Oğ(KTADY19): Ok.	Okis. 1.Yayla atılan,ucunda sivri bir demir bulunan ince ve kısa tahta çubuk. 2.Yön göstermek amacıyla belli yerlere konulabilen, oka benzer işaret. 3.At arabası, kağrı vb.araçlarda koşum hayvanlarının bağlandığı ağaç: " <i>Dört nala koşan bir yük arabasının oku böğrümüne çarptı.</i> " -Ö.Seyfettin. 4. <i>mat.</i> Bir dairede bir kirişi gören yayın ortasında bu kirişi gören yayın ortasına indirilen doğru parçası.	oğ>ok

OI(KTAGY3): O,şu.	O(II):sf. 1. Uzakta olan, hakkında konuşulan kimse veya şeyi belirten bir söz : " <i>O kış, önceki kışlardan daha az üşüdüm.</i> " N.Cumalı 2.zm. Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz: " <i>Ben uyandığım zaman o gitmişti.</i> " R.H.Karay	ol>o
Olur-:(KTAGY1) Oturmak, tahta oturmak, Kağan olmak.	Otur-:1. Vücudun belden yukarısı dik duracak biçimde ağırlığı kaba etlere vererek bir yere yerleşmek: " <i>Bir sandalyenin üzerinde oturmuş, önüne bakıyordu.</i> " S.F.Abasiyanık 2. Bu biçimde yerleştiği yerde kalmak: " <i>Bakın, hikaye zordur, acımasız ve hoşgörüsüzdür. Oturursunuz ve başından kalkamazsınız.</i> " T.Dursun	olurmak>oturmak
Onunç(BKAGY10): Onuncu.	Onuncu:sf. On sayısının sıra sayı sıfatı, sırada dokuzuncudan sonra gelen.	onunç>onuncu
Ortu(KTAGY2): Orta	Orta:is. 1. Bir şeyin kenarlarından merkeze doğru yaklaşık olarak aynı uzaklıkta olan yer: " <i>Tam bağın ortasına geldikleri zaman düşman askerlerini gördüler.</i> " Y.K.Karaosmanoğlu. 2. Başlangıcı ile bitimi arasında eşit uzaklıkta olan süre: <i>Yılın ortası.</i> 3. Bir şeyin eşit olarak ayrılabilceği bölüm: " <i>Seccadesi ortasından kesip ikiye böldüler.</i> " Ö.Seyfettin	ortu>orta
Ot(KTADY37): Ateş.	Odis. esk. Ateş: " <i>Yaz bahar ayında bir od verdiler / Yandım gittim ala karlı dağ iken</i> " -Karacaoğlan.	ot>od
Ög-(BKAGY15): Övmek, methetmek.	Övmek,-er Birinin veya bir şeyin iyiliklerini, üstünlüklerini söyleyerek değerini yüceltmek, methetmek, sena etmek, yermek karşıtı: " <i>Hani beklediğim övülmek, teşekkür filan olsa, içim yanmaz.</i> " T.Buğra.	ög->öv-
Ölür-(KTADY36): Öldürmek.	Öldürmek(-i) 1. Bir canlının hayatına son vermek: " <i>Öldüreceği , laf söyleteceği adamı diri diri fırına kor, gözünün önünde yakardı.</i> " -Ö.Seyfettin. 2. Bitkinin solarak kurumasına sebep olmak: <i>Susuzluktan çiçekleri öldürdü.</i> 3. Çok üzme: " <i>Ölüm bir eve girince sağ kalanları da biraz öldürüyor.</i> " - P.Safa. 4. Aşır yormak 5. Boşuna geçmek: <i>Bütün bir günü öldürdük.</i> 6. Ölmesine yol açmak: <i>Bütün bir günü öldürdük.</i> 7. Sağlığını bozmak, rahatsızlık vermek: <i>Bu ava bizi öldürüyor.</i> 8.mec. Yok olmasına, ortadan kalkmasına, azalmasına yol açmak: <i>Savaş birtakım sanayi kollarını öldürdü.</i> 9.mec. Etkisini ve gücünü azaltmak: " <i>Sırf kendi için okuyan, gezen, eğlenen bir aydın , kendini yaşarken öldürmüyor mu?</i> " -H.Taner. 10.mec. Bazı şeylerin diriliğini, tazeliğini veya sertliğini gidermek: <i>Soğanı tuzla eritip öldürmek.</i>	ölür->öldür-
Öñgre(BKAGY13): Önce, önde; doğu, doğuya, doğuya.	Önceis. 1. Baştaki, geçmişteki bölüm, geçmiş zaman: " <i>Demin söyledikleri bana sadece daha önce olup bitenleri düşündürdü.</i> " -T.Buğra. 2.zf. İlk olarak, başlangıçta, sonra karşıtı: " <i>Önde hep birlikte basın suçunu tarif edelim.</i> " - B.Felek.	öñgre>önce

Purum(KTADY4): (k.y.a.)Doğu Roma, Rum, Bizans.	Rumöz.is.Ar.rûm 1.Müslüman ülkelerde oturan Yunan asıllı kimse. 2.sf. Rumlara ilişkin, Rumlarla ilgili: <i>Rum kilisesi</i> . 3.tar. Doğu Roma imparatorluğu sınırlar içinde yaşayan, Roma yurttaşı haklarına sahip olan halk. 4.esk. Anadolu.	purum>rum
Sarığ(BKAKY11): Sarı.	Sarıs. 1.Yeşil ile turuncu arasında bir renk, limon kabuğu rengi.2.sf. Bu renkte olan.3.sf. Soluk, solgun.	sarığ<sarı
Sı-(KTADY36): Kırmak, sıdırmak, bozmak, yenmek, galebe çalmak, zapetmek.	Sındırmak:(-i)hık. 1.Kırmak, parçalamak. 2.Yenerek bozmak, mağlup etmek. 3.Sındırmek.	sı->sındır-
Sub(KTADY11): Su, nehir.	Su(I)is. 1.Hidrojenle oksijenden oluşan, oda sıcaklığında sıvı durumunda bulunan, renksiz, kokusuz, tatsız madde, ab: " <i>Dere suyu tekmi! çamur. Halk kuyu suyu içmek mecburiyetinde...</i> " - R.N.Güntekin. 2.Bu sıvıdan oluşan kitle, deniz, akarsu: " <i>Koltuğuna oturdu, Haliç'in bulanık sularına daldı.</i> " -F.R.Atay. 3.Meyve, sebze vb.nin sıkılmasıyla elde edilen sıvı: <i>Portakal suyu. Domates suyu.</i> 4.Bazı kokulu yaprak veya çiçekler imbikten çekilerek elde edilen kokulu sıvı: <i>Çiçek suyu. Gül suyu.</i> 5.Yemeğin sulu bölümü: " <i>Belki de iki bardak turşu suyu içecek.</i> " - S.F.Abasiyanık. 6.Kez: <i>Meyveleri iki su yıka.</i> 7.Demir araçları ateşte kızdırdıktan sonra, suya daldırarak sağlanan sertlik: <i>Bu hıcağın suyunu iyi vermişler.</i>	sub>su
Süñğüş(KTADY15): Savaşta hücum ve süngü dürtme, mızrak dürtme, harp, harp, savaş.	Süñgülemek(-i) 1.Süñgü batırmak: " <i>Üç yerinden süñgüleyip yere serdikleri delikanlının başını taşla ezmediler mi?</i> " -Y.K.Karaosmanoğlu. 2.Süñgü ile ateşi karıştırıp külün ızgaradan aşağı dökülmesini sağlamak.	süñğüş>süñgülemek
Süñgüş-(KTADY15): Süñgüleşmek, mızraklaşmak, çarpmak;savaşmak, harp etmek.	Süñgüleşmek(nsz,-le) Birbirine süngü ile saldırmak.	süñğüş->süñgüleş-
Tağ(KTADY12): Dağ.	Dağ(I)is. Yer kabuğunun çıkıntılı, yüksek, eğimli yamaçlarıyla çevresine hâkim ve oldukça geniş bir alana yayılan bölümleri .	tag>dağ
Tam(KTAGDY1): Dam.	Dam(I)is. 1.Yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm: " <i>Pencerenin önüne geçmiş dalgın ve hiddetli nazarlarıyla karşiki damları seyrediyordu.</i> " -E.E.Talu. 2.Üzeri toparak kaplı ev, küçük ev, köy evi: " <i>Hekim kendisine üç ay, tam üç ay damdan dışarı çıkmağa izin vermemişti.</i> " -N.Nâzım. 3.argo Tutukevi. 4.hık. Ahr: " <i>At damında çocuğa çok iyi bir yer yapmıştı.</i> " - H.E.Adivar.	tam>dam
Tañğ(TABTKY11): Tan, şafak, sabah vakti.	Tanıs. Güneş doğmadan önceki alaca karanlık, fecir.	tañğ>tan

<p>Taş(KTAGY12):Dış.</p>	<p>Dış:<i>is.</i> 1.Herhangi bir cisim veya alanın sınırları içinde bulunmayan yer, hariç, içkarşıtı:"<i>Hafta sonunda şehrin dışına çıkıyoruz. Şehrin artık dışındayız. Bostanlar, bağlar, sürülmüş tarlalar.</i>" -A.Haşim. 2.Bir konunun kapsamına girmeyen şey. 3.Görülen, içte bulunmayan yüzey: <i>Bardağın dışı kirli.</i> 4.Bir kimsenin görünüşü, durum ve davranışları. 5.Bireyin ötesinde bir varlığa olan: <i>Dış dünya.</i> 6.sf. Somut kavramlarda iki veya ikiden çok şeyde merkeze daha uzak olan: <i>Dış kapı. Dış duvar.</i> 7.sf. Yabancı ülkelerle ilgili: <i>Dış siyaset. Dış ilişkiler.</i> 8.sin.ve TV Açık havada geçen sahneleri içine alan çekim. 9.sp. Bazı top oyunlarında karşı takım oyuncularının vuruşuyla topun kalenin bulunduğu taraftan dışarı çıkması, aut.</p>	<p>taş>dış</p>
<p>Teg-(KTAGY3): Değmek, erişmek, yetişmek, ulaşmak, temas etmek, hücum etmek, çarpışmak.</p>	<p>Değmek,-er(I):1.Aralık kalmayınca kadar birbirine yaklaşmak, dokunmak, temas etmek: <i>Kapıdan bir an birbirimize değerek girdik.</i> Y.Z.Ortaç 2.Ulaşmak, erişmek:<i>Mektup elime değmedi. Yaşı on beşine değince...</i> 3.İstenilen yere düşmek, rast gelmek, isabet etmek: <i>Kursun hedefe değdi.</i></p>	<p>teg->değ</p>
<p>Tegür-(KTADY33): Değdirmek.</p>	<p>Değdirmek:(-i,-e) Değmesini sağlamak, değmesine yol açmak.</p>	<p>tegür->değdir-</p>
<p>Telin-(KTADY22): Delinmek.</p>	<p>Delinmek(nsız) 1.Delme işi yapılmak: <i>Kızın kulağı delindi.</i> 2.Bir şeyde delik oluşmak: <i>Midesi delindi.</i> 3.mec. Çiğnenmek, uyulmamak, aykırı davranılmak: <i>Yöneticinin koyduğu yasaklar delindi.</i></p>	<p>telin-delin-</p>
<p>Temir(KTADY2): Demir Kapı temir:Demir</p>	<p>Demiris.kim. 1.Atom numarası 26,atom ağırlığı 55,847,yoğunluğu 7,8 olan, 1510 °C'de eriyen,mavimtrak esmer renkte, özellikle çelik, döküm ve ulaşımlar durumunda sanayide kullanılmaya en elverişli element(<i>simgesi Fe.</i>) 2.sf. Bu elementten yapılmış: "<i>Hemşiresiyle rıhtımın kenarındaki demir kanepeye oturdular.</i>" P.Safa. 3.Bazı nesnelerin demirden yapılmış parçası: <i>Ocak demiri. Kapı demiri. Pencere demiri.</i> 4.Ayakkabı topuğuna veya ayakkabı burnuna aşınmayı önlemek için çakılan, özel olarak yapılmış madenden parça. 5.sf.mec. Güçlü, kuvvetli, sert: "<i>O kadar çabuk uyanmıştı ki kalbinin demir bir elle sıkıldığını duydu.</i>" S.F.Abasıyanık. 6.den. Çapa.</p>	<p>temir>demir</p>
<p>Teñgri(KTAGY1): Gök; Tanrı; ilah, ilahe, gök tanrısı.</p>	<p>Tanrı:Çok tanrıcılıkta var olduğuna inanılan insanüstü varlıklardan her biri, ilah.</p>	<p>teñgri>tanrı</p>
<p>Tıñgla-(KTAGY2): Dinlemek.</p>	<p>Dinle-:1.İşitmek için kulak vermek: "<i>Konağın hesabını sen söylersin,ben de dinlerim.</i>" A.Ş.Hisar</p>	<p>tıñgla->dinle-</p>

Ti-(KTADY9): Demek, söylemek.	Demek: 1.Söylemek, söz söylemek: " <i>Eskilerin dediği gibi beşer, şaşar.</i> " -B.Felek. 2.(-e) Ad vermek: <i>Muşumulaya döngel de derler.</i> " 3. Bir dilde karşılığı olmak: <i>Kamer "ay"demektir.</i> 4. Herhangi bir ses çıkarmak: <i>Küt dedi, düştü.</i> 5.(-e) Herhangi bir kaniya, yargıya varmak: <i>Bu işe herkes ne der?</i> 6. Düşünmek. 7. Oranlamak: <i>Güzellik desen onda, zenginlik desen onda.</i> 8. Ummak: <i>Bundan sonra gelir mi dersin?</i> 9. Erişmek: <i>Saat yedi dedi mi uyanırım.</i> 10. Bir işe kalkışmak, yeltenmek: <i>Kımlıdanayım deme, kurşunu yersin. Ağzını açayım deme, çok fena olursun.</i>	ti->de-
Tik-(KTADY16): Dikmek .	Dikmek,-er(I)(-i,-e) 1. Bir cismi dik olarak durdurmak: <i>Bir yere direk dikmek.</i> 2. Yetiştirmek için bir bitkiyi toprağa yerleştirmek: " <i>Boş toprağa bir koru dikseniz otuz yılda gölge verir.</i> " -F.R.Atay. 3.(-i) Bardak, kadeh, testi vb.kapların içindekini bir çırpıda, bir solukta içmek: " <i>Doldurmasıyla kadehini dikmesi, gözünü kırpmadan tek yudumda devirmesi bir oluyor.</i> " -A.İlhan. 4. Beklemek için birini bir şeyin başına getirmek. 5. Top, taş vb.ni dikine havaya atmak. 6. Yapı kurmak, inşa etmek. 7.sp. Top vb.ni oyun alanına belirli bir yere koymak: <i>Oyuncu topu penaltı noktasına dikti.</i>	tik->dik-
Tile-(TABTDY6): Dilemek, istemek.	Dilemek(-i) 1. Birinden bir şeyin yapılmasını istemek, rica etmek, arzu etmek: " <i>Yalnız bu hususta beni bağışlamanızı dilerim.</i> " -M.Ş.Esendal. 2. Biri için bir dilekte bulunmak: " <i>Karadakiler her lisandan hayırlı yolculuklar dilediler.</i> " - R.H.Karay. 3.mec. Kendi düşünce, görüş ve isteğini yapmak.	tile->dile-
Tir-(KTADY12): Dermek, toplamak.	Dermek,-er(i)hlk. Bir araya getirmek, derlemek, toplamak, devşirmek: " <i>Bir çiçek dermeden sevgi bağından/ Huduttan hududa atılmışım ben.</i> " F.N.Çamlıbel.	tir->der-
Tirig(KTAGDY1): Diri, canlı, hayatta, yaşayan, hayati.	Dirişf. 1. Yaşamakta olan, yaşayan, canlı, ölü karşıtı: " <i>Senin ölin değil, bana dirin lazım.</i> " -Ö.Seyfettin. 2. Güçlü, zinde: <i>Diri bir adam.</i> 3. Solmamış, pörsümemiş: <i>Diri çiçek. Diri yaprak.</i> 4. Gereği kadar pişmemiş.	tirig>diri
Tiril-(KTADY12): Toplanmak, derlenmek, derilmek.	Derilmek:(nsz) Derme işine konu olmak.	tiril->deril-
Tiyin(KTADY19): Diye, diyerek, diyip.	Diyezf. 1. Herhangi bir yargıya vararak. 2. Niteleyerek. 3. Sanarak, diyerek.	tiyin>diye
Tiz(KTADY2): Diz.	Dizis.anat. 1. Kaval, baldır ve uyluk kemiğinin birleştiği yer: " <i>Köşeye yaslanmış, biz dizini altına almış, öteki dizini dikmiş,kolunu da uzatmış,anlatıyordu.</i> " M.Ş.Esendal 2. Oturulduğunda uyluğun üst yanı.	tiz>diz
Tod-(KTAGY8): Doymak.	Doymak,-ar(ns) 1. İsteği kalmayınca kadar yemek, açlığı kalmamak: " <i>Ben biraz zeytin, biraz patates, biraz da yemişle doyarım.</i> " B.Felek. 2.(-e) Bir gereksinimi yeteri kadar karşılamak: <i>Toprak suya doydular.</i> 3.mec. Yeter bulmak, kanmak, tatmin olmak: <i>Dünyanın parasını kazandı, hâlâ doymadı.</i>	tod->doy-

Toğ-(KTADY35): Doğmak, aşmak, geçmek, çıkmak.	Doğmak,-ar (nsz) 1. Dünyaya gelmek. 2. Güneş, ay, yıldız ufuktan yükselerek görünmek: " <i>Bir sabah güneş doğarken kabile yola çıktı.</i> " -R.N.Güntekin. 3. (-e) Düşünce, hayal vb.zihinde birdenbire oluşmak. 4.mec. Ortaya çıkmak, sonucu olmak:" <i>Nezakat denen şey, kadının hanımlaşması ile beraber doğdu.</i> " -F.R.Atay.	toğ>doğ-
Toğsık(KTAGY2): Doğuş, doğma, doğu.	Doğu: is. 1. Güneşin doğduğu ana yön, gün doğusu, şark, maşrik, batı karşıtı. 2. Bulunulan yere göre güneşin doğduğu yönde kalan bölge.	toğsık>doğu
Toğ(TABTGY1): Tok.	Toks f. 1. Açlığını gidermiş,doymuş, aç karşıtı:" <i>Tok açın hâlden anlamaz.</i> "- Atasözü. 2. Sık ve kalın dokunmuş(kumaş). 3. Kalın ve gür (ses):" <i>Biraz tok,biraz derinden gelen sesle...</i> " -Y.Z.Ortaç. 4.mec. Sevgi,sevecenlik,başarı,para ,mal vb.şeyleri elde etmiş ve bunlara kavuşmuş olan.	toğ>tok
Toğı-(KTAKY6): Vurmak, dövmek, çarpmak, dokumak, sokmak,batırmak, tokmaklamak, yontmak.	Dokumak(-i) 1. Tezgâhta ipliği, çözgü ve atkı durumunda kullanarak kumaş yapmak: " <i>Bir tezgâhta tülbent dokuyan narin bir kıza âşık oldum.</i> " S.F. Abasıyanık. 2.mec. En ince noktalarına kadar özen göstererek, emek vererek ortaya çıkarmak. 3.hlk. Ağacın yemişlerini sılıkla vurarak indirmek.	toğı->doku-
Toğuz(KTAGY2): Dokuz.	Dokuz: is. 1. Sekizden sonra gelen sayının adı.	toğuz>dokuz
Ton(KTADY26): Elbise.	Don(D) is.hlk. 1. Giysi. 2. Vücüdün belden aşağısına giyilen uzun veya kısa iç giysisi, külot.	ton>don
Toruğ(KTADY33): Doru, at rengi, doru renk.	Dorus f. 1. Gövdesi kızıl, ayakları ve yelesi koyu renkli olan (at). 2. Bu renkte olan(at donu).	toruğ>doru
Töküt-(TAİTDY2): Döktürmek, akıtmak.	Döktürmek(-e,-i) 1. Dökme işini yaptırmak. 2.(nsz)tkz. Kolaylıkla ve güzel söylemek, yazmak veya oynamak: " <i>Walter Scott da bir tek çizik olmadan dört yüz, beş yüz sayfa döktürmüştü.</i> " -S.Birsel.	töküt->döktür-
Töpü(KTADY11): Tepe.	Tepe: is. 1. Bir şeyin en üstteki bölümü: " <i>Pencere önünde dimdik durmuş, kocaman ağaçların tepesine bakıyordunuz.</i> " - S.F.Abasıyanık. 2. Bir yerin, bir nesnenin vb.nin üstü, tam hizası: " <i>Ekşisu'da trenden indikleri sırada güneş tam tepelerindeydi.</i> " - N.Cumalı. 3.tkz. Birinin yanı başı, baş ucu: <i>Tepemde durup canımı sıktı.</i> 4.anat. Başın üst, kafatasının iki kulak arasında kalan bölümü: " <i>Güneş sanki yalnız sizin tepenize ışık ve sıcaklık aksettirmeye çalışıyor.</i> " -R.H.Karay. 5.coğ. Yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer biçimi. " <i>Derenin sağ tarafına yükselen tepenin yamaçları daha hafif eğimli,daha geniştir.</i> " N.Cumalı. 6.mat. Çokgende veya çok yüzlüde köşelerden her biri. 7.mat. İkizkenar bir üçgende eşit kenarların kesişme noktası. 8.mat. Bakışım eksenini bulunan bir eğrinin veya yüzeyin bu eksenle kesişme noktalarından her biri.	töpü>tepe
Tört(KTADY2): Dört (4)	Dört,-dü is. 1. Dört sayısının adı. 2. Bu sayıyı gösteren 4,IV rakamlarının adı. 3.sf. Üçten bir artı.	tört>dört

Törtünç(KTAKY6): Dördüncü, dördüncü olarak, dördüncü defa.	Dördüncü.sf. Dört sayısının sıra sıfatı, sırada üçüncüden sonra gelen.	törtünç>dördüncü
Törü(KTADY1): Töre, kanun, nizam, örf ve âdet, görenek, düzen, tören, devlet nizamı.	Töre.is. 1. Bir toplulukta benimsenmiş,yerleşmiş davranış ve yaşama biçimlerinin, kuralların,görenek ve geleneklerin, ortaklaşa alışkanlıkların,tutulan yolların bütünü, âdet: <i>Töre anlayışları bu bilinçlilikleriyle pekiştirmiş.</i> " N.Cumalı. 2. Bir toplumdaki ahlaki davranış biçimleri, adap.	törü>töre
Törün(BKAKY9): Tören .	Tören.is. 1. Bir toplulukta, üyelerin belli bir olayı, kişiyi veya değeri ayırt edip sembolleştirmesi, bunların anlam ve öneminin güçlendirilmesi amaçlarıyla düzenlenen hareket dizisi, merasim: <i>"Töreni daha uzaktan izleyen annelerle babalar da sevinçle el çırpıyorlardı."</i> Ç.Altan. 2. Anma, kutlama, nişan, evlenme, ölüm gibi sebeplerle yapılan toplantı, merasim, seremoni.	törün>tören
Tutuz-(KTADY38): Tutturmak, yakalatmak.	Tutturmak(-i,-e) 1. Tutmasını sağlamak. 2.(-i) Bir işe başlayıp sürdürmek, bir şeyi yapmakta olmak: <i>"Urumeli Hisarı'na oturmuşum/ Oturmuş da bir türkü tutturmuşum."</i> -O.V.Kanık. 3.(nsz) Aklına koyup direnmek, ısrar etmek: <i>"Sakal diye tutturmuş, başka laf dinlemiyor."</i> -M.Ş.Esendal. 4.(-i,-e) Çivi, toplu iğne, çengelli iğne vb.ile ilişirmek, bağlamak. 5. Hedefe vardirmek, değdirmek, isabet ettirmek: <i>Taşı fırlattı ama tutturamadı."</i> -Halikarnas Balıkçısı. 6. Takip etmek: <i>"Geldiği yolu tutturup gene tek başına mahalle kahvesinin kapısı önüne kadar geldi."</i> -M.Ş.Esendal.	tutuz>tuttur-
Tuyma-(TAİTBY2): Duymamak, hissetmemek, farkına varmamak.	Duymak,-ar1. Bilgi almak, öğrenmek, haber almak: <i>Yaptıklarını duydum.</i> 2.(-i) İşitmek, ses almak: <i>"Çamaşırıcı Fatma kadın annemin duymayan kulaklarına yalvarıyor."</i> - Y.Z.Ortaç. 3. Dokunma, koklama vb.duyularla algılamak, hissetmek: <i>"Yüzme denilen mucizeyi ancak beş altı sene sonra avuçlarımızın içinde duyabilecektik."</i> - B.R.Eyuboğlu. 4. Nesnelere dokunmakla onların, sıcaklık, soğukluk, sertlik, ağırlık, hareket vb. fizik durumlarından bilgi edinmek, hissetmek: <i>Elimin üzerinde bir böceğin gezdiğini duydum.</i> 5. Bir ruh durumu içine girmek: <i>Hakiki bedbahtlar, sefaletlerini birdenbire açığa vurmaktan utanç duyarlar."</i> R.N.Güntekin. 6.mec. Sezmek, farketmek, hissetmek: <i>Güzel olmasın, fakat ruhu olsun, bir şey duysun."</i> - H.C.Yalçın.	tuyma->duyma-

<p>Tüş-(KTAKY4): Düşmek, inmek, attan inmek.</p>	<p>Düşmek(-e) 1.Yer çekiminin etkisiyle boşlukta, yukarıdan aşağıya inmek. 2.Durduğu, bulunduğu, tutunduğu yerden ayrılarak veya dayanağını , dengesini yitirerek yukarıdan aşağıya inmek. 3.Yere devrilmek, yere serilmek. 4.Hava taşıtları kaza sonucu hızla yere inerek çarpmak. 5.Vücuda bol gelen giysi aşağı kaymak. 6.Yağmak:<i>Dağlara kar düştü.</i> 7.Vurmak, değmek, rastlamak. 8.(nsz) Vakti gelmeden ölü doğmak. 9.Atlanmak, aradan çıkmak, eksik kalmak. 10.(-i) Eksilmek. 11.Bir zorunluluk sebebiyle bulunduğu yerden ayrılmak, gitmek. 12.Aşırı ilgi veya sevgi göstermek: <i>Sen bu işin üstüne çok düştün.</i> 13.Uğramak, kapılmak.14.Yakışık almak..16.Ödevi veya yetkisi içinde bulunmak.17.Bulunmak. 18.Biriyle yaşama, çalışma, birlikte olma durumunda kalmak.19.Bir bölüşme sonunda payına ayrılmak. 20.Kötü bir sebeple istenmeden bir yerde bulunmak. 21.(nsz) İşbaşından uzaklaşmak: <i>Kabine düştü.</i> 22.(nsz) Hızı, gücü, değeri azalmak: <i>Arabanın hızı düştü.</i> 23.Isı, basınç ve ateş, eksilmek, azalmak. 24.Düşkünleşmek. 25.Bir yere ansızın gelmek, damlamak, tesadüfen gelmek. 26.Belirli zamana rastlamak. 27.Fırsat çıkmak: <i>Bir kelepirci düştü.</i> 28.Olmak, olumsuz bir duruma girmek:<i>Yorgun düşmek.</i> 29.Savaşta savunulmaz duruma gelerek teslim olmak. 30.Bazı deyimlerde "yürümek, birlikte gelmek"anlamlarında kullanılan bir fiil: <i>Önüme , peşine, arkasına düşmek.</i> 31. Bayağılaşmak. 32.Alışmak, müptela olmak.</p>	<p>tüş->düş-</p>
<p>Tüşür-(TABTKY3): Düşürmek, indirmek, attan indirmek.</p>	<p>Düşürmek(-e) 1.Düşmesine yol açmak, düşmesine sebep olmak. 2.Değerini, fiyatını indirmek. 3.Azaltmak. 4.Vücuttan yavru, çocuk, taş, solucan vb.atmak: <i>Çocuk, solucan düşürüyor.</i> 5.Iskat etmek: <i>Bakanlar kurulunu düşürmek.</i> 6.Uğratmak:<i>Tehlikeye düşürmek.</i> 7.(-i,-den) Değerli bir şeyi ucuz veya kolay elde etmek: <i>Bu güzel halıyı bedestenden çok ucuza düşürdüm.</i> 8.Zayıf bırakmak,gücünü azaltmak: <i>"Annemi verem iyiden iyiye düşürmüştü."</i> -Y.K.Beyatlı.</p>	<p>tüşür->düşür-</p>
<p>Tüz(KTADY3):Düz, doğru, kusursuz, hatasız.</p>	<p>Düz(I):sf. 1.Yatay durumda olan, eğik ve dik olmayan: <i>Düz tahta.</i> 2.Kıvrımlı olmayan, doğru: <i>Düz çizgi.</i> 3.Yüzeyinde girinti çıkıntı olmayan, müstevi. 4.Kısa ökçeli, ökçesiz(ayakkabı). 5.Yayvan, altı derin olmayan: <i>Düz kayık. Düz tabak.</i> 6.Kıvrıkcık veya dalgalı olmayan(saç) .7.Yalın, sade, süssüz: <i>Düz bir anlatım.</i> 8.Çizgisiz desensiz ve tek renkli: <i>Düz bir kumaş.</i> 9.is. Engebesiz olan yer, düzlük, ova: <i>"Kardaş gitmem Diyarbakır düzüne/Kızlar peri olasa bakmam yüzüne."</i> -Halk türküsü.</p>	<p>tüz>düz</p>
<p>Tüzül-(BKAKY3): Dizilmek, sırada olmak, düzelme, anlaşmak, barışmak.</p>	<p>Düzelme(ns) 1.Düz duruma gelmek, düzleşmek:<i>Burada toprak basıla basıla düzleşmiş.</i> 2.Kötü, bozulmuş bir durumdayken düzenli duruma gelmek: <i>İşler düzeldi. Vapur seferleri düzeldi.</i> 3.Soğuk ve yağış azalmak. 4.Hasta iyileşmek:" <i>Sen merak etme, yavrucak yakında düzelir.</i>" -Halikarnas Balıkcısı.</p>	<p>tüzül->düzel-</p>

U(KTADY35): Uyku .	Uyku: <i>is.</i> 1. Dış uyaranlara karşı bilincin, bütünüyle veya bir bölümünün yittiği, tepki gücünün zayıfladığı ve her türlü etkinliğinbüyük ölçüde azaldığı dinlenme durumu: " <i>Rahat bir uyku uyumuştum.</i> " -S.F.Abasiyanık. 2.mec. Çevrede olup bitenin farkında olmama, gaflet, aymazlık. 3.mec. Doğada görülen sükunet durumu: <i>Kış süresince uykuda olan ağaçlar, baharla birlikte uyandı.</i>	u>uyku
Uçuz(TABTG6): Ucuz, kolay, hafif, değersiz.	Ucuzsf. 1. Fiyatı yüksek olmayan, pahası az, düşük fiyatlı, pahalı karşıtı: " <i>Geceleri tiyatroların önünde saatlerce bekleyerek ucuz yerlere yerleştirdik.</i> " -Y.K.Beyatlı. 2.mec. Az emekle elde edilen: " <i>Biletçi teşekkür etmekten , ben de bu kadar ucuz teşekkür toplamaktan kurtulduk.</i> " -B.Felek.	uçuz>ucuz
Ud-(KTADY36): Takip etmek, kovalamak, ardından gitmek, uymak.	Uymak,-ar(-e) 1. Ölçüleri birbirini tutmak: <i>Ayakkabı ayağına iyi uydu.</i> 2. Renk, biçim vb. yönünden birbirini tutmak, uygun düşmek: <i>Kravat ceketine uymuş.</i> 3. Zevke, anlayışa uygun düşmek: <i>Sizin tutumunuz bizim görev anlayışımıza uyuyor.</i> 4. Bir inancabir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak: " <i>Şu acayip sevdaları bırak, muhite uy, zamana uy, hayatını mükemmel kazanırsın.</i> " P.Safa. 5. Bağlı kalmak, tabi olmak: <i>Bir takım kayıt ve şartlara uymak zorundaydı.</i> 6. Uygun düşmek, münasip olmak: " <i>Her cihette birbirine uyacak kadın erkek bulmak dünyada kabil değildir.</i> " -H.C.Yalçın.	ud->uy-
Udı-(KTADY27): Uyumak.	Uyumak(nsız) 1. Uyku durumunda olmak: " <i>Su uyur, düşman uyumaz.</i> "- Atasözü. 2. İlaç etkisiyle ağrı duymayacak kadar derin uykuya dalmak: <i>Hasta uyuyunca ameliyata alınacak.</i> 3.mec. İşlem görmemek,durgun kalmak, el sürmemek: " <i>Bu eski gururu ta canevinde uyurmuş meğer.</i> " T.Buğra. 4.mec. Çevresindeki olayları fark etmemek, görmemek: " <i>Ben de sizler gibi adam olurdum, okurdum ; okumak bilsem okurdum da uyumazdım.</i> " - S.F.Abasiyanık.	udı->uyu-
Udluğ(KTADY36): Uyluk.	Uyluk,-ğuis.anat. Kalçadan dize kadar olan bacak bölümü: " <i>Kalçalarının ve uyluklarının her basamakta aldığı şekil, kalbinde dayanılmaz heyecanlar alevlendiriyordu.</i> " -Ö.Seyfettin.	udluğ>uyluk
Uluğ(KTDY40): Büyük, ulu.	Uluis. 1. Erdemleri bakımından çok büyük, yüce: " <i>Aile uluları arasında buna bir çare bulmak için dertleşmeler olur.</i> " - R.N.Güntekin. 2.sf. Çok büyük olan(somut şey): <i>Ulu dağlar. Ulu ağaç. Ulu cami.</i>	uluğ>ulu

<p>Ur-(KTAGY10): Vurmak, dövmek, koymak,yapmak, takmak, hakketmek, yontmak, geçirmek, kaydetmek.</p>	<p>Vurmak,-ur(-e) 1.Elini veya elinde tuttuğu şeyi bir yere hızla <i>vurmak</i>. 2.Ses çıkarmak için, bir şeyi başka bir şey üzerine hızlıca çarpmak: "<i>Kapılarını vurmada, kartını göstermeden kademeye aldirmadan odalara giriyor.</i>" -R.H.Karay. 3.Etkisi bir yere kadar uzanmak, sokulmak, girmek, duyulmak, yansımak, aksetmek:"<i>Yıkık damından içeriye parça parça güneş vurur.</i>" -R.H.Karay. 4.(-i,-e) Hızla değmek, çarpmak: <i>Kolumu duvara vurmuştum.</i> 5.(-i,-e) Sürmek: <i>Duvara boya, tahtaya cila vurmak.Yakı vurmak.</i> 6.(-i,-e) Takmak, koymak.7.(-i,e) Bağlama, ilişkilendirmek. 8.Olduğundan başka biçimde görünmek. 9.(-i,-e) Batıcı veya kesici cisimleri saplamak, kaktmak: <i>Bıçak vurmak.</i> 10.(-i,-e) Uygulamak, basmak, koymak :<i>Damga vurmak.</i> 11.Ses çıkarmak, ses vermek, çalmak.12.(-i) Amaçladığı şeye rast getirmek.13.(-i) Hızla çarpmak: <i>Ayağını güm güm yere vurarak.</i> 14.(-i) Silahla yaralamak, öldürmek.15.Dokunmak, hasta etmek: <i>Kömür başına vurdu.</i> 16.Soğuk, dolu vb.ürünlere zarar vermek: <i>Sebzeleri soğukvurdu.</i> 17.(nsz) Kalp, vuru durumunda olmak, çarpmak.18.Piyango vb.çıkma, isabet etmek. 19.Üzerinde görünmek, üzerine düşmek: <i>Ağacın gölgesi duvara vuruyor.</i> 20.Desteklemek, dayamak: <i>Akşam olunca kapının desteğini vurduk.</i> 21.Çıkma, görünmek: <i>Su dışarı vurdu.</i> 22.Sırtına, omzuna yerleştirmek. 23.Bir şeyi başka bir şey üzerine koymak. 24.Tavla oyununda pulu kırmak. 25.mec. Çok etki etmek, yaralamak. 26.<i>argo</i> İçki içmek. 27. (-i,-e)mat. Çarpma işlemi yapmak: <i>İkiyi dörde vurursak sekiz eder.</i></p>	<p>ur->vur-</p>
<p>Uygur(BKADY37): Uygur.</p>	<p>Uyguröz.is. 1. tar. Orta Asya'da büyük bir devlet ve uygarlık kurmuş ,yazılı anıtlarla sanat eserleri bırakmış olan bir Türk kolu ve bu koldan olan kimse.2.Doğu Türkistan'da yaşayan Türk soylu halk ve bu halktan olan kimse.</p>	<p>uyğur>uygur</p>
<p>Üçün(KTAGY9): İçin, dolayı, yüzünden, sebeple</p>	<p>İçin e. 1.Amacıyla, maksadıyla:<i>Ukalalık yapmamak için bütün gayretine rağmen yine de o düşündüğünü yapmıştı.</i> "S.F.Abasiyanık. 2.Sebep ve sonuç belirten bir söz: "<i>Hastanın uykuda olduğunu söylemesi sırf vakit kazanmak içindi.</i>" R.N.Güntekin.3.-dan/-den dolayı,...-dan /-den ötürü: "<i>Bu büyükşehirde ona ilk hitap eden adam olduğu için ona yüreğini açmak ihtiyacını duyuyordu.</i>" Y.K.Karaosmanoğlu. 4.Özgü, ayrılmış:<i>Sizin için bir kitap getirdim.</i> 5. Düşünce-since, kendince, göre:<i>Bizim için çok enterasan bir şeydi bu yeni icat.</i>" B.Felek.6.Hakkında: "<i>Gel gör ki dilimin ucunda kağı var. Kağımlar için de bir çift sözüm var.</i>" B.R. Eyuboğlu. 7.Oranla, göz önünde tutulursa: <i>Bu şapka senin için büyük.</i> 8.Karşılığında, karşılık olarak: <i>Bu eşyalar için kaç lira ödediniz?</i> 9.Uğruna, yoluna: "<i>Neler yapmadık şu vatan için.</i>" O.V.Kanık. 10.Süre belirten bir söz: "<i>Açık söyleyeyim, size birkaç gün için sığındım.</i>" A.Gündüz. 11.Ant deyimleri yapan bir söz: <i>Namusum hakkı için. Çocukların başı için.</i></p>	<p>üçün>için</p>

Üçünç(KTADY33): Üçüncü.	Üçüncü <i>sf.</i> Üç sayısının sıra sıfatı, sırada ikinciden sonra gelen: " <i>Gelir vergisinin üçüncü taksitini verdik.</i> " -B.Felek.	üçünç>üçüncü
Üze(KTADY1): Üzeri, üzre, üzerine, üstte, üstünde.	Üzeri <i>is.</i> 1. Bir şeyin yukarı, göğe doğru olan yanı: " <i>Bunların üzerinden ustalıkla atlayarak gemiye doğru yürüdü.</i> " - S.F.Abasıyanık. 2. Varlık, kimlik: " <i>Bu sözler, Mebrure'nin üzerinde derin ve kuvvetli bir tesir bıraktı.</i> " P.Safa. 3. Bir şeyin görülen yanı, yüzü. 4. Bir şeyin dış yüzü, yüzey. 5. Giysi. 6. Vücut, beden. " <i>Gece sıcak olduğu için üzerine yalnız ince bir pike örtü örttük.</i> " 7. Artan, geriye kalan bölüm: <i>Alışverişin üzeri.</i> 8. Bazı tamlamalarda zaman bildiren söz: <i>Sonra yine böyle durgun, yine sıcak, öğle üzerleri vardır, herkesin uykuya vardığı, araba seslerinin kesildiği, sokakların tenhalaştığı bomboş, çıplak öğle üzerleri.</i> " R.H.Karay.	üze>üzeri
Yabğu(TAİTBY6): Bir unvan, yabgu, Türk devletinin doğu kısmının başkanı.	Yabgu <i>is.tar.</i> Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinde kağandan sonra gelen en üst düzeydeki yöneticinin unvanı.	yabğu>yabgu
Yadağ(TABTBY4): Yaya.	Yaya <i>is.</i> 1. Yürüyerek giden kimse: " <i>Yaya gözüyle at, bekâr gözüyle kız alma.</i> " -Atasözü. 2. <i>zf.</i> Yayan: <i>Galiba sen köprüyü bizim gibi yaya geçmiyorsun.</i> " - B.Felek.	Yadağ>yaya
Yağ-(TABTBY4): Yağmak, katılmak.	Yağmak -ar(ısz) 1. Yağmur, kar, dolu gökten düşmek: " <i>Her zaman yılbaşı gecesi kar yağardı.</i> " -S.F.Abasıyanık. 2. Toz, mermi vb.yüksekten çokça düşmek: <i>Üstümüze kurşun yağıyordu.</i> 3. <i>mec.</i> Üst üste ve çok gelmek: " <i>Sende bu istidat varken, pencerelerden başına çil kuruş yağar, biz de ekmek parası ediniriz.</i> " -H.E.Adivar.	yağ->yağ-
Yağız(KTADY1): Yağız, kara, kıvılcık ile kara arası renk.	Yağız <i>sf.</i> 1. Esmer: " <i>Yağız ve kuvvetli, analarını ardı sıra dokuzar onar gürbüz çocuk koşar.</i> " -Halikarnas Balıkcısı. 2. Siyah: " <i>Yağız atlar kişnedi, meşin kırbaç şakladı/ Bir dakika araba yerinde durakladı.</i> " F.N.Çamlıbel. 3. <i>hfk.</i> Yiğit: " <i>Bunu o ilk zamanlardaki yağız savaştı havasıyla dedi.</i> " -A.İlhan.	yağız>yağız
Yağuru(BKAKY6): Yakın, kısa, yaklaşık, yaklaşarak.	Yakın <i>sf.</i> 1. Az bir ara ile ayrılmış olan (zaman veya yer), uzak karşıtı. 2. Küçük, önemsiz değişikliklerle birbirinden ayrılan: <i>Buna yakın bir söz söyledi.</i> 3. Aralarında sıkı ilgi bulunan. 4. Benzeyen, andıran, yaklaşan: " <i>Beş dönüme yakın bahçesi bir ormanı andırırdı.</i> " Ö.Seyfettin. 5. Erişmesi, olması zaman bakımından yaklaşmış olan: " <i>Elli yaşında adam, ellisine yakın kadın...</i> " -S.F.Abasıyanık. 6. <i>is.</i> Uzak olmayan yer: <i>Yakınıımızda oturular.</i> 7. <i>is.</i> Aralarında sıkı ilişki olan arkadaş, dost veya akraba: " <i>Türkçe konuştuğu için bana kendi yakınlarımızdan biri hissini veren yaşlı garson yanımıza geldi.</i> " - Y.K. Karaosmanoğlu.	yağuru>yakın
Yalınğ(BKADY22): Yalın, çıplak.	Yalın(I) <i>is.hfk.</i> Alev. Yalın(II) <i>sf.</i> 1. Gösterişsiz, süssüz, sade(söz,yazı). 2. <i>hfk.</i> Çıplak, kınından çıkmış: " <i>Dışarıdan içeriye ellerinde yalın kasaturalarla polisler daldı.</i> " E.E.Talu.	yalınğ>yalın

<p>Yana(TABTY2): Yine, tekrar, dönerek.</p>	<p>Yine:zf. 1.Yeniden, bir daha, yine, tekrar, gene. 2.Öyle de olsa, öyle olmasına karşılık. 3.Buna rağmen, bununla birlikte.</p>	<p>yana>yine</p>
<p>Yañğıl-(KTAGY6): Yanılmak, hata etmek, yanlış yapmak, itaatsizlik etmek, yolunu şaşırarak.</p>	<p>Yanı-:(nsz) 1.Tanımayarak, niteliğini iyi anlamayarak aldanmak: "<i>Bazen insanlar o kadar birbirlerine benziyor ki insan yanılıyor.</i>" M.Yesari.2.Sonucunu düşünmeden veya bilmeden uygunsuz bir davranışta bulunmak.</p>	<p>yañğıl->yanı-</p>
<p>Yañş-(KTADY23): Yaymak, saçmak, dağıtmak, bozmak.</p>	<p>Yaymak(-i,-e) 1.Bir şeyi açarak, düzlterek bir alanı örtecek biçimde sermek: "<i>Kardeşleri çardağın içine, dışına yatakları yayıyorlardı.</i>" -N.Cumalı. 2.Birçok kimseye duyurmak:"<i>Kıran Bey,çetesinin şöhretini her tarafa yaydı.</i>" R.H.Karay. 3.Çevreye dağılmasına sebep olmak: <i>Sıtmayı yayan sivrisineklerdir.</i> 4.Sınırı genişletmek: <i>Tozu yaymak. Lekeyi yaymak.</i> 5.Koyun, inek vb.ni otlatmak. 6.Dağınık ve düzensiz bir biçimde saçma, dağıtmak.</p>	<p>yañş->yay-</p>
<p>Yaşıl(KTADY17): Yeşil.</p>	<p>Yeşilis. 1.Sarı ile mavinin karışmasından oraya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk:"<i>Memleket isterim/ Gök mavi, dal yeşil/ Tarla sarı olsun/ Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun</i>" - C.S.Tarancı.2.sf.<i>Bu renkte olan:"Önümüzde yeşil yamaçlar görününce biraz keyiflendik.</i>" H.E.Adivar. 3.sf. Kurumamış, taze (sebze) kuru karşıtı: <i>Yeşil fasulye.</i> 4.sf. Olmamış, ham (meyve): <i>Yeşil kayısı.</i></p>	<p>yaşıl>yeşil</p>
<p>Yay(BKABY3): Yaz .</p>	<p>Yazis. Kuzey yarımkürede 21 Haziran-23 Eylül tarihleri arasındaki zaman dilimi,ilkbaharla sonbahar arasındaki sıcak mevsim:"<i>Çok sıcak bir yaz gecesi idi.</i>" -Y.K.Karaosmanoğlu.</p>	<p>yay>yaz</p>
<p>Yılkı(KTAGBY1): Yılkı, at sürüsü; hayvan, hayvan sürüsü davar.</p>	<p>Yılkıs.hlk. Bir yerde uzun süre kalmak: <i>Gittiğin yerde yıllarsın, vaktinde dönmezsın.</i></p>	<p>yılkı>yılkı</p>
<p>Yımşak(KTAGY5): Yumuşak.</p>	<p>Yumuşak,-ğı sf. 1.Dokunulduğunda veya üzerine basıldığında çukurlaşan, eski biçimini kaybeden, kati karşıtı: <i>Pamuk yumuşaktır.</i> 2.Kolaylıkla bükülen, buruşmayan, sert karşıtı: <i>Yaş dallar yumuşak olur. Yumuşak kumaş.</i> 3.Dokunulduğunda hoş bir duygu uyandıran: "...<i>yumuşak lepiska saçlarına amiyane bir perişanlık gelmişti.</i>" Y.K.Karaosmanoğlu. 4.Kolaylıkla işlenebilen: "<i>Uzun gagasını yumuşak topraklara sokar,otların kökündeki yaşlığı emerek yaşarmış.</i>" M.Ş.Esendal. 5.Kolay çiğnenen, kolay kesilen: <i>Yumuşak ekmek.</i> 6.Ilman (iklim), sert karşıtı: <i>Yumuşak iklim. Yumuşak hava.</i></p>	<p>yımşak>yumuşak</p>

<p>Yi-(TABTGY1): Yemek .</p>	<p>Yemek(II)(-i) 1.Ağızda çiğneyerek yutmak:"<i>Adam o kadar çabuk yiyor ki ,hizmetçi ekmek yetiştiremiyor.</i>" B.Felek. 2.Aşındırmak, kemirmek, oymak, delmek:"<i>Necla onun böyle kendinden geçercesine çalıştığını gördükçe üzüntüden tırnaklarını yiyor.</i>" H.Taner. 3.Isırmak: <i>Sivrisinekler çocuğun kollarını yemiş.</i> 4.Batmak, çizmek, kaşınmak, dalamak. 5.Hoşa gitmeyen kötü bir duruma uğramak, tutulmak:"<i>Kendini topladı ama, fena yerinden gagayı yedi sanıyorum...</i>" -M.Ş.Esendal.6.Hakkı olmayan ve kendisine yasak edilmiş bulunan bir şeyi kabul etmek:<i>Haram yemek. Rüşvet yemek.</i> 7.Harcamak, tüketmek, bitirmek:"<i>Mirası sen yedin, zahmeti ben çekiyorum ,diye latife ediyordu.</i>" -M.Ş.Esendal. 8.Yasal yoldan cezalandırmak. 9.Birine alacağını vermemek, ödememek: <i>Bu adam benim yüz bir liramı yedi.</i> 10.Başkasının parasını harcamak: <i>Dalkavuklar çok parasını yemişler.</i> 11.Harcanmak, kullanılmak, sarf edilmek: <i>Yapımına başlanan bu yapı günde 5 ton çimento yiyor.</i> 12.Sürekli üzme, tedirgin etmek: <i>Bu dert beni yiyor.</i> 13.mec. Gücünü kırmak, perişan etmek, mahvetmek.</p>	<p>yi->ye-</p>
<p>Yiçe(KTADY16): Daha,bir daha, tekrar, yine.</p>	<p>Yine:zf. 1.Yeniden, bir daha, yine, tekrar, gene. 2.Öyle de olsa, öyle olmasına karşılık. 3.Buna rağmen, bununla birlikte.</p>	<p>yiçe>yine</p>
<p>Yig(TAİTBY2):Yeğ.</p>	<p>Yeğ:sf. Bir başkasından daha çok beğenilip tercih edilen, üstün görülen, yeğrek, müreccah.</p>	<p>yig>yeğ</p>
<p>Yigirmi(KTADY11): Yirmi.</p>	<p>Yirmi:s. 1.On dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 20,XX rakamlarının adı.3.sf. İki kere on, on dokuzdan bir artık.</p>	<p>yigirmi>yirmi</p>
<p>Yigün:(KTAGY1) Yeğen, küçük kardeş.</p>	<p>Yeğen:1.Birine göre, kardeş, amca, hala, dayı veya teyzenin çocuğu: "<i>Ama yeğenin onna çeken tek yanı yoktur.</i>" T.Buğra</p>	<p>yigün>yeğen</p>
<p>Yime(KTAGY10): Yine, tekrar, ve, de, da.</p>	<p>Yine:zf. 1.Yeniden, bir daha, yine, tekrar, gene. 2.Öyle de olsa, öyle olmasına karşılık. 3.Buna rağmen, bununla birlikte.</p>	<p>yime>yine</p>
<p>Yinçge(TABTGY6): İnce.</p>	<p>İnce:sf. 1.Kendi cinsinden olanlara göre, dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı: <i>İnce minare. İnce değnek.İnce kitap.</i> 2.Zayıf:"<i>Sarışın, kuru, ince bir kadındı.</i>" Y.K.Beyatlı. 3.Taneleri ufak, iri karşıtı: <i>İnce un. İnce kum.</i> 4.Küçük ayrıntıları çok olan, aşırı özen gösteren, kaba karşıtı: <i>İnce nakış.</i> 5.Akışkanlığı çok olan, yoğun ve koyu olmayan (sıvılar). 6.Tiz(ses), pes karşıtı: "<i>İnce bir çocuk sesinin hırçınlaştığı, ağladığı işitildi.</i>" R.N.Güntekin. 9.mec. Düşünce, duygu veya davranış bakımından insanın sevgi ve saygısını kazanan, zarif, kaba karşıtı: <i>Dostum şair, yazar Sabahattin Teoman, yazdığı ince bir mektupla durumu düzeltiyor.</i></p>	<p>yinçge>ince</p>
<p>Yinçü(KTADY39): İnci.</p>	<p>İnci:s. 1.İstiridye gibi bazı kavkılı deniz hayvanlarının içerisinde oluşan, değerli, küçük, sert, sedef renginde süs tanesi.2.İncilerden oluşan takı:"<i>Yalıdaki ev, Dürnev Hanım'ın halılarını, incilerini gözden çıkarmasıyla kurtuldu.</i>" -N.Cumalı. 3.tkz. Yanlılığı sebebiyle gülünç olan söz veya cümle.</p>	<p>yinçü>inci</p>

<p>Yir(KTAGY4): Yer, toprak</p>	<p>Yer:<i>is.</i> 1.<i>astr.</i> Yerküre. 2.Bir şeyin, bir kimsenin kapladığı veya kaplayabileceği boşluk, mahal, mekân: "<i>İzinsiz bir yere gitmek ne haddime?</i>" M.Ş.Esental. 3.Gezinen ayakla basılan taban: "<i>Ayıp bir şey gördü mü kulaklarına kadar kızarıyor, gözünü yerde bir noktaya dikip öylece kalakalıyordu.</i>" R.N.Güntekin.5.Durum, konum, vaziyet: <i>Türkiye stratejik bakımdan önemli bir yerdedir.</i> 6.Ülke, bölge. 7.Görev, makam: "<i>Askerden gelirse bakalım bir yere yerleştirebilecek miyiz?</i>" M.Ş.Esental. 8.Önem:<i>Uçağın yurt savunmasındaki yeri.</i> 9. Herhangi bir şeye, bir işe ayrılmış bölüm veya alan: <i>Evin yerini beğendim.</i> 10.İz.11.Üzerine yapı kurulmaya elverişli arazi, arsa:<i>Deniz kıyısında bir yer aldılar, ev yapacaklar.</i> 12.Ekime elverişli toprak parçası, arazi:<i>Çorak yerde ot bitmez.</i> 13.Bir olayın geçtiği veya geçeceği bölüm, alan, mahal:<i>Toplantı yeri. Kaza yeri.</i> 14.Otel, motel vb.nde kalınacak oda: <i>Yeriniz var mı?</i> 15.Sinema ve tiyatrodan veya taşıtlarda oturulacak koltuk, sandalye: "<i>Ön tarafta bir yer bulup oturunca kurnazlığına pek sevindi.</i>" H.Taner</p>	<p>yir>yer</p>
<p>Yiti(KTADY11): Yedi.</p>	<p>Yedi:<i>is.</i> 1.Altıdan sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 7,VII rakamlarının adı. 3.<i>sf.</i> Altıdan bir artık: <i>Yedi kalem.</i></p>	<p>yiti>yedi</p>
<p>Yitinc(KTAKDY1): Yedinci.</p>	<p>Yedinci:<i>sf.</i> Yedi sayısının sıra sayı sıfatı, sırada altıncıdan sonra gelen.</p>	<p>yitinc>yedinci</p>
<p>Yitmiş(KTADY12): Yetmiş.</p>	<p>Yetmiş:<i>is.</i> 1.Altmış dokuzdan sonra gelen sayının adı. 2.Bu sayıyı gösteren 70,LXX rakamlarının adı. 3.<i>sf.</i> Yedi kere on altmış dokuzdan bir artık.</p>	<p>yitmiş>yetmiş</p>
<p>Yitür-(KTADY7): Yitirmek, kaybetmek.</p>	<p>Yitirmek(-i) 1.Ne olduğunu, nerede bulunduğunu bilememek, kaybetmek: <i>Kalemimi yitirdim.</i> 2.Bazı nitelik veya özelliklerin yok olması durumuna uğramak, kaybetmek. 3.Ölüm sonucu kaybetmek. 4.Yanlış yola girmek, kaybolmak: "<i>Ormanda yolunu yitirenler, yollarını yine şaşırılmamak için, nereden yürümeye başlamışlarsa oreaya dönerler .</i>" -Halikarnas Balıkcısı.</p>	<p>yitür->yitir-</p>
<p>Yoğun(BKADY15): Kalın, yoğun, kaba.</p>	<p>Yoğun:<i>sf.fiz.</i> 1.Hacmine oranla, ağırlığı çok olan kesif. 2.Koyu, kalın. <i>Yoğun bir sis.</i> 3.Etkisi güçlü olan, ağır (kokuvb.) 4.<i>mec</i> Artmış, çoğalmış durumda olan. 5.<i>mec.</i> Dolu, sıkı, sıkışık, çok. 6.<i>mec.</i> Şişman, iri, tombul: "<i>İtibarlı masalarda, sigaralarını içen, iri kalçalı, beyaz sarışın birtakım yoğun kadınlar...</i>" A.İlhan. 7.<i>hlk.</i> Kaba, kalın, iri(elek,iğne).</p>	<p>yoğun>yoğun</p>
<p>Yoğur-(TABTGY8): Yoğurmak, çignemek, aykırı gitmek, çapraz gitmek.</p>	<p>Yoğurmak(-i) 1.Katı veya toz durumundaki bir maddeyi herhangi bir sıvı ile karıştırarak hamur duruma getirmek.2.<i>mec.</i> Bir kişiye istenilen nitelikleri kazandırmak,yeteneklerini geliştirmek:"<i>Öğretmen çocuğumuzu alsın, yoğursun, adam etsin.</i>" -H.Taner.</p>	<p>yoğur->yoğur-</p>
<p>Yok(KTAGY3):Yok; yokluk içinde, fakir, yoksul, sefil.</p>	<p>Yok:1.<i>sf.</i> Bulunmayan, mevcut olmayan (nesne, kimse vb) var karşıtı.2.<i>is.</i> Yasaklanmış olan şey, yasak: İçki, sigara, yok.3.<i>is.</i> Olmayan, bulunmayan şey: Sen yoktan anlamaz mısın? 4.<i>e.</i> "Hayır" anlamında kullanılan bir söz: Geldiler mi?-Yok, daha gelmediler.</p>	<p>yok>yok</p>

<p>Yorı-(KTADY12): Yürümek, gitmek, hareket etmek.</p>	<p>Yürümek(nsz) 1.Adım atarak ilerlemek, gitmek:"<i>Kafası yerde, kamburunu çıkarmış yürüyordu.</i>" -H.Taner. 2.Karada veya suda, herhangi bir yöne doğru sürekli olarak yer değiştirmek: <i>Buz dağları güneye yürümüş.</i> 3.Çocuk ayakları üzerinde gezecek duruma gelmek: <i>Çocuk erken yürüdü.</i> 4.Yayan gezmek, yayan gitmek:"<i>Gölgesinde yürüdüğü duvarın arkasından bir horoz sesi far etti.</i>" -Ö.Seyfettin. 5.Yol almak: <i>Biraz yürüyelim, geç kaldık.</i> 6.(-e) Bir yere gelmek, bir yere ulaşmak, kaplamak: <i>Dallara su yürümek.</i> 7.(-e) Üzerine doğru gitmek, akın etmek, saldırmak, hücum etmek: <i>Asker kaleye yürüdü.</i> 8.(nsz) Faiz,h esap edilmek, işlemek: <i>Bu paranın faizi yüzde beşten mi yürüyor?</i> 9.Geçmek, ilerlemek, değişmek: <i>Doktor o hayatın dışında kalmış. Bu ne demek? Bu, o demek ki hayat yürümüşgitişmiş, birlikte yürüyememiş.</i>" -M.Ş.Esendal.10.Bir işte ileri gitmek.11.mec. Gereği gibi yapılmak veya ilerlemek:"<i>Bu evliliğin yürüyemeyeceği daha başından anlaşılıştı ama, belki yürütürüz demiştin.</i>" - Z.Selimoğlu. 12.(nsz)argo Ölmek: <i>O da yürümüş.</i></p>	<p>yorı->yürü-</p>
<p>Yorıt-(KTAGY6): Yürütmek, harekete geçirmek, sevk etmek.</p>	<p>Yürüt-(-i,-e)1.Yürüme işini yaptırmak,yürümesini sağlamak.2.Gerektiği gibi yapmak,uygulamak:<i>İşlerini eskisi gibi yürütüyorlar.</i></p>	<p>yorıt->yürüt-</p>
<p>Yubul-(TABTKY2): Yuvarlanmak.</p>	<p>Yuvarlanmak(nsz) 1.Kendi üzerinde dönerek hareket etmek:<i>Fıçı yuvarlanıyor.</i> 2.Dökülerek düşmek: <i>"Bu hayyvancıklara bakarken gözlerimden yaşların yuvarlandığını ve toplandığını duydum."</i> M.Ş.Esendal. 3.Devrilmek,düşmek:"<i>Kapı açılır açılmaz yüzükoyun ve kaskatı yere yuvarlandı.</i>" - A.Gündüz.4.mec. Ansızın , beklenmedik bir zamanda ölmek.</p>	<p>yubul->yuvar-</p>
<p>Yuşaru(TABTKY1) Yukarı .</p>	<p>Yukarıs. 1.Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı. 2.mec. Yetkili kimse: <i>Emir yukarıdan, çaresiz kaldık.</i> 3. sf. Benzerleri arasında üstte bulunan: <i>Yukarı kat.Yukarı mahalle.</i> 4.sf.mec. Aşama, sınıf, makam bakımından ileride olan:<i>O bizden yukarı sınıftandı.</i> 5.zf. Üst tarafa, üstteki kata, üste, yükseğe, yukarıya:"<i>Yukarı, kocasının odasına çıktı.</i>" - M.Ş.Esendal.</p>	
<p>Yuyka(TABTGY6): Yufka, ince.</p>	<p>Yufkais. 1.Oklava ile açılan ince, yuvarlak hamur yaprağı. 2.Sacda pişen bir ekmek türü. 3.sf.mec. İnce ve çabuk kırılır, dayanaksız :<i>Bu kapak pek yufka bir şey.</i></p>	<p>yuyka>yufka</p>

<p>Yügerü(KTADY11): Yukarı, yukarıya.</p>	<p>Yukarıs. 1.Bir şeyin üst bölümü, fevk, aşağı karşıtı. 2.<i>mec.</i> Yetkili kimse. 3.<i>sf.</i> Benzerleri arasında üstte bulunan: <i>Yukarı kat. Yukarı mahalle.</i> 4.<i>sf.mec.</i> Aşama, sınıf, makam bakımından ileride olan: <i>O bizden yukarı sınıftandı.</i> 5.<i>zf.</i> Üst tarafa, üstteki kata, üste, yükseğe, yukarıya:"<i>Yukarı, kocasının odasına çıktı.</i>" -M.Ş.Esendal.</p>	<p>yügerü>yukarı</p>
<p>Yüzüt-(BKADY30): Yüzdürmek, suda yüzdürmek.</p>	<p>yüzdürmek(I)(-i,-e) 1.Yüzmesini sağlamak veya yüzme işini yaptırmak: <i>Burada değil, karşı kıyıda yüzdürüyorlardı.</i> 2.(-i) Batmış veya oturmul tekneyi suyun yüzüne çıkarıp yüzer duruma getirmek: <i>Batık gemileri yüzdürdüler.</i></p>	<p>yüzüt->yüzdür-</p>

ORHUN KİTABELERİ	TARAMA SÖZLÜĞÜ	SES DEĞİŞİKLİĞİ
Açsık(KTAGY8): Açlık, aç olma, aç hâli.	-----	açsık>açlık
Adağ(KTAKY7): Ayak .	Ayağ(II),(ayah): 1.Ayak. Bir ayağ üzre durur ha hu deyü Yana yana derd ile yahu deyü (<i>Ruşeni.XV.176</i>) 2.Basamak. Dahi kırk ayağ olsun nerdübanı Delim tertip ile düzsünler anı (<i>Dah.XIV.89</i>)	ayağ>ayak
Adgır(KTADY35): Aygır, at.	Aygur,(aykur): Aygır. Aygur ve iyer ve uyan... (<i>Sic.B.XV.2,195</i>)	adgır>aygır
Adrıl(BKAGY7): Ayrılmak.	Ayrılanmak: Ayrılmak. Çü Hurrem ayrılanmıştı Kâmil Giderdi durmadın menzil-be-menzil (<i>Işk.XIV.312-1</i>)	adrıl->ayrıl-
Ağar(BKAGY15): Ağır .	Ağır(I): 1.Sert, keskin. Yiğit ol avrat ile işrete meşgul oldu, avrat bulara ağır suciler ölçtü kim ikisi dakı esriyip yattılar. (<i>Kel.XIV.18-1</i>) 2.Çok külliyetli, kalabalık. Karışıp anda iki ağır çeri At ayağı ditretir idi yeri. (<i>Enveri.XV.36</i>) 3.Zahmetli, çetin. Çıkardı şu tonları ki giydidi Çeviklik ile çün işe küydüdü Kayırmayıp ağır yola kaydidi Nite ana keykirdemek kayd idi. (<i>Süh.XIV.137</i>)	ağar>ağır
Ağ(KTADY35): Ak.	Ağ(I),(ak): 1.Ak, berrak. Gin ü aydın rüşen idi ol kuyu Ağ idi, tatlı idi anın suyu (<i>Kel.XIV.38</i>) 2.Temiz, halis, değerli. Mezbura doksan beş ak altuna bir çift camus verdim. (<i>Sic.A.XVI.7,279</i>)	ağ>ak
Altun(KTAGY5): Altın.	-----	altun>altın

Anda,anta(KTAGY5): Onda, ondan, şunda, şundan	<p>Anda:1.Orada. Zindan ehlin kamusun âzat kılır Korlar anda Yusuf'u yalnız bırakır. (<i>Yuz.Şetd.XIII.41</i>)</p> <p>2.Onda, o hususta, o mevzuda. Eyü gıdâ,bir nesne ol kim anda devaiyyet mânası olmaya,tereler ve yemişler gibi... (<i>Yadig â r.XIV.4-1</i>)</p> <p>3.Oraya. Andan sonra bunlar dahi gelür konar Yusuf eder sen dahi tur anda var (<i>Yuz.Şeyd.XIII.71</i>)</p> <p>4.O zaman. Çü görmeyesin kim sana kavm uyar Ganimet olur anda kaçmak i (yer) yâr (<i>Ferh.XIV.23</i>)</p>	anda,anta>onda
Ang(KTADY32): En.	----	añğ>en
Añğıl-(TABTKY10): Yanılmak, şaşırarak, yanlış hareket etmek.	----	añğıl->yanıl-
Apar(KTADY4): (k.a.)Avar.	----	apar>avar
Ara(KTADY2): Arasında.	<p>Ara yer:Ara İskender anlardan sordu:Niçün ara yerüñüzde buyruk ayası yoktur? Ne hâkiminiz var, ne kadınız var. (<i>Fütuh.XIV.163</i>)</p>	ara>arasında
Arka(TABTB5): Arka.	<p>Arka:Zahir, hâmi, yardımcı. Elhak çerimin arkası ve yardımı idi,düşmanlar gözünde diken idi. (<i>Kel.XIV.60-1</i>)</p>	arka>arka
Artuğ(KTADY15): Fazla, ziyade, artık.	<p>Ardık:Artık, ziyade. On yıldan arddıktır ki şu çerikle alırım,ardıksa da bilmezem deyicek zikrolunan çerik hak çerige ayar olundukta bir çerikte yüz yetmiş beş dirhem zevâyet bulunacak... (<i>Sic.K.XVI.4,203</i>)</p>	artuğ>artık
Aşur-(KTADY36): Aşırarak, geçirmek, kovalamak, takip etmek.	----	aşur->aşır-
At(KTADY7): Ad, isim, nam, şöhret.	<p>san ad:Ad san, şan, şöhret. Bunlar san ad sahibi dilâverlerdir diyüp fırtıya vardılar. (<i>Müslim.XV.11,38</i>)</p>	at>ad
Azķıñya(KTADY34): Azıcık, pek az, biraz, az miktarda.	<p>Azcuk:Azıcık. Gelmedi sana ol amelden, illâ azcuk geldi. (<i>Güzide.XV.3</i>)</p>	azķıñya>azıcık
Azuğ(KTADY39): Azık.	<p>Azık,(azuğ,azuk):Yiyecek, yol yiyeceği, erzak. Kovan gibi her kim güvüden kaçsa Azık düketip yele ağzım açsa. (<i>Süh.XIV.202</i>)</p>	azuk>azık

<p>Bar-(KTAGY7):Varmak, gitmek.</p>	<p>Varmak:1.Geçmek, maziye karışmak. Geçmiş nesnenin tedbirin eylemek, varmış işi ikileyin anmak assılı olmaz; fasit hayalleri gönülden daşra çıkar, elini bu işten götür. (<i>Kel.XIV.62</i>) 2.Gitmek, yürümek. Dünye yüğürdü yetüben çağıru Etti varma yâ Yusuf dön gil diyü Yusuf eydür dönmezem Tanrı hakı Varuram bunlarun ile ben dahi (<i>Yuz.Şeyd.XIII.5</i>) 3.Yok olmak, zail olmak. Ay gibi âlemde aydınlık verir Yüzü nurunda karanuluk varır (<i>Velet.XIII-XIV.82</i>) 4.Hücum etmek. Dirneğine yâr kim vardı nice engellerin Han Süleyman sanasın kim vardı Macar üstüne (<i>D.B.XVI.177</i>)</p>	<p>bar->var-</p>
<p>Bar(TABTGY3):Var, mevcut.</p>	<p>Var(l):1.Varlığı, mevcudiyeti. Kendi çirkin iyisin diler koya Yusuf'un iyisin bunlardan yuya Tâ Ya'kup bilmeye Yusuf varı Dün ü gün ağlayuben kıla zarı (<i>Yuz.Şeyd.XIII.67</i>) 2.Hepsi, olancası, mevcudu. Temamet şarın varı hep geldiler Saraya çü gelmeğe yol buldular (<i>Süh.XIV.79</i>) 3.Olanca, hep. Yusuf'un var tonunu çıkardılar Dahi beline bir ipi taktılar (<i>Yuz.Şeyd.XIII.7</i>) 4.Servet, mal, varlık. Kul mısâöm bahamı kim yetürürdü Beni gören var malın yitürürdü (<i>Yuz.Şeyd.XIII.13</i>)</p>	<p>bar>var</p>
<p>Basıt-(TABTKY10): Bastırmak, bastırtmak, baskın yaptırmak.</p>	<p>Bastırmak:Mağlup ettirmek, alt ettirmek. Yâni bizi anlara bastırmagıl tâ kendüleri hak üzerine sanıp musırr olmayalar. (<i>Cev.Es.XV.280</i>)</p>	<p>basıt->bastır-</p>
<p>Başlayu:(KTADY25):Başta olarak en önce, evvelâ, birinci.</p>	<p>Başın:Başta, önce, en başta, ilkin. Getirdiler Ya'kub'a düvit kalem Geldi Şem'un katına eydür babam Dileğin nedir bana ayt ki bilem Ne buyurursan bana ayt söyleyem Ya'kub eydür adını angıl başın Andan sonra vasfeyle gözüm yaşın (<i>Yuz.Şeyd.XIII.83</i>)</p>	<p>başlayu>baş olmak</p>
<p>Başlıg(KTADY2):Başlı, başı olan; başkanı olan, başı dik olan , gururlu.</p>	<p>-----</p>	<p>başlıg>başlı</p>

Batsık(KTAGY2): Batış, güneşin batışı, gün batısı.	batı: Güneşin battığı yer. El-mağrib:Güneş gurup eyliyecek cihettir ki batı tâbir olunur. (<i>Kam.XVIII-XIX.1,218</i>)	batsık>batı
Beg:(KTAGY1): Bey.	Beğ(l),(bek(l),biğ): 1.Zevce, koca Söyler eydür bu değil benim beğüm Uyur iken düşte üç kez gördüğüm (<i>Yuz.Şeyd.XIII.24-25</i>) 2.Küçük devlet başkanı. Kişi ger beğini gözedür ola Yeğ andan ki savaş içinde kala (<i>Ferh.XIV.21</i>) 3.Amir, nüfuzlu, ileri gelen, sözü geçen, zengin adam. Beğünle irileşme tutğil öğüt Eğer ol katı sen sehl tut (<i>Ferh.XIV.42</i>)	beg>bey
Beñğü(KTAGY8): Ebedî, daimî, sonsuz.	-----	beñğü>bengi
Biç-(BKAGY12): Biçmek, kesmek.	Biçmek: Kesmek, kökünü kazımak. Şahzade dahi serir-i saltanata geçip oturdu adl ile taht-ı hükûmette yamanları biçdi eyülere riayet idüp... (<i>Ferec.XV.68</i>)	biç->biç-
Bilig(KTAGY5): Bilgi, fikir, düşünce, zeka.	Bilgi,(bilgü): Bilici, kâhin. Pes melik muabbirleri ve falcıları ve bilgileri dedi ve bu düşü söyledi. (<i>Enb.XIV.258</i>) Bilü,(bili): 1. Bilgi, ilim irfan, idr âk, malumat. Kanı bana sabr u karar senin sözünü dinleyem Kanı bana akl ü bili tutubanı seni sevem (<i>Yunus.XIII-XIV.209</i>)	bilig>bilgi
Biñğ(KTAGBY1): Bin(1000)	Miñ: Bin. On sekiz miñ âlemin mevcudu gönlümdür benim (<i>Nesimi.XIV.37</i>)	biñğ>bin
Bir-(KTAGY5): Vermek.	Vermek: Göndermek. Bânu Bağdad'a geldi, kırk gün hasta düştü, atasına bitirdi halini bildirdi. (<i>Ferec.XV.530</i>) Verügelmek: Verip gelmek Dost elinden ölür iserm güle güle gerü gelem Ganimet görem bu demi can şükranı verügelem (<i>Yunus.XIII-XIV.215</i>) Verügelüpdurmak: İleriden beri vermek, vergelmek, devamlı surette vermek. ...Kendi ve atası rüsum-ı örfiyelerin vakfa verügelüpdururlar. (<i>Sic.B.XV.5,298</i>) Veribimek,(biribimek, verbimek, virbimek, viribimek): Göndermek, irsâl etmek. Ol gönleği anın virbidi Atamın gözü görmez göre dedi (<i>Yuz.Şeyd.XIII.90</i>)	bir->ver-

Birle(KTAGY4) :İle, beraber, birlikte.	Bile:3 .İle. Toprağı odu suyu kardı yele Gör ne hikmet gösterir dördü bile (<i>Melhame.XV.3-2</i>) Birle :İle. Buyurdu Yusuf ekin çok ektiler Vakti geldi başı birle dirdiler (<i>Yuz.Şeyd.XIII.56</i>) ilen,(ilem) :İle, beraber, birlikte,...leyin; -le, -lelikle. Bîvefadan ahd ilen peyman umarsın ne acep. (<i>Nesimi.XIV.120</i>)	birle>ile
Biş(KTADY18) :Beş(5)	Biş :Beş. Anun biş nevbet kapusunda ur Ki yâr-i muvafik kapusunda dur (<i>Ferh.XIV.62</i>)	biş>beş
Bişinç(KTAKY7) :Beşinci, beşinci olarak.	-----	bişinç>beşinci
Bod(TABTBY4) :Boy.	Boy(II) :Bir aşiretin kollarından her biri. Evvel beğleri, boy nökerlerini bahşiş birle bayıttı. (<i>Fütuh.XIV.584</i>)	bod>boy
Boğuz(TABTGY1) :Boğaz.	Boğuz :Boğaz. Ol ağu temamet o avratın boğuzuna gitti, şolok sâat avrat helâk oldu. (<i>Kel.XIV.18</i>)	boğuz>boğaz
Bol-(KTAGY1) :Olmak.	Bolmak :Olmak. Hemişe âşık gönlü biryan bolur Her nefes garip gözü giryan bolur (<i>Kadı.XIV.588</i>)	bolmak>olmak
Bor(KTADY37) :Fırtına, bora, tipi.	Boran :Bora, fırtınalı, tipili yağmur. Üç gün üç gece, kar, tipi, boran eksik olmadı. (<i>Ev.XVII.2,128</i>)	bor>bora
Buğa(TABTBY5) :Boğa.	-----	buğa>boğa
Bulğak(KTAKY4) :Bulanık, karışık, karışıklık içinde, düzensiz.	-----	bulğak>bulanık
Bulıt(KTAKDY1) :Bulut.	-----	bulıt>bulut
Bunça(KTAGY2) :Bunca, bu kadar, böyle, bu kadar çok.	Munca :Bunca, bu kadar. Bülbül özünü bu dem ta`rif eder Nevbaharı gör neler teşrif eder Tuti ger bünyat ede kavli ü amel Muna lalak musiki tasnif eder (<i>Kadı.XIV.601</i>)	[bunça]>bunca
Bunda(KTADY20) :Burda.	Munda :Burada. Munda bildi Hakk'ı küllî enbiya vü evliya (<i>Nesimi.XIV.91</i>)	bunda>burada

Buñğad-(TABTKY2): Bunalmak.	Buñlanmak: Bunalmak. Gökten yağmur yağmaya halk buñlana Yedi yıldan sonra halâyık dinlene (<i>Yuz. Şeyd.XIII.49</i>)	buñğad->bunal-
Buyruk(KTADY3): Buyruk.	Buyruk,(buyruğ,buyuruk): 1.Emir, ferman. Buyruk oldu Cebrail tiz in yere Komağıl Yusuf'u ki yere ire (<i>Yuz. Şeyd.XIII.7</i>)	buyruk>buyruk
Çabış(TABTB7): Çavuş .	-----	çabış>çavuş
Eb(KTAKY1): Ev, merkez, ordugâh.	Ev:1. Zevce. ...Dahi evün oğlancukların alıp şehirden yana seyreyledi. (<i>Müneb.XIV-XV.51-1</i>) 2. Burç, menzil. Müşteri ıldız budur gökte ayan Kavs ü Hut anın evidir bîgüman (<i>Man. Tayr.XIV.191</i>)	eb>ev
Ebir-(BKADY25): Evirmek, dolanmak, çevirmek.	Evirmek: Çevirmek. Gafletten evir gönül gözünü (<i>Mihri.XV.104</i>)	ebir->evir-
Egir-(KTAKY6): Eğirmek çevirmek, kuşatmak, sarmak, sevketmek, döndürmek.	Evirmek: Çevirmek. Gafletten evir gönül gözünü (<i>Mihri.XV.104</i>)	egir->evir-
Egri(TAİTG4): Eğri .	Eğri: Çevgân, ucu baston gibi eğri ağaç. Savlecan [Ar.]:Budağı aşağı egecek eğri ve keke. (<i>Bab.XVI.2,319</i>)	egri>eğri
Elig(KTADY32): El.	-----	elig>el
Elig(KTADY8): Elli(50), elli sayısı.	-----	elig>elli
Eşit(KTAGY1): İşitmek, duymak, dinlemek(krş.eşid-)	İşidü Durmak: İşitmekte bulunmak, daima işitmek. Nakkaşın kulu bu babı işidü dururdu ve anlara bunların işittiği ma'lum değildi. (<i>Kel.XIV.67</i>)	eşit->işit-
İğaç(BKAGY11): Ağaç, orman, ağaçlık.	Ağaç(l),(ağac): Sopa, değnek. Genince hikâyetlerini diye Eğer dimeye her gün ağaç yiye (<i>Süh.XIV.244</i>)	ığaç>ağaç
İrak(KTAGY5): Uzak, irak.	İrak,(ırağ,ırağ,yirak): Uzak. Bir Arap geldi iraktan gözledi Yakın geldi gör ne sözler söyledi (<i>Yuz. Şyd.XIII.45</i>)	ırak>irak
İçik-(KTDY38): İçeri girmek, dahil olmak, tâbi olmak, teslim olmak, itaat etmek.	-----	içik->içeri gir-

İçreki(KTAGY2): İçerdeki, içindeki, maiyetteki, dahilî, saraydaki.	İçre: İçinde, arasında, içine,...vaktında, -de. Budur âhir kıssaların görklüsü Kur`an içre mushafların yazısı (Yuz.Şeyd.XIII.2)	içreki>içerdeki
İkin(KTADY2): İki, ikisi, her ikisi, ikinci.	İki iki,(ikin ikin): İkişer, ikişer. Yusuf buyurdu ki hon getirdiler İki iki bir yere oturdular (Yuz.Şeyd.XIII.76)	ikin>iki
İkinti(KTADY33): İkinci.	İkinç: İkinci, ikinci defa olarak, bu defa. Bugün gerçi Fağfur şah olmuşturur Çin ilini atamdan almışturur Ol ohtın igen gicicük kaldum Çü sonra yigit oldum ulaldum Ana ettiği nite kor idim Sığındım Hak'a yurdumu korudum İl ü gün ü kal'am senindir otur Kimi kim dilersen katına getür Senin ile arhalaşuben ikinç Elim Şah-ı Çin'den nite kala dınç Anın Tanrı ilin verirse bana Hem ol tanuğ olsun verevem sana (Süh.XIV.286)	ikinti>ikinci
İlki(KTADY32): İlk birinci.	İlk: İlkin. Bu resme yürüdü çü on gün olur Görür bir kadirga denizden gelür Bilimedi ne nesnedir ilk anı Geri baktı vü anladı yelkeni (Süh.XIV.192)	ilki>ilk
İlt-(KTADY23): İletmek, göndermek, sevk etmek, rehberlik etmek.	İletmek,(eletmek,iltmek): Götürmek, yerine ulaştırmak, eriştirmek. Ger iledem göresin bütler yüzün Seni göre söyleye anlar sözün (Yuz.Şeyd.XIII.29)	ilt->ilet-
İñgek(TABTGY8): İnek.	Buzağılık inek: Doğuracak inek. ...Mezburun zimmetinde bin dört yüz otuz akça ve bir buzağılık inek var, takep iderin. (Sic.A.XVI.3,1001)	İñgek>inek
İrtür-(KTADY40): Erdirmek, yaptırmak.	-----	irtür->erdir-
İsig(TABTGY1): İsı, sıcaklık, hararet, ateş.	İssi.1. Sıcaklık, hararet. Aşka mecnun olanlar assı, ziyandan fariğ Korkmaz ıssı soğuktan pes ne biliser odu (Yunus.XIII-XIV.147) 2. Sıcak. Bugün aşkın odundan ıssı aldık Bize kayu değil ger kar u kaydır (Velet.XIII-XIV.16)	isig>ısı

İt-(KTADY1): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek , teşkilâtlandırmak, tertip etmek.	Yitmek(II): İtmek, kakmak. Ne âsi olanları katı dutar Ne suçu olanları gerü yiter (<i>Ferh.XIV.1</i>)	it->et-
Ķabıř(TABTGY5): Kavuşmak, birleşmek, toplanmak, buluşmak.	Kavuşmak: Birleşmek. Vaktâki yetiştiler ikisi kavuştuğu yire. (<i>Cev.Es.XV.400</i>)	ķabıř->kavuş-
Kağan(KTAGY3): Kağan.	-----	kağan>kağan
Ķal-(KTAGY9): Kalmak, çaresiz kalmak, naçar kalmak, kala kalmak.	Kalmak: Bağlanmak, kapılmak, değer vermek, itibar göstermek, bakmak. Bu arada her kim ki aklı ola Ne mala güvene ne cana kala (<i>Süh. XIV.18</i>)	ķal->kal-
Ķan(KTADY24): Kan.	Kan: 1.Suç, cinayet. Kiçi oğlun sattınız kuldur deyü Aldınız bahasını haram yiyü Yusuf anda Bünyamin'i tutturur Buyurur zindan dapa iletirir İki yıl yatsın deyü kakır buşar Kardaşları gelir ayağına düşer Ağırla atamızı tutma anı Bizden tutđıl biz eyledik bu kanı (<i>Yuz.Şeyd.XIII.79</i>) 2.Ceza, cerime, diyet. Ol zamanda uğruluk kılan kanı Kulluk kılur iki yıl dünü günü (<i>Yuz.Şeyd.XIII.77</i>)	ķan>kan
Ķan(TABTBY2): Han .	-----	ķan>han
Ķanı(KTADY9): Hani, nerede.	Kanı: Hani, nerede. Sever idi Yusuf'u nidem anı Geldi sordu Ya'kub'a Yusuf kanı (<i>Yuz.Şeyd.XIII.5</i>)	ķanı>hani
Ķapıđ(KTADY2): Kapı.	Kapı bağlamak: Kapıyı bağlamak. Sarayın yaptı kapusun bağladı. Yusuf anı göreçeğez ağladı. (<i>Yuz.Şeyd.XIII.33</i>) Kapı bağlanmak: Kapı kapanmak. Yusuf'a dir kalmadı ayruk çare Kapı bağlandı Yusuf kanda vara. (<i>Yuz.Şeyd.XIII.34.</i>)	ķapıđ>kapı
Ķar(KTADY35): Kar.	-----	ķar>kar

Ƙara(KTADY38): Kara, siyah.	Kara:1. Ayıp. Dağ-ı siyah-ı sinemiz örtüle mevc-i eşk ile Bir gün ola ki Bakıyâ görmeye kimse karamız (<i>Baki.XVI.133</i>) 2. Zenci. Pes Abdülmttahip eyitti:Yâ Ebâ-Mesut üş karalar çerisi üstümüze gelmiştir. (<i>Enb.XIV.934</i>)	Ƙara>kara
Ƙarluğ(KTAKY2): (k.a.) Ƙarluğ boyu.	-----	Ƙarluğ>karluğ
Ƙaş(KTAKY11): Ƙaş.	Ƙaş:1. Eyerin ve semerin önünde ve ardında olan yükseklikler. Kûh-i zîn[Fa.]:Eyer Ƙaş. (<i>Deş.XVI.232-1</i>) 2. Kavun ve karpuz dilimi. Lâhûre[Fa.]:Kavun ve karpuz dilimi, tıraşe-i harbüze mânasına, Türkler Ƙaş derler. (<i>Bürh.XVIII-XIX.543</i>) 3. Damin saçağı. Mahalle-i mezbur mescitinin sofası divarları inhidam üzre olup ve mescid-i şerifin dahi Ƙaşları yıkılıp harap olmuştur, ta'mir olunmak lâzımdır. (<i>Sic.A.XVI.4,529</i>) 4. Ufuk. Çü dağlar Ƙaşlarına göz belürdü Sanasın yer yüzünde güz belürdü (<i>Çeng.Dâi.XV.187</i>)	Ƙaş>Ƙaş
Ƙat-(TABTKY11): Katmak.	Katmak: Beklemek, sabretmek. Andan Şapur şah aydur:Dün katalım tarahan kılalım.Kimse duymadın kale üzerine varalım. (<i>İs.H.XIV.XV.566</i>)	Ƙat->kat-
Ƙatun(KTADY11): Hatun, kraliçe, kadın, hanım.	Katun,(hatun kişi,katın): Kadın, hanım. Eğer hatun kişi kursağına yaku ede hayzını yürüde. (<i>Yadigâr.XIV.28-1</i>)	Ƙatun>hatun
Ƙazğan(KTADY9): Kazanmak, toplamak, biriktirmek, zaptetmek, ele geçirmek, fethetmek, çalışmak, gayret etmek.	-----	Ƙazğan->kazan-
Keç-(KTADY37): Geçmek.	Geşmek: Geçmek. Şular kim uydu ana can ü dilden Muhabbet kıldı geşdi kal ü kılden (<i>Tennuri.XV.7</i>)	keç->geç-
Keçig(TABTKY11): Geçit.	-----	keçig>geçit
Kedimlig(KTADY33): Giyimli, giyim kuşanı olan, zirhli.	Giyimli,(giyimlû):1. Düzgün giyinmiş, süslü, giyimli kuşanlı. Görüp giyimli illeri yüksünme hey düdük Elbet biçer sana da sağ olsun koca kütük (<i>Vasıf.XIX.46</i>)	kedimlig>giyimli

Kel-(KTADY4): Gelmek.	Gelmek:1. Naklolunmak, hikâye edilmek. Bir nice mesellerde dahi gelmiştir: Katı üne ve büyük gevdeye iltifat eylemek gerekmez. (<i>Kel.XIV.30</i>) 2. Geçmek, vârit olmak. Kerm[Ar.]:Bağ değēği, rez mânasına, Arabidir. Farisi eş'arda çok gelür. (<i>Deş.XVI.236-1</i>)	kel->gel-
Kelin(KYAKY9): Gelin.	-----	kelin>gelin
Kentü(KTADY23): Kendi, kendisi, kendi kendine.	Kendü: Kendi, kendisi. İki kendü ağırınca burçak uniyle karışturalar. (<i>Yadigâr.XIV.61-2</i>)	kentü>kendi
Kergeksiz(KTAKY12): Gereksiz, lüzumsuz; yoku bulunmayan her şeyi tamam, bol bol, dolu dolu, ihtiyaçtan fazla.	-----	kergeksiz>gereksiz
Kıl-(KTADY1): Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.	Kılmak: Yapmak, etmek. Yusuf'u bunlara ısmarlar katı İmdi ne kılur işit Hak kudreti (<i>Yuz.Şeyd.XIII.4</i>)	kıl->kıl-
Kılıçla-(KTAKY5): Kılıçlamak, kılıçla vurup kesmek.	Kılıçlamak: Kılıçla vurmak, kesmek, kılıçtan geçirmek. Firâmürz'ü depere kılıçladı. (<i>Müslim.XV.14,34</i>)	kılıçla->kılıçla-
Kırk(KTADY15): Kırk(40)	-----	kırk>kırk
Kırkız(KTADY4): Kırgız.	-----	kırkız>kırgız
Kışın(BKAGY2): Kışın.	-----	kışın>kışın
Kışla-(KYAKY8): Kışlamak, kışı geçirmek.	Kışlamak: Kışı geçirmek (-i li nesne almaktadır) Yazın yaylarlar idi yaylağını Kışın kışlarlar idi kışlağını (<i>Hadidi.XVI.35</i>)	kışla->kışla-
Kız(KTADY7): Kız, kız evlâdi.	Kız:1. Pahalı, ağır pahalı, kıt, az bulunur. İmdi bellü bilün kim Tanrı'nun met â'ı iğen kız metâ'dur. (<i>Yüz.Ha.XIV.162</i>) 2. Kıtlık, darlık, azlık, pahalılık. Bulunanda kız yok. (<i>Ata.XV.28</i>)	kız>kız

<p>Kız-(TAİTBY5): Kızmak, hararetlenmek, ateşlenmek, hiddetlenmek.</p>	<p>Kızmak:1.Isınmak. Germiden [Fa.]:Issı olmak ve kızmak. 2.Kızarmak. Halâvette erir şeker lebinden Melâhatte kızar gül gabgabinden (<i>Muham.XV.436</i>)</p>	<p>kıız->kız-</p>
<p>Kızıl(TAİTDY2):Kızıl, kırmızı.</p>	<p>kızıkı:Çok kızıl. El-akşerü[Fa.]:Kızıkı benizli ve benzi katı kızıl kişi. (<i>Terceman.XV.110</i>)</p>	<p>kıızıl>kızıl</p>
<p>Kıçig(BKADY41):Küçük, az, biraz.</p>	<p>Kıçı,(gıçı,kıcı):Küçük. Tahte bindi sultan oldu kamuya Ulu kici kamu turdu tapuya (<i>Yuz.Şeyd.XIII.51</i>)</p>	<p>kıçig>küçük</p>
<p>Kir-(KTADY38):Girmek sokulmak, dalmak, geri, tekrar, geriye; batı, batıda.</p>	<p>-----</p>	<p>kir->gir-</p>
<p>Kışig(KTAGY6):Kişi, insan, adam, halk.</p>	<p>Kişi:1.İnsan, adam, kimse. Yüzün gören kişiler anın paşa Hayran olur diremez aklın başa (<i>Yuz.Şeyd.XIII.21</i>)</p>	<p>kışig>kişi</p>
<p>Kiyik(TABTGY1):Geyik, yabani hayvan, av hayvanı.</p>	<p>Geyik:Yırtıcı olmayan dört ayaklı hayvan. Pes geyikler ve canavarlar kamusu anda otluk ve suvat sebebiyle ve ni'met içinde geçerler idi. (<i>Kel.XIV.37</i>)</p>	<p>kiyik>geyik</p>
<p>Kod-(TABTBY2): Koymak, bırakmak. [Kod-ğot-]</p>	<p>Komak,(koymak):1.Bırakmak, terk etmek, vaz etmek. Attan indi secdeye kodu başın Tevbe kıldı çok akıttı göz yaşın (<i>Yuz.Şeyd.XIII.20</i>) 2.Müsaade etmek, izin vermek, serbest bırakmak, salıvermek. Şöyle tarıktı kakıdı Zeliha'ya Etti sürün komañ ayruk söyleye (<i>Yuz.Şeyd.XIII.50</i>) 3.Alıkoymak. Nefs ü tendir yol erin yoldan koyan Akl ü candır rehnümasına uyan (<i>Vahdet .XV.34-1</i>) 4.Tesir etmek. Yâ Mansur, ilk nefsinin öğütü. Eğer nefsinin senin öğüdün koyarsa ayruklara dahi öğüt ver. (<i>Tuh.Le.XV.226</i>)</p>	<p>kod->koy-</p>

<p>Ƙod-,ƙot-(TABTKY3): Koymak, bırakmak.</p>	<p>Koymak,(komak):1.Bırakmak, terk etmek, vaz etmek. Attan indi secdeye kodu başını Tevbe kıldı çok akıttı göz yaşın (Yuz.Şeyd.XIII.20) 2.Müsaade etmek, izin vermek, serbest bırakmak, salıvermek. Şöyle tarıktı kakıdı Zeliha'ya Etti sürün komañ ayruk söyleye (Yuz.Şeyd.XIII.50) 3.Alıkoymak. Nefs ü tendir yol erin yoldan koyan Akl ü candır rehnümasına uyan (Vahdet .XV.34-1) 4.Tesir etmek. Yâ Mansur, ilk nefsinin öğütü. Eğer nefsinin senin öğüdün koyarsa ayruklara dahi öğüt ver. (Tuh.Le.XV.226)</p>	<p>ƙod-,ƙot->koy-</p>
<p>Ƙon-(KTAGY5): Konmak,yerleşmek, konaklamak.</p>	<p>Konmak:Yolcu bir yere inip oturmak,konaklamak. Gördüler kim kafle konmuş kuyuya Yüğrüşüben yeterler ol araya (Yuz.Şeyd.XIII.14)</p>	<p>ƙon->konmak</p>
<p>Ƙontur(KTADY21): Kondurmak, yerleştirmek, konaklatmak.</p>	<p>-----</p>	<p>ƙontur->kondur-</p>
<p>Ƙoñy(KTADY12):Koyun.</p>	<p>Koynu:Koyun. Havası mu'tedil kışlağ idi ol Suyu vü ateşi vü koyunısı bol. (Hadidi.XVI.150)</p>	<p>ƙoñy>koyun</p>
<p>Ƙop(KTADY34):Çok, hep, pek, tamamiyle, tamamen, bütün.</p>	<p>Hepi,(heppi):Hepsi, tamamı. Kala mal ü tavar bulara hepi Alımayavuz güç ile bir çöpü (Süh.XIV.174)</p>	<p>ƙop>hep</p>
<p>Ƙork-(TAİTBY4):Korkmak.</p>	<p>Korkar olmak,(korhar olmak):Korkmak. Çü Hak Tanrı'dan korkar ola kişi Sen ol kişiyi eyke hâkim tuşu (Ferh.XIV.9)</p>	<p>ƙork->kork-</p>
<p>Kök(KTADY1):Gök, sema, hava.</p>	<p>Gök,(gökce):1.Mavi. Rengi ak veya gök veya yeşil ola. (Yadigâr.XIV.36-1) 2.Yeşil. Gördü gök çayırın üzerine bir kırmızı otağ dikilmiş. (Dede.E.XIV.76)</p>	<p>kök>gök</p>
<p>Köl(KTADY34):Göl.</p>	<p>-----</p>	<p>köl>göl</p>
<p>Köñül(KTAGY12):Gönül, kalp, yürek, iç, fikir, düşünce, akıl, anlayış, arzu, ülkü.</p>	<p>Göñül:Yürek. ...Bu renk ki rahimde olur,anı otalamak avratlar iş dir ve anın maymunlar yüreğinden artık dermanı olmaz.Bağa eyitti:Maymun göñlü kanda buluna?... (Kel.XIV.6)</p>	<p>köñül>gönül</p>

Kör-(KTAGY11): Görmek, bakmak; itaat etmek, tabi olmak.	Göre: Gör, bak, gürüver, baksana! Ki şimdi döşeği yer,yastığı taş Dahi hükmü geçer mi göre kardaş (<i>Salâtin.XV.105</i>) Göredurmek,(görüturmak): Görmekte bulunmak, seyretmek, devamlı surette görmek. Görütürür her ne kılsavuz günah Ger kılavuz ol günaha bir kez ah (<i>Yuz.Şeyd.XIII.1</i>) Göredüşmek: Birdenbire görmek, nasılsa görmek, rasgele görmek. Denerken dağdan bir gün ovayı Göredüştü gözü bir âşinayı (<i>L ârendi.XVI.238</i>)	kör->gör-
Kötür-'(KTADY25): Götürmek .	-----	kötür->götür-
Köz(KTAKY10): Göz.	Göz: Uç, taraf. İbrenin ucu mıknaşın şimâl gözü ile suvarılmıştır. (<i>Cihan.XVII.62</i>)	köz>göz
Ķul(KTADY7): Kul.	-----	Ķul>kul
Ķulad-(KTADY13): Kul olmak, köle olmak, esir olmak.	-----	Ķulad->kul ol-
ĶulĶaĶ(BKAGY12): Kulak.	KulaĶ: Kulak. Dedi tutun yâ müsülmanlar sözüme siz kulaĶ Kim ne buyurdu Resûlüllah tutunuz siz kulaĶ (<i>Muham.XV.234</i>)	ĶulĶaĶ>kulak
Ķum(TABTBY7): Kum.	Kum: Dalga, fırtına. Bir girdab-ı elföe düştük,gâh muvafık ,gâh gayr-i muvafık eyyam ile bir gün bir gece derya-yi bî-aman içre çalkanıp durduk.Temevvüc-i derya ârâm etmedi.Yedişerleme ta'bir ettikleri kum ise asla aman vermeyordu. (<i>Ev.XVII.2,129</i>)	Ķum>kum
Ķut(BKADY23): Devlet, ikbal, saadet, baht, talih kut.	kut: Uğur, talih, saadet, baht. El-yümn[Ar.]:kut ve and ve kasem m ânasına. (<i>Ah.XVI.1197</i>)	Ķut>kut
Küç(KTADY8): Kuvvet, güç, zor, iş güç.	Güç,(güc): 1.Zulüm, gadr, haksızlık, zor, cevir, eziyet, sitem. Uçmak içre adl olur,güç yoktur Ne kim anda siz dilersiz çokturur (<i>Velet.XIII-XIV.92</i>) 2.Cidal, şiddet. Belürünce tedbir ile işe uç Müdara yeğ andan ki savaş ü güç (<i>Ferh.XIV.20</i>)	küç>güç
Kümüş(KTAGY5): Gümüş.	-----	kümüş>gümüş

<p>Kün(KTAGY2):Gün, güneş, gündüz.</p>	<p>Gün:1.Güneş. Ulu gün bigidür ki bulut oya Hasûd oda benzer ki düşer suya (<i>Ferh.XIV.56</i>) 2.Gündüz. Nigârâ hecr odu yaktı beni uş <i>Karanu geceye döndü günüm uş</i> (<i>Işk.XIV.275-1</i>) 3.Vakit, mesut gün, beklenen kutlu gün. Kişide kim erlik ola vü yürek Ana gün ölümdür ne kaçmak gerek (<i>Süh.XIV.164</i>)</p>	<p>kün>gün</p>
<p>Küntüz(KTADY27):Gündüz.</p>	<p>Günüz:Gündüz. Müslüman bulursa dutar ol kilâp Gece hapseder günüz eder azâp (<i>Battal.XVIII.89</i>)</p>	<p>küntüz>gündüz</p>
<p>Küzed(KTABY1):Gözetmek, muhafaza etmek, saklamak, bakmak, beklemek.</p>	<p>Gözlemek:1.Gözetmek, riayet etmek. Ahmed'i kor salınır ol şah-ı gül, bin hâr ile Gözlemez ah ol cefa-engîz bir hatır dahi (<i>Ah.Pş XV.116</i>) 2.Gözetlemek, bakmak, tarassut, tecessüs etmek. Göz okuna omacı gece gündüz Beni gözler dükeli halk düpdüz (<i>Hurş.XIV.45</i>) 3.Beklemek, intizar etmek. Ki zira nesne sordular kim anı gölememişti Pes oldu muntazır vahye ne emreder o Bî-hemtây (<i>Muham.XV.137</i>)</p>	<p>küzed->gözet-</p>
<p>Men(KTAGY11):Ben.</p>	<p>-----</p>	<p>men>ben</p>
<p>Neke(TAİBY2):Neye, niye.</p>	<p>-----</p>	<p>neke>niye</p>

<p>Nençe(BKAKY9):Nice, ne kadar, nasıl.</p>	<p>Nice,(niçe):1.Nasıl. Göçtü kifle gitti karanlık gece Sormagıl kim Yusuf'un hali nice (<i>Yuz.Şeyd.XIII.16</i>) 2.Çok, birçok, hayli. Nice gencecük nâresideler kılıca doğranmış. (<i>Fütuh.XIV.230</i>) 3.Çok kere. Min:den, ilâ:dek, niçedürür rubbema[Ar.](<i>Asım.XVIII-XIX.14</i>) 4.Ne. Bular gerçi bu işi tedbir etti Huda gör kim niceyi takdir etti (<i>Dah.XIV.33</i>) 5.Ne zaman. Zülf ile ruhun her nice kim Mushafa bahdım Gördüm ki anın sûreleri Nur ü Duhan'dır(<i>Nesimi.XIV.160</i>) 6.Kaç, ne kadar. Yusuf eydür sen haber ver bileli Sor anlara nice gündür geleli(<i>Yuz.Şeyd.XIII.65</i>) 7.Hangi. Bu hamel-i cebel-heykeli kangı çeragâhda otardın ve nice menhel-i musaffâda suvardın. (<i>Saadet.XVI.26-1</i>) 8.Ne kadar, ne derece. Hiç altun dutmayısar jeng ile pas Niçe üstüne örterlerse pelâs(<i>İşk.XIV.70-1</i>) 9.Ne vakte kadar. Ey gönül aşk ateşine nice par par yanasın Bâl ü perden gam yimez bîbâk bir pervanesin(<i>Nihami.XVI.71</i>)</p>	<p>nençe>nice</p>
<p>Oçuk(TABTG1):Ocak.</p>	<p>kütük ocağı:Büyük ocak. İânet-i has ü haşak-i gamle menfade Kütük ocağı gibi yanmada bu abd-i fakir (<i>Mihnet.XIX.206</i>)</p>	<p>oçuk>ocak</p>
<p>Oğlan:(KTAGY1)Oğlan, oğul, çocuk, çocuklar.</p>	<p>Oğlan:1.(Erkek olsun, kız olsun)Evlâ. Söyledi oğlan Çalap sunu ile Beşikte emer iken geldi dile (<i>Yuz.Şeyd.XIII.38</i>)</p>	<p>oğlan>oğlan</p>
<p>Oğuz(KTAGY2):Oğuz.</p>	<p>Oğuz:1.Mübârek, pâk, iyi yaradılışlı. Uleması pek çok,halkı Muhammediyye kitabın tilâvet ederler .Oğuz adamları vardır. (<i>Ev.XVII.173</i>) 2.Gabi,anlaması kıt, bön, ahmak, sade-dil, saf. Mâzenderanîler bir oğuz ve bön soydur. (<i>Müslim .XV.22,22</i>)</p>	<p>oğuz>oğuz</p>
<p>Oķ(KTADY19):Ok.</p>	<p>Oh:Ok. Depegözü yağrına bir oh urdu, oh geçmedi. (<i>Dede.XIV.114</i>)</p>	<p>oķ>ok</p>

OI(KTAGY3): O, Şu.	OI(I):1.O. Sor ana sen ol diye ũŐbu işi Ol diye kim idüŐin suŐlu kişi (<i>Yuz.Şeyd.XIII.38</i>) 2.Öbür, diŐer. BaŐım eti ve kulaŐım tözü gitti, Şöyle kim bu kulaŐımdan ol kulaŐım gözükür ve beynim aŐzımdan akar: (<i>Enb.XIV.</i>)	ol>o
Olur:(KTAGY1) Oturmak, tahta oturmak, kaÇan olmak.	Oturmak: SakinleŐmek, sükunet bulmak. Nefsinin alavı Őöyündü, kibr ü ucb oturmaŐa başladı. (<i>Hazain.XV.70-2</i>) YanaŐı Oturmak: BitiŐik oturmak. El-muhafeze :Bir kimse ile diz dize yanaŐı oturmak manasındadır. (<i>Kam.XVIII-XIX.2,172</i>)	olurmak>oturmak
OnunÇ(BKAGY10): Onuncu.	-----	onunÇ>onuncu
Ortu(KTAGY2): Orta.	Orta: Ara, beyn. Bir dahi mücerrep nesne dahi kim halk ortasında dahi meŐhurdur,gözsüz sepet dedikleri cânveri boŐazlayanlar... (<i>Yadigâ r.XIV.118-1</i>)	ortu>orta
Ot(KTADY37): Ateş.	Od: Ateş. Ah eder artar anın aşk odu ArtuŐ olur aŐlamaŐa feryadı (<i>Yuz.Şeyd.XIII.23</i>)	ot>od
Ög-(BKAGY15): Övmek, methetmek.	-----	ög->öv-
Ölür-(KTADY36): Öldürmek.	-----	ölür-öldür-
Öňgre(BKAGY13): Önce, önde; doŐu, doŐuya, doŐuya.	Öň: 1.Önce, mukaddem, evvel. ...Őenzebe iŐlerine ivmeklik vaciptir, devletlü padiŐah ol olur kim iŐlerin tedbirin vakit geŐmektin öň düzede. (<i>Kel.XIV.41</i>) 2.İleri,üstün,makbul. Gizli kalmasın kim görklü ve berk re'y ve tedbir, bahadırlıktan ve alplıktan öňdür ve yiŐrekdir. (<i>Kel.XIV.54</i>)	öňgre>önce
Purum(KTADY4): (k.y.a.) DoŐu Roma, Rum, Bizans.	Rum erenleri: Anadolu'da bulunan Türk velileri. MeŐer kim ol vakit elli yedi bin Rum erenleri hazır idi. (<i>Bektaş.XV.106</i>)	purum>rum
SarıŐ(BKAKY11): Sarı.	Saz: Sarı. Beni ayruksı hale koydu ol saz İçim pür-saz kıldı benzimi saz (<i>Hurş.XIV.53</i>)	sarıŐ<sarı

<p>Sı(KTADY36):Kırmak, sındırmak, bozmak, yenmek, galebe çalmak, zapetmek.</p>	<p>Sındırmak,(sındurmak):1.Kırmak, parçalamak. Sındur gönülümü veli zülfüne bağlagıl Kimdir ki beste olmaya senin şikestine (<i>Kadı.XIV.301</i>) 2.Bozmak. Hak'ın emriyle sındır Hakkın emrin Rızasız kimsenin koparma temrin (<i>Ruşeni.XV.42</i>) 3.Yenmek,mağlûpetmek, tenkil etmek. Âkıbet Külü(?)Han galip olup anları sındırdı bargâh ve büngâh haymelerin koyup kaçtılar. (<i>Bektaş.XV.314</i>) 4.Korkutmak, yıldırmak, tethiş etmek. Ve eğer lâıyk görmezsen Kureyş'i sınduralım söylemesünler. (<i>Si.Da.XIV.216-2</i>)</p>	<p>sı->sındır-</p>
<p>Sub(KTADY11):Su, nehir.</p>	<p>Suv:Su. Nite olmaya kimse ayın bayın Ki karanuda bula Mengü suvun. (<i>Süh.XIV.117</i>)</p>	<p>sub>su</p>
<p>Süñgüş(KTADY15): Süngüleşmek, mızraklaşmak, çarpmak; savaşmak, harp etmek.</p>	<p>-----</p>	<p>süñgüş->süngüleş-</p>
<p>Süñgüş(KTADY15):Savaşta hücum ve süngü dürtme, mızrak dürtme, harp, savaş.</p>	<p>Sügülemek:Kargılamak, süngülemek. İki atlı Dârâ çerisinden çıkıp Dârâ'yı sügülediler ve attan yıktılar. (<i>Enb.XIV.760</i>)</p>	<p>süñgüş>süngülemek</p>
<p>Tağ(KTADY12):Dağ.</p>	<p>dağ aşuru:Dağ arkasında, dağın öbür tarafında. Ol vakit ki Yusuf'u kuyudan çıkardılar, kardaşları dağ aşuru otururlardı. (<i>Tebareke.XIV.6-2</i>)</p>	<p>tağ>dağ</p>
<p>Tam(KTAGDY1):Dam.</p>	<p>Dam,(tam):Ev, üstü örtülü yer, dam. Tavuk kümesine, sığır tamına dönmüş, konşularına çağırır ki... (<i>Dede.XIV.6</i>)</p>	<p>tam>dam</p>
<p>Tañğ(TABTKY11):Tan, şafak, sabah vakti.</p>	<p>Tañ(I):Şafak vakti. Gerisinden ensesine kapkara Ne bilsin ki gövdesidi hep kara Dedi ey diriğa işim oldu tan Gözüme kara doğdu bu tanla tañ (<i>Süh.XVI.153</i>)</p>	<p>tañğ>tan</p>
<p>Taş(KTAGY12):Dış.</p>	<p>Daş,(taş):Dış. Hasret odu yandırdı içim taşım Ol sebepten eksilmez akar yaşım (<i>Yuz.Şeyd.XIII.73</i>)</p>	<p>taş>dış</p>
<p>Teg(KTAGY3):Değmek, erişmek, yetişmek, ulaşmak, temas etmek, hücum etmek, çarpmak.</p>	<p>Değmek(II):Ulaşmak, erişmek, dokunmak, isabet etmek. Böyle yormuş düşünü ol atası Mısır mülkü senin ola kamusu Yusuf eder değmiş ola devlete Hem dahi Mısır'daki bol ni`mete (<i>Yuz.Şeyd.XIII.66</i>)</p>	<p>teg->değ</p>

Tegür-(KTADY33): Değdirmek.	Değirmek,(degürmek): 1.Eriştirmek, yetiştirmek, ulaştırmak, duyurmak, bildirmek. Çok selâm kıldı sana kaygun yidi Selâmın degür didi ismarladı (Yuz.Şeyd.XIII.46) 2.Dokundurmak,değdirmek. Koz yağsız bir iğne yurdusunca değürseler şişer, ziyan eder. (Yadigâr.XIV.129-1)	tegür->değdir-
Telin-(KTADY22): Delinmek.	-----	telin-delin-
Temir(KTADY2): Demir Kapı. temir: Demir	Demür,(timür): Demir. Bir demür keççede veya bir tas içinde veya gücücek tavada. (Yadigâr.XIV.25-2)	temir>demir
Teñğri(KTAGY1): Gök; Tanrı; ilah, ilahe, gök tanrısı.	Tañrı buyruğu: Farz. Penc-genc oldu salât-ı hamse ya'ni:beş namaz Farz[Ar.]:Tañrı buyruğu fermude-i Bari. Huda [Fa.] (Naz.Cev.XVIII-XIX.13)	teñğri>tanrı
Tıñğla-(KTAGY2): Dinlemek.	-----	tıñğla->dinle-
Ti-(KTADY9): Demek, söylemek.	Dimek iştimek,(demek işitmek): Muhaverede bulunmak, konuşmak. Melik Şem'unu kığırdı bile oturdu ve dedi işitti(harekelidir). Pes melik anın dirliğine yavlak hoşnut oldu. (Enb.XIV.855)	ti->de-
Tik-(KTADY16): Dikmek .	Diñeltmek: Dikmek, dik tutmak. Bucakta bir merkep sapacağı kulacıkların diñeldip durur. (Letaif.XVI.55)	tik->dik-
Tile-(TABTDY6): Dilemek, istemek.	Dilemek: Dilenmek. Bir garip kim ne makamına dönmek ümidi berkişmiş ne anda yerlenmek sebebi kurulmuş ola,bu kamusu kerim kişiye genizrektir şundan kim sūâle ve dilemeğe mühtaç ola ve her kim dilemeğe mühtaç ola hakikat içinde anın dirliği ölümdür. (Kel.XIV.88-1)	tile->dile-

Tir-(KTADY12): Dermek, toplamak.	Deriştirmek: Dermek, toplamak. Melikzade dattu Nakaş'ın sözün Deriştirdi günden güne kendözün (<i>Süh.XIV.29</i>) Dernemek,(dirnemek): Dermek, toplamak, derlemek. Tur,cehennem ehlini bir araya dirne.Yâ Rabbi, cehennem ehlini nice dirneyeyin. (<i>Rahat.XVI.481</i>) Derşürmek, (dirşirmek, deşürmek, dirşürmek, dişürmek, (I), devşirmek, devşürmek, divşürmek, divşirmek, döğşürmek, döşürmek): Toplamak, derlemek, bir araya getirmek. Melik Reyvan kamusunu döşürür Ol zindana Yusuf'a karşı varır. (<i>Yuz.şeyd.XIII.51</i>)	tir->der-
Tirig(KTAGDY1): Diri, canlı, hayatta, yaşayan, hayati.	-----	tirig>diri
Tiril(KTADY12): Toplanmak, derlenmek, derilmek.	derilmek,(dirilmek(I)): Toplanmak, tecemmu etmek. şehirlü kamu dirilür ol araya Yusuf turmuş sureti benzer aya (<i>Yuz.şeyd.XIII.25</i>)	tiril->deril-
Tiyin(KTADY19): Diye, diyerek, diyip.	Deyü,(diyü,deyi,diyi): Diye. Benzi sararır dün ü gün ağlayu Atası sorar ana noldun deyü (<i>Yüz.şeyd.XIII.23</i>)	tiyin>diye
Tiz(KTADY2): Diz.	diz ağırşağı: Diz kapağı. Er-rıdfe[Ar.]:Diz ağırşağı dedikleri kemik. (<i>Ah.XVI.437</i>)	tiz>diz
Tod-(KTAGY8): Doymak.	Doyunmak,(toyunmak): Kendini doyurmak, doyma. Bu dünya bir evrendir âdemleri yutucu Bize dahi gelüben yuta, toyuna bir gün (<i>Yunus.XIII-XIV.298</i>)	tod->doy-
Toğ(KTADY35): Doğmak, aşmak, geçmek, çıkmak.	-----	toğ>doğ-
Toğsık(KTAGY2): Doğuş, doğma, doğu.	gündoğusu(gündoğrusu): 1. şark, meşrik. Evi yüce ede ve hep evlerin kapusunu ve yönünü gündoğrusuna ede. (<i>Yadiğar.XIV.3-2</i>) 2. Doğudan esen rüzgar. Bâd-ı Herat[Fa.]:Meşrik tarafından hübut eden yeldir ki gündoğrusu ta'bir olunur. (<i>Bühr.XVIII-XIX.14</i>)	toğsık>doğu
Toğ(TABTGY1): Tok.	-----	toğ>tok

Tokı(KTAKY6): Vurmak, dövmek, çarpmak, dokumak, sokmak, batırmak, tokmaklamak, yontmak.	Dokumak,(tokumak): 1.Vurmak, birbirne geçirmek. Mâlik Reyyan ol kamuya kakıdı Kimini sürdürü kimini tokudu (Yuz.Şeyd.XIII.48) 2.Çakmak, kakmak. Yanından dört demür kazuk çıkardı Şehenşahın kızın çarmuha gerdi Dokudu dört kazuk dört yana muhkem Zehi cevr ü cefadur, zehi sitem (Dah.XIV.63)	tokı->doku-
Toköz(KTAGY2): Dokuz.	Tokuz düzen: Dokuz felek Etmış iken canı dilin mûnisi Yoğ idi tokuz düzeniñ birisi (Atai.Ha.XVII.7)	tokuz>dokuz
Ton(KTADY26): Elbise.	Don,(ton): 1.Elbise, kılık kıyafet. Dürü tonlar giydirir ol dem ana Kim görenler anı kalırdı tana (Yuz.Şeyd.XIII.22) 2.Renk. Cem-i ümmet-i Muhammed mateme düşüp Atmeydanında siyah donlu atlarla matem ettiler. (Ev.XVII.266)	ton>don
Toruğ(KTADY33): Doru, at rengi, doru renk.	-----	toruğ>doru
Töküt-(TAİTDY2): Döktürmek, akıtmak.	-----	töküt->döktür-
Töpü(KTADY11): Tepe.	Depe(l): Tepe. Bir ecdeha gördüm, başı adam başı gibi, veli büyük depece var. (Hay.XV.38)	töpü>tepe
Tört(KTADY2): Dört (4)	-----	tört>dört
Törtünç(KTAKY6): Dördüncü, dördüncü olarak, dördüncü defa.	-----	törtünç>dördüncü
Törü(KTADY1): Töre,kanun, nizam,örf ve âdet, görenek, düzen, tören, devlet nizamı.	Türe,(töre): Âdet, usûl, kaide, örf, görenek, kanun, âyin. Âyin[Fa.]:Âdet ki türe derler. (Miftah.XV.46)	törü>töre
Törün(BKAKY9): Tören .	-----	törün>tören
Tutuz-(KTADY38): Tutturmak, yakalatmak.	-----	tutuz>tuttur-
Tuyma-(TAİTBY2): Duymamak, hissetmemek, farkına varmamak.	-----	tuyma->duyma-

<p>Tüş(KTAKY4):Düşmek, inmek,attan inmek.</p>	<p>Düşmek:1.Vaki olmak, olabilmek. Düşürme kimesneyi Tanrı'nı san... (<i>Ferh.XIV.12</i>) 2.Mağlup olmak. ... kim düşman düştü ve cihan murad ile bezendi. (<i>Kel.XIV.62</i>) 3.Müstevli olmak. Kaçan Basra'ya tâun düştü... (<i>Enb.XIV.519</i>) 4.Üzerine yürümek, hücum etmek. Gaziler ol kal'a üzre düştüler... (<i>Enveri.XV.60</i>) 5.Yakışmak, âit olmak. ...hiç benim erliğime düşer mi... (<i>Hamza.XIV-XV.19,55</i>) 6.Konmak, inmek, nüzul etmek. Dedi bunda sen düşeli çok mudur... (<i>Süh.XIV.257</i>) 7.Şehit olmak, savaşta ölmek. ...Düşüp beyler sınıkmış idi leşker (<i>Hadidi.XVI.244</i>) 8.Baş vurmak, intisap etmek. Çü olmaz müşkil iş üstada düşvar... (<i>Ravza.XV.37</i>) 9.Girmek, kapanmak,sığınmak. ...Bursa tekürü şehre düştü... (<i>Hadidi.XVI.56</i>) 10.Atlamak,girmek. ...düşüp ol yana geçer idi (<i>Man. Tayr.XIV.21</i>) 11.Yıkılmak. ...Titredi saray ki az kaldı düşe (<i>Yuz.Şeyd.XIII.80</i>) 12.Âciz, çaresiz kalmak, sefil olmak. Saâdet ana kim düşmüş kişinin... (<i>Işk.XIV.62-1</i>)</p>	<p>tüş->düş-</p>
<p>Tüşür-(TABTKY3):Düşürmek, indirmek, attan indirmek.</p>	<p>Düşürmek:Avlamak, vurup yere sermek. Bir sayyat ava çıkmış idi, bir geyik düşürdü pes götürdü yüz evdin yana dutup gelirdi. (<i>Kel.XIV.85</i>)</p>	<p>tüşür->düşür-</p>
<p>Tüz(KTADY3):Düz, doğru, kusursuz, hatasız.</p>	<p>Düz:1.Düzgün. ...Ve gövdesinin ıssısı düz ola. (<i>Mü.Şi.XIV-XV.20</i>) 2.Müsavi,birbiri gibi. Pes Âdem Aleyhisselam zürriyeti içinde sağ ve sayru ve görklü çirkin ak ve kara gördü eyitti:Y â Rabbî bunları neçin düz yaratmadın. (<i>Enb.XIV.102</i>) 3.Gerçeğe uygun, doğru. Gördüm ay ü güneş on bir yıldız Secde kılurlar kamusu bana düz (<i>Yuz.Şeyd.XIII.2</i>) 4.Ova, düzlük, yazı. Otakların düze dikti. (<i>Dede.XIV.149</i>)</p>	<p>tüz>düz</p>

<p>Tüzül-(BKAKY3):Dizilmek, sıradaolmak, düzelmek, anlaşmak, barışmak.</p>	<p>Düzülmek:1.Düzelmek, intizama girmek, eski haline dönmek. Eğer kimse bu râzı bilirse bizim karındaşlığımız şöyle bâtil oliserdür kim ayruk anın düzülmeyi mümkün olası değil. (<i>Kel.XIV.5</i>) 2.Yapılmak, tertip, tanzim olunmak, hazırlanmak. Düzülmüşdürür hösrede halvetin Binin gidelim bile olsun atın (<i>Süh.XIV.197</i>) 3.Dizilmek, sıralanmak. Berg-i nesrin üzre yâ Rap şol düzülmüş inciler Subh-dem vaktında düşmüş çiy veya dürden midür (İkinci mısradaki dürden sözü ter mânasına olan derden olabilir.) (<i>Nesimi .XIV.153-2</i>)</p>	<p>tüzül->düzel-</p>
<p>U(KTADY35):Uyku .</p>	<p>Uyhu,(uyuku):1.Uyku. Uyanugelür Zeliha uyhudan Benzi güler emin olur kaygudan (<i>Yuz.Şeyd.XIII.23</i>)</p>	<p>u>uyku</p>
<p>Uçuz(TABTG6):Ucuz, kolay, hafif, değersiz.</p>	<p>-----</p>	<p>uçuz>ucuz</p>
<p>Ud-(KTADY36):Takip etmek, kovalamak, ardından gitmek, uymak.</p>	<p>Uymak:Çatmak, savaşmak. İtin ahsayası gelicek kervana uyar. (<i>Ata.XV.38</i>)</p>	<p>ud->uy-</p>
<p>Udı-(KTADY27):Uyumak.</p>	<p>Üyümek,(üyimek):Uyumak. Gündüz üyümek benzi saru eyler...gıdâyı sinmez eyler, akli deng eyler, unutsağı eyler, bedeni süst eyler...arka üzerine üyümek unatgan eyler...yüz üzerine üyümek göze ziyan eyler... (<i>Hazain.XV.41-1</i>)</p>	<p>udı->uyu-</p>
<p>Udluğ(KTADY36):Uyluk.</p>	<p>Oyluk,(uyluk):Kalçadan dize kadar olan bacak kısmı. ...Koltuğun ,kulağın,oyluğu arasın ol tuzla tuzlayalar,kalan bedenin tuzlu su ile yuyalar. (<i>Hazain.XV.9-2</i>)</p>	<p>udluğ>uyluk</p>
<p>Uluğ(KTDY40):Büyük, ulu.</p>	<p>Ulu:1.Zengin. Peygamber Aleyhisselâm eyitti:Ulularla sohbet etmenüz, tâ gönlünüz ölmeye; ya'ni dünya sevici baylar ile. (<i>Cennet.XV.180</i>) 2.Ağır. Seni yalanladukları ulu gelüp ana sabredemezsen. (<i>Enfes.XV.71</i>) 3.Çok büyük,pek önemli. Benim bir ulu maslahatım vardır ki elbette padişahın artığa demek olmaz. (<i>Anter.XIV.2,190</i>) 4.İtibarlı, şerefli. Ey benim mahubem Able, sen ulu soydansın. (<i>Anter.XIV.229</i>)</p>	<p>uluğ>ulu</p>

Ur-(KTAGY10): Vurmak, dövmek, koymak, yapmak, takmak, hakketmek, yontmak, geçirmek, kaydetmek.	Uruşmak:1. Hepsi birleşip vurmak. Bizimle gelip çünkü turuşalar Yağı sanuben bizi uruşalar (<i>Süh.XIV.45</i>) 2. Vuruşmak, çarpışmak, mücadele, mukatele etmek.< Maslahat oldur kim uruşmayavuz ,el verevüz tutulavuz. (<i>Fütuh.XIV.363</i>)	ur->vur-
Uygur(BKADY37): Uygur.	-----	uygur>uygur
Üçün(KTAGY9): İçin, dolayı, yüzünden, sebeple.	İçin:1. Gizli, gizlice. Gelicek sarayına Fağgur-ı Çin Kızı anası ile söyler için (<i>Süh.XIV.71</i>) 2. Has Sâr beyler kullarından içim kul koşup... (<i>Selim.XVI.169</i>) 3. İçinden, içten, yürekten, derunî. Gehi söylenir idi kendözüne İçin söyler ol kendi kendözüne (<i>Süh.XIV.95</i>) 4. İçinde. Karınca ayağın kara dün için Kaya üzre basa önün ya kıçın (<i>Süh.XIV.4</i>)	üçün>için
Üçünç(KTADY33): Üçüncü.	-----	üçünç>üçüncü
Üze(KTADY1): Üzeri, üzre, üzerine, üstte, üstünde.	Üzere:1. Üzerine, üzerinde. Tanrı Tebareke ve Taâlâ geçmiş peygamberler haberin Seyyidü'l-Mürselin üzere neden ötürü kıssa kıldı? (<i>Enb.XIV.1</i>) 2. Müddetçe, süresince, kadar. Dahi incittikleri üzere sabrettiler. (<i>Enfes.XV.21</i>)	üze>üzeri
Yabğu(TAİTBY6): Bir unvan, yabgu, Türk devletinin doğu kısmının başkanı.	-----	yabğu>yabgu
Yadağ(TABTBY4): Yaya.	Yayan: Yaya. Gürleyüp kâfir yürür atlı yayan Bir uğurdan hamle kıldı o zaman (<i>Enveri.XV.23</i>)	Yadağ>yaya
Yağ-(TABTBY4): Yağma, katılmak.	-----	yağ->yağ-
Yağız(KTADY1): Yağız, kara, kızıl ile karaarası renk.	-----	yağız>yağız

Yağuru(BKAKY6): Yakın, kısa, yaklaşık, yaklaşarak.	yağın: Yakın. Nigârâ ışkın oduna bir ola yağın ırah Kişi ki âşık ola ol ırah yağın yahınur. (Kadı.XIV.501)	yağuru>yakın
Yalıñğ(BKADY22): Yalın, çıplak.	yalıñ(I) Yalçın, sarp. Bu kulle-i âliyeye suûd edecek mermer yalıñ kaya olmağla sa'bnâktır. (Men.Av.XVI.142) yalıñ(II),(od yalıñı): Alev. Isıtma bit yalıñdur cehennem odundan. (Yadigâr.XIV.111-2) yalın(III) Çıplak, üryan, açık, kapsız, örtüsüz. Yusuf ol vaktin kim indi kuyuya Yalın idi ol Yusuf anda uya (Yuz.Şeyd.XIII.89)	yalıñğ>yalın
Yana(TABTY2): Yine, tekrar, dönerek.	Yene: Yine. Çün evüme geldüm ki yine bayağılayın tesbihim okuyam,namazum kılam. (Yuz.Ha.XIV.29)	yana>yine
Yañğıl(KTAGY6): Yanılmak, hata etmek, yanlış yapmak, itaatsizlik etmek, yolunu şaşırarak.	-----	yañğıl->yanı-
Yañy-(KTADY23): Yaymak, saçmak, dağıtmak, bozmak.	Yazmak(I): 2.Yaymak, dağıtmak, açmak. Anın şaylığına süci içelim Yazalım humar, gönlümüz açalım . (Süh.XIV.160) Yaymak: 1.Yağınını çıkarmak için yoğurdu yayıkta çalkalamak. Kûbe zeden[Fa.]:Yayık yaymak. (Caf.XVI.192-2) 2.Tahrik etmek, dağıtmak, perişan etmek. Giysusu gönlümü yine üş yaya başladı Aklımı cadu gözü yine yaya başladı. (Kadı.XIV.105)	yañy->yay-
Yaşıl(KTADY17): Yeşil.	Yaşıl: Yeşil. Rivayet kılıcıdır rivayet kıldı kim Tanrı Tebareke ve Taâla kaçan diledi kim gökleri ve yerleri yarada evvel bir yaşıl cevher yarattı. (Enb.XIV.5)	yaşıl>yeşil
Yay(BKABY3): Yaz .	Yay: Yaz, sıcak mevsim. Senin boyun budahtan ağdı geçti Cihan imdi yüzünden yaz ü yaydır (Velet.XIII-XIV.16)	yay>yaz

Yılıklı(KTAGBY1): Yılıklı, at sürüsü; hayvan, hayvan sürüsü davar.	İlki,(ilku,yılkı): 1.Hayvan. Değül mutrip ılkı ayağı ünü Virür âşika zevk ü bilgil bunu (<i>Ferh.XIV.37</i>) 2.At sürüsü. Giderek kâfirin ılkısına geldi,bir at bulur isem tutayım bineyim dedi. (<i>Dede.E.XIV.99</i>) 3.Hayvan sürüsü. Bâre[Fa.]:...Ve sürü ve ılkı ve hargeleye dahi derler. (<i>Bürh.XVIII-XIX.96</i>)	yılıklı>yılkı
Yımşak(KTAGY5): Yumuşak.	İmşaq: Yumuşak, mülâyim. Ger ımşaq iseñ düşman igen kıyar Kakıgan isen halk senden toyar (<i>Ferh.XIV.17</i>) Yumşaklık: Yumuşaklık. Liyne[Ar.]ünermîdimek[Fa.]dimek:yumaşaklık em:derman, deva Kabz:tutmaktır:giriften hem üzüm: uncüd, meviz (<i>Naz.Cer.XVIII-XIX.59</i>)	yımşak>yumuşak
Yi-(TABTGY1): Yemek .	-----	yi->ye-
Yiçe(KTADY16): Daha, bir daha, tekrar, yine.	Yene: Yine. Çün evüme geldüm ki yine bayağılayın tesbihim okuyam,namazum kılam. (<i>Yüz.Ha.XIV.29</i>)	yiçe>yine
Yig(TAİTBY2): Yeğ.	Yeğ,(yiğ,yiy) 1.Daha iyi, üstün, efdal. And içtin andını niçün sıdın Yeğ idi ki andın sımaya idin (<i>Yuz.Şeyd.XIII.6</i>) 2.Kuvvetli, yeğlin. Ol ağacın budağı on bir idi Bir kesilmiş kamasundan yiğ idi (<i>Yuz.Şeyd.XIII.45</i>)	yig>yeğ
Yigirmi(KTADY11): Yirmi.	Yiğirmi,(iğirmi): Yirmi, sayıda yirmi. Ukhuvan kim ak ola yiğirmi miskal.Ukhuvan sığır gözü dedükleridür.Türkice babadiyedür. (<i>Yadigâr.XIV.61-2</i>)	yigirmi>yirmi
Yigün(KTAGY1): Yeğen, küçük kardeş.	-----	yigün>yeğen
Yime(KTAGY10): Yine, tekrar, ve, de, da.	Yene: Yine. Çün evüme geldüm ki yine bayağılayın tesbihim okuyam,namazum kılam. (<i>Yüz.Ha.XIV.29</i>)	yime>yine
Yinçge(TABTGY6): İnce.	İnce: Dikkatle. İm'an[Ar.]:Gayet ince nazar etmek. (<i>Ni'meti.XVI.100</i>)	yinçge>ince

Yinçü(KTADY39): İnci.	-----	yinçü>inci
Yir(KTAGY4): Yer, toprak.	Yer: Toprak, ülke, diyar. İşbu Mısır yerinden ırılıp gitmezüz. (<i>Enfes.XV.202</i>)	yir>yer
Yiti(KTADY11): Yedi.	Yidi: Yedi. Zencebil ve kuru yarpuz her birinden yidi direm. (<i>Yadigâr.XIV.66-1</i>)	yiti>yedi
Yitiñç(KTAKDY1): Yedinci.	-----	yitiñç>yedinci
Yitmiş(KTADY12): Yetmiş.	-----	yitmiş>yetmiş
Yitür-(KTADY7): Yitirmek, kaybetmek.	Yitirmek,(itirmek,itürmek,yitürmek): Kaybetmek, mahvetmek, zayi' etmek, telef etmek. Güzaf görmen siz aşkı kime uğradı ise Sultanı yıkar tahttan yitirir hanumanı (<i>Yunus.XIII-XIV.161</i>)	yitür->yitir-
Yoğun(BKADY15): Kalın, yoğun, kaba.	Yoğun,(yovun): 1.Çapta kalın. Olma semin yimekten sevmez Tanrı yoğunu Ömr ikidir bilgil, ko kısayı dur uzun (<i>Velet.XIII-XIX.42</i>) 2.Sesçe kalın. Bem.[Fa.]:Sazlarda zir mukabilinde yoğun avaz. (<i>Miftah.XV.60</i>) 3.İri,büyük. Dahm[Ar.]:Yoğun (<i>Müntehab.XVII.59-1</i>) 4.Kalınlık. Ol minareleyin mili gönden düzmüşler şöyle dikili durur, uzunluğu gayet uzun, yoğunu dahi gayet yoğun kim elli kişi kulacına sığa veya sığmaya. (<i>İs.H.XIV-XV.297</i>) 5.Kaba, sert, şedit. Ve kelimatı yahdan bârit ve tabiatı yoğundur. (<i>Şeref.XVI.200</i>) 6.İşe yaramaz. Hıyfa [Ar.]:Fâideye yaramaz yoğun taslak nesne. (<i>Bab.XVI.2,270</i>) 7.Derinlikçe kalın. Yoğun bezden gönlek giymek ve katı döşekte yatmak. (<i>Yadigâr.XIV.132-2</i>)	yoğun>yoğun
Yoğur(TABTGY8): Yoğurmak, çiğnemek, aykırı gitmek, çapraz gitmek.	Yukurmak: Yoğurmak. Andan tohum getirdiler yere saçtılar ekin bitti andan ol ekini biçti ve döğdü ve savurdu ve üğüttü ve yukurdu ve bişirdi yediler. (<i>Enb.XIV.916</i>)	yoğur->yoğur-

<p>Yoğ(KTAGY3):Yok; yokluk içinde, fakir, yoksul, sefil.</p>	<p>Yoğ:Yok. Yoğ ağ sakallı aziz baba varıram dedi. (Dede.XIV..114) Yoh:Yok,hayır. Bencileyin âşık-ı bîçare yoh Çaremiz ne derdine çün çare yoh (Kadı.XIV.234)</p>	<p>yok>yok</p>
<p>Yori(KTADY12):Yürümek, gitmek, hareket etmek.</p>	<p>Yürümek:1.Gezmek, dolaşmak. Yürüdüğü yerde söyler kim, buncılayın cömert ve sahi kim ola. (Leys.Ar.XV.159) 2.Hareket etmek, iş yapmak. Dend[Fa.]:Ebleh ve ahmak ve bîbâk ve kendü muradınca yürüyücü, hod-kâm mânasına... (Deş.XVI.72-1) 3.Tedavül etmek, geçer olmak. Tutegî[Fa.]:...Bir nev 'i akçadır ki zaman-ı evvelde yürürmüş. (Deş.XVI.370-1) 4.Hareket etmek, dönmek, devretmek. Nice kim ay ve gün yürür. (Tebareke.XIV.2-1) 5. Hücum etmek, saldırmak. ...Anı bu diyarlara yürümeğe yelteyevüz. (Anter.XIV.767) 6.Ayrılmak, uzaklaşmak. Hazreti Hünkâr ol kimseye etti: Gel böyle tecavüzlük etme, bizden yürü sonra sen bilirsin. (Bektaş.XV.172) 7.Geçmek, nafiz olmak. Hikâyet ederler ki Aksaray şehrinde fetvası yürür bir müderris var idi. (Bektaş.XV.262)</p>	<p>yori->yürü-</p>

<p>Yorit-(KTAGY6):Yürütmek ,harekete geçirmek,sevk etmek.</p>	<p>Yürütmek:1.Akıtılmak. Ve ol arsa-i belâda senin ve evlâdın kanından cuybâr yürütürler. (<i>Hadika.XVI.93</i>) 2.Gezdirmek, dolaştırmak. Yürüt ol ayağı saki k`eline girse Nasuh Ol güzel başın için tevbeden ola tâib (<i>Zati.XVI.80</i>) 3.Çevirmek, döndürmek. Ak Çağlan demekle ma`ruf suyu,ki kıyâsen üç değirmen yürüdür sudur. (<i>Solak.XVII.29-1</i>) 4.Sevketmek. Eğer bular anın sa`yinde dürüşseler Hak Taâla anlara tevfiik edüp tarik-ı hidâyete yürüdüdü. (<i>Leys.Ar.XV.30</i>) 5.Tedâvül ettirmek. Şehrevâ[FA.]:Diyar-ı Acem'de bir nesnedir,gönden veya bezden keserler,akça gibi sikke vururlar dahi akça yerine ol vilâyette yürüdürler. (<i>Caf.XVI.96-1</i>)</p>	<p>yorit->yürüt-</p>
<p>Yubul-(TABTKY2): Yuvarlanmak.</p>	<p>Yuvalanmak(I):Yuvarlanmak. Yüz üstüne yuvalanur idi. (<i>Tebareke .XIV.12-2</i>)</p>	<p>yubul->yuvar-</p>
<p>Yuğaru(TABTKY1):Yukarı .</p>	<p>-----</p>	
<p>Yuyka(TABTGY6):Yufka, ince.</p>	<p>yuha:Yufka, ince. Yuha bulutta sanasın ki düşer kavs-i kuzah Al yanahları ile fisticî ber-cûşden uş (<i>Kadı.XIV.503</i>)</p>	<p>yuyka>yufka</p>
<p>Yügerü(KTADY11):Yukarı, yukarıya.</p>	<p>Yukargı:Yukarki. Zeverin[Fa.]:Yukargı.(harekelidir). (<i>Şamil.XVI.450</i>)</p>	<p>yügerü>yukarı</p>
<p>Yüzüt(BKADY30): Yüzdürmek, suda yüzdürmek.</p>	<p>-----</p>	<p>yüzüt->yüzdür-</p>

ORHUN KİTABELERİ	DERLEME SÖZLÜĞÜ	SES DEĞİŞİKLİĞİ
Açsık(KTAGY8): Açlık, aç olma, aç hâli	----	açsık>açlık
Adağ(KTAKY7): Ayak .	----	ayağ>ayak
Adğır(KTADY35): Aygır, at.	----	adğır>aygır
Adrıl(BKAGY7): Ayrılmak.	Ayrılmak seçilmek Karı koca boşanıp ayrı yaşamak. (Yakaköy*Gelendost-Isp.)	adrıl->ayrıl-
Ağar(BKAGY15): Ağır .	Ağır(I)[ağır akılı]1. Olgun, terbiyeli, oturaklı, akli başında. (Devri *Bucak-Brd.;-Ks.;Karakuş bucağı köyleri *Ünye -Or.; Tekke-Gm.; -Şavşat ve köyleri-Ar.; -Mr.; Çepni *Şarkışla-Sv.; *Mut köyleri -İç.; *Bor -Nğ.) [ağır akılı]: (*Kilis-Gaz.) 2. İtibarlı, hatırı sayılır (kimse). (*Bor-Nğ.;*Merzifon,*Gümüşhacıköy-Ama.) 3. Kıymetli eşya, para: <i>Evde ağırın,dağda davarın olsun.</i> (*Zara-Sv.)	ağar>ağır
Ak(KTADY35): Ak.	Ak(I)[akbez-1,akcakatık-3,ahlık(I)-5] 1. Tülbent, baş örtüsü, beyaz yaşmak. (*Şarki Karaağaç, *Yalvaç-Isp.; *Bor-Nğ.; Darlaz *Ereğli, Sille-Kn.) [akbez1]: (Sofular *Eğridir-Isp.Falaka *Bayındır-İz.;-Brs.;Cumayanı-Zn.; *Alaçam-Sm.;*Zile-To.;Yukarıkale *Koyulhisar-Sv.) 2. İç çamaşırı.(Zara-Ama.) 3. Ayran. (-Sm.;-Ml.) [akcakatık-3]: (Örencik *Yeşilova-Brd.;*Zile-To.) 4. Göz bebeğine inen beyaz leke, boz.(*Bor-Nğ.) [ahlık(I)-5]: (*Akyazı çevresi-Sk.)	ağ>ak
Altun(KTAGY5): Altın.	Altın amarat Mücevher, zinet: <i>Para ne ki, altın amaratın var mı onu söyle?</i> (İrişli, Bayburt *Sakıkamış-Kr.)	altun>altın
Anda,anta(KTAGY5): Onda,ondan, şunda, şundan.	anda banda[anda bunda-3] Şöyle böyle, belli belirsiz. (Çayır-Çaycuma-Zn.) [anda bunda-3]: (Aliköy *Çaycuma, *Ereğli köyleri, Yakademirciler, Cumayanı-Zn.; -Dy.) anda bunda(I)1. Seyrek, tektük: <i>Bu yıl elma anda bunda.</i> (*Safranbolu-Zn.;-Ks.) 2. Yarım yamalak. (*Devrek-Zn.) 3. [→ anda bunda] 4. Orada burada, örtede beride. (Çr.; Çilehane*Reşadiye-To. ; -Dy.)	anda, anta>onda
Ang(KTADY32): En.	----	ang>en
Añğıl-(TABTKY10): Yanılmak, şaşırarak, yanlış hareket etmek.	----	añğıl->yanıl-
Apar(KTADY4): (k.a.) Avar	----	apar>avar

Ara(KTADY2): Arasında.	----	ara>arasında
Arka(TABTY5): Arka.	Arka(I) Sırta alınan yük: <i>Benim arkayı iyi sarmamışsınız.</i> (Süçüllü *Yalvaç-Isp.; Ekse*Çal-Dz.; Tophane-İst.; Aliköy*Çaycuma-Zn.; Orhaniye *Marmaris-Mğ.) Arka(II) Köy evlerinin bahçeye bakan yönündeki dar balkon. (Aliköy*Çaycuma-Zn.)	arka>arka
Artık(KTADY15): Fazla, ziyade, artık.	Artık(II) Geçmiş.(-Brd.) Artık(V) Başka.(*Kilis-Gaz.;-Mr.;-Nğ.)	artık>artık
Aşur-(KTADY36): Aşırmak, geçirmek, kovalamak, takip etmek.	----	aşur->aşır-
At(KTADY7): Ad, isim, nam, şöhret.	Ad Anılacak değer , önem: <i>Bir baş soğanın adı mı olurmuş?</i> (*Bor-Nğ.)	at>ad
Azık(KTADY34): Azıcık, pek az, biraz, az miktarda.	Azıcık [azıcık]Biraz sonra: <i>Süleyman, azıcık gel de balığa gidelim.</i> (Eldirek ,*Fethiye köyleri-Mğ.) [azıcık]: (-To.)	azık>azıcık
Azık(KTADY39): Azık.	Azık(I) [azık,azığa,azıh,azıh,azıklık-2,azuh,azuk,azukluk,azıh]Azık. (*Emirdağ-Af.; Sofular*Egridir-Isp.;-Mn.; -Brs.; Tokat-Es.; Ağlı*Küre,Aşağıkayı*Tosya-Ks.; Zile,-To.ve çevresi ; Danışman*Fatsa, Zile, -To.ve çevresi; Danışmaz *Fatsa, Zile *Mesudiye-Or.; Küçükhol *Of-Tr.; Güneyce-Rz.; -Ezc.; *Kilis, -Gaz.; *Elbistan-Mr.; *Kırıkhan, *Reyhanlı, *Dört Yol, Amik ovası Türkmenleri-Hat.; *Gürün ve köyleri, Diktaş *Divriği, Kayalıpınar *Yıldızeli, Çepni*Gemerek, Soğukpınar*Kangal, -Sv.; -Yz.ve çevresi; Solakuşağı*Şerefli Koçhisar, Yaraşlı*Haymana-Ank.; Genezin*Avanos, Köşker-Krş.; *Bünyan, *Pınarbaşı, Hamurcu*İncesu, *Develi-Ky.; *Bor köyleri, Emirler*Ulukışla-Nğ.; *Karapınar, *Karaman, *Ereğli-Kn.; *Kozan, *Ceyhan-Ada.; *Silifke, Aslanköy -İç.) [azık]: (-Brd.) [azığa]: (İrişli, Bayburt, *Sarıkamış-Kr.) [azıh,azıh]: (Birişk, *Göle, *Ardahan-Kr.; -Ezm.; Savrun *Divriği, Karaözü *Gemerek-Sv.; Sarıhamzalı*Sorgun-Yz.; Koraş-Kn.) [azıklık-2]: (Körküler*Yalvaç-Isp.; Çukurbağ *Ermenek-Kn.) [azuh]: (Süle,-Gm.; *Zara-Sv.) [azuk]: (-Sn.; Anarış *Sürmene-Tr.ve çevresi; Erkinis *Yusufel [azukluk]: (Küçükhol *Of, Kalafka-Tr.; -Sn.; -Sv.) [azıh]: Göbekviran *Gürün-Sv.)	azık>azık

<p>Bar-(KTAGY7): Varmak, gitmek</p>	<p>Varmak(I)1.Gitmek.(Yakademirciler-Zn.; -Kü.; -İst.;Türkmen, Toyhane *İskilip -Çr.; Çarşamba -Sm.; Tosunlu *Ardanuç-Ar.; -Kr.; Hasanoğlu,-Ank.; İncekum, *Silifke-İç.; Bağyaka-Ant.) 2.Gelmek. (Kü.; -İst.; -Gaz.; Vazıldan *Divriği-Sv.; -Yz.; İncekum *Silifke-İç.) 3.Yetişmek, ulaşmak, yanaşmak: <i>Guyunuñ dibine vardı.</i> (*Bor-Nğ.) Varmak(II)1.İyice anlamak: <i>Aklım varmadı.</i> (*Bor-Nğ.) 2.Duymak, sezmek: <i>Dadına yiñi vardım.</i> (*Bor-Nğ.) 3.Gönül kırmak, acı, dokunaklı konuşmak: <i>Otur sen de yiriñe; hinci bir ayak ta sana varacağım!</i> (*Bor-Nğ.)</p>	<p>bar->var-</p>
<p>Bar(TABTGY3): Var, mevcut.</p>	<p>Var(I)Varlıklılık : <i>Var evi kerem evi yok evi verem evi.</i> (*Kandıra-Kc.;-Sm.)</p>	<p>bar>var</p>
<p>Basıt-(TABTKY10): Bastırmak, bastırtmak, baskın yaptırmak.</p>	<p>Bastırmak(I)1.Yemeği pişirilebilecek hale getirmek, hazırlayıp ateşe koymak. (-Ada.; Hacıhamzalı, Gülek*Tarsus,*Silifke-İç.) 2.Patlıcan, kabak gibi sebzeleri etle veya kıyma ile tavaya döşeyip pişirmek. (*Bor-Nğ.) Bastırmak(II)Kümes hayvanlarını kuluçkaya yatırmak. (Gönen - Isp.; *Kandıra -Kc.; Aliköy *Çaycuma - Zn.; *Merzifon - Ama.; Taşoluk *Göksun-Mr.; *Ermenek -Kn.; *Lüleburgaz -Krk.) Bastırmak(III)[bastırmağ]Dişi hayvanı erkeklerle çiftleştirmek.(Genek -Çkr.)*Bor-Nğ.) [bastırmağ]:(Kerkük) Bastırmak(IV)Kapının bastıracağını indirip kapatmak.(*Bor-Nğ.) Bastırmak(V)Kaynak suyunu taş ve toprakla örtmek ark içinde götürmek.(Gözlü*Kadınhanı-Kn.) Bastırmak(VI) Kuru bir tarlayı rutubetlenmesi için baştan başa sulamak: <i>Bahçe tarlasını basturdıktan sonra içine yazlık ekeceğim.</i> (Köfünye, Larnaka, Kıbrıs) Bastırmak(VII)Sökülen veya eskiyen yamayı dikmek.(Karamanlı*Tefenni-Brd.) Bastırmak(VIII)Bir şeyin üzerini kapatmak, örtmek. (-Mr.; Bahçeli *Bor-Nğ.; *Mut-İç.)</p>	<p>basıt->bastır-</p>
<p>Başlayı:(KTADY25): Başta olarak, en önce, evvelâ, birinci.</p>	<p>----</p>	<p>başlayı>baş ol-</p>
<p>Başlığ(KTADY2):Başlı, başı olan; başkanı olan başı dik olan, gururlu.</p>	<p>----</p>	<p>başlığ>başlı</p>
<p>Batsık(KTAGY2):Batış, güneşin batışı, gün batışı.</p>	<p>Batı(I)Uzak:<i>O mahalle bize batı, görünmez.</i> (Çukurbağ*Ermenek-Kn.) Batı(II)[→ba,bâ(I)-4]</p>	<p>batsık>batı</p>

Beg:(KTAGY1): Bey.	Bey(V)[beg(III),beğ(II)] Arı beyi, ana arı.(Eymir *Bozdoğan-Ay.;-Ama.ve çevresi; *Fethiye köyleri,-Mğ.) [beg(III)]: (*Yusufeli-Ar.;-Hat.köyleri;*Mut-İç.) [beğ(II)]: (-Çr.;-Tr.;Çukurbağ *Ermenek -Kn.) Bey(VII) Çerkez ağası, paşa. (Korkmaz *Afşin, *Göksun -Mr.)	beg>bey
Beñğgü(KTAGY8): Ebedî, daimî, sonsuz	Bengutaş[bekgütaş,bengü] Anıt. (-Kc.) [bekgütaş]: (Bca-İz.) [bengü]: (Kırım göçmenleri) bengü[→bengutaş]	beñğgü>bengi
Bıç-(BKAGY12): Biçmek, kesmek.	-----	bıç->biç-
Bilig(KTAGY5): Bilgi, fikir, düşünce, zeka	Bilik(I)[bili(II)] Bilim. (-İz.ve çevresi;-Ba.;-Tr.;-Ed.) [bili(II)]: (-Ba.)	bilig>bilgi
Binğ(KTAGBY1): Bin(1000)	Bin bin Binlerce defa.(-Sm.)	binğ>bin
Bir-(KTAGY5): Vermek.	Vermek Bir durumu, bir eylemi sürekli ve etkin biçimde sağlamak: <i>Hırsız kaçınca verdiler ardından kurşunu.</i> (-Tr.)	bir->ver-
Birle(KTAGY4): İle, beraber, birlikte.	Birle Zaman anlamına gelip fiilerin sonuna takı gibi kullanılır: <i>Babam geldiği birle ağabeyim sigarayı atar.</i> (*Turgutlu-Mn.)	birle>ile
Biş(KTADY18): Beş(5)	Beş(II) Bazı kâğıt oyunlarında ,elde edilen kâğıt grubu sayısı.(-Tr.)	biş>beş
Bişinç(KTAKY7): Beşinci, beşinci olarak.	-----	bişinç>beşinci
Bod(TABTBY4): Boy .	-----	bod>boy
Boğuz(TABTGY1): Boğaz.	Boğaz(I) Değirmen taşının ortasındaki delik. (Driveren *Acıpayam-Dz.; *Antakya-Hat.) Boğaz(IV) 1.Bağ çubuklarının köke yakın kısmı. (Emirli-Mr.) 2.Genel olarak bitkilerin köke yakın yeri. (*Bor-Nğ.) Boğaz(V) Yiyecek.(*Bor-Nğ.)	boğuz>boğaz
Bol-(KTAGY1): Olmak.	Bolmak Olmak.(Karaçay aşireti,Başhöyük *Kadınhanı-Kn.)	bolmak>olmak

<p>Bor(KTADY37):Fırtına, bora, tipi.</p>	<p>Boran(I)[bara(I)-1, borana(V), boruk(V), buran(I), buruk(VI), burutgan(I)] 1.Sis, duman.(Bayat *Emirdağ -Af.; Tokat, Bozan, Keskin -Es.; *Sorgun-Yz.; Çayırılı *Haymana, *Nallıhan-Ank.; *Ermenek -Kn.; Zeytinli-Ada.) 2. Şiddetli kar, fırtına, kasırga. (Kasımlar, Banus *Eğridir, *Keçiborlu, *Senirkent, Yakaköy *Gelendost- Isp.; Düzce-Bo.; -Sm.; *Merzifon-Ama.; Tepeören, Düzköy, İcilli - Gr.; Haşara -Gm.; Bağlıca *Ardanuç, Çavdarlı *Şavşat -Ar.; *Doğubayazıt, Kızılçakçak *Arpaçay -Kr.; -Bt.; *Erciş -Vn.; *Ağın, *Keban -El.; Bertiz, Önsen Mr.; Gaz.; *SorgunYz.; Adaören *Beypazarı, Seyitgazi, Tahtayazı *Çubuk Ank.; Bahçeli *Bor Nğ.; Hatamışşabanlı, Umranı, Hamidi-Kn.; Aslanköy *Mersin, *Silifke, *Mut-İç. *Kozan, Lapa-Ada.) [borana(V)]: (-Çr.) [boruk(V)]: (-Ada.) [buran(I)]: (Çıtak *Çivril-Dz.; Hasköy *Finike -Ant.) [buruk(VI)]: (Şabanözü *Polatlı, Çalış *Haymana Ank.; Seydin *Avanos Krş.; *Bor Nğ.) [burutgan(I)]: (Akça *Dinar Af.) 3.Şiddetli yağmur, sağanak. (Mağura, Kilât *Maçka -Tr.; -Gaz.)</p>	<p>bor>bora</p>
<p>Buğa(TABTY5):Boğa.</p>	<p>Buğa(I)Boğa .(Dereçine*Sultandağı-Af.;-Yz.ve çevresi)</p>	<p>buğa>boğa</p>
<p>Bulğak(KTAKY4): Bulanık,karışık, karışıklık içinde, düzensiz.</p>	<p>Bulanuk[bolonuk]Bulanık. (Nefsiköseli*Görel-Gr.) [bolonuk]:(Kaptanpaşa*Çayeli-Rz.)</p>	<p>bulğak>bulanık</p>
<p>Bulut(KTAKDY1):Bulut.</p>	<p>BulutBüyük kristal tepsi. (*İğdir -Kr.)</p>	<p>bulıt>bulut</p>
<p>Bunça(KTAGY2):Bunca, bu kadar, böyle, bu kadar çok.</p>	<p>Bunca(I)Bu kadar, bu kadar çok.(-Sm.;*Arapkir-Ml.;Cenciğe-Ezc.) bunca(II)[bunāl,buncal,buncalı,bundası]Bu kez.(Taşoluk*Göksun-Mr.) [bunāl]:(Hartlap-Mr.) [buncal]:(Kermit *Osmaniye-Ada.) [buncalı]:(Hasköy*Saray-Tk.) [bundası]:(Alâattin*Acıpayam-Dz.)</p>	<p>[bunç]a>bunca</p>
<p>Bunda(KTADY20):Burda.</p>	<p>BundaBurada.(-Dy.)</p>	<p>bunda>burada</p>
<p>Buñğad-(TABTKY2): Bunalmak.</p>	<p>Buñalmak[boñalmak,bonalmak,bongalmak,bonulmak,bovalmak,bungalmak, bungunlamak,bunsukmak]Usanmak, yorulmak, bunalmak, darda kalmak. (Nefsiköseli *Görel-Gr.; Denizli, Beşikdüzü* Vakfikebir-Tr.; Milas-Mğ.) [boñalmak,bonalmak]:(Koyundere*Ahıska-Kr.; *Antakya-Hat.) [bongalmak]:(*Birecik-Ur.) [bonulmak]:(Ağlı*Küre-Ks.) [bovalmak]:(Kuzköy*Akkuş-Or.) [bungalmak]:(Hereke,Ulamış*Seferihisar-İz.) [bungunlamak]:(*Tire-İz.) [bunsukmak]:(*Bor-Nğ.;Çandırlar*Feke,Faydalı,*Kozan-Ada.)</p>	<p>buñğad->bunal-</p>

Buyruk(KTADY3): Buyruk.	Buyruk[buyurucu] 1.Önder, amir, sözcü. (Kozluca *Keçiborlu-Isp.;*Sarayköy-Dz.;-Kü.)2.Emir.(Mecitözü-Çr.;-Ml.) [buyurucu] (*Kaş -Ant.)	buyruk>buyruk
Çabış(TABTY7): Çavuş .	-----	çabış>çavuş
Eb(KTAKY1): Ev, merkez, ordugâh.	Ev 1.Oda.(*Bolvadin-Af.;Isp.;-Dz.;*Sındırgı-Ba.;-Kü.;*Kilis-Gaz.)2.Arabalara yük konulan yer.(Aliköy*Çaycuma-Zn.) 3.[→ev içi]	eb>ev
Ebir-(BKADY25): Evmek , dolanmak, çevirmek.	evirmek(I) 1.Hamur açmak. (*Daday-Ks.) 2.Ekmek pişirmek. (*Afşin ve köyleri-Mr.; Süksün*İncesu-Ky.)	ebir->evir-
Egir-(KTAKY6): Eğirmek çevirmek, kuşatmak, sarmak, sevk etmek, döndürmek.	Evirmek(I) 1.Hamur açmak.(*Daday-Ks.) 2.Ekmek pişirmek. (*Afşin ve köyleri-Mr.; Süksün*İncesu-Ky.) Evirmek(II) İpliği ve yünü bükerek inceltmek, eğirmek. (*Mucur-Krş.)	egir->evir-
Egri(TAİTY4): Eğri .	Eğri(I)[→eğri ağaç(I)]	egri>eğri
Elig(KTADY32): El.	el(VIII) Neden, sebep: <i>Senin elinden gördüğüm zararlar bini aştı.</i> (-Sm.)	elig>el
Elig(KTADY8): Elli(50), elli sayısı.	-----	elig>elli
Eşit-(KTAGY1) İşitmek, duymak, dinlemek. (krş.eşid-)	-----	eşit->işit-
İğaç(BKAGY11): Ağaç, orman, ağaçlık.	-----	ığaç>ağaç

<p>İrak(KTAGY5):Uzak, irak.</p>	<p>İrak[ırah, irağ, irah, irak] Uzak. (Çığrı *Dinar, İshaklı *Bolvadin-Af.; *Eğridir ve köyleri-Isp.; Bekilli, *Çal, *Tavas-Dz.; Sürez, *Bozdoğan-Ay.; *Bornova, *Ödemiş, Tepeköy *Torbalı-İz.; -Es.; Dolakçı *Mucur-Bo.; *Safranbolu-Zn.; Karabüzey *Araç, Peşman *Daday, -Ks. ; -Çkr.; *İskilip-Çr.; *Boyabat-Sn.; *Havza-Sm.; Ziyere, -Ama.; Kuzköy *Akkuş,-or.; *Şebinkarahisar-Gr.; *Bayburt, Havsı *Kelkit-Gm.; Zeytinlik, Yoncalı *Şavşat, -Ar. ; *Refahiye ve çevresi- Ezc.; *Kilis-Gaz.; -Mr.; *Koyulhisar, Vazıldan *Divriği-Sv.; Yeniköy *Balâ, *Polatlı, *Haymana, -Ank.; Köşker, -Krş.; *Avanos-Nş.; Darsiyak-Ky.; -Nğ.; -Kn.ilçe ve köyleri ; *Osmaniye-Ada.; *Mersin, *Tarsus, *Mut ve köyleri-İç.; *Akseki, Kalkan *Kaş-Ant.; *Milas, -Mğ.; -Ed.; -Krk.) [ırah]: (*İğdır -Kr.; Karaözü *Gemerek-Sv.) [irağ]: (Hanlı *Şavşat-Ar.; -Kr.) [irah]: (Çayağzı *Şavşat-Ar.; İrişli, Bayburt *Sarıkamış-Kr.) [irak]: (*Uluborlu-Isp.; -Ur. ; -Ank.; Hisarcık-Ky.)</p>	<p>ırah>irak</p>
<p>İçik-(KTDY38):İçeri girmek, dahil olmak, tâbi olmak, teslim olmak, itaat etmek.</p>	<p>-----</p>	<p>ıçik->ıçeri gir-</p>
<p>İçreki(KTAGY2):İçerdeki, içindeki, maiyetteki, dahilî, saraydaki.</p>	<p>İçer[→ıçeri] ıçeri[ıçeri,ıçer] Oda, oturma odası. (Kuşbaba *Bucak, Çanılı *Yeşilova- Brd.; Honaz,-Dz.;Fili *Biga-Çkl.;Tokat-Es. *Safranbolu-Zn.; Hayati *Erbaa-To.; Şehli-Grç; -Bt.; Şekeroba-Mr.; Ağrakos *Susehir, Tekerakma *Gürün-Sv.; Akçalar *Seydişehir-Kn.; Erenkaya *Akseki-Ant. ;Ceylan *Fethiye *Mğ.) [ıçeri]: (*Kaş ve çevresi-Ant.) [ıçer]: (*Gelendost, *Şarkıkararağaç-Isp.; Bekilli *Çal, Bereketli *Tavas-Dz.;Eymir *Bozdoğan-Ay. ;Kazimiye *Hendek-Sk.; Ağaçlı *İzmit-Kc.; *Bartın-Zn.; *Lüleburgaz ve köyleri-Krk.)</p>	<p>ıçreki>ıçerdeki</p>
<p>İkin(KTADY2):İki, ikisi, her ikisi, ikinci.</p>	<p>-----</p>	<p>ikin>iki</p>
<p>İkinti(KTADY33):İkinci.</p>	<p>İkinci gözlükKasım ayından on gün sonra ekilen ekin. (İğdır*Araç-Ks.)</p>	<p>ikinti>ikinci</p>
<p>İlki(KTADY32):İlk birinci.</p>	<p>İlk öğrek Sonbaharda ilk kez ekin ekme zamanı. (-Alayunt-Kü.)</p>	<p>ilki>ilk</p>
<p>İlt(KTADY23):İletmek, göndermek, sevk etmek, rehberlik etmek.</p>	<p>-----</p>	<p>ilt->ilet-</p>
<p>İñgek(TABTGY8):İnek.</p>	<p>İnek çekmekErkek isteyen ineği çiftleştirmek. <i>Bizim köyde boğa yok inek çektirmeye ta aşağı köye gittim.</i> (Peşman*Daday Ks.)</p>	<p>İñgek>inek</p>

İrtür-(KTADY40): Erdirmek, yaptırmak.	Erdirmek Acele ettirmek.(Çepni*Gemerek-Sv.)	irtür->erdire-
İsig(TABTGY1): Isı, sıcaklık, hararet, ateş.	Isı Acı, yakıcı.(-Ks.) Isıcak(I)[ıccak(I),ıçcak,ıscak(I),ısçak,ısıç(I)] Sıcak. (*Kurşunlu-Çkr.;-Sm.; *Merzifon-Ama.; Maksutlu, *Şarkışla ve çevresi-Sv.; *Ermenek-Kn.; *Mut ve köyleri, *Gülner-İç.; *Fethiye ve köyleri-Mğ.) [ıccak(I)]: (Peşman *Daday-Ks.; Hasanoğlan-Ank.; *Bor -Nğ.) [ıçcak]: (-Dz.) [ısıç(I)]: (*İskilip-Çr.) ısıcak(II)[ıccak(II),ısıcak dam,ısı dam,ısıç(III),ısıç dam] Hamam. (Uluğbey *Senirkent, *Eğridir-Isp.;-Dz.; -İz.;-Es.; -Çkr.; *İskilip-Çr.; *Merzifon ve köyleri-Ama., *Zile ve köyleri-To.; -Bt.; Maksutlu, *Şarkışla ve çevresi-Sv.) [ıccak(II)]: (*Bor-Nğ.) [ısıcak dam]: (Değirmenli-Nğ.) [ısıç dam]: (*Seferihisar-İz.;-Kn.ve çevresi) [ısıç(III)]: (-Çr.) [ısıç dam]: (*Sivrihisar-Es.;-Nğ.;-Ed.)	isig>ısı
İt-(KTADY1): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilâtlandırmak, tertip etmek.	Etmek[etmak,etmeh,etmeyh] Etmek.(Darıyeri*Düzce-Bo.;Çayağzı-Şavşat-Ar.;-Ank.) [etmak]: (Tekeler*Silifke-İç.) [etmeh]: (Koyundere*Ahıska-Kr.) [etmeyh]: (*İğdir-Kr.)	it->et-
Kabış-(TABTGY5): Kavuşmak, birleşmek, toplanmak, buluşmak.	-----	kabış->kavuş-
Kağan(KTAGY3): Kağan.	-----	kağan>kağan
Kal(KTAGY9): Kalmak, çaresiz kalmak, naçar kalmak, kala kalmak.	-----	kal->kal-
Kan(KTADY24): Kan.	-----	kan>kan
Kan(TABTBY2): Han .	Han(III)1. Dükkân.(-Or.ve köyleri) 2. At, eşek gibi hayvanların yattığı yer.(-Or.ve köyleri)	kan>han
Kanı(KTADY9): Hani, nerede.	hanicib Hani, nerede?(*Çarşamba-Sm.)	kanı>hani
Kapıç(KTADY2): Kapı	Kapı(I) Sokak, dışarı: <i>Kapıda düğüş var.</i> (-Yz.) Kapı(II) Hükümet, mahkeme.(-Kü.)	kapıç>kapı
Kar(KTADY35): Kar.	-----	kar>kar

Ƙara(KTADY38): Kara, siyah.	Kara(I)[karaçalgı]1. Suç: <i>Ben karamı söylüyorum, inkar etmiyorum.</i> (-Sm.;*Ünye-Or.) 2. İftira, leke>(*Gelendost-Isp.; Alaeddin*Acıpayam-Dz.; *Tire-İz.; Tokat-Es.; *Merzifon-Ama.; Ortaköy *Şarkışla-Sv.; *Bor-Nğ.;*Ermenek-Kn.)	Ƙara>kara
Ƙarluğ(KTAKY2): (k.a.)Karluğ boyu.	----	Ƙarluğ>karluğ
Ƙaş(KTAKY11): Kaş.	----	Ƙaş>kaş
Ƙat-(TABTKY11): Katmak.	Katmak(I)[katmek] Koymak: <i>Çay ketem mi?</i> (*Buldan-Dz.;*Beyşehir-Kn.;Silifke-İç.;*Fethiye-Mğ.) katmak(II)[→kodak(I)-1]	Ƙat->kat-
Ƙatun(KTADY11): Hatun, kraliçe, kadın, hanım.	Ƙatunu Yaşlı yenge.(-Ezc.)	Ƙatun>hatun
Ƙazğan(KTADY9): Kazanmak, toplamak, biriktirmek, zaptetmek, ele geçirmek, fethetmek, çalışmak, gayret etmek.	----	Ƙazğan->kazan-
Ƙeç-(KTADY37): Geçmek.	Geçmek(I)1. Uykuya dalmak.(Büyükkabaca *Senirkent-Isp.; -Brd.; Darıveren *Acıpayam-Dz.; Ekse *Çal-Dz.; *Bozdoğan-Ay.; -Mn.ve çevresi; -Kc.;-Sm.; *Merzifon ve köyleri-Ama.; Mühye, Çanılı*Ayas-Ank.; *Bünyan-Ky.; *Bor-Nğ.;Yerkesik, Kaya *Fethiye-Mğ.;-Kıbrıs) 2. Bilincini yitirmek. (*Merzifon-Ama.) geçmek(II) Çekiştirmek, yermek.(*Ayancık-Sn.; İrmaksırtı*Çarşamba-Sm.) geçmek(III)1. Sönmek: <i>Lamba ürüzgârdan geçti.</i> (*Bor-Nğ.) 2. Solmak: <i>Senin ipeğin geçiyor mu?</i> (*Nizip -Gaz.)	Ƙeç->geç-
Ƙeçig(TABTKY11): Geçit.	Geçit yeri: Yol boyu, yol üstü. (Yassıören*Senirkent-Isp.)	Ƙeçig>geçit
Kedimlig(KTADY33): Giyimli, giyim kuşamı olan, zırlı.	----	kedimlig>giyimli
Kel-(KTADY4): Gelmek.	----	kel->gel-
Kelin(KYAKY9): Gelin.	----	kelin>gelin
Kentü(KTADY23): Kendi, kendisi, kendi kendine.	Kendi Karı ve kocanın birbirinden söz ederken kullandıkları takma ad.(-Ml.)	kentü>kendi

Kergeksiz(KTAKY12): Gereksiz, lüzumsuz; yoku bulunmayan her şeyi tamam, bol bol, dolu dolu, ihtiyaçtan fazla.	----	kergeksiz>gereksiz
Ƙıl(KTADY1): Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.	----	Ƙıl->kıl-
Ƙılıçla-(KTAKY5): Kılıçlamak, kılıçla vurup kesmek.	----	Ƙılıçla->kılıçla-
ƘırƘ(KTADY15): Kırk(40)	kırk günlük Mayıs ayında çıkan ve kırk günde yetişen bir çeşit bakla.(Küçükisa*Zile-To.;-Tr.)	ƘırƘ>kırk
ƘırƘız(KTADY4): Kırgız.	----	ƘırƘız>kırgız
Ƙışın(BKAGY2): Kışın.	----	Ƙışın>kışın
Ƙışla-(KYAKY8): Kışlamak, kışı geçirmek.	----	Ƙışla->kışla-
Ƙız(KTADY7): Kız, kız evladı.	----	Ƙız>kız
Ƙız-(TAİTBY5): Kızmak, hararetlenmek, ateşlenmek, hiddetlenmek.	----	Ƙız->kız-
Ƙızıl(TAİTDY2): Kızıl , kırmızı.	Kızıl(II) Kızıl renkli küçük küp.(*İlgaz -Çkr.)	Ƙızıl>kızıl
Ƙiçig(BKADY41): Küçük, az, biraz.	Ƙiçi(I) [kici(II),kiçciyh,kiççih,köççe] Küçük, ufak.(-İz.;*İnebolu-Brs.;-Tr.;-Ank.) [kici(II)] :(-Dy.) [kiçciyh] :(Koyundere*Ahıska-Kr.) [kiççih] :(İrişli, Bayburt*Sarıkamış-Kr.) [köççe] :(Sarılar, Köşektaş*Avanos-Nş.)	kiçig>küçük
Kir-(KTADY38): Girmek sokulmak, dalmak geri, tekrar, geriye; batı, batıda.	----	kir->gir-
Kişig(KTAGY6): Kişi, insan, adam, halk.	Kişi(I) Evin erkeği, koca, eş.(*Foça-İz.;Bölcek*Simav-Kü.;İskilip-Çr.;*Çarşamba, Demirciler-Sm.; *Artova-To.;-Or. Ve köyleri; *İğdır, İrişli, Bayburt *Sarıkamış, Susuz-Kr.; *Arapkir-Ml.; *Afşin-Mr.;-Hat.; Hacılyas*Koyulhisar-Sv.; -Krş.;-Ky.; -Nğ.; *Kozan-Ada.;Kerkük) 2. Yabancı erkek.(-Af.)	kişig>kişi

Kiyik(TABTGY1): Geyik , yabani hayvan, av hayvanı.	Kiyik(I) Geyik. (Karaçay, Başhöyük*Kadınhanı-Kn.) Kiyik(II) Yabanıl. (Kırım göçmenleri, *Manyas-Ba.) Geyik(II) Memeli yabanî hayvan. (Bademağacı-Ant.)	kiyik>geyik
Kod(TABTBY2): Koymak, bırakmak. [Ƙod-ƙot-]	Koymak(I) Etkilenmek, dokunmak. (Çığrı *Dinar, İshaklı *Bolvadin-Af.; -Brd.; Darıveren *Acıpayam-Dz.; *Bozdoğa Karacasu-Ay.; -Mn. ve çevresi: -Kü.,*Kandıra-Kc.; *Düzce-Bo.; -Gaz.; -Ank.; *Bor -Nğ.; *Mut ve köyleri-İç.; Çomaklı *Korkuteli -Ant.; -Milas -Mğ.; *Lüleburgaz-Krk.) Koymak(II) 1.[→kuymak-1]2.[→kuymak-2]	kod->koy-
Ƙod-,ƙot-(TABTKY3): Koymak, bırakmak.	-----	ƙod-,ƙot->koy-
Ƙon(KTAGY5): Konmak, yerleşmek, konaklamak.	Konmak Kısa bir süre için bir yere yerleşmek. (Çufaruksa-Tr.; *Ağın-El.;Köprüköy*Keskin-Ank.)	ƙon->konmak
Ƙontur(KTADY21): Kondurmak, yerleştirmek, konaklatmak.	Kondurmak(I) Bir sözü tam yerinde ve sırasında söylemek, taşı gediğinde koymak: <i>Diğnedi, diğnedi de tam dengine getirdi öyle bir kondurdu ki!</i> (*Bor-Nğ.) Kondurmak(II) İşlemede, işlenen renkleri birbiriyle uygun olarak yerli yerinde kullanmak, bağdaştırmak. (*Bor-Nğ.) Kondurmak(III) Konuk etmek. (-Gaz.)	ƙontur->kondur-
Ƙoñy(KTADY12): Koyun.	Koyun(IV) Koyun sürüsü: <i>Koyun nerde kaldı ki hâlâ görünmüyor?</i> (Darıveren*Acıpayam-Dz.)	ƙoñy>koyun
Ƙop(KTADY34): Çok, hep, pek, tamamiyle, tamamen, bütün.	hepcek Hep birlikte. (*Mudurnu-Bo.) hepi[hepedek,hepici,hepicik,hepücüğü] Hepsi. (*Afşin -Mr.; Uluşiran *Şiran-Gm.; Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı-Ky.) [hepedek]: (Almus *Zile-To.; Uluşiran *Şiran-Gm.) [hepici]: (*Afşin-Mr.) [hepicik]: (-Çr.) [hepücüğü]: (*Ayaş-Ank.)	ƙop>hep
Ƙorƙ-(TAİTBY4): Korkmak.	-----	ƙorƙ->kork-

<p>Kök(KTADY1):Gök, sema, hava.</p>	<p>gök(II) [gev(II) gok(I), goo(II), gö(II)1, 2; göğ(II)1, 2; göğeli, göğüş(III), gökçe(X), göklü(II), göm(II), gömgö(II), gömgök(II) -1, 2; gömgöy, göv(III) -1, 2; göy(I)-1, 2] 1. Mavi, masmavi. (-Af.; Yassören* Senirkent-Isp.; Çeltek *Yeşilova-Brd.; *Bozdoğan-Ay.; *Tire-İz.; *Gölcük, *Akyazı ve çevresi -Kc.; *Gerede-Bo.; -Kilimli-Zn.; Peşman *Daday,Karabüzey *Araç, *Taşköprü-Ks.; *Merzifon- Ama.; *Arapkir-Ml.; *Milas-Mğ.) [gev(II)]: (-Mr.) [gok(I)]: (İncekum *Silifke-İç.) [goo(II)]: (-Nğ.) [gö(II)-1]: (Kuzköy *Ünye-Or.) [göğ(II)-1]: (*Bor-Nğ.; *Develi-Ky.) [göğeli]: (Kesme, Çamova* Divriği-Sv.) [göğüş(III)]: (-Ada.) [göklü(II)]: (-Ada.) [gömgök(II)-1]: (Cenciğe-Ezc.) [göv(III)-1]: (-Sm.; *Şebinkarahisar-Gr.; *Kilis-Gaz.; Şekeroba-Mr.; Rayhanlı ve Amik ovası Türkmenleri *Reyhanlı Hat.; *Osmaniye, Mustafabeyli *Ceyhan-Ada.) [göy(I)-1]: (*İğdır-Kr.ve bazı köyleri) 2.Yeşil, yemyeşil. (-Çal-Dz.; *Bozdoğan-Ay.; *Düzce-Bo.; Aliköy *Çaycuma-Zn.; Karabüzey *Araç-Ks.; *Milas-Mğ.) [gö(II)-2]: (*Emirdağ-Ag.; *Gölköy-Or.) [göğ(II)-2]: (-Çr.; Danışman *Fatsa-Or.; *Tutak-Ağ.; *Bor-Nğ.) [gökçe(X)]: (Afşar aşireti, Pazarören *Pınarbaşı-Ky.) [göm(II)]: (-Kn.) [gömgö(II)]: (Karaözü *Gemerek-Sv.) [gömgök(II)-2]: (Oğuz *Acıpayam- Dz.; Aliköy *Çaycuma-Zn.) [gömgöy]: (*İğdır-Kr.) [göv(III)-2]: (-Sm.; *H (*Antakya-Hat.)</p>	<p>kök>gök</p>
<p>Köl(KTADY34):Göl.</p>	<p>-----</p>	<p>köl>göl</p>
<p>Köñgül(KTAGY12): Gönül, kalp, yürek, iç, fikir, düşünce, akıl, anlayış, arzu, ülkü.</p>	<p>gönül alçakLütfen:<i>Bu gece gönül alçak bizim eve gelir misiniz?</i> (*Göksun-Mr.)</p>	<p>köñgül>gönül</p>
<p>Kör(KTAGY11):Görmek, bakmak; itaat etmek, tabi olmak.</p>	<p>KörmekGörmek.(Karaçay, Başhöyük *Kadınhanı-Kn.)</p>	<p>kör->gör-</p>
<p>Kötür-(KTADY25): Götürmek .</p>	<p>götürmekDayanmak, tahammül etmek. (Darıveren*Acıpayam-Dz.)</p>	<p>kötür->götür-</p>

Köz(KTAKY10): Göz.	<p>göz(II) 1.Oda: <i>Evimiz iki göz.</i> Çığırı *Dinar -Af.; Uluğbey *Senirkent-Isp.; Başpınar *Tefenni, Çamköy* Gölhisar-Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Oğuz, Darıveren* Acıpayam, Yukarıseyit *Çal, Çöplü, *Çivril, Honaz ve köyleri, Hırka *Tavas -Dz.;Umurlu, Dallica* Nazilli-Ay.; -Mn. ve çevresi; *Susurluk, Yeniköy, -Ba.; Fili *Biga-Çkl.; *Sivrihisar- Es.; Rumeli göçmenleri, Bahçecik-Kc.; İğneciler *Mudurnu, *Düzce-Bo.; *Kurşunlu-Çkr.; *Merzifon ve köyleri-Ama.; Bayadı, Sarıca *Gölköy-Or.; -Tr.; -Gm.; Ersis *Yusufeli, Bağlıca *Ardanuç-Ar.; *İğdır-Kr. ve bazı köyleri; Ergen, -Ezc.; *Erciş-Vn.; Başvardanik *Çemişgezek-Tn.; -Mr.; *Antakya-Hat.; Hacıilyas *Koyulhisar-Sv.; Hasanoğlan, Mühye, -Ank.; *Develi-Ky.; *Bor, -Nğ.; *Ermenek-Kn.; *Mut ve köyleri, Pınalibelen *Bodrum-Mğ.; *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski-Krl.; *Saray-Tk.) 2.Dolap bölmesi ya da çekmece. (*Alaşehir-Mn.; Alemdar-Bo.; -Nğ.; *Anamur-İç.; *Fethiye-Mğ.; *Lüleburgaz-Krk.)</p> <p>göz(VI) [gez(XIII)] Nazar. (Uluğbey *Senirkent-Isp.; -Brd.; *Sarayköy ve köyleri, Yukarıseyit *Çal-Dz.; -Mn.ve çevresi; Yeniköy-Ba.; *Alaşehir-Mn.; *Sivrihisar-Es.; *Akyazı ve çevresi, *Kandıra-Kc.; -Sm.; *Merzifon ve köyleri-Ama.; -Tr.;Ersis *Yusufeli-Ar.; *Ağın-El.; *Antakya-Hat.; Çanlı *Ayaş Ank.; *Bor, -Nğ.; *Ermenek-Kn.; *Fethiye ve köyleri-Mğ.) [gez(XIII)]: (Kocabergas *Bandırma-Ba.)</p>	köz>göz
Ƙul(KTADY7): Kul.	Kul [kula(II)]Ayakyolu ,helâ.(*Boyabat-Sn.) [kula(II)]:(*Taşköprü-Ks.)	Ƙul>kul
Ƙulad-(KTADY13): Kul olmak, köle olmak, esir olmak.	----	Ƙulad->kul ol-
ƘulƘaƘ(BKAGY12): Kulak.	----	ƘulƘaƘ>kulak
Ƙum(TABTY7): Kum.	----	Ƙum>kum
Ƙut(BKADY23): Devlet, ikbal, saadet, baht, talih kut.	----	Ƙut>kut
Küç(KTADY8): Kuvvet, güç, zor, iş güç	Güç(I) Gönül, yürek: <i>Güçüm üzledi.</i> (Yukarıseyit*Çal-Dz.;-Brs.;Hereke,*Gebze-Kc.; -Sn.; Yerkesik-Mğ.) güç(II) Saat.(-Ba.)	küç>güç
Kümüş(KTAGY5): Gümüş.	----	kümüş>gümüş

Kün(KTAGY2): Gün, güneş, gündüz	gün anasına kavuşmak [gün anaya inmek,gün anaya kavuşmak]Güneş batmak. (*Bor-Nğ.) [gün anaya inmek]: (Keşanuz-Ank.) [gün anaya kavuşmak]: (*Mut-İç.)	kün>gün
Küntüz(KTADY27): Gündüz.	Kündüz Gündüz. <i>Kündüz çift sürmeye gidiyorum.</i> (Çilehane*Reşadiye-To.)	küntüz>gündüz
Küzed(KTABY1): Gözetmek, muhafaza etmek, saklamak, bakmak, beklemek.	Gözlemek(I) Onarmak,yamamak.(-Bo. ;Caylanköy *Lüleburgaz-Krk.)	küzed->gözet-
Men(KTAGY11): Men	-----	men>ben
Neke(TAİTBY2): Neye, niye.	Niya Nereye, ne yöne.(İncirlioiva-Ay.;*Kandıra-Kc. *Akyazı çevresi-Sk.) Nişe Niçin. (*Arapkir-Ml.)	neke>niye
Nençe(BKAKY9): Nice, ne kadar, nasıl.	Neçe Ne kadar, kaç, nice.(*Mustafa-kemalpaşa-Brs.; Azeri köyleri-Ama.; Karakoyunlu *İğdir-Kr.; -Gaz.; Kerkük) Neje[nije] Nice. (Koyundere *Ahıska-Kr.) [nije]: (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim-Kr.)	nençe>nice
Oçuk(TABTGY1): Ocak.	Ocak(I) Ateş.(Derbent*Alaşehir-Mn.) Ocak(II) 1.Eski ve soylu bir aile.(-Or.köyleri;*Maçka,*Of,-Tr.;*Kilis-Gaz.)2.Dedelerden beri belirli bir hastalığı iyi ettiğine inanılan aile.(*Keçiborlu-Isp.;-Sm.;*Bor-Nğ.)	oçuk>ocak
Oğlan:(KTAGY1) Oğlan, oğul, çocuk, çocuklar	-----	oğlan>oğlan
Oğuz(KTAGY2): Oğuz.	Oğuz1. Cana yakın olmayan, sevgi, ilgi çekmeyen (kimse). (Kaptanpaşa köyleri *Çayeli-Rz.) 2. Anlayışı kıt olan. (Şihlar*Ulubey-Or.;Gm.) 3. Uslu(kimse). (-Ky.)	oğuz>oğuz

Ok(KTADY19): Ok.	Ok(I) 1.Oklava . (Karkın *Çumra-İz.; -Kn. *Elmalı-Ant.) 2.Cirit, değnek. (Gerce *Çiçekdağı-Krş.) 3.Üzüm çardağına konulan uzun sırık. (Gölcük*Mğ.) 4.Tavanın orta direği. (Lâpseki-Çkl.; Vazıldan *Divriği-Sv.) 5.Kârgir yapılarda iki duvarın arasına çapraz konulan kalın direkler.(*Lâpseki-Çkl.) 6.Araba kağı yapmakta kullanılan, uzun, düz çam. (Karaözü *Gemerek-Sv.; Alcı *Sorgun-Yz.) 7.Kağıda mazı üzerine boydan boya uzatılan yan ağaçları. (-Sn. -Sm.; -To.ilçe ve köyleri; Çanlılı *Ayaş-Ank.; -Ky.) Ok(II) Kemençe yayı.(-Tr.) Ok(III) Kalem gibi olan bitki gövdesi. (*Lüleburgaz-Krk.) Ok(IV) 1.Bir tarım aracı, tırmık. (-Uş.) 2.Sürgü ya da tırmığı boyunduruğa bağlayan ağaç, zincir ya da demir parçası.(Dalhca*Nazilli-Ay.)	ok>ok
Ol(KTAGY3): O, şu.	ol Oğul, erkek çocuk.(*Güdül-Ank.)	ol>o
Olur-:(KTAGY1) Oturmak, tahta oturmak, Kağan olmak	otumah[otumak-1] Oturmak. (İrişli, Bayburt *Sarıkamış, *Selim-Kr.) [otumak-1]: (Hacılyas *Koyulhisar-Sv.) otumak1.[otumah] 2.Yatmak, uyumak. (-Ml.ve çevresi)	olurmak>oturmak
Onunç(BKAGY10): Onuncu.	-----	onunç>onuncu
Ortu(KTAGY2): Orta	orta(II) Orta büyüklükte moloz. (-Gaz.)	ortu>orta
Ot(KTADY37): Ateş.	Od vermek Yakmak.(*İğdir-Kr.) Ot(II) Barut. (Bahçeli *Ürgüp-Nş.; *Bor-Nğ.)	ot>od
Ög-(BKAGY15): Övmek, methetmek.	-----	ög->öv-
Ölür-(KTADY36): Öldürmek.	Öldürmek Sebze ve yiyecekleri ovarak ya da az pişirerek yumuşatmak, sertliğini gidermek. (-Sm.;*Bor-Nğ.)	ölür-öldür-
Öñgre(BKAGY13): Önce, önde; doğu, doğuya, doğuya.	öñcek(I) Önce, önceden.(*Akyazı çevresi-Sk.)	öñgre>önce
Purum(KTADY4): (k.y.a.)Doğu Roma, Rum, Bizans.	-----	purum>rum
Sarığ(BKAKY11): Sarı.	-----	sarığ<sarı

<p>Sı(KTADY36):Kırmak, sındırmak, bozmak, yenmek, galebe çalmak, zapetmek.</p>	<p>Sındırmak(I)1.Korkutmak ,sındirmek. (Kozagaç*Göhlisar-Brd.;-Mğ.) 2.Kımıldamadan durmak. (*Kozan-Ada.) 3.Yenmek. (*Ahlat-Bt.) Sındırmak(II)[sığrınmak,sınırsamak(II)]Sındirmek ,hazmetmek.(-Rz.ve köyleri) [sığrınmak]:(-Isp.) [sınırsamak(II)]:(Taşbeşik*Bozkır-Kn.) sındırmak(III)Uzatmak, indirmek: <i>Pencereden onu sındır.</i> (Akdoğan*Kzılcahamam.-Ank.;-Kn.) sındırmak(IV)Kırmak, akıtmak: <i>Yumurtaları tabağa sındır.</i> (-Ay.;*İğdir-Kr.) sındırmak(V)1.Şişkin şeyin havasını boşaltmak, söndürmek: <i>Topu sındır.</i> (*Sivrihisar-Es.) 2.Bir şeyi kırmak. (Yassıviran*Sivrihisar-Es.)</p>	<p>sı->sındır-</p>
<p>Sub(KTADY11):Su,nehir.</p>	<p>SuvSu.(Çilehane *Reşadiye-To.)</p>	<p>sub>su</p>
<p>Sünğüş(KTADY15): Süngüleşmek, mızraklaşmak, çarpmak; savaşmak, harp etmek.</p>	<p>----</p>	<p>sünğüş->süngüleş-</p>
<p>Sünğüş(KTADY15):Savaşta hücum ve süngü dürtme, mızrak dürtme, harp, harp, savaş.</p>	<p>----</p>	<p>sünğüş>süngüle- mek</p>
<p>Tağ(KTADY12):Dağ.</p>	<p>----</p>	<p>tağ>dağ</p>

<p>Tam(KTAGDY1):Dam.</p>	<p>Dam1.Toprak damlı ev, kulübe, köy evi. (Ulubey*Senirkent-Isp.;Güney*Yeşilova,Yayla*Tefenni,-Brd.;İğdecik,Sancaklıboz Mn. ;*Bayramiç-Çkl.Çavdarl*Şavşat-Ar.İrişli Baybur *Sarikamış-Kr.köyleri Cenciğe, Ergan, -Ezc.;İmetpaşa-Ml.; *Siverek-Ur.; -Gaz.; *Afşin,- Mr.; *Antakya-Hat.; İğdeli *Gemerek, *Gürün-Sv.; *Yerköy-Yz.; -Ank.ve çevresi; Yeniköy *Ereğli, Atlandı *Kadınhanı, Arısama-Kn.; Uzuncaburç *Silifke, Emirler,-İç.; *Milas, *Bodrum-Mğ.) 2.Oda. (Gökdere *Akdağmadeni-Yz.) 3.Ceza evi. (*Emirdağ-Af.; Uş.; Bağlıllı *Eğridir-Isp.; Karamanlı *Tefenni, *Göhlisar-Brd., Hırka *Tavas-Dz.; Çamaltı *Menemen, *Ödemiş, *Kiraz-İz.; İğdecik, Sancaklıboz-Mn.; Seydiömer *Tavşanlı, -Kü.;-Çr.;Ersis *Yusufeli-Ar.;Köşker-Krş.; *Bor-Nğ.; Atlandı *Kadınhanı-Kn.; Bağyaka *Finike, *Elmalı-Ant.) 4.Kapalı yer. (*Emirdağ-Af.) 5.Hayvan yiyeceğinin saklandığı yer, ambar. (Bağlıllı *Eğridir, Isp.; -Rz.çevresi; *İğdır-Kr.) 6.Yaylada sütlerin saklandığı yer. (Ersis *Yusufeli-Ar.) 7.Ahır. (Kunduzlu, Eğret, -Af.;-Uş.; *Eğridir,* Sütçüler, İlyas, Kozluca *Keçiborlu-Isp.; Çerçin-Brd.; -Dz.ilçe ve köyleri; *Bergama, Sasallı* Menemen-İz.; Demirkapı *Susurluk-Ba.; *Ç. *Bafra, -Sm.; -Sn.; -Ama.köyleri; -Gr.; Süle, Uluşiran *Şiran-Gm.; *Refahiye çevresi-Ezc.; Sasallı-Tn.; Sarıhamzalı *Sorgun-Yz.;Taşköprü, Şıhlar, Çubukabat, Çanıllı *Ayaş, *Elmalı, Hasanoğlan-Ank.;-Nğ.; Osmaniye *İlgın-Kn.; -Ed., *Lüleburgaz, Çavuşköy *Babaeski-Krk.; İncelik-Tk.) 8.Baca. (-Sv.; -Ky.)</p>	<p>tam>dam</p>
<p>Tañğ(TABTKY11):Tan, şafak, sabah vakti.</p>	<p>Tan(I)Ufuk .(İğdecik-Isp.;-Ks.;*Mecitözü-Çr.;Çanıllı*Ayaş-Ank.)</p>	<p>tañğ>tan</p>
<p>Taş(KTAGY12):Dış</p>	<p>DışaDışarı.(-Nğ.)</p>	<p>taş>dış</p>
<p>Teg-(KTAGY3): Değmek, erişmek, yetişmek, ulaşmak, temas etmek, hücum etmek, çarpışmak.</p>	<p>Değmek(I)[değmek(II)]Miras kalmak:<i>Bu ev bana anamdan değdi.</i> (Cebel *Eğridir-Isp.; *Sarayköy köyleri- Dz.Eymir, *Bozdoğan-Ay.; *Alaşehir-Mn.; -Kü.; Tokat-Es.;*Kurşunlu, Saray-Çkr.; -Or. Ve köyleri; -Tr.;*Bor-Nğ.; Dere *Mut-İç.; Güzelsu *Akseki -Ant.; *Milas-Mğ.) dēmek(III)Değmek,dokunmak.(Hasanoğlan-Ank.;*Fethiye ve köyleri-Mğ.)</p>	<p>teg->değ</p>
<p>Tegür-(KTADY33): Değdirmek.</p>	<p>DegdirmekUlaştırmak:<i>Hasan'ın verdiğini yerine degdirdim.</i> (*Zile-To.)</p>	<p>tegür->değdir-</p>
<p>Telin-(KTADY22): Delinmek.</p>	<p>----</p>	<p>telin-delin-</p>

Temir(KTADY2): Demir Kapı temir: Demir	demir(I) Bir tenekelik ölçek. (*Emirdağ-Af.) demir(II) Odun ve çıra parçalamakta kullanılan, ağız kısmı çelik, diğer kısımları demirden yapılan kesici aygıt, tavra. (*Güdül-Ank.) demir(III) Çoban köpeklerinin boynuna takılan demir tasma. (Kızılca*Kurşunlu-Çkr.)	temir>demir
Teñgri(KTAGY1): Gök; Tanrı ;ilah, ilahe, gök tanrısı.	-----	teñgri>tanrı
Tıñgla-(KTAGY2): Dinlemek.	-----	tıñgla->dinle-
Ti-(KTADY9): Demek, söylemek.	-----	ti->de-
Tik-(KTADY16): Dikmek.	tikmek(II) Uzunca bir şeyi dikine duracak biçimde bir yere tutturmak. (*Silifke-İç.)	tik->dik-
Tile-(TABTDY6): Dilemek, istemek.	Dilemek(I) 1.Evlenmek için kızı ailesinden istemek.(Kerkük ve çevresi.) 2. Aramak: <i>Evin dörbir yanını diledi.</i> (*Çorlu-Tk.)	tile->dile-
Tir-(KTADY12): Dermek, toplamak.	Dermek Ekini biçip toplamak.(-Ist. ;Zencidere,-Ky.; Ceyhan *Ereğli-Kn.; Yapıntı *Mut-İç.; Pisi-Mğ.)	tir->der-
Tirig(KTAGDY1): Diri, canlı,hayatta, yaşayan, hayati.	diri(I) Saman sapının buğdayın irisi.(Karadere*Anamur-İç.;-Mğ.) diri(II) Şişman, etli, yağlı.(Uşhum*Yusufeli-Ar.) diri(III) Zengin. (*Fethiye ve köyleri-Mğ.)	tirig>diri
Tiril(KTADY12): Toplanmak, derlenmek, derilmek.	Derilmek 1.Toplanmak.(Ulaş*Tarsus-İç.) 2.Derli toplu olmak.(-Gaz.)	tiril->deril-
Tiyin(KTADY19): Diye, diyerek, diyip.	Deyi[diy,diyi] Diye anlamında kullanılır.(-Gaz.) [diy]:(*Bor-Nğ.) [diyi]:(*Bor-Nğ.)	tiyin>diye
Tiz(KTADY2): Diz.	-----	tiz>diz
Tod-(KTAGY8): Doymak.	doyunmak Karnını doyurmak, doymak. (*Düzce-Bo. ;*Bor-Nğ.)	tod->doy-
Toğ(KTADY35): Doğmak, aşmak, geçmek, çıkmak.	-----	toğ>doğ-

Toğsık(KTAGY2): Doğuş, doğma, doğu.	-----	toğsık>doğu
Toğ(TABTGY1):Tok.	-----	toğ>tok
Toğı-(KTAKY6): Vurmak , dövmek, çarpmak, dokumak, sokmak, batırmak, tokmaklamak, yontmak.	dokumak(II)[dokurmak] Ağaçtaki meyveyi toplamak için sırıkla vurarak düşürmek. (-Brs.ve köyleri; Pazar *Karamürsel, *Gölcük-Kc.; *Düzce-Bo.; *Safranbolu, Aliköy *Çaycuma-Zn.; -Ks.; *Kurşunlu-Çkr.;Çanıllı *Ayaş, Akdoğan *Kızılcahamam-Ank.) [dokurmak]: (*İnebolu-Ks.) tokumak(II)[tokumak] Ceviz, pestil eriği vb. meyveleri sıırıkla vurup düşürmek. (Darıyeri*Düzce-Bo.) [tokumak]: (*Düzce-Bo.; Karaca *İnebolu-Ks.; *Boyabat-Sn.)	toğı->doku-
Toğuz(KTAGY2):Dokuz.	-----	toğuz>dokuz
Ton(KTADY26): Elbise.	don(I)[donçulu] 1.Çamaşır: <i>Cuma günü don yıkamam.</i> (Tahtacı, *Atabey-Isp.; Kuşbaba *Bucak-Brd.; *İskilip-Çr.; Çayır *Zile-To.; -Ml.; -Gaz.; Varyanlı, Hartlap, - Mr.; *Antakya-Hat.; E.Hüyük, Ortaköy *Şarkışla-Sv.; Akçalar *Seydişehir-Kn.; *Fethiye köyleri-Mğ.)2.Kıyafet, biçim. (Koyundere *Ahıska-Kr.; *Fethiye köyleri-Mğ.; Kerkük) 3.[→ donak(I)-1] 4.Pantolon. (*Sandıklı-Af.; *Gelendost-Isp.) 5.Şalvar. (İshaklı *Bolvadin-Af.; Bizeri-To.; *Antakya köyleri- Hat.) 6.Beyaz bezden yapılmış pijama. (Kaşkoy *Gürün-Sv.) 7.Tavukların ayağına işaret olarak bağlanan bez: <i>Annem tavuklarımız belli olsun ayaklarına don dikmiş.</i> (*Nazilli-Ay.) 8.Saman taşımak için kağınlara yanlarına konulan yün örtü. (- İz., Sarıhamzalı, Bahttin *Sorgun-Yz.; - Ank.çevresi) [donçulu]: (Köşker-Krş.) don(III) Ağaçların yapraklanması.(-Çr)	ton>don
Toruğ(KTADY33): Doru, at rengi, doru renk.	toru(III) Koyu kırmızı,doru(at için).(-Kü.)	toruğ>doru
Töküt-(TAİTDY2): Döktürmek, akıtmak.	-----	töküt->döktür-

Töpü(KTADY11): Tepe.	depe[deppe] Tepe, baş, uç.(Körklüler*Yalvaç-Isp.; *Düzce-Bo.; *Zile-To.; -Gaz.; Sarıhamzalı*Sorgun-Yz.; Keşanuz, Şıhlar *Kızılcahamam-Ank.; -Nğ.;-Kn.; İmamlı *Silifke, Emirşahlar *Anamur-İç.) [deppe]: (Hisarcık*Yayladağı-Hat.)	töpü>tepe
Tört(KTADY2): Dört (4)	dört dolanmak Telaşla çare aramak, dört dönmek. (-Sm)	tört>dört
Törtünç(KTAKY6): Dördüncü, dördüncü olarak, dördüncü defa.	-----	törtünç>dördüncü
Törü(KTADY1): Töre, kanun, nizam, örf ve âdet, görenek, düzen, tören, devlet nizamı.	Töre(I) Eğitim, görgü.(*Erciş-Vn.;Karaçay aşireti, Başhöyük *Kadınhanı-Kn.) Töre(II) Geline verilen armağan. (*Kartal-İst.;-Çr.; *Taşova-Ama.; *Zile-To.; göçmenler-Ezm.; -Sv.;-Yz.; -Ank.;-Nğ.) Töre(III) Mahkeme .(Kadıçifliği*Yalova-İst.)	törü>töre
Törün(BKAKY9): Tören .	-----	törün>tören
Tutuz-(KTADY38): Tutturmak, yakalatmak.	tutturmak(I) Ayak diremek,üstünde durmak,direnmek.(*Düzce-Bo.) tutturmak(II) Sezdirmek.(*Bornova-İz.)	tutuz>tuttur-
Tuyma-(TAİTBY2): Duymamak, hissetmemek, farkına varmamak.	-----	
Tüş-(KTAKY4): Düşmek, inmek, attan inmek.	tüşmek İnmek.(-Kr.) düşmek(I) Dadanmak: <i>Harmana keklik düşmüş.</i> (*Mut köyleri-İç.)	tüş->düş-
Tüşür-(TABTKY3): Düşürmek, indirmek, attan indirmek.	düşürmek Bir kimsenin yalan ve kusurunu bulmak. (*Lapseki-Çkl.)	tüşür->düşür-
Tüz(KTADY3): Düz, doğru, kusursuz, hatasız.	düz(III)[düzen(V)-4] Ova, kır, düzlük yer .(-Ay.; Tokat-Es.; *Düzce-Bo.; -Sm.; *Zile-To.; -Kr.köyleri, *Erciş-Vn.; *Antakya-Hat.; -Ky.; *Ermenek-Kn.) düz(VI) Uygun: <i>Arkadaş ağzı düz gerek.</i> (-Sm.;*Bor-Nğ.) tüz Töreye, yasaya uygun davranan, âdil.(Karaçay aşireti, Başhöyük*Kadınhanı-Kn.)	tüz>düz

Tüzül-(BKAKY3): Dizilmek, sırada olmak, düzelmek, anlaşmak, barışmak.	düzenmek[düzlenmek-2]1. [→ düzünmek]2.Düzene girmek.(Civanyaylağı* <i>Mersin-İç.</i>) [düzlenmek-2]: (* <i>Antakya-Hat.</i>)	tüzül->düzel-
U(KTADY35): Uyku .	uyhu[ukuy,uyuki,üykü] Uyku.(-Ml.) [ukuy]: (-Dy.çevresi) [uyuki]: (Kaptanpaşa*Çayeli-Rz.) [üykü]: (Eziler*Güney-Dz.,*İlgın-Kn.)	u>uyku
Uçuz(TABTGY6): Ucuz, kolay, hafif, değersiz.	-----	uçuz>ucuz
Ud-(KTADY36): Takip etmek, kovalamak, ardından gitmek, uymak.	uymak(I) 1.Çatmak, kavga başlatmak.(* <i>Merzifon köyleri-Ama.; Vazıldan*Divriği-Sv.</i>) 2.Kötü bir söz ya da davranışa, benzer biçimde karşılık vermek.(* <i>Bor -Nğ.</i>)	ud->uy-
Udı-(KTADY27): Uyumak.	üymek(I)[üyümek] Uyumak, yatmak.(* <i>Eğridir köyleri-Isp.</i>) [üyümek]: (* <i>Bor-Nğ.</i>)	udı->uyu-
Udluğ(KTADY36): Uyluk.	uyluğ Sığır ve hayvanlarda bacak.(Çıkrık * <i>Mecitözü-Çr.;-Yz.</i>)	udluğ>uyluk
Uluğ(KTDY40): Büyük,ulu.	-----	uluğ>ulu
Ur-(KTAGY10): Vurmak, dövmek, koymak, yapmak, takmak, hak etmek, yontmak, geçirmek, kaydetmek.	Urmak(I)[urlamak]1. Vurmak.(* <i>Ağın-El.;-Nğ.;*Gazipaşa-Ant.</i>) 2. Çalmak.(* <i>Ağın-El.;-Nğ.;*Gazipaşa-Ant.</i>) [urlamak]: (Karaçay Aşireti,Başhöyük* <i>Kadınhanı-Kn.</i>) urmak(II) Kuyudan su çekmek için kullanılan ağaç kova.(Muratlar-Çkl.) Vurmak1. Denk getirmek: <i>Tam üstüne vurmuşum.</i> (* <i>Bor-Nğ.</i>) 2. Yönelmek, sapmak(genellikle yokuş için):(* <i>Bor-Nğ.</i>) 3. Koymak: <i>Yemeği ateşe vur.</i> (* <i>Afşin -Mr.;İncekum*Silifke-İç.</i>)	ur->vur-
Uygur(BKADY37): Uygur.	-----	uygur>uygur
Üçün(KTAGY9): İçin, dolayı, yüzünden, sebeple.	içine İçin edatı.(* <i>Foça-İz.</i>) uçun[üçün] İçin.(-Kr.;-Gaz.;* <i>Bor-Nğ.</i>) [üçün]: (* <i>Bor-Nğ.</i>)	üçün>için
Üçünç(KTADY33): Üçüncü.	-----	üçünç>üçüncü
Üze(KTADY1): Üzeri, üzre, üzerine, üstte, üstünde.	-----	üze>üzeri
Yabğu(TAITBY6): Bir unvan, yabgu,Türk devletinin doğu kısmının başkanı.	-----	yabğu>yabgu

Yadağ(TABTBY4): Yaya.	yayak[yayan-1,yayon] 1.Yaya, binitisiz. (*Düzce-Bo.; -Tr.;Hasanoğlan-Ank.;*Bor,-Nğ.;-Ada.) [yayon]: (Kaptanpaşa köyleri*Çayeli-Rz.) 2.Atsiz asker, piyade.(-Ba.;Tokat-Es.;Peşman*Dayay-Ks.;*Kurşunlu-Çkr.;Çanılı* Ayaş-Ank.) [yayan-1]: (*Antakya-Hat.)	Yadağ>yaya
Yağ-(TABTBY4): Yağmak, katılmak.	-----	yağ->yağ-
Yağız(KTADY1): Yağız, kara, kızıl ile kara arası renk.	yağız(I) 1.Esmer, kara renkli. (*Alaşehir-Mn.; *Ayvalık-Çkl.; *Düzce-Bo. Güzlük*Araç-Ks.;*Çarşamba-Sm.; *Merzifon-Ama.; Küçük İsa *Zile-To.;-Kr. ;-Md.; *Antakya Hat.; Maksudlu*Şarkışla, Hacııyas *Koyuhisar-Sv.; *Ayaş-Ank.; Köşker-Krş. -Ky.;*Fethiye-Mğ.) yağız(II) 1.Yiğit. (*Alaşehir-Mn.) 2.Tavlı, bakımlı hayvan.(Hacııyas*Koyulhisar-Sv.;Lamus*Ermenek-Kn.) yağız(III) [→yanaz,yañaz-1]	yağız>yağız
Yağuru(BKAKY6): Yakın, kısa, yaklaşık, yaklaşarak.	yakın gitmek[yakınlık etmek] Cinsel ilişkide bulunmak. (-Kr.) [yakınlık etmek]: (-Kr.)	yağuru>yakın
Yalınğ(BKADY22): Yalın, çıplak.	yalın(I) 1.[→yalaz(I)]2.[→yalın(VI)-2] yalın(II)[yalıncak-1] Çıplak. (*Çal-Dz.;*Bozdoğan-Ay.;*Buca-İz.;-Mn.ve çevresi;*Lâpseki-Çkl.;Tokat-Es.;*Akyazı çevresi-Sk.;-Çkr.;*Merzifon-Ama.;Küçük İsa*Zile-To.;-Kr.;*Arapkir-Ml.;*Antakya-Hat.;*Yerköy-Yz.;Çanılı* Ayaş-Ank.;Aşar*Pınarbaşı-Ky.;*Bor-Nğ.;-İç.ilçe ve köyleri) [yalıncak-1]: (Keskin-Es.;Şıhlar*Ulubey,*Ünye-Or.;*Antakya-Hat.) yalın(III) İnce.(Ağlı*Küre-Ks.) yalın(IV) [→yalıncak-1] yalın(V) Düz. yalın(VI) Parlak.(Şabanözü*Polatlı-Ank.) yalın(VII) [→yalın(III)] yalın(VIII) [→yama(I)]	yalınğ>yalın
Yana(TABTBY2): Yine, tekrar, dönerek.	-----	yana>yine
Yañıl(KTAGY6): Yanılmak, hata etmek, yanlış yapmak, itaatsizlik etmek, yolunu şaşırarak.	yañılmağ,yañılmak Yanılmak. (*Posof-Kr.;Macar-Gaz.)	yañıl->yanıl-

<p>Yañý-(KTADY23):Yaymak, saçmak, dağıtmak, bozmak.</p>	<p>yaymak(I)Otlatmak .(*Bolvadin-Af.;Sarıdris *Şarkikararağaç *Eğridir köyleri-Isp.; -Brd.; Bereketli*Tavas, *Çal, Çöplü*Çivril-Dz.; Eymir *Bozdoğan-Ay.; *Ödemiş köyleri-İz.; -Brs.; *Kandıra-Kc.; İnköy-Kü.; Tokat-Es.; *Akyazı çevresi-Sk.; -Sn.;-Sm.; Heniskeköy-To. ;Şeyhler*Ulubey-Or.; -Gr.; -Tr.ilçe ve köyleri; -Mr.; *Antakya Hat.; Hacıilyas *Koyulhisar, Maksutlu *Şarkışla-Sv.; *Boğazlıyan-Yz.;-Ky.; Bahçeli*Bor-Nğ.; Taşrakaraslan-Kn.; Orhaniye*Marmaris-Mğ.; *Lüleburgaz-Krk.)</p> <p>yaymak(II)1.Sermek. (Sarıdris*Şarkikarağaç, *Eğridir köyleri-Isp.;*Çal-Dz.;*Foça-İz.;-Mn. ve çevresi;*Kandıra-Kc.;Tokat-Es.;-Sm.;*Maçka ve köyleri-Tr.;*Antakya-Hat.;Çanlı*Ayaş-Ank.;Bahçeli*Bor-Nğ.;*Ermenek-Kn.;*Milâs-Mğ.;*Lüleburgaz-Krk.)</p> <p>2.Dağıtmak.(Sarıdris*Şarkikarağaç-Isp.;-Tr.;*Antakya-Hat.;Çanlı*Ayaş-Ank.;Bahçeli*Bor-Nğ.;*Ermenek-Kn.;-Ada.)</p> <p>3.Duyduğu sözü orda burda söylemek.(*Eğridir köyleri-Isp.;-Mn. ve çevresi;Tokat-Es.;*Kandıra-Kc.;*Akyazı çevresi-Sk.;*İskilip-Çr.;-Sm.;-Ezc.;*Antakya-Hat.;Çanlı*Ayaş-Ank.;-Ky.;Bahçeli*Bor-Nğ.;*Lüleburgaz-Krk)</p>	<p>yañý->yay-</p>
<p>Yaşıl(KTADY17):Yeşil.</p>	<p>yaşıl1.Yeşil.(Eziler*Güney-Dz.;*İğdır,Koyundere* Ahıska-Kr.)</p> <p>2.Yeşilbaş, erkek ördek.(*Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri-Hat.;-Mr.;Höketçe*Saimbeyli-Ada.;*Milâs-Mğ.)</p> <p>yeşil(I)Koyu al(at rengi için).(*Eğridir köyleri-Isp.;Çiftlik - Ank.;Köşker-Krş.;*Ermenek-Kn.;*Mut ve köyleri-İç.)</p> <p>yeşil(II)[→yeşilbaş-1]</p> <p>yeşil(III)Genç,gür.(-Sm.)</p>	<p>yaşıl>yeşil</p>
<p>Yay(BKABY3): Yaz .</p>	<p>yazağzı[yaz,yazbaşı] İlkbahar.(Kumdanlı*Yalvaç, *Eğridir köyleri-Isp.; *Emet-Kü.; Tokat-Es.; *Koyulhisar, *Gürün-Sv.)</p> <p>[yaz]:(Bağyaka*Finike-Ant.)</p> <p>[yazbaşı]:(Or.;-Tr.;Uluşiran*Şiran-Gm.;-Rz.;Akarsu*Ardanuç-Ar.;-Kr.;*İspir-Ezm.)</p>	<p>yay>yaz</p>

<p>Yılkı(KTAGBY1): Yılkı, at sürüsü; hayvan, hayvan sürüsü davar.</p>	<p>yılkı(I)[yılğı(I),yılhi,yılhi]1.At sürüsü.(<i>*Sivrihisar,Tokat,Bozan-Es.;-Bo.;-Sn.;*Çarşamba-Sm.;</i> <i>*Merzifon-Ama.;</i><i>*Ünye-Or.;</i><i>Seyit,Pirazziz-Gr.;</i><i>*Kelkit-Gm.;</i><i>*İğdır-Kr.;</i><i>*Ahlat-Bt.;</i><i>*Darende-Ml.;</i><i>*Afşin ve köyleri-Mr.;</i><i>Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri*</i><i>Reyhanlı-Hat.;</i><i>Hacıilyas*</i><i>Koyulhisar,*Şrkışla-Sv.;</i><i>Genezin*</i><i>Avanos-Nş.;</i><i>Afşar köyleri*</i><i>Pınarbaşı-Ky.;</i><i>*Bor ,Nğ.;</i> Bozdoğan, Kesmeburun, <i>*Osmaniye, Kayarcık*</i><i>Saimbeyli-Ada.;</i><i>-İç.ilçe ve köyleri)</i> [yılğı(I)]:(<i>Devecikonağı*</i><i>Mustafa Kemalpaşa-Brs.;</i><i>-Bo.ve çevresi; *Akyazı çevresi-Sk.;</i> <i>-Ezm.;</i> <i>*Erciş-Vn.;</i><i>Karaözü *Gemerek-Sv.;</i> <i>Köşker-Krş.;</i> <i>*İncesu-Ky.;</i> <i>Kurugöl-Nş.;</i> <i>*Seydişehir-Kn.;</i> <i>Üskülyeni *Karaisalı-Ada.)</i> [yılhi,yılhi]:(<i>-Çr.;</i><i>Uluşiran*</i><i>Şiran ,*</i><i>Bayburt-Gm.;</i><i>*Ağın-El.;</i><i>*Arapkir, Gündüzbey-Ml.;</i> <i>Akçakoca *Erkilet, Türkmen köyleri *Bünyan-Ky.)</i> 2.Başiboş dolaşan at, öküz, inek vb.sürüsü.(<i>Ömerli-Sm.;</i><i>*Merzifon-Ama.)</i> 3.İyi koşan at .(<i>*Çarşamba-Sm.;</i><i>-Kr.)</i> yılkı(II)Çekingen, ürkek, yabanıl.(<i>*Nizip-Gaz.)</i> yılkı(III)1.[→yılık(I)-1]2.[→yılık(I)-2] yılkı(IV)1.Geveze.(<i>Hocaköy*</i><i>Kandıra-Kc.2.Hoppa, şımarık.(-Ks.ve çevresi)</i></p>	<p>yılkı>yılkı</p>
<p>Yımşak(KTAGY5): Yumuşak.</p>	<p>yümüşak[yumşag]Yumuşak.(<i>İncekum*</i><i>Silifke-İç.)</i> [yumşag]:(<i>Hasanoğlan-Ank.)</i></p>	<p>yımşak>yumuşak</p>
<p>Yi-(TABTGY1): Yemek .</p>	<p>yimek1.Yemek. (<i>-Sm.;</i><i>Koyundere*</i><i>Ahıska-Kr.;</i><i>*Antakya-Hat.;</i><i>Hasanoğlan-Ank.;</i><i>-Nğ.)</i> 2.Rüşvet almak.(<i>*Bor -Nğ.)</i> yemek(I)Öldürmek .(<i>-Tr.)</i> yemek(II)Ölü yemeği.(<i>Çandır*</i><i>Sütçüler-Isp.)</i></p>	<p>yi->ye-</p>
<p>Yiçe(KTADY16):Daha, bir daha, tekrar, yine.</p>	<p>----</p>	<p>yiçe>yine</p>
<p>Yig(TAİTBY2): Yeğ.</p>	<p>----</p>	<p>yig>yeğ</p>
<p>Yigirmi(KTADY11): Yirmi</p>	<p>yimiYirmi.(<i>Hasanoğlan-Ank.;</i><i>*Silifke-İç.)</i></p>	<p>yigirmi>yirmi</p>
<p>Yigün:(KTAGY1) Yeğen, küçük kardeş.</p>	<p>yegan[yeğan]Yeğen.(<i>Yavuz*</i><i>Şavşat-Ar.)</i> [yeğan]:(<i>Keben*</i><i>Silifke-İç.)</i></p>	<p>yigün>yeğen</p>
<p>Yime(KTAGY10): Yine, tekrar, ve, de, da.</p>	<p>----</p>	<p>yime>yine</p>

Yinçge(TABTGY6): İnce.	ince ağrı(I) [ince arı,ince dert,ince hastalık,ince illeti] 1. Verem.(-Çr.;-Ezm.; *Kemaliye-Ezc.; -Vn.; -Ur.;-Gaz.; Berit ve Gavurdağı Yörükleri -Mr.; -Sv.; -Yz.; Hamurcu, *İncesu,-Ky.; Ağrıkoca *Kozan, *Osmaniye-Ada.; Çiftepınar *Mersin, *Tarsus-İç.) [ince arı]: (*Kaş ve köyleri-Ant.) [ince dert]: (-Tr.;-Ml.ve çevresi) [ince hastalık]: (Üçkuyu-Dz.; *Foça, *Bornova-İz.; Kuzuluk *İskilip-Çr.; -Rz.; *Ereğli-Kn.; -Ada.) [ince illeti]: (Baf-Kıbrıs) 2. Kalp hastalığı.(*Bor-Nđ.)	yinçge>ince
Yinçü(KTADY39): İnci.	-----	yinçü>inci
Yir(KTAGY4): Yer, toprak.	yir Yer. (Hasanaoğlan-Ank.;*Bor-Nđ.) yer(I) Yatak . (*Emirdağ-Af.; -Ama.; *Ünye-Or. -Tr.köyleri; -Kr.; -Ezc.; Şekeroba, Eldilek *Elbistan-Mr.; *Antakya-Hat.; *Gemerek-Sv. *Bor-Nđ.) yer(II) Tarla. (-Tr.;Şekeroba, Eldilek *Elbistan-Mr. -Ky.; Arkarası*Silifke, Karadiken*Tarsus-İç.)	yir>yer
Yiti(KTADY11): Yedi.	yedi Düğünden yedi gün sonra kaynatanın yaptığı çağrı.(-Rz.)	yiti>yedi
Yitiñç(KTAKDY1): Yedinci.	-----	yitiñç>yedinci
Yitmiş(KTADY12): Yetmiş	-----	yitmiş>yetmiş

<p>Yitür-(KTADY7):Yitirmek, kaybetmek.</p>	<p>yitirmek(I)[yitümeK,yitürmeK]Kaybetmek.(-Af.; Bölme-Uş.; *Eğridir köyleri, *Yalvaç, *Şarkikaraağaç köyleri, -Isp.; -Brd.; Nikfer *Tavas, Homa *Çivril-Dz.; *Nazilli-Ay.; *Seferihisar, *Bornova-İz.; *Alaşehir-Mn.; *Susurluk,Kocabergos-Ba.; Çeşnigir *Karacabey-Brs.; -Es. ;*Düzce-Bo.; *Akyazı çevresi-Sk.; *Alaca, *İskilip-Çr.; -Sn.; Çakıralan *Havza-Sm.; -Ama.; *Zile ve köyleri-To.;-Or.; -Gr. -Tr. ve çevresi; Yavuz *Şavşat-Ar.; -Dy.; *Birecik-Ur.; *Kilis-Gaz.; -Mr.; Reyhanlı ve Amik Ovası Türkmenleri *Reyhanlı, *Antakya-Hat.; Hacılyas *Koyulhisar, Karadoruk *Gürün, Maksutlu *Şarkışla-Sv.; Köprüköy *Keskin-Ank.; *Mucur-Krş.; *İncesu, Saroğlan-Ky.; Bahçeli, *Bor-Nğ.; *Aksaray, *Ermenek-Kn.; *Kozan-Ada.; -İç.ilçe ve köyleri; Güzelsu*Akseki, *KorkutelAnt.; *Marmaris-Mğ.)</p> <p>[yitümeK]:(Karaköy *Düzce-Bo.; *Kumru-Or.)</p> <p>[yitürmeK]:(*Düzce köyleri-Bo.)</p> <p>yütümeK[yütümeK]Yitirmek (Kızılkeçili *Edremit-Ba.; *Akyazı, -Sk. Kandilli *Ereğli, *Bartın-Zn.; *Taşköprü-Ks.; *Kurşunlu-Çkr.; *İskilip-Çr.; Küçük İsa *Zile-To.; -Tr.; *Arapkir-Ml.; *Zara-Sv. Çanlılı*Ayaş-Ank.)</p> <p>[yütümeK]:(Karabüzey*Araç,Peşman* Daday-Ks.)</p>	<p>yitür->yitir-</p>
<p>Yoğun(BKADY15):Kalın, yoğun, kaba.</p>	<p>yoğun(I)[yoğın,yovun]1Kaba, kalın, iri (elek, iğne vb.). (-Af.; -Uş.; -Brd.; Vakıf *Tavas, *Çal-Dz.; *Kepsut-Ba.; *Lâpseki-Çkl.; -Brs.; Tokat, Aşağı ılıca-Es. ;*Düzce-Bo.; *Safranbolu-Zn. ; Güzey, *Ara.-Ks.; -Çkr.; İncesu *Sungurlu, Maksutlu-Çr.;-Sn.; *Alaçam-Sm.; *Erbaa-To.; *Ünye, *Ulubey-Or.; Şebinkarahisar-Gr.; -Rz.; *Saikamış *İğdir-Kr.; -Kemah-Ezc.; *Erciş-Vn.;* Ahlat-Bt.; -Dy.;-Mş.; *Ağın-El.;Hacılar*Hekimhan-Ml.;*Birecik-Ur.;*Nizip,Çelik-Gaz.;Değirmendere,Karahüyük,Şekeroba,-Mr.;*Antakya,Büyük Çaylı *Dört Yol-Hat.; *Divriği,* Gürün-Sv.; -Ank.ilçe ve köyleri; Seydin, Sarılar *Avanos-Nş.; Afşar köyleri *Pınarbaşı, -Ky.; *Bor-Nğ.; Aziziye *Ereğli, -Kn.; -Ada.ilçe ve köyleri; Akeyne *Anamur, *Mut ve köyleri, Korucuk *Gülнар, Tömük, Alata *Mersin-İç.; Deveçatağı-Krk.; Kafkas Türkleri)</p> <p>[yoğın]:(-Bt.; Büyük Kışla *Boğazlıyan-Yz.)</p> <p>[yovun]:(-Sv.)</p> <p>2.Ağır. (-Nğ.)3. Sağlam.(-Ezm.)</p> <p>yoğun(II)Koyu. (Tömük*Mersin-İç.)</p> <p>yoğun(III)1.Biçimsiz, kısa boylu, çirkin. (Şerefler*Köyceğiz-Mğ.)</p> <p>2.İnatçı, ayrı baş çeken. (*Maçka ve çevresi-Tr.;-Ezm.)</p> <p>3.Mankafa. (Zermut*Torul-Gm.;-Ezm.)</p> <p>4.Beceriksiz. (-Tr.)</p>	<p>yoğun>yoğun</p>
<p>Yoğur(TABTGY8): Yoğurmak, çiğnemek, aykırı gitmek, çapraz gitmek.</p>	<p>----</p>	<p>yoğur->yoğur-</p>

Yok(KTAGY3): Yok; yokluk içinde, fakir, yoksul, sefil.	yoh Yok, hayır.(-Kr.;*Arapkir-Ml.)	yok>yok
Yori-(KTADY12): Yürümek, gitmek, hareket etmek.	yörümek Yürümek. (*Antakya-Hat.;*Bor,-Nğ.;Bozdoğan,Kesmeburun *Osmaniye-Ada.)*Silifke-İç.)	yori->yürü-
Yorit-(KTAGY6): Yürütmek, harekete geçirmek, sevk etmek.	yürütmek Götürmek.(*Maçka ve köyleri-Tr.)	yorit->yürüt-
Yubul-(TABTKY2): Yuvarlanmak.	yuvarlanmak Tanrı buyruklarını yerine getirmek, ona inanmak: <i>Sen Allah'ın yolunda yuvarlanmaya bak!</i> (*Bor-Nğ.)	yubul->yuvar-
Yuşaru(TABTKY1): Yukarı	-----	yuşaru>yukarı
Yuyka(TABTGY6): Yufka, ince.	yufka(I) [yufga,yufha-1,yuga(I),yuha,yuha(II),yuka(II)- 2] 1. İnce açılmış hamurdan yapılan sac ekmeği. (*Dinar-Af.; *Gelendost-Isp.; Çöplü*Çivril, Yukarı Seyit*Çal- Dz.; Dünderli-İz.; *Alaşehir-Mn.; *Susurluk-Ba.; Ağaçhisar*Orhaneli-Brs.; *Sivrihisar, Tokat-Es.; *Kurşunlu- Çkr.; -Sm.; -To.; Çayağzı*Şavşat-Ar.; Cenciğe-Ezc.; Maksutlu*Şarkışla, Hacıilyas*Koyulhisar-Sv.; *Pınarbaşı-Ky.; Bahçeli*Bor-Nğ.; *Silifke-İç.; *Milâs-Mğ.;* Lüleburgaz-Krk.) [yufga]: (*Mut ve köyleri-İç.) [yufha-1]: (*Silifke-İç.) [yuga(I): (Hasanoğlan-Ank.) [yuha,yuha(II): (Yavuz*Şavşat, Hisarlı*Arduç, *Yusufeli ve çevresi-Ar., Bayburt*Selim-Kr.; -Dy.; *Hozat-Tn.; *Ağın- El.; *Arapkir-Ml.; *Divriği-Sv.; Bahçeli*Bor-Nğ.) [yuka(II)-2]: (Kumdanlı*Yalvaç, Sarıdris*Karaağaç-Isp.; Çamköy*Göhlhisar-Brd.; Eymir*Bozdoğan-Ay.; *Alaşehir- Mn.; *Emet-Kü.;-Çr.; *Gürün, *Gemerek-Sv.; -Yz.; *Beypazarı-Ank.; -Ky.ve köyleri; *Bor-Nğ.; -Kn.;İ ncekum*Silifke, *Gülнар köyleri-İç.) 2. Börek vb.için açılan ince hamur.(Mecidiye*İzmit- Kc.;*Akyazı ve çevresi-Sk.)*Maçka ve çevresi-Tr.) 3. Pide.(-Tr.) 4. Erişte.(*Kandıra-Kc.) yufka(II) [yufha-2,yuka(I)-2] 1. Zayıf, ince, dayanıksız, hafif. (Ç [yufha-2]: (*Silifke-İç.) [yuka(I)-2]: Sarıdris *Karaağaç-Isp. *Silifke-İç.) 2. [→ yuka(I)-1] 3. Yeterince olmayan, az.(-Tr.)	yuyka>yufka
Yügerü(KTADY11): Yukarı,yukarıya.	-----	yügerü>yukarı
Yüzüt-(BKADY30): Yüzdürmek, suda yüzdürmek.	-----	yüzüt->yüzdür-

ORHUN KİTABELERİ	DİVAN-I LÜGAT'İT TÜRK	SES DEĞİŞİKLİĞİ
Açsık(KTAGY8): Açlık, aç olma, aç hâli.	Âçlıq: Açlık	açsık>açlık
Adağ(KTAKY7): Ayak.	----	ayağ>ayak
Adğır(KTADY35): Aygır, at.	adğır: Aygır.	adğır>aygır
Adrıl(BKAGY7): Ayrılmak.	----	adrıl->ayrıl-
Ağar(BKAGY15): Ağır.	----	ağar>ağır
Ak(KTADY35): Ak.	----	ağ>ak
Altun(KTAGY5): Altın.	Altün: Altın.	altun>altın
Anda, anta(KTAGY5): Onda, ondan, şunda, şundan	----	anda,anta>onda
Ang(KTADY32): En.	----	ang>en
Añıl-(TABTKY10): Yanılmak, şaşırarak, yanlış hareket etmek.	----	añıl->yanıl-
Apar(KTADY4): (k.a.)Avar.	----	apar>avar
Ara(KTADY2): Arasında.	Ara: Bir şeyin arası, ortası. <i>Kişi ara kirdim:Halk arasına girdim.</i>	ara>arasında
Arqa(TABTY5): Arka.	----	arqa>arka
Artuğ(KTADY15): Fazla, ziyade, artık.	Artuq: Artık, fazla(ziyade).	artuğ>artık
Aşur-(KTADY36): Aşırarak, geçirmek, kovalamak, takip etmek.	----	aşur->aşır-
At(KTADY7): Ad, isim, nam, şöhret.	Ât: Ad(isim).	at>ad
Azķıñya(KTADY34): Azıcık, pek az, biraz, az miktarda.	----	Azķıñya>azıcık
Azuğ(KTADY39): Azık.	----	azuk>azık
Bar-(KTAGY7): Varmak, gitmek.	----	bar->var-
Bar(TABTY3): Var, mevcut.	----	bar>var
Basıt-(TABTKY10): Bastırmak, bastırtmak, baskın yaptırmak.	----	basıt->bastır-

Başlayu:(KTADY25): Başta olarak, en önce, evvelâ, birinci.	----	başlayu>baş olmak
Başlıg(KTADY2): Başlı, başı olan; başkanı olan başı dik olan, gururlu.	----	başlıg>başlı
Batsıq(KTAGY2): Batış, güneşin batışı, gün batısı.	Batsıg: <i>Kūn batsıg: Batı; gün batısı.</i>	batsıq>batı
Beg:(KTAGY1): Bey.	Bêg: Bey. <i>Aynı zamanda evinde bir beye benzediği için kocaya da bêg denir .</i>	beg>bey
Beñgü(KTAGY8): Ebedî, daimî, sonsuz.	----	beñgü>bengi
Bıç-(BKAGY12): Biçmek, kesmek.	----	bıç->biç-
Bilig(KTAGY5): Bilgi, fikir, düşünce, zeka.	Bilig: Bilgi(ilm) <i>Bilig öğren: Bilgi öğren.</i>	bilig>bilgi
Biñg(KTAGBY1): Bin(1000)	----	biñg>bin
Bir-(KTAGY5): Vermek.	----	bir->ver-
Birle(KTAGY4): İle, beraber, birlikte.	----	birle>ile
Biş(KTADY18): Beş(5)	Bêş: Beş sayısı.	biş>beş
Bişinç(KTAKY7): Beşinci, beşinci olarak.	----	bişinç>beşinci
Bod(TABTBY4): Boy .	----	bod>boy
Boğuz(TABTGY1): Boğaz.	----	boğuz>boğaz
Bol-(KTAGY1): Olmak.	----	bolmak>olmak
Bor(KTADY37): Fırtına, bora, tipi.	----	bor>bora
Buqa(TABTBY5): Boğa.	----	buqa>boğa
Bulğak(KTAKY4): Bulanık, karışık, karışıklık içinde, düzensiz.	----	bulğak>bulanık
Bulut(KTAKDY1): Bulut.	----	bulıt>bulut
Bunçja(KTAGY2): Bunca, bu kadar, böyle, bu kadar çok.	----	[bunç]a>bunca
Bunda(KTADY20): Burda.	----	bunda>burada

Buñğad-(TABTKY2): Bunalmak.	----	buñğad->bunal-
Buyruğ(KTADY3): Buyruk.	----	buyruğ>buyruk
Çabış(TABTBY7): Çavuş .	----	çabış>çavuş
Eb(KTAKY1): Ev, merkez, ordugâh.	----	eb>ev
Ebir-(BKADY25): Evirmek, dolanmak, çevirmek.	----	ebir->evir-
Egir(KTAKY6): Eğirmek, çevirmek, kuşatmak, sarmak, sevk etmek, döndürmek.	----	egir->evir-
Egri(TAİTGY4): Eğri.	----	egri>eğri
Elig(KTADY32): El.	Elig: El. Oğuzlar dışındaki Türkler <i>ö ng elig</i> : sağ el der, yalnızca Oğuzlar buna <i>s āg elig der</i> .Bütün Türkler sol ele <i>s ōl elig der</i> .	elig>el
Elig(KTADY8): Elli(50),elli sayısı.	Ellig: <i>Ellig yarmāq</i> : Elli para[bu miktarda başka bir şey de olabilir.]	elig>elli
Eşit-:(KTAGY1) İşitmek, duymak, dinlemek(krş.eşid-)	Eşitti: <i>qulaq eşitse köñğül bilir,köz körse ü d ig kelir</i> : Kulak (sözleri)işitirse gönül (bunları)bilir,göz (sevgiliyi)görünce arzu uyanır.	eşit->işit-
İğaç(BKAGY11): Ağaç, orman, ağaçlık.	----	ığaç>ağaç
İrağ(KTAGY5): Uzak, irak.	----	ırağ>ırak
İçik-(KTDY38): İçeri girmek, dahil olmak, tâbi olmak, teslim olmak, itaat etmek.	----	içik->içeri gir-
İçreki(KTAGY2): İçerdeki, içindeki, maiyetteki, dahilî, saraydaki.	----	içreki>içerdeki
İkin(KTADY2): İki, ikisi, her ikisi, ikinci.	----	ikin>iki
İkinti(KTADY33): İkinci.	----	ikinti>ikinci
İlki(KTADY32): İlk birinci.	İlk: Herhangi bir şeyin birincisi, önce olanı. <i>İlk sen bargıl</i> : Önce sen git.	ilki>ilk

İlt(KTADY23): İletmek, göndermek, sevk etmek, rehberlik etmek.	-----	ilt->ilet-
İnğek(TABTGY8): İnek.	-----	İnğek>inek
İrtür-(KTADY40): Erdirmek, yaptırmak.	-----	irtür->erdir-
İsig(TABTGY1): Isı, sıcaklık, hararet, ateş.	-----	isig>ısı
İt-(KTADY1): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilâtlandırmak, tertip etmek.	-----	it->et-
Kabış-(TABTGY5): Kavuşmak, birleşmek, toplanmak, buluşmak.	-----	kabış->kavuş-
Kağan(KTAGY3): Kağan.	-----	kağan>kağan
Kal(KTAGY9): Kalmak, çaresiz kalmak, naçar kalmak, kala kalmak.	qaldı: <i>er kē d in qaldı:</i> Adam geri kaldı; <i>ol oyūnda qaldı:</i> O,yarıшта geride kaldı. Geriye kalan ya da bırakılan herhangi bir şeyi anlatmak için de bu sözcük kullanılır. Şu atasözünde geçer, <i>ēl qaldı törü qalmās:</i> Ülke terk edilir, ama töre terk edilmez. Bu atasözü, birine töreye uygun davranmasını öğütlemek için kullanılır. <i>qalır,qalmāq.</i>	kal->kal-
Qan(KTADY24): Kan.	-----	qan>kan
Qan(TABTBY2): Han .	-----	qan>han
Qanı(KTADY9): Hani, nerede.	qānı: "Nerede" anlamına gelen bir ilgeç- <i>oğlum qānı:</i> Oğlum nerede?	qanı>hani
Qapıq(KTADY2): Kapı.	qapug: Kapı.	qapıq>kapı
Qar(KTADY35): Kar.	-----	qar>kar
Qara(KTADY38): Kara, siyah.	-----	qara>kara
Qarluq(KTAKY2): (k.a.)Karluk boyu.	-----	qarluq>karluk
Qaş(KTAKY11): Kaş.	-----	qaş>kaş

Kat-(TABTKY11): Katmak.	-----	kat->kat-
Katun(KTADY11): Hatun, kraliçe, kadın, hanım.	qātūn: <i>Afrāsiy āb'</i> ın bütün kız torunlarına verilen isim. Şu atasözünde geçer, <i>xān īşī bolsa qātūn īşī q</i>	katun>hatun
Qazgan-(KTADY9): Kazanmak, toplamak, biriktirmek, zaptetmek, ele geçirmek, fethetmek, çalışmak, gayret etmek.	qazqandı: <i>er tawar qazqandı:</i> Adam mal edindi. <i>qazganūr, qazganmaq.</i> Şu dörtlükte de kullanılır, (Oğluna öğüt veriyor) <i>baqmas bodun sewüksüz</i> Bakmaz halk sevgisiz <i>burgı yüzi saranqa</i> Cimri ve asık suratı kimseye <i>qazgan oliç tüzünlük</i> Oğlum, iyi huy kazan <i>qalsun çawıñğ yarınqa</i> Adın varınlara kalsın(varın da anılsın)	qazgan->kazan-
Keç-(KTADY37): Geçmek.	-----	keç->geç-
Keçig(TABTKY11): Geçit.	-----	keçig>geçit
Kedimlig(KTADY33): Giyimli, giyim kuşamı olan, zırhlı.	-----	kedimlig>giyimli
Kel-(KTADY4): Gelmek.	keldi. <i>Er ewke keldi:</i> Adam eve[başka bir yere de olabilir]geldi. <i>Kelir, kelmek.</i> Şu atasözünde de geçer. <i>b i r qarga birle qış kelmēs:</i> Bir kargayla kış gelmez.Bu atasözü birine ağır hareket etmesini öğütlemek için söylenir, böylece ona yardım edecek arkadaşları kendisine yetiştirir.	kel->gel-
Kelin(KYAKY9): Gelin.	-----	kelin>gelin
Kentü(KTADY23): Kendi, kendisi, kendi kendine.	Kendü: Kendi. <i>Ol kendü aydı:</i> O kendi söyledi.	kentü>kendi
Kergeksiz(KTAKY12): Gereksiz, lüzumsuz;yoku bulunmayan her şeyi tamam, bol bol, dolu dolu, ihtiyaçtan fazla.	-----	kergeksiz>gereksiz

Ƙıl-(KTADY1): Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.	qıldı: <i>er iş qıldı:</i> Adam bir şeyi yaptı-bir şeyin olmasını sağladı. <i>Er qızıq qıldı:</i> Adam kızını yaptı. Bu sözcük adamın kızla cinsel ilikiye girdiğini ima eder. Bu nedenle Oğuzlar bu sözcüğü kullanmaktan kaçınır; "o(bir şey)yaptı"demek istedikleri zaman qıldı yerine <i>etti</i> derler. Nitekim <i>er yükünç etti:</i> adam namaz ibadetini yerine getirdi ifadesini kullanırlar; <i>Türkler</i> bu ifadeyi qıldı 'yla söyler. <i>qılür, qılmāq.</i>	Ƙıl->kıl-
Ƙılıçla-(KTAKY5): Kılıçlamak, kılıçla vurup kesmek.	-----	Ƙılıçla->kılıçla-
ƘırƘ(KTADY15): Kırk(40)	-----	ƘırƘ>kırk
ƘırƘız(KTADY4): Kırgız.	qırqız: Bir Türk kavmi.	ƘırƘız>kırgız
Ƙışın(BKAGY2): Kışın.	-----	Ƙışın>kışın
Ƙışla-(KYAKY8): Kışlamak ,kışı geçirmek.	-----	Ƙışla->kışla-
Ƙız(KTADY7): Kız, kız evladı.	qız: Kız çocuğı. <i>Menig qızım:</i> Benim kızım; <i>ev qızı:</i> Bakire-evde tecrit edilerek saklanan kız. Bu sözcük hem özgür bir kızını hem de bir köle-kızını(cariyeyi)anlatabilir.Kök-anlamı "bakire"dir;diğer kullanımlar anlamın genişletilmesiyle mümkün olmuştur.	Ƙız>kız
Ƙız-(TAİTBY5): Kızmak, hararetlenmek, ateşlenmek, hiddetlenmek.	-----	Ƙız->kız-
Ƙızıl(TAİTDY2): Kızıl, kırmızı.	-----	Ƙızıl>kızıl
Ƙiçig(BKADY41): Küçük, az, biraz.	-----	Ƙiçig>küçük
Ƙir(KTADY38): Girmek, sokulmak, dalmak, geri, tekrar, geriye; batı, batıda.	-----	Ƙir->gir-
Ƙişig(KTAGY6): Kişi, insan, adam, halk.	Ƙişi: Kişi(insân).Tekil ya da çoğul, eril ya da dişil için kullanılabilir.	Ƙişig>kişi
Ƙiyik(TABTGY1): Geyik, yabancı hayvan, av hayvanı.	-----	Ƙiyik>geyik
Kod-(TABTBY2): Koymak, bırakmak. [Ƙod-Ƙot-]	-----	kod->koy-

Ƙod-,ƙot-(TABTKY3): Koymak, bırakmak.	-----	ƙod-,ƙot->koy-
Ƙon(KTAGY5): Konmak, yerleşmek, konaklamak.	qōndı: <i>quş qōndı:</i> Kuş (bir şeyin üzerine) kondu. [kendi yurduna]yerleşmesine izin verdi. <i>qonatur,qonatmāq.</i>	ƙon->konmak
Ƙontur(KTADY21): Kondurmak, yerleştirmek, konaklatmak.	-----	ƙontur->kondur-
Ƙoñŷ(KTADY12): Koyun.	qōn: Koyun(Argu lehçesi). <i>nun(n),ye'den (y)</i> dönüşmüştür.[bkz. qōy]	ƙoñŷ>koyun
Ƙop(KTADY34): Çok, hep, pek, tamamiyle, tamamen, bütün.	-----	ƙop>hep
Ƙorƙ-(TAİTBY4): Korkmak.	-----	ƙorƙ->kork-
Kök(KTADY1): Gök, sema, hava.	Kök: Gökyüzü.Şu atasözünde de geçer. <i>Kökke su dsa yüzke tüşür:</i> Göğe doğru tükürürsen, tükürük yüzüne düşer. Bu atasözü, başkasına kötü davranan birinin sonuçta bu tavırların ceremesini çekeceğini anlatmak için kullanılır.	kök>gök
Köl(KTADY34): Göl.	köl: Su birikintisi. Köl: Gölcük. <i>İsig köl:</i> Barsgān'da bir göl.Uzunluğu otuz, eni on fersahtır; <i>körüng:</i> Kaşgar Dağları'nda, Tēz yaylasında bulunan bir gölün adı.Çevresi otuz fersahtır; <i>siding köl:</i> qoçngār bāşı'na yakın bir gölün adı; <i>yulduz köl:</i> Kuça, Kingüt ve Uygur arasındaki sınırdaki bulunan bir göl; <i>āy köl:</i> Uç yakınında bir yer adı; <i>tering köl:</i> ekki ögüz sınırında bulunan bir göl. Burada saydığım büyük göllerin çevresi kırk ila otuz fersah arasındadır. Türk ülkelerinde bunlara benzer daha pek çok göl vardır, ancak ben yalnızca İslam ülkesindekileri ve en büyükleri burda sıraladım. köl: Deniz. Buradan alınarak "deniz köpüğü"ne <i>köl köpüki</i> denir; <i>tengiz köpüki</i> denmez.	köl>göl

Könğül(KTAGY12): Gönül, kalp, yürek, iç, fikir, düşünce, akıl, anlayış, arzu, ülkü.	Könğül: Kalp,gönül;akıl.Buradan hareketle "zeki bir adam"a, <i>könğüllük er</i> denir.Şu atasözünde geçer, <i>közden yırāsa könğül den yeme yırār</i> : Eğer âşıklar birbirlerinden uzaksa ve birbirlerini göremiyorsa,aşkları da gönülden uzaklaşır,biter-gözden irak olan ,gönülden de irak olur. <i>könğülüñê netee</i> : Zihin huzurn nasıl?	könğül>gönül
Kör-(KTAGY11): Görmek, bakmak; itaat etmek, tabi olmak.	kördi <i>ol meni kördi</i> : O,beni gördü. <i>Körêr,körmêk</i> . Şu atasözünde de geçer, <i>yüzke körme erd em tile</i> : Yüze (ve onun solgun haline)bakma, (insanın içindeki)erdeme ve terbiyeye bak.	kör->gör-
Kötür-'(KTADY25): Götürmek .	-----	kötür->götür-
Köz(KTAKY10): Göz.	-----	köz>göz
Ꞑul(KTADY7): Kul	Ꞑul Kul;köle.Şu atasözünde de geçer. <i>Ꞑul yagı,ıt böri</i> : Köle(eğer efendisinin malı üzerine tasarruf hakkına sahip olursa ona el koyar, fırsat peşinde koşar ve onu alır götürür, bu nedenle tıpkı bir)düşman gibidir, köpek (bir kez ele geçirdikten sonra yenilebilir hiç bir şeyi korumaması, yiyip bitirmesi nedeniyle bulunduğu ev için)kurt gibidir. Bu atasözü, kölenin sahibine bağlılıktan yoksun olduğunu vurgulamak için kullanılır.	Ꞑul>kul
Ꞑulad-(KTADY13): Kul olmak, köle olmak, esir olmak.	-----	Ꞑulad->kul ol-
ꞐulkaꞐ(BKAGY12): Kulak.	-----	ꞐulkaꞐ>kulak
Ꞑum(TABTY7): Kum.	-----	Ꞑum>kum
Ꞑut(BKADY23): Devlet, ikbal, saadet, baht, talih kut.	-----	Ꞑut>kut
Küç(KTADY8): Kuvvet, güç, zor, iş güç.	Küç: Güç, kuvvet.	küç>güç

Kümüş(KTAGY5): Gümüş.	Kümüş: Gümüş. şu dörtlükte de kullanılır. (Bir savaşı anlatıyor) <i>alp erenni edirdim</i> (Düşmanın)yiğitlerini böldüm <i>boynın anığ qadırdım</i> Boyunlarını bükup koparttım <i>altın kümüş yüdüdüüm</i> (Hazinelerdeki)altın ve gümüşlerini aldım <i>süsi qalın kim öter</i> (Ancak)asker yiğinleri arasından zor geçtim.	kümüş>gümüş
Kün(KTAGY2): Gün, güneş, gündüz.	Kün: Güneş. <i>Kün tuğdı:</i> Güneş doğdu; <i>künke baqsa köz</i> <i>qamār:</i> Güneşe bakanın gözü kamaşır. Kün: Gün. <i>bu күn bargıl:</i> Bu gün git.Gün ışığının güneşe bağlı olması nedeniyle gün bu şekilde adlandırılır.	kün>gün
Küntüz(KTADY27): Gündüz.	Kündüz: Gündüz, gün ışığı.	küntüz>gündüz
Küzed(KTABY1): Gözetmek, muhafaza etmek, saklamak, bakmak, beklemek.	-----	küzed->gözet-
Men(KTAGY11): Ben.	Men: "Ben" anlamına gelen bir ilgeç(Türk lehçelerinde)	men>ben
Neke(TAİTBY2): Neye,niye.	-----	neke>niye
Nençe(BKAKY9): Nice, ne kadar, nasıl.	-----	nençe>nice
Oçuk(TABTGY1): Ocak.	-----	oçuk>ocak
Oğlan(KTAGY1): Oğlan, oğul, çocuk, çocuklar	Oğul: Oğul. Bir kişi kendi oğlu olmayan bir çocuğu da bu şekilde çağırabilir. <i>Bu oğul ne tēr :</i> Bu çocuk ne der? Bunun çoğulu <i>ođlān'</i> dir-ancak bu kullanım kurala aykırıdır;kurala göre çoğul hali <i>ođullār</i> olmalıydı, tıpkı "erkekler" anlamında eren sözcüğünün kullanılması gibi; ancak her iki kullanıma da [<i>ođlān,ođullār</i>] rastlanmaktadır[daha sonraları ođlān ve eren sözcükleri tekil olarak da kullanılmaya başlamıştır.-çn].	oğlan>oğlan
Oğuz(KTAGY2): Oğuz.	Oğuz: Bir Türk kavmi; Türkmēn .Her biri hayvanlarına vurdukları ayırt edici bir damgaya sahip yirmiki koldan oluşur. Bu kollar birbirlerinin hayvanlarını bu damgalarla tanırlar.	oğuz>oğuz

Oğ(KTADY19): Ok.	Oq: Ok.	oğ>ok
Oİ(KTAGY3): O, şu.	Oİ: "O" anlamına gelen bir ilgeç. <i>Ol andag aydī:</i> O böyle söyledi. Oİ: "Şu" anlamına gelen bir ilgeç. <i>Ol er :Şu adam</i> Oİ: Adlara ve eylemlere eklenen bir pekiştirme ilgeci. <i>ol menig oglum ol:</i> O, kesinlikle benim oğlumdur. <i>ol ewke barmış ol:</i> O, kesinlikle eve gitti	ol>o
Olur-:(KTAGY1) Oturmak, tahta oturmak, Kağan olmak.	Olturdı: <i>ol er olturdı:</i> O adam(başka biri de olabilir) oturdu. <i>Olturur,olturmāq.</i> Şu atasözünde geçer, <i>bütün ümlüg qanča qolsa oturur:</i> Donu sağlam olan nasıl isterse öyle oturur.Bu atasözü, kendi namusluluğundan emin olan kimsenin ona dair doğacak şüpheler nedeniyle kaygılanmayacağını belirtmek için kullanılır.	olurmak>oturmak
Onunç(BKAGY10): Onuncu.	----	onunç>onuncu
Ortu(KTAGY2): Orta.	Ortu: Herhangi bir şeyin ortası. <i>Ortu er:</i> Orta yaşlı adam. <i>Ew ortūsi:</i> Evin ortası. <i>Kūn ortusu:</i> Öğle vakti(Çigil lehçesi) Ortūlādī: <i>er yāşın ortūlādī:</i> Adam orta yaşlıydı. <i>ortūlār,ortūlāmāq.</i>	ortu>orta
Ot(KTADY37): Ateş.	----	ot>od
Ög-(BKAGY15): Övmek, methetmek.	----	ög->öv-
Ölür-(KTADY36): Öldürmek.	----	ölür->öldür-
Öñgre(BKAGY13): Önce, önde; doğu, doğuya, doğuya.	----	öñgre>önce
Purum(KTADY4): (k.y.a.)Doğu Roma, Rum, Bizans.	----	purum>rum
Sarığ(BKAKY11): Sarı.	----	sarığ<sarı
Sı-(KTADY36): Kırmak, sındırmak, bozmak, yenmek, galebe çalmak, zapetmek.	----	sı->sındır-
Sub(KTADY11): Su, nehir.	----	sub>su

Süñğüş(KTADY15): Savaşta hücum ve süngü dürtme, mızrak dürtme, harp, harp, savaş.	Süñğüledi: <i>ol am süñğüledi:</i> O, onu mızrakladı. <i>Süñğüler, süñğülēmek.</i>	süñğüş>süñgüle-mek
Süñğüş-(KTADY15): Süñgüleşmek, mızraklaşmak, çarpmak; savaşmak, harp etmek.	Süñğüşdi: <i>ekki er birle süñğüşdi: İki adam (savaş meydanında,at üstünde) mızrak dövüşü yaptılar.</i> <i>Süñğüşür, süñğüşmēk.</i>	süñğüş->süñgüleş-mek
Tağ(KTADY12): Dağ.	Tāg: Dağ. Şu atasözünde de geçer, <i>tāg tāgqa qawuşmās,kişi kişike qawuşūr:</i> Dağ dağa kavuşmaz(çünkü ikisi de kendi yerlerine bağlanmıştır), insan insana kavuşur(bu uzun bir zaman olsa da). Bu atasözü, uzun bir süre sonra sevgilisini gören birini anlatmak için kullanılır.	tag>dağ
Tam(KTAGDY1): Dam.	-----	tam>dam
Tañğ(TABTKY11): Tan, şafak, sabah vakti.	-----	tañğ>tan
Taş(KTAGY12): Dış.	-----	taş>dış
Teg-(KTAGY3): Değmek, erişmek, yetişmek, ulaşmak, temas etmek, hücum etmek, çarpışmak.	Tegdi: <i>ol ewke tegdi:</i> O, eve(başka bir yere de olabilir) ulaştı. <i>tegir, tegmēk.</i> Şu atasözünde geçer, <i>ēwek ewke tegmēs:</i> Aceleci adam eve ulaşamaz(çünkü acele ederek atını yorar ve sonunda bineksiz kalır). Bu atasözü, birine ağır hakaret etmesini öğütlemek için söylenir. Şu dizelerde kullanılır, <i>atgalır oqni az āq</i> <i>tegmedi bu sāw uşāq</i> Bu fettan kadın bana kaynağı belli olmayan okunu atar-o, serseri ok atar (Ama)bu iftira bana değmez-bu söz(iftira) bana deömez	teg->değ
Tegür-(KTADY33): Değdirmek.	-----	tegür->değdir-

Telin-(KTADY22): Delinmek.	Telindi: <i>tām telindi:</i> Duvar delindi. <i>Telinür, telinmek.</i> Şu dörtlükte de kullanılır, <i>küçendi bilkim:</i> bileğime(onun sayesinde yazdığım onca bilgeliğin üzerine yüklediği ağırlık nedeniyle) eziyet edildi. <i>Yagüdü tilëkim:</i> (Bilge olan) arzum (nihayate ermeye) yaklaştı. <i>telindi bilî gim:</i> Bilgeliğin pınarları bileğimi yakarak fişkırtıyor. <i>tegrüp angar çertilür:</i> Ancak şimdi, zaman beni bu geçide yaklaştırdığında, yaşam benden kaçıyor.	telin-delin-
Temir(KTADY2): Demir Kapı temir: Demir	Temür: Demir. Şu atasözünde de geçer, <i>kök temür kerü turmās:</i> Mavi demir (kılıç) zarar vermeden hareketini bitirmez(çünkü bir şeye vurulduğu zaman onu yaralar).	temir>demir
Teñgri(KTAGY1): Gök; Tanrı; ilah, ilahe, gök tanrısı.	Teñgri: Allah; azze ve celle [aziz ve celil olan (muhterem ve ulu)]. <i>Şu atasözünde de geçer,</i> <i>toyın tapugsāq,teñgri sewinçsiz:</i> Kâfirlerin din büyüğü Cenab-ı Hakk'a tapınmak ister, ama Allah(O'nun büyüklüğü artsın) bu ibadetten hoşnut olmaz. Bu atasözü, birini memnun etmek için bir iş yapan, ancak bunu başaramayan kimseyi anlatmak için kullanılır.	teñgri>tanrı
Tıñgla-(KTAGY2): Dinlemek.	Tıñgladı: <i>er sōz tınglādı:</i> Adam sözleri (konuşmayı) dinledi. <i>Tıñgār, tıñgāmāq.</i>	tıñgla->dinle-
Ti-(KTADY9): Demek, söylemek.	----	ti->de-
Tik-(KTADY16): Dikmek .	Dik (tik): Dik. <i>dik turdı:</i> Dik durdu.	tik->dik-
Tile-(TABTDY6): Dilemek, istemek.	----	tile->dile-
Tir-(KTADY12): Dermek, toplamak.	----	tir->der-
Tirig(KTAGDY1): Diri, canlı, hayatta, yaşayan, hayati.	----	tirig>diri
Tiril-(KTADY12): Toplanmak, derlenmek, derilmek.	----	tiril->deril-
Tiyin(KTADY19): Diye, diyerek, diyip.	----	tiyin>diye

Tiz(KTADY2): Diz.	Tiz: Diz.	tiz>diz
Tod-(KTAGY8): Doymak.	Todgurdı: <i>ol meni todgürdı: O, beni doyurdu.</i> <i>To dğurur, to dğurmāq.</i> Şu atasözünde de geçer, <i>ewlig todgursa k öz i, yolqa bolür:</i> Ev sahibi misafirin karnını doyurduğu zaman, misafirin gözü yolda olur (gitmek isteyecektir). Bu atasözü, verilen bir ziyafetten sonra gitmek için ev sahibinden izin isteyen bir kimse için söylenir.	tod->doy-
Toğ-(KTADY35): Doğmak, aşmak, geçmek, çıkmak.	-----	toğ>doğ-
Toğsıq(KTAGY2): Doğuş, doğma, doğu.	-----	toğsıq>doğu
Toq(TABTGY1): Tok.	-----	toq>tok
Toqı-(KTAKY6): Vurmak, dövmek, çarpmak, dokumak, sokmak, batırmak, tokmaklamak, yontmak.	-----	toqı->doku-
Toquz(KTAGY2): Dokuz.	-----	toquz>dokuz
Ton(KTADY26): Elbise.	Tön: Giysi.	ton>don
Toruğ(KTADY33): Doru, at rengi, doru renk.	Torug: Atları tanımlamak için kullanılan bir sözcük [kök anlamı olarak doru rengini anlatır; anlam genişlemesiyle "at" anlamında kullanılır-çn] <i>bu o gl ānıg b ir tor ugqa aldım:</i> Bu köleyi bir at karşılığı aldım.	toruğ>doru
Töküt-(TAİTDY2): Döktürmek, akıtmak.	-----	töküt->döktür-
Töpü(KTADY11): Tepe.	Töpü: Bir dağın zirvesi; nitekim <i>tāg töpūsü denir.</i> Töpü: İnsanın başının tepesi.	töpü>tepe
Tört(KTADY2): Dört (4)	Tört: <i>tört yarmāq:</i> Dört para. Benzer bir şekilde "dört" tane olan her şeyi anlatmak için bu sözcük kullanılır. Bunu vav'la (ō-ou), <i>tört</i> biçiminde kullanmak daha doğru bir söyleviştir.	tört>dört
Törtünç(KTAKY6): Dördüncü, dördüncü olarak, dördüncü defa.	-----	törtünç>dördüncü

Törü(KTADY1): Töre, kanun, nizam, örf ve âdet, görenek, düzen, tören, devlet nizamı.	Törü: Töre; gelenek. Şu atasözünde de geçer, <i>êl qalır törü qalmās:</i> Ülke terk edilir, ama töre terk edilmez. Bu atasözü, ataların törelerine bağlı kalmayı öğütlemek için kullanılır.	törü>töre
Törün(BKAKY9): Tören .	-----	törün>tören
Tutuz-(KTADY38): Tutturmak, yakalatmak.	-----	tutuz>tuttur-
Tuyma-(TAİTBY2): Duymamak, hissetmemek, farkına varmamak.	-----	tuyma->duyma-
Tüş-(KTAKY4): Düşmek, inmek, attan inmek.	-----	tüş->düş-
Tüşür-(TABTKY3): Düşürmek, indirmek, attan indirmek.	-----	tüşür->düşür-
Tüz(KTADY3): Düz, doğru, kusursuz, hatasız.	Tüz: "Düz, yatay" olan herhengi bir şey. Tüz yêr: Düz yer. Tüz: <i>tüz yêr:</i> Düz yer.	tüz>düz
Tüzül-(BKAKY3): Dizilmek, sırada olmak, düzelmek, anlaşmak, barışmak.	-----	tüzül->düzel-
U(KTADY35): Uyku .	û: Uyku. <i>Udîdîm:</i> uyudum- zamme(u) ve kesre(i) arasında kaldığı için vav(ü) düşmüştür.	u>uyku
Uçuz(TABTGY6): Ucuz, kolay, hafif, değersiz.	-----	uçuz>ucuz
Ud-(KTADY36): Takip etmek, kovalamak, ardından gitmek, uymak.	-----	ud->uy-
Udı-(KTADY27): Uyumak.	Uğıdı: <i>er u đıdı:</i> Adam (başka biri de olabilir) uyudu. <i>Uğır, u đımaq.</i>	udı->uyu-
Udluğ(KTADY36): Uyluk.	-----	udluğ>uyluk
Uluğ(KTDY40): Büyük, ulu.	-----	uluğ>ulu
Ur-(KTAGY10): Vurmak, dövmek, koymak, yapmak, takmak, hakk etmek, yontmak, geçirmek, kaydetmek.	-----	ur->vur-

Uygur(BKADY37): Uygur.	----	uygur>uygur
Üçün(KTAGY9): İçin, dolayı, yüzünden, sebeple.	Üçün: "Neden ya da amaç" bildiren bir ilgeç. <i>Senin için keldim:</i> Senin yüzünden geldim.	üçün>için
Üçünç(KTADY33): Üçüncü.	Üçünç: Üçüncü. "ikinci"ye de ekinç denir. Bu, bir kuraldır; yani on sayısından küçük olan herhangi bir sayı söz konusu olduğunda, bu sayının, kendinden önceki bir sayıyı takip ettiğini anlatmak için kök sözcüğüne <i>nun(n)</i> ve <i>cim(ç)</i> eklenir: törtünç: dördüncü ve bəşinç: beşinci gibi - bunların kökleri tört: dört ve bəş: beş sözcükleridir; bu anlamı vermek için köklere <i>nun (n)</i> ve <i>cim(ç)</i> eklenmiştir. Onlukları da bu biçimde ifade etmek uygundur: önunç: onuncu, yigirmiç: yirminci gibi. Bu değişmez bir kuraldır.	üçünç>üçüncü
Üze(KTADY1): Üzeri, üzre, üzerine, üstte, üstünde.	----	üze>üzeri
Yabğu(TAİTBY6): Bir unvan, yabgu, Türk devletinin doğu kısmının başkanı.	----	yabğu>yabgu
Yadağ(TABTBY4): Yaya.	----	Yadağ>yaya
Yağ-(TABTBY4): Yağmak, katılmak.	----	yağ->yağ-
Yağız(KTADY1): Yağız, kara, kızıl ile kara arası renk.	Yağız: Koyu kahverengi; kızıl ile siyah arasındaki bir renk. "Dünya" buna benzetilir ve <i>yağız y êr</i> denir. <i>Yağız at:</i> Yağız at.	yağız>yağız
Yağuru(BKAKY6): Yakın, kısa, yaklaşık, yaklaşarak.	----	yağuru>yakın
Yalıñğ(BKADY22): Yalın, çıplak.	----	yalıñğ>yalın
Yana(TABTBY2): Yine, tekrar, dönerek.	----	yana>yine
Yañğıl-(KTAGY6): Yanılmak, hata etmek, yanlış yapmak, itaatsizlik etmek, yolunu şaşırarak.	Yañğılgān: <i>yañğılgān er:</i> Yapmaya başladığı her işi unutan ya da yanlış yapan adam. Yañğıluq: Olaylarda, konuşmada ya da eylemlerde ortaya çıkan bir hata.	yañğıl->yanlı-

Yañý-(KTADY23): Yaymak, saçmak, dağıtmak, bozmak.	-----	yañý->yay-
Yaşıl(KTADY17): Yeşil.	Yāşıl çüvit: Yeşil renk. Yaşıl: Herhangi bir şeyin yeşil olanı. "Parlak yeşil"e yap yaşıl denir ve bu sözcük, söz uzatımıyla yaşıl yoşul biçiminde de kullanılır.	yaşıl>yeşil
Yay(BKABY3): Yaz .	-----	yay>yaz
Yılkı(KTAGBY1): Yılkı, at sürüsü; hayvan, hayvan sürüsü davar.	-----	yılkı>yılkı
Yımşak(KTAGY5): Yumuşak.	Yumşadı: <i>yumşadı nēñġ:</i> Bir şey yumuşadı. <i>Yumşār, yumşāmāq.</i> <i>Yumşāq:</i> Herhengi bir şeyin yumuşak olanı. Yumşaqlandı: <i>ol mañġa yumşaqlandı:</i> Adam bana karşı uysal, saygılı ve yaltaklanan bir biçimde davrandı. <i>Yumşaqlanū, yumşaqlanmāq</i> Yumşattı: <i>ol teri yumşattı:</i> O, deriyi sepiletti. <i>ol qatın n ēñġni yumşattı:</i> O, katı bir şeyi yumuşattı. <i>ol s ō züg yumşattı:</i> O hızlı hızlı ve kısık bir sesle konuştu. Birinin Kur'an-ı Kerim'i hızlı okuyarak ezberlemesini anlatmak için de bu sözcük kullanılır. <i>yumşatūr, yumşatmāq.</i>	yımşak>yumuşak
Yi-(TABTGY1): Yemek .	-----	yi->ye-
Yiçe(KTADY16): Daha, bir daha, tekrar, yine.	-----	yiçe>yine
Yig(TAİTBY2): Yeğ.	-----	yig>yeğ
Yigirmi(KTADY11): Yirmi.	Yigirme(yigirmi): Yirmi. Yigirmi bir değişik sesletimdir. <i>Yigirminç:</i> Yirminci.	yigirmi>yirmi
Yigün:(KTAGY1) Yeğen, küçük kardeş.	-----	yigün>yeğen
Yime(KTAGY10): Yine, tekrar, ve, de, da.	-----	yime>yine
Yinçge(TABTGY6): İnce.	-----	yinçge>ince
Yinçü(KTADY39): İnci.	-----	yinçü>inci

Yir(KTAGY4): Yer, toprak.	Yêr: Dünya, yer, toprak anlamlarında kullanılır.	yir>yer
Yiti(KTADY11): Yedi.	Yeṭti: Yedi sayısı. <i>Yeṭti q at kō k:</i> Yedi kat gök.	yiti>yedi
Yitinç(KTAKDY1): Yedinci.	----	yitinç>yedinci
Yitmiş(KTADY12): Yetmiş.	----	yitmiş>yetmiş
Yitür-(KTADY7): Yitirmek, kaybetmek.	Yitti: <i>yitti nēñġ:</i> Bir şey kayboldu(yitti). <i>Yitēr, yitmēk.</i>	yitür->yitir-
Yoğun(BKADY15): Kalın, yoğun, kaba.	----	yoğun>yoğun
Yoğur-(TABTGY8): Yoğurmak, çiğnemek, aykırı gitmek, çapraz gitmek.	----	yoğur->yoğur-
Yok(KTAGY3): Yok; yokluk içinde, fakir, yoksul, sefil.	----	yok>yok
Yori-(KTADY12): Yürümek, gitmek, hareket etmek.	----	yori->yürü-
Yorit-(KTAGY6): Yürütmek, harekete geçirmek, sevk etmek.	Yoritti: <i>ol meni telim yoritti:</i> O, beni çok fazla yürüttü. <i>Ot anıg qarnın yoritti:</i> İlaç onun bağırsaklarını gevşetti.-Onu isal yaptı. <i>Yorit ūr, yoritmāq</i>	yorit->yürüt-
Yubul-(TABTKY2): Yuvarlanmak.	----	yubul->yuvar-
Yuşaru(TABTKY1): Yukarı .	----	yuşaru>yukarı
Yuyka(TABTGY6): Yufka, ince.	----	yuyka>yufka
Yügerü(KTADY11): Yukarı, yukarıya.	----	yügerü>yukarı
Yüzüt-(BKADY30): Yüzdürmek, suda yüzdürmek.	----	yüzüt->yüzdür-

ORHUN KİTABELERİ	KUTADGU BİLİĞ	SES DEĞİŞİKLİĞİ
Açsık(KTAGY8): Açlık, aç olma, aç hâli.	Açlık: Açlık.	açsık>açlık
Adağ(KTAKY7): Ayak.	Adağ: Ayak.	ayağ>ayak
Adğır(KTADY35): Aygır, at.	Adğır: Aygır.	adğır>aygır
Adrıl(BKAGY7): Ayrılmak.	Adrıl: Ayrılmak.	adrıl->ayrıl-
Ağar(BKAGY15): Ağır.	-----	ağar>ağır
Ağ(KTADY35): Ak.	-----	ağ>ak
Altun(KTAGY5): Altın.	Altun: Altın.	altun>altın
Anda, anta(KTAGY5): Onda, ondan, şunda, şundan.	-----	anda,anta>onda
Ang(KTADY32): En.	-----	ang>en
Añğıl-(TABTKY10): Yanılmak, şaşımak, yanlış hareket etmek.	-----	añğıl->yanıl-
Apar(KTADY4): (k.a.)Avar.	-----	apar>avar
Ara(KTADY2): Arasında.	Ara: Ara, arasında.	ara>arasında
Arça(TABTBY5): Arka.	-----	arça>arka
Artuğ(KTADY15): Fazla, ziyade, artık.	Artuk: Artık, fazla, ziyade, daha çok.	artuğ>artık
Aşur-(KTADY36): Aşımak, geçirmek, kovalamak, takip etmek.	-----	aşur->aşır-
At(KTADY7): Ad, isim, nam, şöhret.	At: Ad, isim.	at>ad
Azķıñyâ(KTADY34): Azıcık, pek az, biraz, az miktarda.	-----	azķınyâ>azıcık
Azuğ(KTADY39): Azık.	Azuğ: Azık, yiyecek.	azuk>azık
Bar-(KTAGY7): Varmak, gitmek	Bar-: Varmak, gitmek.	bar->var-
Bar(TABTGY3): Var, mevcut.	-----	bar>var

Basıt-(TABTKY10): Bastırmak, bastırtmak, baskın yaptırmak.	-----	basıt->bastır-
Başlayu:(KTADY25): Başta olarak, en önce, evvelâ, birinci.	-----	başlayu>baş olmak
Başlıg(KTADY2): Başlı, başı olan; başkanı olan başı dik olan, gururlu.	-----	başlıg>başlı
Batsık(KTAGY2): Batış,güneşin batışı,gün batısı.	Batar: Batı.	batsık>batı
Beg:(KTAGY1): Bey.	Beg: Bey.	beg>bey
Beñgü(KTAGY8): Ebedî, daimî, sonsuz	-----	beñgü>bengi
Bıç-(BKAGY12): Bıçmek, kesmek.	-----	bıç->bıç-
Bilig(KTAGY5): Bilgi, fikir, düşünce, zeka.	Bilig: Bilgi,hikmet.	bilig>bilgi
Biñg(KTAGBY1): Bin(1000)	-----	biñg>bin
Bir-(KTAGY5): Vermek.	Bir-: Vermek.	bir->ver-
Birle(KTAGY4): İle, beraber, birlikte.	Birle: İle, beraber.	birle>ile
Biş(KTADY18): Beş(5)	Biş: Beş (5).	biş>beş
Bişinç(KTAKY7): Beşinci, beşinci olarak.	-----	bişinç>beşinci
Bod(TABTBY4): Boy .	-----	bod>boy
Boğuz(TABTGY1): Boğaz.	-----	boğuz>boğaz
Bol-(KTAGY1): Olmak.	Bol-: Olmak.	bolmak>olmak
Bor(KTADY37): Fırtına, bora, tipi.	Bor: Şarap.	bor>bora
Buğa(TABTBY5): Boğa.	-----	buğa>boğa
Bulğak(KTAKY4): Bulanık, karışık, karışıklık içinde, düzensiz.	Bulğak: Düşmanın gelmesi yüzünden halk arasında çıkan karışıklık, bunalıklık.	bulğak>bulanık
Bulut(KTAKDY1): Bulut.	Bulut: Bulut.	bulut>bulut
Bunçja(KTAGY2): Bunca,bu kadar, böyle, bu kadar çok.	-----	[bunç]a>bunca
Bunda(KTADY20): Burda.	-----	bunda>burada

Buñğad-(TABTKY2): Bunalmak.	-----	buñğad->bunal-
Buyruk(KTADY3): Buyruk.	Buyruk: Müşavir, vezir.	buyruk>buyruk
Çabış(TABTBY7): Çavuş .	-----	çabış>çavuş
Eb(KTAKY1): Ev, merkez, ordugâh.	-----	eb>ev
Ebir-(BKADY25): Evirmek, dolanmak, çevirmek.	-----	ebir->evir-
Egir(KTAKY6): Eğirmek, çevirmek, kuşatmak, sarmak, sevk etmek, döndürmek.	-----	egir->evir-
Egri(TAİTGY4): Eğri.	-----	egri>eğri
Elig(KTADY32): El.	Elig: El.	elig>el
Elig(KTADY8): Elli(50),elli sayısı.	Elig: Elli (50). Elig: el.	elig>elli
Eşit-:(KTAGY1) İşitmek, duymak, dinlemek (krş.eşid-)	Eşit: İşitmek,duymak,dinlemek.	eşit->işit-
İğaç(BKAGY11): Ağaç, orman, ağaçlık.	-----	ığaç>ağaç
İrağ(KTAGY5): Uzak,ırak.	-----	ırağ>ırak
İçik-(KTDY38): İçeri girmek, dahil olmak, tâbi olmak, teslim olmak, itaat etmek.	İçre: İçerisinde,içinde.	içik->içeri gir-
İçreki(KTAGY2): İçerdeki, içindeki, maiyetteki, dahilî, saraydaki.	-----	içreki>içerdeki
İkin(KTADY2): İki, ikisi, her ikisi, ikinci.	İki: iki (2).	ikin>iki
İkinti(KTADY33): İkinci.	İkinç: İkinci.	ikinti>ikinci
İlki(KTADY32): İlk birinci.	-----	ilki>ilk
İlt(KTADY23): İletmek, göndermek, sevk etmek, rehberlik etmek.	İlt-: İletmek, götürmek, göndermek, ulaştırmak.	ilt->ilet-
İñğek(TABTGY8): İnek.	-----	İñğek>inek
İrtür-(KTADY40): Erdirmek, yaptırmak.	-----	irtür->erdir-
İsig(TABTGY1): Isı, sıcaklık, hararet, ateş.	-----	isig>ısı
İt-(KTADY1): Tanzim etmek, düzenlemek, düzenesokmak, yapmak, etmek, teşkilâtlandırmak, tertip etmek.	İt-: Yapmak, etmek, eylemek, kılmak; düzenlemek, yoluna koymak, hazırlamak.	it->et-

Ꞑabıř-(TABTGY5): Kavuşmak, birleşmek, toplanmak, buluşmak.	-----	Ꞑabıř->kavuş-
Kağan(KTAGY3): Kağan.		kağan>kağan
Ꞑal(KTAGY9): Kalmak, çaresiz kalmak, naçar kalmak, kala kalmak.	Ꞑal-: Kalmak	Ꞑal->kal-
Ꞑan(KTADY24): Kan.	Ꞑan: kan.	Ꞑan>kan
Ꞑan(TABTBY2): Han .	-----	Ꞑan>han
Ꞑanı(KTADY9): Hani, nerede.	Ꞑanı: Hani,nerede	Ꞑanı>hani
Ꞑapıę(KTADY2): Kapı.	Ꞑapıę: Kapı.	Ꞑapıę>kapı
Ꞑar(KTADY35): Kar.	Ꞑar: Kar.	Ꞑar>kar
Ꞑara(KTADY38): Kara,siyah.	Ꞑara: Kara,siyah. Ꞑara: Halk.	Ꞑara>kara
Ꞑarluę(KTAKY2): (k.a.)Karluk boyu.	-----	Ꞑarluę>karluk
Ꞑař(KTAKY11): Kaş.	Ꞑař: Kaş. Ꞑař: Ön,yamaç,tepe.	Ꞑař>kaş
Ꞑat-(TABTKY11): Katmak.	-----	Ꞑat->kat-
Ꞑatun(KTADY11): Hatun, kraliçe, kadın, hanım.	-----	Ꞑatun>hatun
Ꞑazęan-(KTADY9): Kazanmak, toplamak, Biriktirmek, zaptetmek, ele geçirmek, fethetmek, çalışmak, gayret etmek.	Ꞑazęan: Kazanmak.	Ꞑazęan->kazan-
Ke-(KTADY37): Geçmek.	Ke: Geçmek, lmek.	ke->geç-
Keig(TABTKY11): Geçit.	-----	keig>geçit
Kedimlig(KTADY33): Giyimli, giyim kuşamı olan, zırhlı.	-----	kedimlig>giyimli
Kel-(KTADY4): Gelmek.	Kel-: Kelmek.	kel->gel-
Kelin(KYAKY9): Gelin.	Kelin: Gelin.	kelin>gelin
Kentü(KTADY23): Kendi, kendisi, kendi kendine.	Kendü: Kendi.	kentü>kendi
Kergeksiz(KTAKY12): Gereksiz, lüzumsuz; yoku bulunmayan her şeyi tamam, bol bol, dolu dolu, ihtiyaçtan fazla.	-----	kergeksiz>gereksiz

Ƙıl-(KTADY1): Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.	Ƙıl-: Kılmak,etmek,yapmak.	ƙıl->kıl-
Ƙılıçla-(KTAKY5): Kılıçlamak, kılıçla vurup kesmek.	-----	ƙılıçla->kılıçla-
Ƙırƙ(KTADY15): Kırk(40)	Ƙırƙ: Kırk (40).	ƙırƙ>kırk
Ƙırƙız(KTADY4): Kırgız.	-----	ƙırƙız>kırgız
Ƙışın(BKAGY2): Kışın.	-----	ƙışın>kışın
Ƙışla-(KYAKY8): Kışlamak, kışı geçirmek.	-----	ƙışla->kışla-
Ƙız(KTADY7): Kız, kız evlâdı.	-----	ƙız>kız
Ƙız-(TAİTBY5): Kızmak, hararetlenmek, ateşlenmek, hiddetlenmek.	Ƙız: Kız, kız çocuk. Ƙız: pahalı,nadir.	ƙız->kız-
Ƙızıl(TAİTDY2): Kızıl, kırmızı.	-----	ƙızıl>kızıl
Ƙiçig(BKADY41): Küçük, az, biraz.	Ƙiçig: Küçük,genç.	ƙiçig>küçük
Ƙir(KTADY38): Girmek, sokulmak, dalmak, geri, tekrar, geriye; batı, batıda.	Ƙir-: Girmek.	ƙir->gir-
Ƙişig(KTAGY6): Kişi,insan, adam, halk.	Ƙişi: Kişi,insan,adam,kimse.	ƙişig>kişi
Ƙiyik(TABTGY1): Geyik, yabancı hayvan, av hayvanı.	-----	ƙiyik>geyik
Ƙod-(TABTBY2): Koymak, bırakmak. [Ƙod-ƙot-]	-----	ƙod->koy-
Ƙod-,ƙot-(TABTKY3): Koymak, bırakmak.	Ƙoy: Koyun.	ƙod-,ƙot->koy-
Ƙon(KTAGY5): Konmak, yerleşmek, konaklamak.	Ƙon-: Konmak.	ƙon->konmak
Ƙontur(KTADY21): Kondurmak, yerleştirmek, konaklatmak.	-----	ƙontur->kondur-
Ƙoñŷ(KTADY12): Koyun.	-----	ƙoñŷ>koyun
Ƙop(KTADY34): Çok, hep, pek, tamamıyla, tamamen, bütün.	-----	ƙop>hep
Ƙorƙ-(TAİTBY4): Korkmak.	-----	ƙorƙ->kork-
Ƙök(KTADY1): Gök, sema, hava.	Ƙök: Gök, gök yüzü.	ƙök>gök
Ƙöl(KTADY34): Göl.	-----	ƙöl>göl

Köñgül(KTAGY12): Gönül, kalp, yürek, iç, fikir, düşünce, akıl, anlayış, arzu, ülkü.	Köñgül: Gönül, yürek,anlayış.	köñgül>gönül
Kör-(KTAGY11): Görmek, bakmak; itaat etmek, tabi olmak.	Kör-: Görmek, bakamak.	kör->gör-
Kötür-¹(KTADY25): Götürmek .	-----	kötür->götür-
Köz(KTAKY10): Göz.	Köz: Göz.	köz>göz
Ꞑul(KTADY7): Kul	Ꞑul: Kul, köle.	Ꞑul>kul
Ꞑulad-(KTADY13): Kul olmak, köle olmak, esir olmak.	-----	Ꞑulad->kul ol-
ꞐulkaꞐ(BKAGY12): Kulak.	-----	ꞐulkaꞐ>kulak
Ꞑum(TABTBY7): Kum.	-----	Ꞑum>kum
Ꞑut(BKADY23): Devlet, ikbal, saadet, baht, talih kut.	-----	Ꞑut>kut
Küç(KTADY8): Kuvvet, güç, zor, iş güç	Küç: Güç,zor, zulüm.	küç>güç
Kümüş(KTAGY5): Gümüş.	Kümüş: Gümüş.	kümüş>gümüş
Kün(KTAGY2): Gün, güneş, gündüz.	Kün: Güneş,gün ,gündüz.	kün>gün
Küntüz(KTADY27): Gündüz.	Kündüz: Gündüz.	küntüz>gündüz
Küzed(KTABY1): Gözetmek, muhafaza etmek, saklamak, bakmak, beklemek.	Küzet-: Gözetmek, korumak, saklamak.	küzed->gözet-
Men(KTAGY11): Ben.	Men: Ben.	men>ben
Neke(TAİTBY2): Neye,niye.	-----	neke>niye
Nençe(BKAKY9): Nice, ne kadar, nasıl.	-----	nençe>nice
Oçuk(TABTGY1): Ocak.	-----	oçuk>ocak
Oğlan(KTAGY1): Oğlan, oğul, çocuk, çocuklar	Oğlan: Oğlan, oğul, çocuk, genç.	oğlan>oğlan
Oğuz(KTAGY2): Oğuz.	-----	oğuz>oğuz
OꞐ(KTADY19): Ok.	OꞐ: Ok.	oꞐ>ok
Oı(KTAGY3): O,şu.	Oı: O (-dır,-dir,-dur,-dür)	oı>o
Olur-:(KTAGY1) Oturmak, tahta oturmak, Kağan olmak.	-----	olurmak>oturmak

Onunç(BKAGY10): Onuncu.	-----	onunç>onuncu
Ortu(KTAGY2): Orta	Ortu: Orta, orta halli.	ortu>orta
Ot(KTADY37): Ateş.	Ot: ateş, duman. Ot: İlaç,çare;zehir. Ot: Ot	ot>od
Ög-(BKAGY15): Övmek, methetmek.	-----	ög->öv-
Ölür-(KTADY36): Öldürmek.	-----	ölür->öldür-
Öñğre(BKAGY13): Önce, önde; doğu, doğuya, doğuya.	-----	öñğre>önce
Purum(KTADY4): (k.y.a.)Doğu Roma, Rum,Bizans.	-----	purum>rum
Sarığ(BKAKY11): Sarı.	-----	sarığ<sarı
Sı-(KTADY36): Kırmak, sındırmak, bozmak, yenmek, galebe çalmak, zapetmek.	Sı-: Kırmak,bozmak,ezmek; kırılmak.	sı->sındır-
Sub(KTADY11): Su,nehir.	-----	sub>su
Süñğüş(KTADY15): Savaşta hücum ve süngü dürtme,mızrak dürtme, harp, harp, savaş.	-----	süñğüş>süngüle- mek
Süñğüş-(KTADY15): Süngüleşmek, mızraklaşmak, çarpmak; savaşmak, harp etmek.	-----	süñğüş->süngüleş-
Tağ(KTADY12): Dağ.	Tağ: Dağ.	tağ>dağ
Tam(KTAGDY1): Dam.	-----	tam>dam
Tañğ(TABTKY11): Tan, şafak,sabah vakti.	-----	tañğ>tan
Taş(KTAGY12): Dış.	Taş: Dış. Taş: Taş, kaya.	taş>dış
Teg-(KTAGY3): Değmek, erişmek, yetişmek, ulaşmak, temas etmek, hücum etmek, çarpışmak.	Teg-: Değmek, dokunmak, ulaşmak.	teg->değ
Tegür-(KTADY33): Değdirmek.	Tegür-: Eriştirmek, dokundurmak.	tegür->değdir-
Telin-(KTADY22): Delinmek.	-----	telin-delin-

Temir(KTADY2): Demir Kapı temir: Demir	temür: Demir.	temir>demir
Teñgri(KTAGY1): Gök; Tanrı; ilah, ilahe, gök tanrısı.	Teñgri: Tanrı.	teñgri>tanrı
Tıñgla-(KTAGY2): Dinlemek.	Tıñgla-: Dinlemek.	tıñgla->dinle-
Ti-(KTADY9): Demek, söylemek.	Ti-: Demek.	ti->de-
Tik-(KTADY16): Dikmek .	Tik-: Dikmek, dürtmek, sokmak, delmek, dikey getirmek, (dikiş) dikmek (ağaç) dikmek.	tik->dik-
Tile-(TABTDY6): Dilemek, istemek.	-----	tile->dile-
Tir-(KTADY12): Dermek, toplamak.	Tir-: Dermek, toplamak.	tir->der-
Tirig(KTAGDY1): Diri, canlı, hayatta, yaşayan, hayati.	Tirig: Diri, canlı, yaşayan.	tirig>diri
Tiril-(KTADY12): Toplanmak, derlenmek, derilmek.	-----	tiril->deril-
Tiyin(KTADY19): Diye, diyerek, diyip.	-----	tiyin>diye
Tiz(KTADY2): Diz	Tiz: Diz.	tiz>diz
Tod-(KTAGY8): Doymak.	Tod: Doymak.	tod->doymak-
Toğ-(KTADY35): Doğmak, aşmak, geçmek, çıkmak.	-----	toğ>doğ-
Toğsıq(KTAGY2): Doğuş, doğma, doğu.	-----	toğsıq>doğu
Toq(TABTGY1): Tok.	-----	toq>tok
Tokı(KTAKY6): Vurmak, dövmek, çarpmak, dokumak, sokmak,batırmak, tokmaklamak, yontmak.	Tokı-: Döğmek, dokumak, vurmak, çalmak.	tokı->doku-
Toquz(KTAGY2): Dokuz.	Toquz: Dokuz (9).	toquz>dokuz
Ton(KTADY26): Elbise.	Ton: Giyisi.	ton>don
Toruğ(KTADY33): Doru, at rengi, doru renk.	-----	toruğ>doru
Töküt-(TAİTDY2): Döktürmek, akıtmak.	-----	töküt->döktür-
Töpü(KTADY11): Tepe.	Töpü: Tepe.	töpü>tepe

Tört(KTADY2): Dört (4)	Tört: Dört (4).	tört>dört
Törtünç(KTAKY6): Dördüncü, dördüncü olarak, dördüncü defa.	Törtünç: Dördüncü.	törtünç>dördüncü
Törü(KTADY1): Töre,kanun, nizam, örf ve âdet, görenek, düzen, tören, devlet nizamı.	Törü: Töre, kanun, nizam.	törü>töre
Törün(BKAKY9): Tören .	-----	törün>tören
Tutuz-(KTADY38): Tutturmak, yakalatmak.	tutuz-: Söylemek, nasihat etmek,emretmek.	tutuz>tuttur-
Tuyma-(TAİTBY2): Duymamak, hissetmemek, farkına varmamak.	-----	tuyma->duyma-
Tüş-(KTAKY4): Düşmek,inmek,attan inmek.	Tüş-: Düşmek, inmek.	tüş->düş-
Tüşür-(TABTKY3): Düşürmek, indirmek, attan indirmek.	-----	tüşür->düşür-
Tüz(KTADY3): Düz, doğru, kusursuz, hatasız.	Tüz: Düz, düzgün, doğru, aynı, uygun. Tüz: Asil.	tüz>düz
Tüzül-(BKAKY3): Dizilmek, sırada olmak, düzelmek, anlaşmak, barışmak.	-----	tüzül->düzel-
U(KTADY35): Uyku .	U: Uyku.	u>uyku
Uçuz(TABTGY6): Ucuz, kolay, hafif, değersiz.	-----	uçuz>ucuz
Ud-(KTADY36): Takip etmek,kovalamak, ardından gitmek,uyamak.	-----	ud->uy-
Udı-(KTADY27): Uyumak.	Udı: Uyumak.	udı->uyu-
Udluğ(KTADY36): Uyluk.	-----	udluğ>uyluk
Uluğ(KTDY40): Büyük, ulu.	Uluğ: Ulu, büyük.	uluğ>ulu
Ur-(KTAGY10): Vurmak, dövmek, koymak, yapmak, takmak, hakketmek, yontmak, geçirmek, kaydetmek.	Ur-: Vurmak,dövmek.	ur->vur-
Uygur(BKADY37): Uygur.	-----	uygur>uygur
Üçün(KTAGY9): İçin, dolayı, yüzünden, sebeple.	Üçün: İçin.	üçün>için
Üçünç(KTADY33): Üçüncü.	Üçünç: Üçüncü.	üçünç>üçüncü

Üze(KTADY1): Üzeri, üzre, üzerine, üstte, üstünde.	-----	üze>üzeri
Yabğu(TAİTBY6): Bir unvan, yabgu, Türk devletinin doğu kısmının başkanı.	-----	yabğu>yabgu
Yadağ(TABTBY4): Yaya.	-----	Yadağ>yaya
Yağ-(TABTBY4): Yağmak, katılmak.	-----	yağ->yağ-
Yağız(KTADY1): Yağız, kara, kızıl ile kara arası renk.	Yağız: Yağız, kızıl ile kara arası renk.	yağız>yağız
Yağuru(BKAKY6): Yakın, kısa, yaklaşık, yaklaşarak.	-----	yağuru>yakın
Yalınğ(BKADY22): Yalın, çıplak.	-----	yalınğ>yalın
Yana(TABTBY2): Yine, tekrar, dönerek.	-----	yana>yine
Yañıl-(KTAGY6): Yanılmak, hata etmek ,yanlış yapmak, itaatsizlik etmek, yolunu şaşırarak.	Yañıl-: Yanılmak.	yañıl->yanıl-
Yañy-(KTADY23): Yaymak, saçmak, dağıtmak, bozmak.	Yay-: Yaymak.	yañy->yay-
Yaşıl(KTADY17): Yeşil.	Yaşıl: Yeşil.	yaşıl>yeşil
Yay(BKABY3): Yaz .	-----	yay>yaz
Yılkı(KTAGBY1): Yılkı, at sürüsü; hayvan, hayvan sürüsü davar.	Yılkı: Hayvan, hayvan sürüsü.	yılkı>yılkı
Yımşak(KTAGY5): Yumuşak.	-----	yımşak>yumuşak
Yi-(TABTGY1): Yemek .	-----	yi->ye-
Yiçe(KTADY16): Daha, bir daha, tekrar, yine.	-----	yiçe>yine
Yig(TAİTBY2): Yeğ.	-----	yig>yeğ
Yigirmi(KTADY11): Yirmi.	-----	yigirmi>yirmi
Yigün:(KTAGY1) Yeğen, küçük kardeş.	-----	yigün>yeğen
Yime(KTAGY10): Yine, tekrar, ve, de, da.	Yime: Yine, hep,daha.	yime>yine
Yinçge(TABTGY6): İnce.	-----	yinçge>ince
Yinçü(KTADY39): İnci.	Yinçü: İnci.	yinçü>inci

Yir(KTAGY4): Yer, toprak.	Yir: yer, toprak, yer yüzü.	yir>yer
Yiti(KTADY11): Yedi.	Yiti: Yedi (7).	yiti>yedi
Yitinç(KTAKDY1): Yedinci.	-----	yitinç>yedinci
Yitmiş(KTADY12): Yetmiş.	-----	yitmiş>yetmiş
Yitür-(KTADY7): Yitirmek, kaybetmek.	Yitür-: Kaybetmek, yitirmek.	yitür->yitir-
Yoğun(BKADY15): Kalın, yoğun, kaba.	-----	yoğun>yoğun
Yoğur-(TABTGY8): Yoğurmak, çiğnemek, aykırı gitmek, çapraz gitmek.	-----	yoğur->yoğur-
Yok(KTAGY3): Yok; yokluk içinde, fakir, yoksul, sefil.	Yok: Yok.	yok>yok
Yorı-(KTADY12): Yürümek, gitmek, hareket etmek.	Yorı-: Yürümek, varmak.	yorı->yürü-
Yorit-(KTAGY6): Yürütmek, harekete geçirmek, sevk etmek.	Yorit-: Yürütmek	yorit->yürüt-
Yubul-(TABTKY2): Yuvarlanmak.	-----	yubul->yuvar-
Yuşuru(TABTKY1): Yukarı .	-----	yuşuru>yukarı
Yuyka(TABTGY6): Yufka, ince.	-----	yuyka>yufka
Yügerü(KTADY11): Yukarı, yukarıya.	-----	yügerü>yukarı
Yüzüt-(BKADY30): Yüzdürmek, suda yüzdürmek.	-----	yüzüt->yüzdür-

ORHUN KİTABELERİ	AĞIZLAR	SES DEĞİŞİKLİĞİ
Açsık(KTAGY8): Açlık, aç olma, aç hâli.	Aclık: Açlık. (Doğu Trakya Ağzı)	açsık>açlık
Adak(KTAKY7): Ayak .	-----	ayak>ayak
Adgır(KTADY35): Aygır, at.	-----	adgır>aygır
Adrıl(BKAGY7): Ayrılmak.	Ayrıl-: Ayrılmak.(Doğu Trakya Ağzı)	adrıl->ayrıl-
Ağar(BKAGY15): Ağır .	Ağr: Ağır. (Doğu Trakya Ağzı)	ağar>ağır
Ak(KTADY35): Ak.	-----	ak>ak
Altun(KTAGY5): Altın.	Altın: Altın. (Doğu Trakya Ağzı)	altun>altın
Anda,anta(KTAGY5): Onda, ondan, şunda, şundan.	-----	anda,anta>onda
Ang(KTADY32): En.	En: En. (Doğu Trakya Ağzı)	ang>en
Añğıl-(TABTKY10): Yanılmak, şaşımak, yanlış hareket etmek.	-----	añğıl->yanıl-
Apar(KTADY4): (k.a.)Avar	-----	apar>avar
Ara(KTADY2): Arasında.	Ara: Ara. (Doğu Trakya Ağzı.)	ara>arasında
Arka(TABTBY5): Arka.	Árká: Arka.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	arka>arka
Artuğ(KTADY15): Fazla, ziyade, artık.	-----	artuğ>artık
Aşur-(KTADY36): Aşımak, geçirmek, kovalamak, takip etmek.	-----	aşur->aşır-
At(KTADY7): Ad, isim, nam, şöhret.	Ad yomla-: Ad düşünmek, ad bulmaya çalışmak (Elvanlı/Erdemli/Mersin Ağzı Sözlüğü) Adını vur-: Ad koymak.(Kars İli Ağzı)	at>ad
Azķıñya(KTADY34): Azıcık, pek az, biraz, az miktarda.	Azıcılağ: Azıcık. (Erzurum Ağzı.) Azıcıklık: Biraz. (Şeyhomer/Gülner/Mersin Ağzı Sözlüğü)	azķınya>azıcık
Azuğ(KTADY39): Azık.	Azzık: Azık. (Solakuşağı-Şko., Yaraşlı-Hay.Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Azıh tozuğ: Yiyecek içecek. (Erzurum Ağzı.)	azuk>azık
Bar-(KTAGY7): Varmak, gitmek.	Vāmák: Varmak.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	bar->var-

Bar (TABTGY3): Var, mevcut.	Vā: Var. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı) Vā: Var. (Edirne İli Ağzıları)	bar>var
Basıt -(TABTKY10): Bastırmak, bastırtmak, baskın yaptırmak.	-----	basıt->bastır-
Başlayu :(KTADY25):Başta olarak, en önce, evvelâ, birinci.	-----	başlayu>baş olmak
Başlıĝ (KTADY2):Başlı, başı olan; başkanı olan başı dik olan, gururlu.	-----	başlıĝ>başlı
Batsıĝ (KTAGY2): Batış, güneşin batışı, gün batısı.	-----	batsıĝ>batı
Beg :(KTAGY1): Bey.	-----	beg>bey
Beñĝü (KTAGY8): Ebedî, daimî, sonsuz.	-----	beñĝü>bengi
Bıç -(BKAGY12): Biçmek, kesmek.	-----	bıç->biç-
Bilig (KTAGY5): Bilgi, fikir, düşünce, zeka.	-----	bilig>bilgi
Biñĝ (KTAGBY1): Bin(1000)	-----	biñĝ>bin
Bir -(KTAGY5): Vermek.	-----	bir->ver-
Birle (KTAGY4): İle, beraber, birlikte.	-----	birle>ile
Biş (KTADY18): Beş(5)	-----	biş>beş
Bişinç (KTAKY7): Beşinci, beşinci olarak.	-----	bişinç>beşinci
Bod (TABTBY4): Boy .	-----	bod>boy
Boĝuz (TABTGY1): Boğaz.	Boĝuz: Boğaz. (Erzurum Ağzı.) Boĝoz <Et Boĝuz : Boğaz, boyun. (Erzincan Ağzı) Boĝazi ĝavış -Boğazi kısılmak. (Alaçam/Bozvazı/Mersin Ağzı Sözlüğü)	boĝuz>boğaz
Bol -(KTAGY1):Olmak.	-----	bolmak>olmak
Bor (KTADY37): Fırtına, bora, tipi.	Boran: Şiddetli kar, fırtına, kasırga. (Adaören-Bey., Seyitgazi, Tahtayazı-Çub. Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	bor>bora
Buĝa (TABTBY5): Boğa.	Boĝa: Bükülmemiş (iğdiş edilmemiş) erkek tosun. (Kız.BAL.Ankara İli Ağzı Sözlüğü)	buĝa>boğa
Bulĝaĝ (KTAKY4): Bulanık, karışık, karışıklık içinde, düzensiz.	Bulanık: Duru olmayan su. (Bey.ŞEN.) Bulanık: Sel tortusu. (Bey.ŞEN.)	bulĝaĝ>bulanık
Bulut (KTAKDY1): Bulut.	-----	bulıt>bulut
Bunç a (KTAGY2): Bunca, bu kadar, böyle, bu kadar çok.	Bunca: Bu kadar. (Erzurum Ağzı.)	[bunç a]>bunca

Bunda(KTADY20): Burda.	-----	bunda>burada
Buñğad-(TABTKY2): Bunalmak.	-----	buñğad->bunal-
Buyruk(KTADY3): Buyruk	Buyruk: Buyruk, emir (Kıbrıs- Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü)	buyruk>buyruk
Çabış(TABTBY7): Çavuş .	-----	çabış>çavuş
Eb(KTAKY1): Ev, mekez, ordugâh.	Ev dünek: Ev, bark. (Erçel/Mersin/Mersin Ağzı Sözlüğü) Ew: Ev.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	eb>ev
Ebir-(BKADY25): Evirmek, dolanmak, çevirmek.	-----	ebir->evir-
Egir-(KTAKY6): Eğirmek çevirmek, kuşatmak, sarmak, sevk etmek, döndürmek.	-----	egir->evir-
Egri(TAİTGY4): Eğri .	Eğrim büyrüm: Eğri büğrü, yamuk yumuk, dolambaçlı. (Çayırılı- hay.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	egri>eğri
Elig(KTADY32): El.	-----	elig>el
Elig(KTADY8): Elli(50),elli sayısı.	-----	elig>elli
Eşit-:(KTAGY1): İşitmek, duymak, dinlemek(krş.eşid-)	-----	eşit->işit-
İğaç(BKAGY11): Ağaç, orman, ağaçlık.	-----	ığaç>ağaç
İrağ(KTAGY5): Uzak, ırak.	İrak: Uzak. (Yeniköy-Bal., Pol., Hay.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	ırağ>ırak
İçreki(KTAGY2): İçerdeki, içindeki, maiyetteki, dahilî, saraydaki.	-----	içreki>içerdeki
İkin(KTADY2): İki, ikisi, her ikisi, ikinci.	İki bük: İki büküm. (Dağlı/Erdemli/Mersin Ağzı Sözlüğü)	ikin>iki
İkinti(KTADY33): İkinci.	-----	ikinti>ikinci
İlki(KTADY32): İlk birinci.	-----	ilki>ilk
İlt-(KTADY23): İletmek, göndermek, sevk etmek, rehberlik etmek.	-----	ilt->ilet-
İñgek(TABTGY8): İnek.	-----	İñgek>inek
İrtür-(KTADY40): Erdirmek, yaptırmak.	-----	irtür->erdir-
İsig(TABTGY1): Isı, sıcaklık, hararet, ateş.	İsti: Sıcak, kaynar (Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). İssi: Issı, sıcak. (Erzurum Ağzı.)	isig>ısı

İt-(KTADY1): Tanzim etmek, düzenlemek, düzene sokmak, yapmak, etmek, teşkilâtlandırmak, tertip etmek.	-----	it->et-
Ğabış-(TABTGY5): Kavuşmak, birleşmek, toplanmak, buluşmak.	Kavıřmák: Kavuşmak. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	ğabış->kavuş-
Kağan(KTAGY3): Kağan.	-----	kağan>kağan
Ğal-(KTAGY9): Kalmak, çaresiz kalmak, naçar kalmak, kala kalmak.	-----	ğal->kal-
Ğan(KTADY24): Kan.	-----	ğan>kan
Ğan(TABTBY2): Han .	-----	ğan>han
Ğanı(KTADY9): Hani, nerede.	Hanı: Hani.(İşhaklar/Gülnar/Mersin Ağzı Sözlüğü) Ğanı: Hani.(Elazığ Yöresi Ağzı)	ğanı>hani
Ğapığ(KTADY2): Kapı.	-----	ğapığ>kapı
Ğar(KTADY35): Kar.	Kār: Kar.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	ğar>kar
Ğara(KTADY38): Kara,siyah.	Kara toprak: Verimli bitek toprak (Bükeler-Kız.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Karabakal: Serçeğillerden, eti için avlanan siyah tüylü bir kuş, karatavuk. (Keşanuz-Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	ğara>kara
Ğarluk(KTAKY2): (k.a.)Karluk boyu.	-----	ğarluk>karluk
Ğaş(KTAKY11): Kaş.	-----	ğaş>kaş
Ğat-(TABTKY11): Katmak.	-----	ğat->kat-
Ğatun(KTADY11): Hatun, kraliçe, kadın, hanım.	-----	ğatun>hatun
Ğazęan-(KTADY9): Kazanmak, toplamak,biriktirmek, zaptetmek, ele geçirmek, fethetmek, çalışmak,gayret etmek.	-----	ğazęan->kazan-
Keç-(KTADY37): Geçmek.	-----	keç->geç-
Keçiğ(TABTKY11): Geçit.	-----	keçiğ>geçit
Kedimlig(KTADY33): Giyimli, giyim kuşamı olan, zırhlı.	-----	kedimlig>giyimli

Kel-(KTADY4): Gelmek.	Gèlmèk: Gelmek.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	kel->gel-
Kelin(KYAKY9): Gelin.	Gemana: Uvey anne (Munye-Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Gelinbaci: Yenge (Mühye- Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Gelinkız: Nişanlı kız (Çanlı- Ays., Mühye-Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Gelin gelin ol-: Kaynananın kendisini gelinin yerine koyarak onu anlaması ve geçinip gitmesi durumu. (Erzincan Ağzı.) Gelinin üstüde git-: Düğün günü gelini almaya gitmek.(Erzincan Ağzı.) Gelinalıcı (=gelinalıcı)Düğün. (Ayvagediği, Çukurkeşlik/Kepirli<Mersin; Kızılcıca/Bozyazı/Mersin Ağzı Sözlüğü) Gelin: Gelin.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı) Gelin: Yeni evlenmiş, genç kadın.(Kars İli Ağzı)	kelin>gelin
Kentü(KTADY23): Kendi, kendisi, kendi kendine.	Kendi leyline: Kendi haline, kendi istediği gibi, dalgınca.(Bey.ŞEN Ankara İli Ağzı Sözlüğü)	kentü>kendi
Kergeksiz(KTAKY12): Gereksiz, lüzumsuz; yoku bulunmayan her şeyi tamam, bol bol, dolu dolu, ihtiyaçtan fazla.	-----	kergeksiz>gereksiz
Ƙıl-(KTADY1): Kılmak, yapmak, etmek, eylemek.	-----	Ƙıl->kıl-
Ƙılıçla-(KTAKY5): Kılıçlamak, kılıçla vurup kesmek.	-----	Ƙılıçla->kılıçla-
ƘırƘ(KTADY15): Kırk(40)	-----	ƘırƘ>kırk
ƘırƘız(KTADY4): Kırgız.	-----	ƘırƘız>kırgız
Ƙışın(BKAGY2): Kışın.	-----	Ƙışın>kışın
Ƙışla-(KYAKY8): Kışlamak, kışı geçirmek.	-----	Ƙışla->kışla-
Ƙız(KTADY7): Kız, kız evlâdı.	Gız uşa: Kız çocuğu. (Hasanoğlan-Elm.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Ƙıs: Kız.(Edirne İli Ağzıları)	Ƙız>kız
Ƙız-(TAİTBY5): Kızmak, hararetlenmek, ateşlenmek, hiddetlenmek.	-----	Ƙız->kız-
Ƙızıl(TAİTDY2): Kızıl, kırmızı.	-----	Ƙızıl>kızıl

Kıçig(BKADY41): Küçük, az, biraz.	Kıçı: Küçük, ufak (Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	kıçig>küçük
Kir-(KTADY38): Girmek sokulmak, dalmak, geri, tekrar, geriye; batı, batıda.	-----	kir->gir-
Kışig(KTAGY6): Kişi, insan, adam, halk.	-----	kışig>kişi
Kiyik(TABTGY1): Geyik, yabani hayvan, av hayvanı.	Geyik davarı: Geyik (Akçakıl Mah.Kocapınar Silifke; Şeyhümer/Gülner; Lenger/Bozyazı)	kiyik>geyik
Kod-(TABTBY2): [Kod-çot-]Koymak, bırakmak.	-----	kod->koy-
Kon-(KTAGY5): Konmak,yerleşmek, konaklamak.	Gonmak: Kuşlar için bir yere tünemek. (Bey.ŞEN.Ankara İli Ağzı Sözlüğü)	kon->konmak
Kontur-(KTADY21): Kondurmak, yerleştirmek, konaklatmak.	-----	kontur->kondur-
Koñy(KTADY12): Koyun.	-----	koñy>koyun
Çop(KTADY34): Çok, hep, pek, tamamiyle, tamamen, bütün.	-----	çop>hep
Kork-(TAİTBY4): Korkmak.	-----	kork->kork-
Kök(KTADY1): Gök, sema, hava.	-----	kök>gök
Köl(KTADY34): Göl.	-----	köl>göl
Koñgül(KTAGY12): Gönül, kalp, yürek, iç, fikir, düşünce, akıl, anlayış, arzu, ülkü.	Gönülsüme: Gönülden istemek. (Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Göyün: Gönül. (Erzurum Ağzı.)	koñgül>gönül
Kör-(KTAGY11): Görmek, bakmak; itaat etmek, tabi olmak.	Gör-: Görmek, beslemek, bakmak. (Erzurum Ağzı.)	kör->gör-
Kötür-(KTADY25): Götürmek .	-----	kötür->götür-
Köz(KTAKY10): Göz.	Göz bit- Göz çapaklanıp kapanmak. (Kerimler/Tarsus/Mersin Ağzı Sözlüğü) Gös: Göz.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	köz>göz
Kul(KTADY7): Kul.	-----	kul>kul
Kulad-(KTADY13): Kul olmak, köle olmak, esir olmak.	-----	kulad->kul ol-
Kulkaç(BKAGY12): Kulak.	-----	kulkaç>kulak

Ꞑum(TABTBY7): Kum.	-----	Ꞑum>kum
Ꞑut(BKADY23): Devlet, ikbal, saadet, baht, talih kut.	-----	Ꞑut>kut
Küç(KTADY8): Kuvvet, güç, zor, iş güç.	-----	küç>güç
Kümüş(KTAGY5): Gümüş.	-----	kümüş>gümüş
Kün(KTAGY2): Gün, güneş, gündüz.	<p>Gün araya girmek: Güneş batmak (Keşanuz-Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).</p> <p>Gün burnu: Güneş doğarken ya da batarken görünen küçük parçası (Çanlı-Ayş.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).</p> <p>Gün eşiği: İkindiden biraz önceki zaman (Ank.HZK2 Ankara İli Ağzı Sözlüğü)</p> <p>Gün eyişmek: Zeval vakti olmak.(öğlen meheli gelmiş gün eyişmiş.) (Ank.HZK1 Ankara İli Ağzı Sözlüğü)</p> <p>Gün kavuşması: Güneş bitimi zamanı (Çanlı-Ayş.).</p> <p>Günburnu: Günün kızardığı vakit. (Ank.HZK2 Ankara İli Ağzı Sözlüğü).</p> <p>Güneşiği: Öğle ile ikindi arası (Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).</p> <p>Gün: Gün, güneş. (Erzurum Ağzı.)</p> <p>Gün gün...Günden güne.(Elmapınar/Mut/Mersin Ağzı Sözlüğü)</p> <p>Gün(Ter.):Güneş.(Kars İli Ağzı)</p>	kün>gün
Küntüz(KTADY27): Gündüz.	Günüz: Gündüz. (Erzurum Ağzı.)	küntüz>gündüz
Küzed-(KTABY1): Gözetmek, muhafaza etmek, saklamak, bakmak, beklemek.	-----	küzed->gözet-
Men(KTAGY11): Ben.	-----	men>ben
Neke(TAİTBY2): Neye, niye.		neke>niye
Nençe(BKAKY9): Nice, ne kadar, nasıl.	Nası: Nasıl. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	nençe>nice
Oçuk(TABTGY1): Ocak.	Ocaktan ırak: Evlerden uzak, kötü bir olaydan söz ederken aynı olayın bir başkasının da başına gelmemesi dileğiyle söylenen bir söz. (Parmakkurdu/ Mersin/Mersin Ağzı Sözlüğü)	oçuk>ocak
Oğlan:(KTAGY1) Oğlan, oğul, çocuk, çocuklar.	-----	oğlan>oğlan
Oğuz(KTAGY2): Oğuz.	-----	oğuz>oğuz

Oķ(KTADY19): Ok.	Ok:1. Sabanın boyundurukla öķçeyi birbirine bağlayan kısmı. *(Ayvagediği, Karahacılı, Kocavilayet→Çiftlik Köyü/ Mersin; Doğusandal→Erdemli/Mersin Ağzı Sözlüğü) 2. Eğirtmecin kanatlarının geçirildiği ucu sivri, serçeparmak kalınlığındaki değnek. (Gezende/Gülнар/Mersin Ağzı Sözlüğü)	oķ>ok
Ol(KTAGY3): O, şu.	-----	ol>o
Olur-(KTAGY1): Oturmak, tahta oturmak, kağan olmak.	Otu-: Oturmak.(Edirne İli Ağzıları)	olurmak>oturmak
Onunç(BKAGY10): Onuncu.	-----	onunç>onuncu
Ortu(KTAGY2): Orta.	Òrtá: Orta. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	ortu>orta
Ot(KTADY37): Ateş.	-----	ot>od
Ög-(BKAGY15): Övmek, methetmek.	-----	ög->öv-
Ölür-(KTADY36): Öldürmek.	-----	ölür->öldür-
Öñęre(BKAGY13): Önce, önde; doğu, doğuya, doğuya.	-----	öñęre>önce
Purum(KTADY4): (k.y.a.)Doğu Roma, Rum, Bizans.	-----	purum>rum
Sarığ(BKAKY11): Sarı.	-----	sarığ<sarı
Sı-(KTADY36): Kırmak, sıdırmak, bozmak, yenmek, galebe çalmak, zapetmek.	Sınmák: Bıkmak, usanmak. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	sı->sındır-
Sub(KTADY11): Su, nehir.	Su susu: Su tadı veren, su gibi. (Ank.HZK 1Ankara İli Ağzı Sözlüğü)	sub>su
Sünęüş-(KTADY15): Süngüleşmek, mızraklaşmak, çarpmak; savaşmak, harp etmek.	-----	sünęüş>süngüle- mek
Tağ(KTADY12): Dağ.	Dā: Dağ. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	tağ>dağ

Tam(KTAGDY1): Dam.	Dam: Ahır veya düz çatı. (Bey.ŞEN.Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Dam: Evin taşla örülü hayvanlara ayrılan zemin katı, (cezaevi)(Kız.BAL.Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Dam: Toprak damlı ev, kulübe, köy evi. (Ank ve çevresi Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Dam: Ahır.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	tam>dam
Tañğ(TABTKY11): Tan, şafak, sabah vakti.	-----	tañğ>tan
Taş(KTAGY12): Dış.	-----	taş>dış
Teg-(KTAGY3): Değmek, erişmek, yetişmek, ulaşmak, temas etmek, hücum etmek, çarpışmak.	-----	teg->değ
Tegür-(KTADY33): Değdirmek.	-----	tegür->değdir-
Telin-(KTADY22): Delinmek.	-----	telin-delin-
Temir(KTADY2): Demir Kapı temir: Demir	Demir: Odun ve çıra parçalamakta kullanılan ağaç kısmı çelik, diğer kısımları demirden yapılan kesici aygıt,tahra (Güd.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	temir>demir
Teñğri(KTAGY1): Gök; Tanrı ilah, ilahe, gök tanrısı.	-----	teñğri>tanrı
Tıñğla-(KTAGY2): Dinlemek.	Dinnemek: Dinlemek. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	tıñğla->dinle-
Ti-(KTADY9): Demek, söylemek.	-----	ti->de-
Tik-(KTADY16): Dikmek .	Tih-: Dikmek. (Erzurum Ağzı.)	tik->dik-
Tile-(TABTDY6): Dilemek, istemek.	-----	tile->dile-
Tir-(KTADY12): Dernek, toplamak.	-----	tir->der-
Tirig(KTAGDY1): Diri, canlı, hayatta, yaşayan, hayati.	-----	tirig>diri
Tiril-(KTADY12): Toplanmak, derlenmek, derilmek.	-----	tiril->deril-

Tiyin(KTADY19): Diye, diyerek, diyip.	Deyi (=dey, diy, diyi) diye. (Kocavilayet→Çiftlik Köyü, Dalakderesi/Mersin; Yapıntı/Mut; Bahçekoyağı→Lenger, Tekelli/Bozyazı; Karalarbahşiş/Anamur/Mersin Ağzı Sözlüğü)	tiyin>diye
Tiz(KTADY2): Diz.	Diz çöker -Diz çöktürmek. (İlemin/Erdemli/Mersin Ağzı Sözlüğü)	tiz>diz
Tod-(KTAGY8): Doymak.	-----	tod->doy-
Toğ-(KTADY35): Doğmak, aşmak, geçmek, çıkma.	-----	toğ>doğ-
Toğsık(KTAGY2): Doğuş, doğma, doğu.	-----	toğsık>doğu
Toğ(KTAGY1): Tok.	Toğ: Tok. (Erzurum Ağzı.)	toğ>tok
Toğı-(KTAKY6): Vurmak ,dövmek, çarpmak, dokumak, sokmak, batırmak, tokmaklamak, yontmak.	-----	toğı->doku-
Toğuz(KTAGY2): Dokuz.	-----	toğuz>dokuz
Ton(KTADY26): Elbise.	-----	ton>don
Toruğ(KTADY33): Doru, at rengi, doru renk.	-----	toruğ>doru
Töküt-(TAİTDY2): Döktürmek, akıtmak.	-----	töküt->döktür-
Töpü(KTADY11): Tepe.	-----	töpü>tepe
Tört(KTADY2): Dört (4)	-----	tört>dört
Törtünç(KTAKY6): Dördüncü, dördüncü olarak, dördüncü defa.	-----	törtünç>dördüncü
Törü(KTADY1): Töre, kanun, nizam, örf ve âdet, görenek, düzen, tören, devlet nizamı.	Töre: Geline verilen armağan. (Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Töre: Âdet, gelenek.(Kar İli Ağzı)	törü>töre
Törün(BKAKY9): Tören .	-----	törün>tören
Tutuz-(KTADY38): Tutturmak, yakalatmak.	-----	tutuz>tuttur-

Tuyma-(TAİTBY2): Duymamak, hissetmemek, farkına varmamak.	-----	tuyma->duyma-
Tüş-(KTAKY4): Düşmek, inmek, attan inmek.	-----	tüş->düş-
Tüşür-(TABTKY3): Düşürmek, indirmek, attan indirmek.	-----	tüşür->düşür-
Tüz(KTADY3): Düz, doğru, kusursuz, hatasız.	Düz: Düz, doğru. (Erzurum Ağzı.) Düz: Doğru.(Kars İli Ağzı)	tüz>düz
Tüzül-(BKAKY3): Dizilmek, sırada olmak, düzelmek, anlaşmak, barışmak.	-----	tüzül->düzel-
U(KTADY35): Uyku .	Uyku semesi: Uyku sersemi, uyku sersemliği, uykulu. (Güd.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Uyku semesi: Uyku sersemi. (Ayvagediği/Mersin; Kiseçik/ Çamlıyayla/Mersin Ağzı Sözlüğü)	u>uyku
Uçuz(TABTGY6): Ucuz, kolay, hafif, değersiz.	Ucüs: Ucuz. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	uçuz>ucuz
Ud-(KTADY36): Takip etmek, kovalamak, ardından gitmek, uymak.	-----	ud->uy-
Udı-(KTADY27): Uyumak.	-----	udı->uyu-
Udluğ(KTADY36): Uyluk.	-----	udluğ>uyluk
Uluğ(KTDY40): Büyük, ulu.	-----	uluğ>ulu
Ur-(KTAGY10): Vurmak, dövmek, koymak, yapmak, takmak, hakketmek, yontmak, geçirmek, kaydetmek.	-----	ur->vur-
Uygur(BKADY37): Uygur.	-----	uygur>uygur
Üçün(KTAGY9): İçin, dolayı, yüzünden, sebeple.	-----	üçün>için
Üçünç(KTADY33): Üçüncü.	-----	üçünç>üçüncü
Üze(KTADY1): Üzeri, üzre, üzerine, üstte, üstünde.	Üze çek-: Kalabalığa çıkarmak. "Biz de gelin hanımı üze çekerik, olur biter" (Erzincan Ağzı.)	üze>üzeri
Yabğu(TAİTBY6): Bir unvan, yabgu, Türk devletinin doğu kısmının başkanı.	-----	yabğu>yabgu

Yadağ(TABTBY4): Yaya.	Yayak: Yaya, binek hayvanı olmayan, binitisiz. (Çokak, Kuzolak/Tarsus/Mersin Ağzı Sözlüğü) Yayan yapıldak: Yaya olarak, binbir güçlkle. (Ayvagediği, Ayvalık Mah. Tırtar/Mersin; Baharlı, Huzurkent/Tarsus; Sarıkavak/Mut/Mersin Ağzı Sözlüğü)	Yadağ>yaya
Yağ-(TABTBY4): Yağmak, katılmak.	-----	yağ->yağ-
Yağız(KTADY1): Yağız, kara, kızıl ile kara arası renk.	Yağız: Esmer, kara renkli. (Ayš.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	yağız>yağız
Yağuru(BKAKY6): Yakın, kısa, yaklaşık, yaklaşıarak.	-----	yağuru>yakın
Yalıñğ(BKADY22): Yalın, çıplak.	-----	yalıñğ>yalın
Yana(TABTBY2): Yine, tekrar, dönerek.	-----	yana>yine
Yañğıl(KTAGY6): Yanılmak, hata etmek, yanlış yapmak, itaatsizlik etmek, yolunu şaşırarak.	-----	yañğıl->yanıl-
Yañy-(KTADY23): Yaymak, saçmak, dağıtmak, bozmak.	Yaymak: Dağıtmak. (Çanıllı- Ayş.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Yaymak: Sermek. (Bey.ŞEN.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). Yaymak: Sermek. (Çanıllı- Ayş.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	yañy->yay-
Yaşıl(KTADY17): Yeşil.	-----	yaşıl>yeşil
Yay(BKABY3): Yaz .	Yaz: Bahar. (Dağlı/Erdemli/Mersin Ağzı Sözlüğü) Yas: Yaz. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı) Yay: Yaz. (Kars İli Ağzı)	yay>yaz
Yılkı(KTAGBY1): Yılkı, at sürüsü; hayvan, hayvan sürüsü davar.	-----	yılkı>yılkı
Yımşak(KTAGY5): Yumuşak.	Yımşák: Yumuşak. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	yımşak>yumuşak
Yi-(TABTGY1): Yemek .	-----	yi->ye-
Yiçe(KTADY16): Daha, bir daha, tekrar, yine.	-----	yiçe>yine

Yig(TAİTBY2): Yeğ.	-----	yig>yeğ
Yigirmi(KTADY11): Yirmi.	Yimi: Yirmi. (Hasanoğlan- Ank.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). İgirmi: Yirmi. (Erzurum Ağzı.) Yirmi: Yirmi.(Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	yigirmi>yirmi
Yigün:(KTAGY1) Yeğen, küçük kardeş.	-----	yigün>yeğen
Yime(KTAGY10): Yine, tekrar, ve, de, da.	-----	yime>yine
Yinçe(TABTGY6): İnce.	İncedalan: İnce, uzun boylu. (Güd.Ankara İli Ağzı Sözlüğü). İnce dalaç: İnce, uzun boylu. (Ayvagediği/Mersin; Bağlarbaşı/ Tarsus)	yinçe>ince
Yinçü(KTADY39): İnci.	-----	yinçü>inci
Yir(KTAGY4): Yer, toprak.	Yēr: Yer. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	yir>yer
Yiti(KTADY11): Yedi.	Yedi: Yedi. (Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağzı)	yiti>yedi
Yitiç(KTAKDY1): Yedinci.	-----	yitiç>yedinci
Yitmiş(KTADY12): Yetmiş.	-----	yitmiş>yetmiş
Yitür-(KTADY7): Yitirmek, kaybetmek.	-----	yitür->yitir-
Yoğun(BKADY15): Kalın, yoğun, kaba.	Yoğun: Kaba, kalın, iri, (elek,iğne vb.). (Ank. İlçe ve köyleri.Ankara İli Ağzı Sözlüğü).	yoğun>yoğun
Yoğur-(TABTGY8): Yoğurmak, çiğnemek, aykırı gitmek, çapraz gitmek.	-----	yoğur->yoğur-
Yok(KTAGY3): Yok; yokluk içinde, fakir, yoksul, sefil.	Yok yurduna otur-: Yoksul düşmek. (Ayvagediği/Mersin Ağzı Sözlüğü)	yok>yok
Yori-(KTADY12): Yürümek, gitmek, hareket etmek.	-----	yori->yürü-
Yorit-(KTAGY6): Yürütmek, harekete geçirmek, sevk etmek.	-----	yorit->yürüt-
Yubul-(TABTKY2): Yuvarlanmak.	-----	yubul->yuvar-
Yuşaru(TABTKY1): Yukarı .	-----	yuşaru>yukarı

Yuyka(TABTGY6): Yufka, ince.	Yuka: İnce, zayıf. (Ank.ERD.Ankara İli Ağzı Sözlüğü) Yuha: Yufka, ince. (Erzurum Ağzı.)	yuyka>yufka
Yügerü(KTADY11): Yukarı, yukarıya.	-----	yügerü>yukarı
Yüzüt-(BKADY30): Yüzdürmek, suda yüzdürmek.	-----	yüzüt->yüzdür-

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Orhun Kitabeleri'nin sözcükleri üzerine yapılmış bu araştırmadan vardığımız en önemli sonuç, kitabelerden günümüze kadar hiç değişmeden ya da çok az değişikliğe uğrayarak gelmiş sözcüklerin çokluğuudur. Elbette bu bilinen bir şeydi ancak biz sözcükleri gözler önüne serdik ve yani çalışmalar için daha kolay ulaşılır ve elverişli bir hale getirdik.

Çalışmada sözcükler yalın halde incelendi. Eklerin aldığı şekiller, cümle yapısı konusunda da bir çok çalışma yapılmıştır ve yapılacaktır.

Çalışma sırasında sözcüğün anlamı üzerinde çok derin bir açıklamaya gidilemedi. Bu sözcüklerin ayrı ayrı yıllar içinde aldıkları şekilleri, günümüz Türkçesine gelene kadar geçirdikleri ses ve anlam değişikliklerini sebepleriyle incelemek için bu çalışma ilk kaynak olabilir.

Anlam bakımından incelemek ayrıntılı ve derin araştırma isteyen bir konudur. Sözcükler en çok halk arasındaki kullanımlarda anlam değişikliğine uğramıştır. Bunun sebebi halk arasındaki kullanımların zenginliği, halkın hayal ve ifade gücünün dile yansımalarıdır. Türkçedeki deyim ve atasözlerinin zenginliğinden de anlaşılacağı gibi dilimiz sözcüklere mecaz ve yan anlamlar yüklemekte oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir. Öyle ki bazı sözcükler ilk anlamından kopmuş gibi görünse de dikkatlice incelendiğinde hala bir ilgi olduğu görünür.

Çalışmamıza sadece sözcüğün kitabelerdeki anlamına çok yakın olan sözcükleri aldık, keza sözcüğün benzetme ilgisiyle başka anlama geldiği, bileşik sözcük olduğu ama hala anlamını koruduğu ve yapım eki aldığı durumlara rastlandı. Eğer anlamca kitabelerdeki anlamda olduğu çok açıksa ya da yan anlamın ilgisi açıkça görülüyorsa bileşik sözcüklerin, hatta sözcüğün içinde yer aldığı deyimlerin de çalışmada yer aldığı oldu. Fakat çok uzak anlamlar çalışmada gösterilmedi. Zira bu anlamlardaki değişikliği ve gelişmeyi takip edebilmek ayrı bir araştırma konusudur.

Atalarımızın bize bıraktığı bu değerli hazine, nice çalışmalara kaynaklık edecek, dilimizin güçlü yapısını ve ölümsüzlüğünü bize kanıtlamaya devam edecektir.

KAYNAKÇA

- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları:212/I
- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları:212/II
- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/III
- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/IV
- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/V
- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/VI
- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/VII
- Aksoy Ö.A. ve Dilçin D. (1995):Tarama Sözlüğü(Dizin), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 212/VIII
- Arat, Reşit R. (1979): Kutadgu Bilig, İstanbul: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları: 47
- Bozyiğit, A.Esat(1998): Ankara İli Ağzı Sözlüğü, Ankara: T.C.Kültür Bakanlığı Yayınları/2167
- Dallı, Hüseyin (1991):Kuzeydoğu Bulgaristan Türk Ağızları Üzerine Araştırmalar, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları:450
- Ercilasun, Ahmet B. (1983): Kars İli Ağızları, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayın No:29
- Ergin, Muharrem (2005): Orhun Abideleri, İstanbul: Boğaziçi Yayınları No:95
- Gülensoy ve Buran (1994):Elazığ Yöresi Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 572
- Gülensoy, Tuncer(1988): Kütahya ve Yöresi Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 536
- Kalay, Emin(1998):Edirne İli Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 694
- Komisyon,(1993):Derleme Sözlüğü:Türk Dil Kurumu Yayınları:211
- Mahmud, Kaşgarlı (2005): Divanü Lugat'it-Türk, İstanbul: Kabalcı Yayınevi: 247
- Sağır, Muhkim(1995):Erzincan ve Yöresi Ağızları, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 565
- Olçay, Selahattin(1995):Erzurum Ağzı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 581
- Olçay, Selahattin(1995): Doğu Trakya Yerli Ağzı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları:580
- Özkan, Fatma (1997): Osmaniye Tatar Ağzı, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 668
- Tekin, Şinasi (2001):İştikakçının Köşesi, İstanbul: Simurg Yayınları 41
- Tor, Gülseren (2004): Mersin Ağzı Sözlüğü, İstanbul: Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 38